

HERODOTI
HISTORiarum LIBRI IX.

CURAVIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

Vol. II.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXIII.

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες 1
ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν Πε-
ρινθίους Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι
Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ
Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρουμόνος Παίονες
χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους, καὶ
ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφεας οἱ Περίν-
θιοι οὐνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν, ἦν δὲ
μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν, ἐποίησαν οἱ Παίονες
ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προ-
αστείῳ ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός σφι
ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἄνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλον
καὶ κύνᾳ κυνί. νικούντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς
ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παίονες τὸ
χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι καὶ εἰπὴν κου παρὰ σφίσι
αὐτοῖσι· Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν
ἡμέτερον τὸ ἔργον. Οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι
ἐπιχειροῦσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ
ἐλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρό- 2
τερον γενόμενα ὧδε ἐγένετο, τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν
περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων οἱ Πέρ-
σαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὡς δὲ ἐχει-

ρώθη ἡ Πέρηνθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαξος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτη οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεισθαι.

- 3 **ΘΡΗΙΚΩΝ** δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἰνδοῦς πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τῷτο, ἅμαχόν τ' ἂν εἴη καὶ πολλῶ κράτιστον πάντων ἐθνέων κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τῷτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἑκαστοι, νόμοισι δὲ οὔτοι παραπλησίοισι πάντες χρεόνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν καὶ
- 4 τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι εἴρηται μοι, Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηίξι ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπέιτε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπῆια πάντα πάθια, τὸν δ' ἀπογινόμενον παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἕξαι-
- 5 αλλαχθεῖς ἐστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων ποιεῦσι τοιάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφίλέτο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηιωτάτου ἐωυτῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται τῷ ἀνδρί· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνειδος γὰρ
- 6 σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος· πωλέουσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ

παρθένους οὐ φυλάσσουνσι, ἀλλ' ἐῷσι τοῖσι αὐταὶ βού-
λονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς
φυλάσσουνσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γο-
νέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς
κρίνεται, τὸ δ' ἄστικτον ἀγενές. ἀργὸν εἶναι κάλλιστον,
γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον. τὸ ζῶειν ἀπὸ πολέμου καὶ
ληιστύος κάλλιστον. Οὗτοι μὲν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι
νόμοι εἰσὶ.

Θεοὺς δὲ σέβονται μύηους τούσδε, Ἄρεα καὶ Διό- 7
νυσον καὶ Ἄρτεμιν· οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν, πάρεξ τῶν
ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μαλιστα θεῶν, καὶ
ὁμνύουσι μῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγενῆσθαι ἀπὸ
Ἑρμῆος ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν εἰσὶ 8
αἶδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθεῖσι τὸν νεκρὸν, καὶ παν-
τοῖα σφάξαντες ἱρήϊα εὐωχεύονται, προκλαύσαντες πρῶ-
τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως γῇ
κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον,
ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουνομα-
χίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αἶδε.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ ἔτι τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
φράσαι τὸ ἀτρεκὲς, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέον-
τες αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρῆμος χώρα
φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπορος. μύηους δὲ δύναμαι πν-
θέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι
οὔνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεομένους Μηδικῇ.
τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ
πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, σμικροὺς δὲ καὶ
σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν, ξενγνυμένους δὲ
ὑπ' ἄρματα εἶναι ὀξύτάτους· ἄρματηλατέειν δὲ πρὸς
ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὖρους
ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας
ἀποοίκους λέγουσι· ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοὶ γε-

- γόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. σιγύννας δ' ὧν καλέουσι Λίγνες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούντες τοὺς καπήλους,
- 10 Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα. Ὡς δὲ Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου, καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα· ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτοι αὐίκητα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται, τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε.
- 11 Δαρεῖος δὲ ὥς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο ἐς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μυτιληναίου Κῶεω, μεταπεμψάμενος δὲ σφεας ἐς Σάρδεις ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεχρήριζε, αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἥδωνίδα βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται, ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἐὼν, αἰτέει Μυτιλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι οὗτοι μὲν κατὰ
- 12 εἴλοντο ἐτράποντο, Δαρεῖον δὲ συνήνεικε πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην· ἦν Πίργης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες, οἱ, ἐπεῖτε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παίωνων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσιν καὶ

κλώθουσαν λίνον. ὥς δὲ παρεξήιε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι, ὃ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὅπισθε εἶποντο, ἡ δὲ ἐπείτε ἀπῖκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θω- 13
μάξων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἔς ὄψιν. ὥς δὲ ἤχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς οὐκ ἢ πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτέοντος δὲ τοῦ Δαρείου, ὁκοδαπὴ εἶη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παῖονες καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο, τίνες δὴ οἱ Παῖονες ἄνθρωποι εἰσι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί ἐκεῖνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις. οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δάσοντες σφέας αὐτοὺς, εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη, ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου, εἶησαν δὲ Τευ-
κρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον, ὁ δὲ εἰρώτα, εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυ-
ναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύ-
μως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκεν καὶ ἐποιέετο. Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς 14
Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν, ἐντελ-
λόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας καὶ παρ' ἑωυ-
τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐ-
τῶν. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθηκε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον, περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγα-
βάζῳ. ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς

- 15 Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἀλυσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης, δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοιμοὶ τὸν Μεγαβάξου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς Παῖονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται, λαθόντες δὲ τοὺς Παῖονας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις αὐτῶν, εὔσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπεσόντες εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο ἔχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες κατ' ἐσωτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσησι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε καὶ Παιόπλαι καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες ἤγοντο ἐς τὴν
- 16 Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὗρος καὶ Δόβηρας καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Ὀδομάντους καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάξου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν ὧδε· ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔσθηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στεινὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔσθησαν κοινῇ πάντες οἱ πολίῃται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεόμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε· κομίζοντες ἐξ οὗρεος, τῷ οὐνομᾷ ἐστὶ Ὀρβηλος, κατὰ γυναικα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίσθησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναικας. οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε, ἐν τῇ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παῖδια δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς

τῶν δὲ πληθὸς ἐστὶ τοσοῦτο, ὥστε ὅταν τὴν θυρὴν τὴν
 καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατέει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς
 τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν ἀνα-
 σπᾶ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο,
 τοὺς καλεοῦσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν 17
 δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, Μεγάβαζος δὲ
 ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μα-
 κεδονίην ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἱ μετ' αὐτὸν ἐκείνων
 ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗ-
 τοι παρ' Ἀμύντην αἰτήσαντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ
 βασιλεῖ. ἐστὶ δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα
 ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης
 τὸ μέταλλον, ἐκ τοῦ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου
 Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης ἐφοῖτα, μετὰ δὲ τὸ μέταλ-
 λον Δύσωρον καλεόμενον οὗρος ὑπερβάντι εἶναι ἐν
 Μακεδονίῃ. Οἱ ὧν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ 18
 τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἶτεον ἐλθόντες ἐς ὅψιν τὴν
 Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά
 τε ἐδίδου καὶ σφρας ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμε-
 νος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλο-
 φρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν
 οἱ Πέρσαι τάδε· Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι
 Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ
 τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 παρέδρους· σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 μεγάλως δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. Εἶπε πρὸς ταῦτα
 Ἀμύντης· ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗ-
 τος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεῖτε δὲ ὑμεῖς
 εἶντες δεσπόται προσχρηρίζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν
 καὶ ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμψατο τὰς
 γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀν-

τῆς ἰζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι
 γυναῖκας εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φάμενοι τὸ
 ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι
 ἀρχῇθεν μὴ ἔλθειν τὰς γυναῖκας ἢ ἔλθουσας καὶ μὴ
 παριζομένας ἀντίας ἵζεσθαι ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.
 ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθο-
 μένων δὲ τῶν γυναικῶν ἀντίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε
 ἄπτοντο, οἷα πλεύνως οἰνωμένοι, καὶ κού τις καὶ φι-
 19 λείν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων ἀτρέμας
 εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδευμαίνων τοὺς Πέρ-
 σας, Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεὼν τε καὶ ὁρέων
 ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθήs, οὐδαμῶs
 ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρων εἶπε
 πρὸς Ἀμύντην τάδε· Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ,
 ἀπιῶν τε ἀναπαύειν, μηδὲ λιπάρει τῇ πόσι, ἐγὼ δὲ προσ-
 μένων αὐτοῦ τῇδε πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρεῖξω τοῖσι ξεί-
 νοισι. Πρὸς ταῦτα συνεῖς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα
 πρήγματα πρήξειν μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει· ὦ παῖ,
 σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι
 ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ
 χρηρίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ
 ἐξεργάσῃ ἡμέας, ἀλλὰ ἀνέχευ ὁρέων τὰ ποιεύμενα· ἀμφὶ
 20 δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρηρί-
 σας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρ-
 σας· Γυναικῶν τούτων, ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν
 εὐπέτεια, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὀκοση-
 σιῶν αὐτέων. τούτου μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν
 δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται ὑμῖν
 καὶ καλῶs ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας,
 εἰ ἱμῖν φίλον ἐστὶ, ἅπετε λούσασθαι, λουσαμένας δὲ
 ὀπίσω προσδέκεσθε. εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν
 οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὴν

γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας καὶ ἐγχειρίδια δοὺς παρῆγε ἔσω, παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ ἰστυῆσθαι· τά τε γὰρ ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι, καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαφιλευόμεθα ὑμῖν, ὥς παντελέως μάθητε τιμεόμενοι πρὸς ἡμέων τῶν-πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαργείλητε, ὥς ἀνὴρ Ἑλλήν Μακεδόνων ὑπαρχος εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέξῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα ὥς γυναιῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφεων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρέοντο, διεργάζοντο αὐτούς.

Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μὶθῳ διεφθάρησαν, καὶ 21 αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπήνῃ αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα καὶ θεράποντες καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι ἐκείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐρίνετο, καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ καὶ τὴν ἐωυτοῦ ἀδελφεήν, τῇ οὖνομα ἦν Γυγαίῃ· δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγυγ- 22 τας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω, ὥς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ'

αὐτὸ τοῦτο οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἔξεργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλ' Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε, ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

- 23 Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς ἀπίκετο ἐς Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε δωρεὴν μισθὸν φυλακῆς τῆς σχεδίστης, ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὖνομά ἐστι Μύρκινος, μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου, ὥς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρεῖω τάδε· ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοῦς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες καὶ μέταλλα ἀργύρεα, ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλληνα περιοικέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος, οἱ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο, τὸ ἂν ἐκεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός; σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκῇ πολέμῳ συνέχῃ· τρόπον δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος παῦσον· ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν, ὅπως μηκέτι ἐκεῖνος ἐς Ἑλλήνας
- 24 ἀπίξεται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἐπειθε Δαρεῖον, ὥς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον ἔλεγε τάδε· Ἰστιάε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει· ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον, τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως. ἵνα τοι αὐτὰ

ὑπερθέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε· Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπείτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθέων καὶ σύ μοι ἐγέ- νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχέϊ ἐπεξήτησα, ὥς σέ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς, ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος, τὰ τοι ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν, σὺ δέ μοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος 25 εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα ἅμα ἀρόμενος Ἰστιαῖον, Ὅτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σι- σάμνην βασιλεὺς Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιληῶν δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφά- ξας ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην, σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρό- νον, ἐς τὸν ἔζων ἐδίκασε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτεί- νας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνηῆσθαι, ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος 26 ὦν ὁ Ὅτάνης, ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης Βυ- ζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους, εἶλε δὲ Ἀντανδρον τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ, εἶλε δὲ Λαμπώνιον, λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Αἰμυρόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφο- τέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκειομένους. Οἱ μὲν δὲ 27

Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν, τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπιστάσι Λυκάρητον τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ τελευτᾷ. *** αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκυθίας αἰτιεύμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθίων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον.

- 28 Οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας, μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, καὶ ἦρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα, κατύπερθε δὲ τούτων ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νουσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ
- 29 πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὥδε οἱ Πάριοι· ὥς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους· ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἄγρον εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοντο τὸ οὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξέλασαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εὐρόντες τούτους, ὥς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλλήν ποιησάμενοι ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν, τῶν εὐρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων, τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πεί-
- 30 θεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν,

τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν ᾧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου, φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγγανε ἐπίτροπος ἑὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἑὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατείχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ ἐτύγγανε τοῦτον τὸν χρόνον ἑὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν εἶναι τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἰ πως αὐτοῖσι παράσχοι δύναμιν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος, ὥς, ἦν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι τὸν λόγον προσέφερε. Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλὴν ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἑὼν φίλος, ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑστάσπεος μὲν ἐστί παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεὸς, τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζωμεν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν τῇ δύναιτο ἄριστα, καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὥς αὐτοὶ διαλύσοντες, ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀπικόμενος δὲ 31 ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρ-

νεα, ὥς Νάξος εἴη νῆσος μεγάλη· μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως
 δὲ καλή τε καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀρχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἐνι
 πολλὰ καὶ ἀνδράποδα. Σὺ δ' ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν
 στρατηλάτεις, κατὰ γων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐ-
 τῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ'
 ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ
 στρατιῇ (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρ-
 ἔχειν), τοῦτο δὲ νήσους βασιλεῖ προσκτήσεται αὐτὴν τε
 Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον καὶ Ἄνδρον
 καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεό-
 μενος εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ
 εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα εὐπετέϊ αἰ-
 ρεθῆναι. ἀποχρέουσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρῶ-
 σασθαι. Ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοισίδε· Σὺ ἐς οἶκον
 τὸν βασιλέος ἐξηγητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ
 ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀρι-
 θυμοῦ. ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν διηκοσίαι τοι ἐτοῖμοι ἔσονται
 ἅμα τῷ ἔαρι. δέει δὲ τούτοισι καὶ αὐτὸν βασιλεῖα συν-
 32 ἐπαινόν· γίνεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὥς ταῦτα
 ἤκουσε, περιχαρὴς ἔων ἀπήιε ἐς Μίλητον, οὗ δὲ Ἀρτα-
 φέρνης, ὥς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ
 τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-
 ρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας,
 πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμ-
 μάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην ἄν-
 δρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ Δαρείου
 ἀνεψιόν, τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος,
 εἰ δὴ ἀληθὴς γέ ἐστι ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων
 ἡρμόσατο θυγατέρα, ἕρῳτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος
 γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης
 33 νῆς ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρην. Πα-
 ραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν τε Ἀρι-

σταγόρην καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους ἐπλῶε
 πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου, ἐπείτε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ,
 ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὥς ἐνθεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ ἐς
 τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ
 Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιόνδε συνηείχθη γενέ-
 σθαι· περιμόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλα-
 κὰς ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσω· ὁ δὲ
 δεινὸν τι ποιησάμενος ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευ-
 ρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν
 Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμίης διελόντας τῆς νεὸς
 κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ
 σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος ἐξαγγέλλει τις τῷ
 Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβά-
 τῃς δῆσας λυμαίνοντο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέετο τὸν Πέρ-
 σην, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο αὐτὸς ἐλθὼν
 ἔλυσε. πνυθόμενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγα-
 βάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· Σοὶ δὲ
 καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σε ἀπέστειλε
 Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι καὶ πλῶειν τῇ ἂν ἐγὼ κε-
 λεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ
 δὲ θυμωθεὶς τούτοισι, ὥς νῦν ἐγένετο, ἐπεμπε ἐς Νάξον
 πλοίῳ ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρ-
 εόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως 34
 προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι.
 ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσηνεύκοντο τὰ ἐκ
 τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὥς πολιορ-
 κησόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ κατὰ τάχος ἐσάξαντο. Καὶ
 οὔτοι μὲν παρεσκευάδατο ὥς παρεσομένου σφι πολέμου,
 οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον,
 πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο καὶ ἐπολιορκεον μῆ-
 νας τέσσερας. ὥς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ
 Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρι-

σταγόρη προσαναισίμωτο πολλά, τοῦ πλεῦνός τε ἐδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἥπειρον, κακῶς
 35 πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκτελέσαι· ἅμα δὲ ἐπέξέμιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἄρρωδέε τε τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος, ἐδόκεε τε τὴν βασιληὴν τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθῆσεσθαι. ἄρρωδέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλεύετο ἀπόστασιν· συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σούσων παρ' Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν, ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξηρήσας τὴν κεφαλὴν ἐστιξε καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας. ὥς δὲ ἀνέφυσαν τὰ χίστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃν ξυρῆσαντά μιν τὰς τρίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίησε συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὢν γινομένης πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἦξειν ἔτι ἐλογίζετο.
 36 Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον, Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὢν μετὰ τῶν στασιωτῶν, ἐκφύνας τὴν τε ἐωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τῶντὸ ἐξεφέρουντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι, Ἐκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλε-

μον βασιλέϊ τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα, τῶν ἥρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐπεῖτε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιεῖν, ὅπως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο 'ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα', εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδησι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης, καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔξιν χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι, ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλώοντας στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ συλ- 31 λαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλιος Μυλασέα καὶ Ἰστιᾶζον Τύμνεω Τερμερέα καὶ Κώην Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρεῖος Μυτιλήνην ἐδώρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδew Κυμαῖον καὶ ἄλλους συχνούς, οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανεόμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῷ αὐτὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλωσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιεέσθαι τῇσι πόλισι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μυτι- 32 ληναῖοι ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν· ὥς

δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες ἀπίεσαν· τυράννων μὲν νυν
κατάπανυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις, Ἀρισταγόρης δὲ ὁ
Μιλήσιος ὥς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς
ἐν ἐκάστη τῶν πόλεων κελεύσας ἐκάστους καταστῆσαι,
δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐρί-
νετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευ-
ρεθῆναι.

- 39 Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκ-
έτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε, Κλεομέ-
νης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατ' ἀν-
δραγαθίην σχὼν ἀλλ' κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ
ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ἐούσης
ταύτης οἱ καταθυμίας παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ
τοιούτου ἔοντος οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν·
Εἴ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι
οὐ περιοπτόν, γένος τὸ Εὐρουσθένεος γενέσθαι ἐξέτη-
λον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεῖτε τοι οὐ τίκτει,
ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα Σπαρτιήτησι
ἀδήσεις. Ὁ δ' ἀμείβετο φὰς τούτων οὐδέτερα ποιήσειν,
ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν παραινέοντας, τὴν
ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπ-
40 ἔντα ἄλλην ἐσαγαγέσθαι, οὐδέ σφι πείσεσθαι. Πρὸς
ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι προᾶ-
έφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν περιεχόμενόν
σε ὀρέομεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίees, καὶ
μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιόν περὶ σεῦ
Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ
προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος, σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα,
ὅσα νῦν παρέχεις, πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσά-
γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων συνεχώ-
ρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ γυναῖκας ἔχων δύο διξὰς
41 ἰστίας οἴκειε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά. Χρόνου

δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος ἡ ἐσύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ
 τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔπεδρον
 βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε, καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν
 πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα τότε κως ἐκύνησε, συν-
 τυχή ταύτη χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ
 οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὥχλεον,
 φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέ-
 σθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντάμ-
 νοντος, ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτουςαν τὴν γυναῖκα
 περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὥς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως
 ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμβρο-
 τον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ
 Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ τὸ
 δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητάδεω
 τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. Ὁ μὲν δὴ 42
 Κλεομένης, ὥς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενήρης ἀκρομανῆς
 τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος, εὖ τε
 ἠπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς στήσων τὴν βασι-
 λήην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρί-
 δης ἀπέθανε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεόμενοι τῷ νόμῳ
 ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δω-
 ριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομέ-
 νεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν Σπαρτιήτας ἦγε ἐς
 ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος,
 ἐς ἣντινα γῆν κτίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομι-
 ζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ
 πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ'
 ἐς Κύνυπα οἶκισε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ
 ποταμόν. ἐξελαθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακέων
 τε Λιβύων καὶ Καρχηδονίων ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον.
 Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης ἀνὴρ Ἑλεώνιος συνεβούλευσε 43
 ἐκ τῶν Λαῖου χρησμῶν Ἡράκλειαν τὴν ἐν Σικελίᾳ κτί-

ξειν, φὰς τὴν Ἑρυνκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἑρακλειδέων
 αὐτοῦ Ἑρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐς
 Δελφοὺς οἶχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει ἐπ'
 ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν. παρα-
 λαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ ἐς Λιβύην
 44 ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον δὲ τοῦ-
 τον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ Τήλυν
 τὸν ἐαυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι,
 τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεάς γενομένους δεηθῆναι
 Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέντας· συστρα-
 τεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ συνελεῖν τῇ
 Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι ποιῆσαι
 Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα
 σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας
 πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλεϊον
 μοῦνον, καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ Τήλυνος τοῦ Συ-
 βαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας,
 ἐπειτέ οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ
 45 Κρότωνα. ταῦτα δ' αὖ οὗτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ
 τούτων ἐκάτεροι ἀποδεικνῦσι τάδε, Συβαρίται μὲν τέμε-
 νός τε καὶ νηὸν εἶντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κραῖθιν, τὸν
 ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθη-
 ναίῃ ἐπωνύμῳ Κραδίῃ, τοῦτο δὲ αὐτοῦ Δωριέος τὸν
 θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ
 μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ μὴ παρ-
 ἐπρηξε μηδὲν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίηε, εἴλε ἂν τὴν Ἑρυ-
 κίνην χώραν καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ
 στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι
 Καλλίην μὲν τῷ Ἥλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι
 πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω
 ἀπόγονοι, Δωριεὶ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι οὐ-
 δέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέ-

μου Λωριεύς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται καὶ πάρεστι, ὅκοτέροισί τις πείθεται αὐτῶν, τούτοισι προσχωρέειν. Συνέπλωον δὲ Λωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτί- 46
σται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κε-
λέης καὶ Εὐρυλέων, οἳ ἐπέϊτε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς
τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοι-
νίκων καὶ Ἑγεσταίων· μοῦνος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγ-
κτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθους. συλλαβὼν δὲ
οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους ἔσχε Μινώην
τὴν Σελινουσίων ἀποικίην, καὶ συνηλευθέρου Σελινου-
σίους τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον
κατέϊλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος, καὶ
ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἳ γὰρ μιν Σελινούσιοι
ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγο-
ραίου βωμόν. Συνέσπετο δὲ Λωριεῖ καὶ συναπέθανε 47
Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω Κροτωνιήτης ἀνὴρ, ὃς ἀρμο-
σάμενος Τήλως τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἔφυγε ἐκ
Κρότωνος, ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἶχετο πλώων ἐς Κυ-
ρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὀρμεόμενος συνέσπετο οἰκίῃ τε
τριήρεϊ καὶ οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονί-
κης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν. διὰ δὲ
τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἠνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς
ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώιον ἰδρυσάμενοι
θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Λωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ 48
τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ
Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λα-
κεδαίμονος· οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεο-
μένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν,
τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ.

Ἀπικνέεται δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραν- 49
νος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντας τὴν ἀρχὴν, τῷ

δὴ ἐς λόγους ἦμε, ὥς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλ-
 κεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐντετέμνητο καὶ
 θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ
 ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε· Κλεό-
 μενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα
 ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἰώνων παῖδας
 δούλους εἶναι αὐτ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγι-
 στον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ
 προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλη-
 νίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας.
 εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τέ χωρέειν ἐστί· οὔτε γὰρ
 οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐς
 τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη αὐτῶν ἐστί
 τοιγῆδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες
 ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβάσις ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι·
 οὔτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσὶ. ἐστί δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖα,
 τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ τοῖσι συν-
 ἀπασι ἄλλοισι, ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος καὶ
 χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδρά-
 ποδα τὰ θυμῷ βουλούμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε. κατοικέεται
 δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὥς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε
 οἷδε Ἀνδοὶ, οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν καὶ πολυαργυ-
 ρώτατοι ἐόντες (δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν
 περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πῖνακι ἐντετμημένην), Ἀν-
 δῶν δὲ, ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, οἷδε ἔχονται Φρύγες
 οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων
 τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε,
 ἐν τῇ ἦδε Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα
 βασιλεῖ τὸν ἐπέτεον φόρον ἐπιτελέουσιν. Κιλικῶν δὲ τῶνδε
 ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὔτοι ἐόντες πολυπρόβατοι,

Ἀρμενίων δὲ Ματιηνοὶ χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασιλεύς τε μέγας δίαίταν ποιεῖται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαν-
 ροὶ ἐνθαῦτά εἰσι· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν θαρ-
 σέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν
 χώρας ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς καὶ οὐρῶν
 σμικρῶν χρεῶν ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε
 Μεσσηνίους ἔοντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀρ-
 γείους, τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν οὔτε
 ἀργύρου, τῶν πέρι καί τινα ἐνάγει προθυμὴ μαχόμε-
 νου ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν
 εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε; Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα
 ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ ξεῖνε Μιλή-
 σιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ὑποκρινέεσθαι.
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν, ἐπείτε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ὑποκρίσιος καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκόσων ἡμερῶν
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ
 Ἀρισταγόρης τᾶλλα ἐὼν σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκείνουν
 εὖ ἐν τούτῳ ἐσφάλῃ· χρεῶν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὶν,
 βουλούμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέ-
 γει δ' ὦν τριῶν μηνῶν φᾶς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ
 ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης
 ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ
 λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ
 θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεο- 51
 μένης ταῦτα εἰπας ἦγε ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ Ἀρισταγόρης
 λαβὼν ἱκετηρίην ἦγε ἐς τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ
 ἔσω ἅτε ἱκετεύων ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα,
 ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεο-

μένει ἡ θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μῦνον τέκνον ἐτύγχανε ἐὼν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκεν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἤρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένους προέβαινε τοῖσι χοήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον αὐδάξατο· πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστάς ἴης. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεῖς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπ' ἀλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ οἱ ἐξεγένητο ἐπὶ πλεόν ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

- 52 Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοὶ τε πανταχῇ εἰσὶ βασιλῆιοι καὶ καταλύσεις κάλλισται, διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλῆος. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσ' εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλυσ ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν, καὶ φυλακτῆριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρ' οὖρων τῶν Κιλικίων σταθμοὶ δυῶν δέοντές εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξᾶς τε πύλας διεξελάς καὶ διξὰ φυλακτῆρια παραμείψαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίας ὁδὸν ποιευμένῳ τρεῖς εἰσι σταθμοί, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίας καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐστὶ ποταμὸς νηysiπέρητος, τῷ οὖνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ

ἡμισυ, καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηysi-
 πέρητοι τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη
 διαπορθμεῦσαι ἐστὶ, πρῶτος μὲν Τίγρις, μετὰ δὲ δεύ-
 τερός τε καὶ τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος Ζάβατος οὐκ
 αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ
 πρότερος αὐτῶν καταλεχθεὶς ἐξ Ἀρμενίων ῥέει, ὁ δὲ ὕστε-
 ρον ἐκ Ματινηῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα
 ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλ-
 λοντι ἐς τὴν Ματινηὴν γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσερες καὶ
 τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ ἑπτὰ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν,
 ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνουντι ἑνδεκα
 σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισύ
 ἐστὶ ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηysi-
 πέρητον, ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάν-
 τες σταθμοὶ εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰ μὲν νυν
 σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίῶν ἐς Σοῦσα ἀναβαί-
 νουσι, εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική τοῖσι 53
 παρασάγγῃσι καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στά-
 δια, ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίῶν στά-
 διά ἐστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα πεντα
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια παρασαγγέων ἐόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατόν
 στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι ἀναισιμονῦνται ἡμέ-
 ραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ 54
 εἶπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον εἶναι τριῶν
 μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα ὀρθῶς εἰρητο. εἰ
 δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο
 σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις ὁδὸν δεῖ προσ-
 λογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς
 πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων
 (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστν καλέεται) τεσσεράκοντα καὶ
 τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ-

δις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι. καὶ οὕτω
 τρισὶ ἡμέρησι μῆκνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

- 55 Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης
 ἦε ἐς τὰς Ἀθήνας γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευ-
 θέρας. Ἐπεὶ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῖεω
 δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου
 ἐναργεστάτην κτείνουσι Ἀριστογέλτων καὶ Ἀρμόδιος γέ-
 νος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραν-
 νεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτα τέσσερα οὐδὲν ἔσσον, ἀλλὰ
 56 καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ. Ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου
 ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων
 ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὖει-
 δέα αἰνίσσασθαι τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τέτληότι θυμῷ·

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερ-
 τιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν
 ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἰππάρχου,
 ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίης τὴν ἀρ-
 χήν, ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπνυθανόμενος εὐρίσκω, ἦσαν Φοί-
 νικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν
 νῦν Βοιωτίην καλεομένην, οἴκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης
 ἀπολαχόντες τὴν Ταναγορικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδ-
 μείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων οἱ Γεφυ-
 ραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτρά-
 ποντο ἐπ' Ἀθηναίους. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ᾧητοῖσι
 ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τεων καὶ
 58 οὐκ ἀξιαπηγῆτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες
 οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυ-
 ραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν ἐσή-
 γαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἑλληνας καὶ δὴ καὶ γράμματα,

οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἔμοι δοκέειν, πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρεόνται Φοίνικες· μετὰ δὲ χρόνου προβαίνοντος ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν θυμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες, οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρυσμίσαντές σφεων ὀλίγα ἐχρέοντο, χρεόμενοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα Φοινικῆα κεκληῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βίβλων ἐχρέοντο διφθέρησι αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδ- 59 μῆια γράμματα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῇσι Βοιωτῶν ἐπὶ τρίποσι τρισὶ ἐγκεκολλημένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔοντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἰὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.
ταῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατὰ Λαίον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἔτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ- 60 τρω τόνῳ λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τῶντὸ οὖνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ τρί- 61 πους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι

Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέουτος ἐξανιστεύεται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων καὶ τράπονται ἐς τοὺς Ἑγχέλεας, οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες

ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖουσιν εἰς Ἀθήνας· καὶ σφί
 ἰρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων
 ἰρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἰρὸν τε καὶ ὄργια.

- 62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυ-
 ραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου φρονέες,
 ἀπήγγηται μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν τὸν
 κατ' ἀρχὰς ἦια λέξων λόγον, ὥς τυράννων ἡλευθερώ-
 θησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππίαω τυραννεύοντος καὶ ἐμπικραι-
 νομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον Ἀλ-
 κμαιωνίδαι γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι καὶ φεύγοντες Πει-
 σιστρατίδας, ἐπεῖτε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων
 φυγάσι πειρεομένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε
 ἡ κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως πειρεόμενοι κατ-
 ιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ
 ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι
 πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανεόμενοι παρ' Ἀμφι-
 κτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν
 ἑόντα, τότε δὲ οὐκῶ, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ χρη-
 μάτων εὖ ἦκοντες καὶ ἑόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν
 ἐτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον
 τὰ τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι πωρίνου λίθου ποιέειν
- 63 τὸν νηὸν Παρίου τὰ ἔμπροσθε αὐτοῦ ἐξεποίησαν. Ὡς
 ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι
 κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι, ὅπως ἔλθοιεν
 Σπαρτιητέων ἄνδρες εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρη-
 σόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τὸντὸ πρόφαντον ἐγίνετο,
 πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρως, ἑόντα τῶν ἀστῶν
 ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ ἐξελέοντα Πεισιστρατίδας
 ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξείνους σφι ἑόντας τὰ μάλιστα·
 τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀν-

δρωῖν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ
 μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν στρατιὴν ἀπέβησε,
 οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυνθανόμενοι ταῦτα ἐπεκα-
 λέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γὰρ σφι
 συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι
 ἀπέπεμψαν κοινῇ γνώμῃ χρεόμενοι χιλίην τε ἵππον καὶ
 τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην ἄνδρα Γονναῖον· τοὺς
 ἐπέλτε ἔσχον συμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμμηχανέοντο
 τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον καὶ ἱππά-
 σιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χώρον ἐπῆκαν τῷ στρατο-
 πέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθιρε ἄλλους τε πολ-
 λούς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀρχιμόλιον,
 τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ
 μὲν δὲ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε,
 καὶ Ἀρχιμόλιον εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγ-
 χοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ Λα- 64
 κεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς
 Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα
 Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδew, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν
 στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον· τοῖσι ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέ-
 μιξε καὶ οὐ μετὰ πολλὸν ἐτράπετο, καὶ σφρων ἔπεσον
 ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας· οἱ δὲ περιγερόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὥς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
 νοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους ἀπ-
 εργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πάν- 65
 τως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι
 (οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεν ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισι-
 στρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο, πο-
 λιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,

τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο, παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχώρησαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, ἔοντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον ἐπήλυδες ἔοντες ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τῷ οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν, ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἐπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγῆσιος πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστήναι ἀπὸ Δαρείου καὶ Ἀρισταγόρην τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρηῖσαι σφέων βωθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

- 66 Ἀθῆναι εἶναι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος, ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἰωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἐξευρὼν δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ ἅτε ἀστυγέλτονα

καὶ σύμμαχον ξεῖνον εἶντα προσέθετο. Ταῦτα δὲ, δο- 67
κείνιν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑαυτοῦ μη-
τροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας τοῦτο μὲν ῥαψωδούς
ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων
εἶνεκεν, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα
ὑμνέεται, τοῦτο δὲ, ἡρώιον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ
τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦ-
του ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης εἶντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν
ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς ἐχρηστηριάζετο, εἰ
ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ φᾶσα Ἀδρη-
στον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκείνουν δὲ λευστήρα.
ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω
ἐφρόντιζε μηχανήν, τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλλάξεται.
ὥς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιω-
τίας ἔφη ἐθέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστα-
κοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλει-
σθένης τὸν Μελάνιππον τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ
τῷ πρυτανηίῳ καὶ μιν ἴδρυνσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυρο-
τάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ
γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγγέσασθαι) ὥς ἐχθιστον εἶντα Ἀδρή-
στῳ, ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεις καὶ τὸν
γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεῖτε δὲ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυ-
σίας τε καὶ ὀρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Με-
λανίππῳ. οἱ δὲ Σικυῶνιοι ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα
τιμᾶν τὸν Ἀδρηστον· ἡ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου, ὁ
δὲ Ἀδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος, ἅπαις δὲ Πό-
λυβος τελευτέων διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα
οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμεον τὸν Ἀδρηστον, καὶ δὴ πρὸς τὰ
πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν Διό-
νυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἀδρηστον. Κλεισθένης δὲ
χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην

68 τῷ Μελανίπῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρηστόν οἱ ἐπεποίητο, φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυνωίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα· ἐνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυνωίων· ἐπὶ γὰρ ὅς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἐωντοῦ φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὔνομα ἀπὸ τῆς ἐωντοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Ῥᾶται, ἄλλοι δὲ Ὀνεᾶται, ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέοντο οἱ Σικυνῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλεισθένεος ἀρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα, μετέπειτεν μέντοι λόγον σφίσι δόντες μετέβαλον ἐς τοὺς Ῥλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας, τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκληῆσθαι Αἰγιαλέας.

69 Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκε, ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης ἔων τοῦ Σικυνωίου τούτου θυγατριδέος καὶ τὸ οὔνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντα πρὸς τὴν ἐωντοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετουνόμασε καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε τὸν δῆμον προσθέμενος πολλῶ κατύπερθε
70 τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾷται τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἐωντῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα

ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου, αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ 71 δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὥδε οὐνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε, προσποιησάμενος δὲ ἐταιρηθῆναι τῶν ἡλικιωτέρων καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι ἐκείτης ἵξετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστάσι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν ναυκραῶν, οἷπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου, φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ 72 τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε, μετὰ δὲ οὐδὲν ἔσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀγρηλατέει ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας δεύτερά τὴν βουλήν καταλύειν ἐπειρᾶτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πεῖθεσθαι ὅ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσειν, ἦι ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἴρεια ἐξαναστάσα ἐκ τοῦ θρόνου πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι εἶπε· ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει μηδ' ἔσιθι ἐς τὸ

- ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε· Ὡ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεὺς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐδὲν χρεόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἐν δὲ αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ' ἄν μέγιστα καταλέξει. οὗτοι μὲν νυν
- 73 δεδεμένοι ἐτελεύτησαν, Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένηος μεταπεμψάμενοι πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἡπιστέατο γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος Σαρδίων ὑπαρχος ἐπειρώτα, τίνες εἶντες ἄνθρωποι καὶ κῆ γῆς οἰκημένοι δεοῖατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι, πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων ἀπεκορύφου σφι τάδε· Εἰ μὲν διδοῦσι βασιλῆϊ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑαυτῶν αἰτίας μεγάλας εἶχον.
- 74 Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιυβρίσθαι ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι δὲ ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρην βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἰρέουσι καὶ Ὑσιᾶς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς, Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες

χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίῃ
 ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύτερον ἐμελ-
 λον μνήμην ποιήσεσθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐοῦσι ἐν
 Ἐλευσίνι ἀντὶα ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συν- 75
 ἄψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
 σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον, ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια,
 μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ δὲ Δημάργτος
 ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων,
 καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαιμόνος καὶ
 οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ Κλεομένει. ἀπὸ
 δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ
 ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας ἐξιούσης τῆς
 στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι εἶποντο· παραλυομένου
 δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαρι-
 δέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι
 ἐπικλητοὶ σφι ἐόντες εἶποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι
 ὄρεόντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν
 Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκ-
 λιπόντας τὴν τάξιν οἶχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι.
 Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, 76
 δις τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ
 πλήθους τοῦ Ἀθηναίων, πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρχα
 κατοίκισαν (οὗτος ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος
 Ἀθηναίων ὀρθῶς πρῶτος ἂν καλέοιτο), δεῦτερον δὲ καὶ
 τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ
 Σπάρτης ἀπίκοντο, τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα
 Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε, οὕτω τέταρτον
 τότε Δωριεῖς ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. Διαλυθέντος ὧν 77
 τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι
 βουλόμενοι πρῶτα στρατηγὴν ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας.
 Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βωθέουσι ἐπὶ τὸν Εὐρύπικον.
 Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἐδοξε πρότερον τοῖσι

Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῶ ἐκράτησαν, κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες ἐπτακοσίους αὐτῶν ἐξώ-
 γρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλ-
 κιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακισχιλίους κλη-
 ροῦχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουνσι· οἱ δ' ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐξώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωγρη-
 μένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐν πέδαις δήσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφεας δίμνεως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπο-
 λιν, αἷ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶ-
 του ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπιγέ-
 γραπται δέ οἱ τάδε·

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ

Λεσμοῦ ἐν ἀχλύόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·

Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

- 78 Ἀθηναῖοι μὲν νυν αὖξηντο, δημοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μοῦ-
 νον, ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὥς ἐστὶ χρῆμα σπουδαῖον,
 εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν οὐδαμῶν τῶν σφέας
 περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-
 τες δὲ τυράννων μακρῶ πρῶτοι ἐγένοντο· δημοῖ ὦν
 ταῦτα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκάκεον ὥς δεσπότη
 ἐργαζόμενοι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἕκαστος ἐνω-
 79 τῶ προεθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα
 ἐπρησσον, Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον,

βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων
 μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς πολύφημον
 δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόν-
 των ὧν τῶν θεοπρόπων ἐξέφερον τὸ χρηστήριον ἀλίην
 ποιησάμενοι· ὥς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτῶν τῶν
 ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτων·
 οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ Κο-
 ρωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχό-
 μενοι προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον. τί δεῖ
 τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρη-
 στήριον. Τοιαῦτα ἐπιλεγομένων εἶπε δὴ κοτε μα- 80
 θῶν τις· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν
 τὸ μαντήιον. Ἀσωποῦ λέγονται γενέσθαι θυγατέρες
 Θήβη τε καὶ Αἰγίνα· τούτων ἀδελφεῶν ἑουσέων δοκέω
 ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων
 γενέσθαι. καὶ οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε
 φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπι-
 καλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βωθέειν, ὥς εὐν-
 των ἄγχιστέων, οἱ δέ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς
 Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν 81
 Θηβαίων κατὰ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τρη-
 χέως περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτίς οἱ Θηβαῖοι
 πέμψαντες τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ
 ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰνινῆται δὲ εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπ-
 αερθέντες καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης
 ἐς Ἀθηναίους τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκή-
 ρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν
 Βοιωτοῖσι ἐπιπλώσαντες μακροῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν
 κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας
 πολλοὺς δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μέγας Ἀθη-
 ναίους ἐδίνοντο.

Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν 82

Αἰγινητέων ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεθίδου. περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέοντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρύσασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι, κότερα χαλκοῦ ποιέωνται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱροτάτας δὲ ἡ ἐκείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὥς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἢ ἐν Ἀθηνῆσι. οἱ δὲ ἐπὶ τοισίδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσιν ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ἱρὰ καὶ τῷ Ἑρεχθεῖ· καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαύριοι τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαϊέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἥ τε γῆ σφι ἔφερε,

83 καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσαν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νέας τε πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων. ἄτε δὲ ἑόντες διάφοροι, ἐδηλέοντο αὐτοὺς ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἑόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται αὐτῶν, καὶ σφεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἰῃ μὲν ἐστὶ οὖνομα, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὥς εἰκοσι ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ θυσίησί τε σφεα καὶ χοροῖσι γυναικηλοῖσι κερτόμοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναικάς.

ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱεροεργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱεροεργίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε 84 τῶν ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδάυριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συν-έθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ, ὥς οὐκ ἀδικέοιεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο, ἐπεὶ δὲ ἐστερῆσθαι αὐτῶν, οὐ δίκαιοι εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινῆτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθη-
ναῖοι ἐς Αἶγιναν πέμψαντες ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν 85 προῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτη-
σιν ἀποσταλῆναι τριήρεϊ μιῇ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀπο-
πεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν τὰ ἀγάλματα ταῦτα ὥς σφετέρων· ξύλων ἐόντα ἐπειρέον-
το ἐκ τῶν βάρθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ δύναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, πε-
ριβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα, καὶ σφι ἔλκουσι βροντὴν τε καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τούτων ἄλλοφρονῆσαι, παθόντας δὲ τοῦτο κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολέμους, ἐς 86 ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φά-
ληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι, Αἶ-
γινῆται δὲ οὐ μιῇ νηὶ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους (μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦ-
σαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως), ἀλλὰ πολλῇσι νη-
σὶ ἐπιπλώειν σφι ἐπὶ τὴν χώραν, αὐτοὶ δὲ σφι εἷξαι καὶ οὐ διανυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρε-
κέως, οὔτε εἰ ἑσδόνες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμα-
χίῃ κατὰ τοῦτο εἷξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς 87
ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν τραπέσθαι

πρὸς τὰ ἀγάλματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν
 βάθρων αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν,
 ἐς ὃ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντὸ ποιῆσαι,
 ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τῳ· ἐς γούνατα γάρ
 σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν
 οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν, σφέας
 δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους ὥς
 μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους
 ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰ-
 γιναίην, καὶ παρεῖναι βωθρόντας σφι τοὺς Ἀργεῖους,
 καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον καὶ
 οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσεῖν ὑποταμομέ-
 νους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν, ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε
 87 γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ'
 Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε, ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ'
 Ἀθηναίων ἓνα μῦθον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν
 Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτῶν τὸ
 Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων τὸν ἓνα τοῦτον
 περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι
 μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπον τοι-
 ῷδε· κομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλε τὸ πάθος·
 πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγιναν στρατευσα-
 μένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας ἐκεῖνον μῦθον
 ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λα-
 βούσας καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων εἰρω-
 τᾶν ἐκάστην αὐτέων, ὅκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀνὴρ. καὶ τοῦτον
 μὲν οὕτω διαφθαρήναι, Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθους
 δεινότερόν τι δοῖναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλω
 μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ
 ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ
 πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναικες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ
 Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλον ὧν ἐς τὸν λί-

νεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται. Ἔστι δὲ 88
 ἀληθεῖ λόγῳ χρεομένοισι οὐκ ἴασι αὕτη ἡ ἐσθῆς τὸ πα-
 λαιόν, ἀλλὰ Κάειρα, ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ
 ἀρχαίη τῶν γυναικῶν ἢ αὐτὴ ἦν, τὴν νῦν Δωρίδα κα-
 λέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτησι πρὸς
 ταῦτα τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφίσι ἐκατέ-
 ροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατε-
 στεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τούτων περό-
 νας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας, Ἀττικὸν δὲ μήτε
 τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ
 χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πί-
 νειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινήτεων αἱ γυναῖκες ἐκ
 τότε κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ἐφόρεον μέξοντας ἢ πρὸ τοῦ.

Τῆς δὲ ἐχθρῆς τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γε- 89
 νομένης ἀρχὴ κατὰ εἶρηται ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων ἐπι-
 καλομένων προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων
 ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινήται ἐβώθεον τοῖσι Βοιωτοῖ-
 σι. Αἰγινήται τε δὴ ἐδήλειυν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσ-
 σια, καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμημένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρα-
 τεύεσθαι ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ
 Αἰγινήτεων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ
 Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινή-
 τας πολέμου καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐ-
 τήκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ
 τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν, τέλος μὲν-
 τοι καταστρέψεσθαι. ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ
 Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο, τὸ νῦν
 ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυνται, τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχον-
 το ἀκούσαντες, ὅπως χρεὼν εἴη ἐπισχεῖν πεπονθότας
 πρὸς Αἰγινήτεων ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευα- 90
 ζομένοισι αὐτοῖσι ἐκ Λακεδαιμονίων προῆγμα ἐγειρόμενον

ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλόην, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἔοντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐνῆγόν σφεας οἱ χρησμοὶ λέγοντες πολλὰ τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδάεες, τότε δὲ Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς κεκτέαντο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱερῷ, καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης
91 ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ὥρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἐτοίμους ἔοντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόρροπον τῷ ἐσσυτῶν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέσθαι ἐτοῖμον· μαθόντες δὲ τούτων ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησποντῷ. ἐπεῖτε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπαερθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι ἄνδρας ξείνους ἔοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρῆξεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτεν ποιήσαντες ταῦτα δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν, ὃς ἐπεῖτε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκνυσε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων περιυβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται, ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περὶ οἱκοί

αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκ-
 μαθήσεται ἁμαρτῶν. ἐπεῖτε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρ-
 τομεν, νῦν πειρησόμεθα σφραγίσματα ὑμῶν ἀπικόμενοι τί-
 σασθαι· αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν τόνδε τε Ἰππὶν
 μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ
 τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθή-
 νας ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπειλούμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, 92
 τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους.
 οἱ μὲν νῦν ἄλλοι ἡσυχίην ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς
 ἔλεξε τάδε· Ἡ δὴ ὅ τε οὐρανὸς ἔσται ἐνεργετὴς τῆς γῆς καὶ ἡ
 γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ ἄνθρωποι νο-
 μὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσιν καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄν-
 θρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας κα-
 ταλύοντες τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις κατάγειν παρασκευά-
 ξεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους
 οὔτε μαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῶν εἶ-
 ναι χρηστὸν ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶ-
 τοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι οὔτω
 καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίξασθε κατιστάναι· νῦν δὲ αὐτοὶ ἄπει-
 ροὶ εἶντες τυράννων καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο
 ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι παραχρᾶσθε εἰς τοὺς συμμά-
 χους· εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροὶ ἔατε, κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε
 ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβαλέσθαι ἥπερ νῦν.
 Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις κατάστασις τοιήδε· ἦν ὀλιγ- 2
 αρχία, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πό-
 λιν, ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων, Ἀμφίονι δὲ
 εἶναι τούτων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ Χωλὴ· οὐνο-
 μα δὲ οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε
 γῆμαι, ἰσχεῖ Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 εὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης. ἐκ δὲ
 οὐ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγένοντο.

ἑστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·

Ἑτίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

Ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἑτίωνι ἐξαγγέλλεται κως τοῖσι Βακχιάδησι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τοῦ Ἑτίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα

Καρτερόν ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε, Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν

Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὄφρουόντα Κόρινθον.

- 3 Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδησι πρότερον γενόμενον ἦν ἀτέκμαρτον, τότε δὲ τὸ Ἑτίωνι γενόμενον ὥς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἐὸν συνωδὸν τῷ Ἑτίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἑτίωνι γενέσθαι γόνου διαφθεῖραι. ὥς δὲ ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον, ἐν τῷ κατοίκητο Ἑτίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τὴν Ἑτίωνος αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκεν ἐκείνοι ἀπικοίατο καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκεν αἰτέειν φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον προσουδίσαι. ἐπεῖτε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρασθέντα τοῦτο οἰκτὸς τις ἴσχει ἀποκτεῖναι, κατοικτεῖρας δὲ παραδιδού τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ τῷ τρίτῳ. οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδον-

τας ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἔξω
 ἑστέῳτες ἐπὶ τῶν θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο καταιτιεύμε-
 νοι, καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε
 κατὰ τὰ δεδογμένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου
 ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν.
 Ἔδρε δὲ ἐκ τοῦ Ἡελίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλα- 4
 στεῖν. ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστέῳσα πρὸς
 αὐτῇσι τῇσι θυρήσι· δείσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ καὶ
 τὸ δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα
 κατακρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότάτον οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς
 κυψέλην, ἐπισταμένη, ὥς, εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν
 ἀπικόλατο, πάντα ἐρευνήσκειν μέλλοιεν, τὰ δὲ καὶ ἐγέ-
 νετο. ἐλθοῦσι δὲ καὶ διξημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνε-
 το, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμ-
 ψαντας, ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετείλαντο. οἱ 5
 μὲν δὴ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα, Ἡελίῳ δὲ μετὰ ταῦ-
 τα ὁ παῖς ἀυξάνετο καὶ οἱ διαφυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυ-
 νον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὖνομα ἐτέθη.
 ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφι-
 δέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος
 ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

Κύψελος Ἡελίδης, βασιλεὺς κλειτοῦ Κορίνθου,

Αὐτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

το μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννεύσας δὲ ὁ Κύ-
 ψελος τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κοριν-
 θίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῶ
 δέ τι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ τούτου ἐπὶ 6
 τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ διάδοχος οἱ
 εἴς τε τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Πε-
 ρίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρός, ἐπεί-
 τε δὲ ἀμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυ-

ράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μαιφονώτερος. πέμ-
 ψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα ἐπυνθάνετο, ὅντινα
 ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμα-
 των κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος,
 ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην ἅμα τε διεξήιε τὸ λήϊον
 ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ
 Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ, ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν
 ἀσταχύων ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ τοῦ
 λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπον
 τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος
 οὐδὲν ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κή-
 ρυκος ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν
 ὑποθήκην ὁ Περιάνδρος. ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβου-
 λον ὑποθέσθαι, θωμάζειν τε αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄν-
 δρα ἀποπέμψει, ὥς παραπλήγῃ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σι-
 νάμωρον, ἀπηγεόμενος τάπερ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώ-
 7 πεσε. Περιάνδρος δὲ συνελς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων,
 ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν
 φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς
 πολιήτας. ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώ-
 κων, Περιάνδρός σφεα ἀπετέλεσε, μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα
 Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα
 ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήριον παρακαταθήκης
 πέρι ξεινικῆς οὔτε σημανεῖν ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα
 οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἢ παρακαταθήκη· ῥι-
 γοῦν τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθαψε
 εἰμάτων ὄφελος εἶναι οὐδὲν οὐ κατακαυθέντων· μαρτύ-
 ριον δέ οἱ εἶναι, ὥς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν
 τὸν ἱπνὸν Περιάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὥς
 ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ (πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ

συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ εἴουση Μερίσση εἰμίγη), ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο ἐς τὸ Ἑραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ ὥς ἐς ὁρτὴν ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεόμεναι, ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους ἀπέδυσέ σφεας πάσας ὁμοίως, τὰς τ' ἐλευθέρως καὶ τὰς ἀμφιπόλους, συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα Μερίσση ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δέ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἰδῶλον τὸ Μερίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦτο μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τό τε αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἰδομεν μεταπεμπομένους Ἰππὶν, νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθά τε ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις. οὐκ ὦν παύσεσθε, ἀλλὰ πειρησεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππὶν; ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τά- 93
δε, Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς ἐκείνῳ, ἧ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἦκῃσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμείψατο οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτοὺς, ἐπεῖτε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Λακεδαιμονίοισι τε ἐπεμαρτύρουντο μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύθη, Ἰππὶν δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνο- 94
μένῳ ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδῶν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα

αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισί-
στρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιληναίων, κρατήσας δὲ αὐτοῦ
κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἑγη-
σίστρατον, γεγνονότα ἐξ Ἀργείης γυναικὸς, ὃς οὐκ ἀμα-
χητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον
γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλήου πόλις ὀρμεόμενοι καὶ Σιγείου χρό-
νον ἐπὶ συχνὸν Μυτιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι, οἳ μὲν
ἀπαιτέοντες τὴν χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκό-
μενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι
μετεδὸν τῆς Ἰλιάδος χώρας ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλ-
λοισι, ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης
95 ἄρπαγας. Πολεμεόντων δὲ σφεων παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγέ-
νετο ἐν τῇσι μάχησι, ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμ-
βολῆς γενομένης καὶ νικούντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν
φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἳ ὄπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ
σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦ-
τα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ εἰς Μυτιλήνην,
ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίπῳ ἀνδρὶ ἐταί-
ρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περ-
ανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο·
κατήλλαξε δὲ ὧδε, νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἐχουσι. Σί-
96 γειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππὴς δὲ
ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὴν Ἀσίην, πᾶν
χορῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
Ἀρταφέρνηα καὶ ποιεῶν ἅπαντα, ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
νοίατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππὴς τε δὴ ταῦτα
ἔπρησσε, καὶ οἳ Ἀθηναῖοι πνυθόμενοι ταῦτα πέμπουσι εἰς
Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἑῶντες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι
Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφεας,
εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππὴν.
οὐκ ὦν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθη-

ναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι δέδοκτο ἐκ τοῦ φανε-
ροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

Νομίζουσι δὴ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς 97
Πέρσας ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης
ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς
Σπάρτης ἀπῆκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοι-
πέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ
Ἀρισταγόρης ταῦτ᾽ ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ περὶ τῶν
ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ,
ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρω-
θῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς
οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκὸς σφεας
εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπί-
σχετο οἷα κάρτα θεόμενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς
γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεο-
μένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο
διαβαλλεῖν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο.
Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἰκοσι νέας
ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐ-
τῶν εἶναι Μελάνθιον ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἑόντα τὰ πάντα
δόκιμον. αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ ἀπι- 98
κόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα, ἀπ' οὗ
Ἰωσι μὲν οὐδεμίᾳ ἔμελλε ὠφελίῃ ἔσεσθαι (οὐδ' ὦν οὐδὲ
τούτου εἵνεκεν ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλέα Δαρεῖον λυ-
πήσειε), ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας
τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους
ὑπὸ Μεγαβάξου, οἰκόνοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ
κώμην ἐπ' ἑωυτῶν, ὃς ἐπεῖτε ἀπῆκετο ἐς τοὺς Παίονας,
ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Παῖονες, ἐπεμψέ με Ἀρισταγόρης
ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἥν-
περ βούλησθε πελθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστηκε

ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέ-
 ρην αὐτῶν. μέχρι μὲν θαλάσσης αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ
 τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παί-
 ονες κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖ-
 δάς τε καὶ γυναῖκας ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτῶν καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεί-
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπίκοντο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ κατὰ πόδας ἐλη-
 λύθεε Περσέων ἵππος πολλὴ διώκουσα τοὺς Παίονας· ὥς
 δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παί-
 οσι, ὅπως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους
 οὐκ ἐνεδέκοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χτοί σφεας ἐς Λέσβον
 ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ
 περὶ κομιζόμενοι ἀπίκοντο ἐς Παιονίην.

99 Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο εἰ-
 κοσι νηυσὶ, ἅμα ἀρόμενοι Ἑρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ
 οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν
 Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες (οἱ γὰρ δὴ Μι-
 λῆσιοι πρότερον τοῖσι Ἑρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας
 πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτεπερ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντία
 Ἑρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβώθεον), οὗτοι ὦν
 ἐπεὶ τε σφι ἀπίκοντο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν,
 ἐποιέετο στρατήην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν
 δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, στρατηγοὺς
 δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ τε ἀδελ-
 φεὸν Χαροπίνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἐρμόφαντον.

100 Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἐφεσον πλοῖα
 μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέ-
 βαινον χειρὶ πολλῇ ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πο-
 ρευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί-
 τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σάρδεις
 οὐδενός τρι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκρο-

πόλιος τᾶλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς
 Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ 101
 μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. ἦσαν
 ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῦνες καλάμιναι, ὅσαι
 δ' αὐτέων καὶ πλύνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀρο-
 φάς. τούτων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρωσε,
 αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὼν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστυ
 πᾶν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος οἱ Ἀνδοί τε καὶ ὅσοι Πέρ-
 σέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε
 τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξή-
 λυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ
 τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφο-
 ρέων ἐκ τοῦ Τρωῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ ἐπει-
 τεन ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοί, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν·
 ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροι-
 ζόμενοι οἱ τε Ἀνδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο ἀμύνε-
 σθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρέοντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυ-
 νομένους, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφερομένους
 ἐξανεχώρησαν δέισαντες πρὸς τὸ οὐρὸς τὸ Τρωῶλον κα-
 λεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς
 νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ 102
 ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήρης, τὸ σκηπτόμενοι Πέρ-
 σαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλησι ἱρά. τότε δὲ
 οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλνυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες προ-
 πυνθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβῶθεον τοῖσι
 Ἀνδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἔοντας τοὺς Ἴω-
 νας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον αἰρέουσι αὐ-
 τοὺς ἐν Ἑφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβα-
 λόντες δὲ πολλὸν ἐσώσθησαν. καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρ-
 σαι φονεύουσι, ἄλλους τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ
 Εὐαλκίδην στρατηγέοντα Ἑρετριέων, στεφανηφόρους τε
 ἀγῶνας ἀναραιορκότα καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηρίου

πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδᾷσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

- 103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο, μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεσμένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες· οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον· οὐδὲν δὴ ἔσσον τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτῃ ὑπ' ἐωντοῖσι ἐποίησαντο, ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέ-
- 104 πρησαν τὰς Σάρδεις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγέμετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταί σφι πάντες προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν ἦρ πολλὰκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δ', ὥς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἅμα τοῖσι ἐωντοῦ στασιώτῃσι ἀπεκλήρισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερεθὼς τῆς πόλιος ἔφευγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

- 105 Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα, βασιλεὺς δὲ Δαρεῖω ὥς ἐξηγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι

τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὥς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα, ὥς οὗτοί γε οὐ καταπροῖξονται ἀποστάντες, εἶρεσθαι, οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυνθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὀλιστὸν ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα εἰπεῖν· Ὡ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι, εἶπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων δαίμονου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρὶς ἐκάστοτε εἰπεῖν· Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Προστάξας δὲ ταῦτα εἶπε, καλέσας ἐς 106 ὅσιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· Πυνθάνομαι, Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα· ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν καὶ Ἰωνας σὺν αὐτοῖσι τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι Σαρδίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτό τι ἐπρήχθη; ὄρα, μὴ ἐξ ὑστέρης σεαυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· Βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέγγαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρήγμα, ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν ἀνασκήσειν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα, τεῦ δὲ ἐνδεὲς εἶναι; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσαπερ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἄξιεῦμαι. ἀλλ' εἶπερ τι τοιοῦτο, οἶον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐων τοῦ βαλλόμενον πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, μάθι, οἶον πρήγμα ἐργάο ἐμὲ ἀπὸ θαλασσης ἀνάσπαστον

- ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γε-
 νομένον ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν
 ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς
 τάχος με ἅπες πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι ἐκεῖνά τε
 πάντα καταρτίσω ἐς τὸν τόπον, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον
 τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθεται παραδῶ.
 ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας θεοὺς ἐπόμενυμι
 τοὺς βασιλεῖς μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων
 κηδεύοντα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ νῆ-
 107 σον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω. Ἰστιαῖος μὲν λέ-
 γων ταῦτα διέβαλλε, Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο καὶ μιν ἀπείει,
 ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, πα-
 ραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
- 108 Ἐν τῷ δὲ ἡ ἀγγελίῃ τε περὶ τῶν Σαρδίῳ παρὰ βασι-
 λέα ἀνῆκε καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαίῳ
 ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμμένος ὑπὸ Δαρείου
 ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγί-
 νετο τάδε· πολιορκέοντι τῷ Σαλαμῖνι Ὀνησίλῳ Ἀμα-
 θουσίους ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα
 Περσικὴν Ἀρτύβιον ἄνδρα Πέρσῃν προσδόκιμον ἐς τὴν
 Κύπρον εἶναι. πυνθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος κήρυκας
 διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεόμενός σφεας. Ἴωνες δὲ
 οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἤκον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές
 τε θὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ δια-
 βάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα περὶ
 τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλων τὴν ἄκρην, αἱ κα-
 109 λέονται Κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ τοιούτου γι-
 νομένου ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες
 τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς· Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν
 ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε
 προσφέρεισθαι, ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ περὶ
 βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη

ὑμῖν ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ
 ἐς τὰς νέας ἐμβαλίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευ-
 μένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι,
 ποιέειν χρεῶν ἐστὶ ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλη-
 σθε, ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 ἐλευθέρη. Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· Ἡμέας ἀπέπεμψε
 τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ'
 οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες αὐτοὶ Πέρσῃσι
 πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν,
 ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ὑμέας δὲ χρεῶν ἐστὶ
 ἀναμνησθέντας, οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν
 Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθοὺς. Ἴωνες μὲν τούτοις
 ἀμείψαντο, μετὰ δὲ ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων 110
 τῶν Περσέων διέτασσον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων τοὺς
 μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀν-
 τιτάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολέων ἀπολέξαντες τὸ
 ἄριστον ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ
 τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἥλαυνε 111
 δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
 σθαι ὀρθόν. πνυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
 οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δό-
 κιμος καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον· Πνυ-
 θάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν καὶ ποσὶ
 καὶ στόματι κατεργάξεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενειχθῇ.
 σὺ ὦν βουλευσάμενος ἀντίκα εἶπε, ὁκότερον βούλει φυ-
 λάξας πληῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. Εἶπε
 πρὸς ταῦτα ὁ ὀπέων αὐτοῦ· ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγώ
 εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, καὶ πάν-
 τως τὸ ἂν ἐπιτάσσης σύ· ὥς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι
 τοῖσι σοῖσι προήγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλεῖα
 μὲν καὶ στρατηγὸν χρεῶν εἶναι φημι βασιλεῖ τε καὶ στρα-
 τηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-

γόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἣν σὲ ἐκεῖνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπ' ἀξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέροισί τε ὑπηρέτησι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γάρ τοι ὑποδέχομαι μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε
 112 μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετα-
 τῖκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ καὶ νηυσί· νηυσὶ μὲν νυν' Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερεβά-
 λοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δὲ, ὥς συνῆλθον τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμά-
 χοντο, κατὰ δὲ τοὺς στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγί-
 νετο· ὥς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ συνεθῆκατο
 τῷ ὑπασπιστῇ, παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύ-
 βιον, ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνη-
 σίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπάνῳ πλήξας ἀπα-
 ράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρα-
 τηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ,
 113 μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν
 Κουρίου, προδοιοὶ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ σμικρὴν. οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων
 ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων ἀντίκα καὶ τὰ Σα-
 λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντ' οἱ Κουριεῦσι
 ἐποίησαν. γινομένων δὲ τούτων κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ
 Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου
 ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος,
 ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἐπρηξε, καὶ ὁ Σολίων
 βασιλεὺς Ἀριστόκυνπρος ὁ Φιλοκύνπρου, Φιλοκύνπρου δὲ
 τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον
 114 ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν νυν
 Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησε, ἀποταμόντες τὴν
 κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθούντα καὶ μιν ἀνεκρέμασαν

ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ οὔσης ἤδη κοίλης ἐσμὸς μελισσέων ἐσθὺς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν ἐνέπλησαν. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου ἔχρουντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι· ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα ἄμεινον συνοίσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα καὶ τὸ μέχρι 115 ἔμευ, Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες ἐπέλτε ἑμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκηομένας τὰς ἄλλας πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πόλεων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκηομένη Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορούσσοντες τὸ τεῖχος πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι αὐτίς 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο· Δαυρίσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα καὶ Ὑμαίης τε καὶ Ὀτάνης καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων καὶ ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρθεον. Δαυρίσης 117 μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἀβυδὸν τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμφακον καὶ Παισὸν· ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη αἵρεε, ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη τοὺς Κᾶρας τῷντὸ Ἴωσι φρονήσαντας ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἦλαννε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι 118 Καρσί ἐξηγγέλθη πρότερον ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυνθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε

στήλας καλεομένας καὶ ποταμὸν Μαρσύην, ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοί. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξωδάροιο τοῦ Μανσώλου ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλικίων βασιλέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας καὶ κατὰ νότου ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω συμβάλλειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γενοίαιτο ἔτι ἀμείνους τῆς φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι, δηλαδή, ἣν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται καὶ ἐσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες.

119 Μετὰ δὲ παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον πολλὸν, τέλος δὲ ἐσσωθήσαν διὰ πληθους. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Κᾶρές εἰσι, οἳ Διὶ στρατῷ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες δὲ ὧν οὔτοι ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην ἄμεινον πρήξουσι.

120 Βουλευομένοισι δέ σφι ταῦτα παραγίνονται βωθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο μετήκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι καὶ μαχεσάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσσωθήσαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν Μιλήσιοι

μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τραῦμα ἀνέλαβόν 121
 τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πνυθόμενοι γὰρ, ὥς στρα-
 τεύεσθαι ὠρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφέων, ἐλό-
 χησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρ-
 σαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐ-
 τῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισιμάκης, σὺν δέ σφι
 ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγε-
 μὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι
 μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν, Ὑμαίης δὲ καὶ 122
 αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσα-
 μένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἶλε Κίον
 τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὥς ἐπύθετο τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ
 Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσπον-
 τον ἡγε τὸν στρατὸν, καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι
 τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέν-
 τας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς τε Ὑμαίης αἰρέων ταῦτα
 τὰ ἔθνηα νηύσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. οὗτος μὲν δὴ οὕτω 123
 ἐτελεύτησε, Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος καὶ Ὀτά-
 νης ὁ τρίτος στρατηγὸς ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ
 τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν
 Κλαζομενᾶς αἰρέουσιν, Αἰολέων δὲ Κύμην. Ἀλισκομένων 124
 δὲ τῶν πολλῶν, ἦν γὰρ, ὥς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μι-
 λήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταραξίας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγ-
 κερασάμενος πρήγματα μεγάλα δρησμὸν ἐβούλευε, ὀρέων
 ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφαίνετο βασιλέα Δαρεῖον
 ὑπερβαλέσθαι· πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συ-
 στασιώτας ἐβουλευέτο, λέγων, ὥς ἄμεινον σφίσι εἶη κρη-
 σφύγετόν τι ὑπαρχον εἶναι, ἦν ἄρα ἐξωθένται ἐκ τῆς
 Μιλήτου, εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδῶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι
 ἐς ἀποικίην εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος
 ἐτείχεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ

- 125 Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἠγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου, ἔπειτεν δὲ ἐκ
- 126 ταύτης ὁρμεόμενον κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε, αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτράπει Πυθαγόρῃ ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον ἔπλωε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε τὴν χώραν, ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεόμενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΡΑΤΩ.

- 1 ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας οὕτω τελευτᾷ, Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος, κατὰ κοῖόν τι δοκέει Ἰωνας ἀπεστάναι· ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαξέ τε τὸ γεγονὸς ὥς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρέκειαν τῆς ἀποστάσιος· Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης

Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε, 2
 Ἰστιαῖος δὲ δέλσας ὥς συνιέντα Ἀρταφέρνηα ὑπὸ τὴν
 πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασι-
 λέα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην
 ὑποδεξάμενος κατεργάσεσθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν
 ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον
 ἐδέσθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα
 πρήσσειν πρήγματα ἐς αὐτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες
 μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὥς πολέμιος εἶη βασι-
 λέϊ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνταῦθα δὴ εἰρωτεόμενος ὑπὸ τῶν 3
 Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὃ τι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε
 τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος καὶ κακὸν το-
 σοῦτον εἶη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐ-
 τοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὥς βασι-
 λεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας ἐν
 τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίῃ, καὶ τού-
 των εἵνεκεν ἐπιστείλειε. οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλέος
 βουλευσαμένου ἐδειμάτου τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ ὁ Ἰστι- 4
 αῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμιππου ἀνδρὸς Ἀταρνεῖ-
 τεω τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία ὥς
 προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρ-
 μιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ
 ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ μαθὼν ἅπαν τὸ
 γινόμενον ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστι-
 αίου δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ
 παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ ἐωυτῷ δοῦ-
 ναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα
 πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σάρδιδος μὲν δὴ 5
 ἐγένετο ταραχὴ, Ἰστιαῖον δὲ ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλ-
 πίδος Χῖοι κατήγον ἐς Μίλητον αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέν-
 τος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀριστα-
 γόρῃ οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκε-

σθαι ἐς τὴν χώραν, οἷα ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἐωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον, ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ ἐπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἐωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας ἔπλων ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον, ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πελθεσθαι.

- 6 Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίησεν ταῦτα, ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος· συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσοнос ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοῖνικες μὲν ἦσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι
- 7 καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον, Ἴωνες δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους, τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχῆσοντας Μιλήτου· ἡ δὲ Λάδη
- 8 ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δὲ σφι καὶ Αἰολέων οὐ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσονται δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσiai, νέας παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα, εἶχοντο δὲ τούτων

Πριηνέες δυνάδεκα νηυσὶ καὶ Μνούσιοι τρισὶ νηυσὶ, Μν-
 ουσίων δὲ Τήιοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ, Τηίων δὲ
 εἶχοντο Χίοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοισι Ἑρυθραῖοί
 τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαῖές, Ἑρυθραῖοι μὲν ὁκτὼ νέας
 παρεχόμενοι, Φωκαῖές δὲ τρεῖς· Φωκαϊέων δὲ εἶχοντο
 Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο
 ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι ἐξήκοντα νηυσὶ.
 πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς καὶ
 πεντήκοντα καὶ τριηκόσiai τριήρεις. αὗται μὲν Ἰώνων 9
 ἦσαν, τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλήθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξα-
 κόσiai. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλησίην καὶ
 ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτ' αἱ Περσέων στρατηγοὶ
 πυθόμενοι τὸ πλήθος τῶν Ἰάδων νεῶν καταρρώδησαν,
 μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε
 τὴν Μίλητον οἶοί τε ἔωσι ἐξελεῖν μὴ οὐκ ἔοντες ναυκρά-
 τορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακὸν τι λαβεῖν.
 ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράν-
 νους, οἳ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέν-
 τες τῶν ἀρχέων ἔφευγον εἰς Μήδους, ἐτύγχανον δὲ τότε
 συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν
 τοὺς παρεόντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε· Ἄνδρες
 Ἰῶνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλέος
 οἶκον· τοὺς γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πειρά-
 σθω ἀποσχίσειν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμε-
 νοι δὲ ἐπαγγέλλασθε τάδε, ὥς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν
 διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἰδία
 ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσιν οὐδὲν, ἢ πρότερον
 εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἳ δὲ πάντως διὰ
 μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τάπερ
 σφεας κατέξει, ὥς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ ἐξανδραποδιεῦν-
 ται, καὶ ὥς σφεων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς
 δὲ παρθένους ἀνασπάστους εἰς Βάκτρα, καὶ ὥς τὴν χώραν

- 10 ἄλλοισι παραδώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα, τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπικοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέοντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην, ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰθὺς ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων
- 11 ἐρίνετο, μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λάδην ἐρίνοντο ἀγοραί. καὶ δὴ κού σφι καὶ ἄλλοι ἡγορεύοντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος λέγων τάδε· Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι ὡς δορηπέτῃσι· νῦν ὦν ὑμεῖς, ἣν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐναντίους εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἄλλ' ἐμοὶ τε πεῖθεσθε καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων ὑποδέχομαι ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους ἢ συμμίσγοντας
- 12 πολλὸν ἐλασσώσεσθαι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρως τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιο διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἄλληλέων καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσεις, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων, παρεῖχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἐπτά ἐπέιθοντό τε καὶ ἐποίησαν τὸ κελευόμενον, τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθές εἶντες πόνων τοιούτων τετρομένοι τε ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε· Τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἄλλα

ζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν· ὁ δὲ παραλαβὼν ἡμέας λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι, καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπιτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τῷτὸ τοῦτο πείσεσθαι· πρό τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὀτιῶν ἄλλο παθεῖν ἐστι, καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητήν ὑπομεῖναι, ἣ τις ἐσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρעותῇ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ. Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιῇ σκηνὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκηητροφέοντο καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐδ' ἀναπειράσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ 13 στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος ἐκείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους ὁ Αἰάκης κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην, οἱ Σάμιοι ὧν ὀρέοντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων ἐδέκοντο τοὺς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο, ἄλλο σφι παρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ὧν ἐπιλαβόμενοι, ἐπέτε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἰωνας ἀρνεομένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδει ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἰρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος, τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρῳ ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὧν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἰωνες ἀντ- 14 ανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι, οἳ τινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους

γὰρ καταιτιεῦνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα ἀειράμενοι τὰ ἱστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν ὥς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι, καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας τῶντ' ἐποίευν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖνες τῶν Ἰώνων ἐποίευν τὰ αὐτὰ ταῦτα.

- 15 Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τροχύτατα Χῖοι ὥς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθέλοκακέοντες· παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας οὐκ ἐδικαίευν γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν ὁμοιοί, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῖνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι
- 16 λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν, ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκέλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ περὶ ἑκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτὸς τε ἀπίκοντο ἐς αὐτὴν καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφεσίοι, οὔτε προακηκοότες ὥς εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναικας ἐξεβώθειον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι περιέπιπτον τύχησι,

Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς ἐπεῖτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ 17
 πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων
 ἀπέπλωε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδρα-
 ποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ, ὁ δὲ ἰδέως ὡς εἶχε ἔπλωε
 ἐς Φοινίκην, γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ χρήματα
 λαβὼν πολλὰ ἔπλωε ἐς Σικελίην, ὁρμεόμενος δὲ ἐνθεῦ-
 τευ ληιστῆς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχη-
 δονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεῖτε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκηον τοὺς Ἴω- 18
 νας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης
 καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχεα καὶ παντοίας μηχανὰς προσ-
 φέροντες αἰρέουσι κατ' ἄκρης ἕκτω ἕτεῖ ἀπὸ τῆς ἀποστά-
 σιος τῆς Ἀρισταγόρεω, καὶ ἡνδραποδίσαντο τὴν πόλιν
 ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστήριῳ τῷ ἐς Μίλητον
 γενομένῳ.

Χρεομένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτη- 19
 ρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης ἐχρήσθη ἐπικοινωνῶν χρηστή-
 ριον, τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρ-
 ευθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀρ-
 γείους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε
 μνησθήσομαι, τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε,
 ἔχει ὥδε.

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
 Πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,
 Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις,
 Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.
 τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄν-
 δρες μὲν οἱ πλεῖνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-
 των κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ ἐγίνοντο, ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηὸς τε καὶ
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ
 ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λό-

- 20 γου ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ξωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένη θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ
- 21 δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι κεκτηῖσθαι. Παθούσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὐται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν· οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δραῖμα Μιλήτου ἀλῶσιν καὶ διδάξαντι ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θῆητρον καὶ ἐξημίωσάν μιν ὥς ἀναμνήσαντα οἰκῆια κακὰ χιλήσι δραχμῇσι, καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδὲνα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.
- 22 Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἡγήμωτο, Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἤρεσκε, ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην ἀντίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην ἐκπλῶειν μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη ἐστὶ μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης· τούτων ὧν ἐπικαλεομένων οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλη-

σαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοι- 23
 οὔδε δὴ τι συνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι
 εἰς Σικελίην ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιξεφυρίοισι,
 καὶ Ζαγκλαῖοι αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὖνομα
 ἦν Σκύθης, περικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βου-
 λόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος,
 ὥστε ἐὼν τότε διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι
 Σαμίοισι ἀναπεῖθαι, ὡς χρεὼν εἶη Καλὴν μὲν ἀκτὴν, ἐπ' ἣν
 ἔπλων, ἔαν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν ἐοῦσαν ἐρῇ-
 μον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων καὶ σχόντων
 τὴν Ζάγκλην ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομέ-
 νην τὴν πόλιν ἐσωτῶν, ἐβώθεον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο
 Ἴπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος
 σύμμαχος. ἐπεῖτε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης σὺν τῇ
 στρατιῇ ἦκε βωθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν
 Ζαγκλαίων ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἴπποκράτης πε-
 δήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, εἰς Ἴνυκον
 πόλιν ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολο-
 γησάμενος τοῖσι Σαμίοισι καὶ ὄρκους δοὺς καὶ δεξάμενος
 προέδωκε. μισθὸς δέ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σα-
 μίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα
 λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπ-
 ποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων
 αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας, τοὺς δὲ κορυ-
 φαίους αὐτῶν τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατα-
 σφάξαι. οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύ- 24
 θης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος ἐκ τῆς Ἴνυκου ἐκ-
 διδρῆσκει εἰς Ἱμέρην, ἐκ δὲ ταύτης παρῆν εἰς τὴν Ἀσίην
 καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος
 πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος
 παρ' ἐσωτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα
 εἰς Σικελίην ἀπῖκετο καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ

βασιλέα, ἐς ὃ γήραϊ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρ-
 σησι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν
 25 καλλίστην Ζάγκλην περιεβεβλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμα-
 χίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην Φοίνικες κελευσάν-
 των Περσέων κατήγον ἐς Σάμον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος
 ὥς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι καὶ μεγάλα κατερ-
 γασάμενον. καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπο
 Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τὴν ἐν τῇ ναυμαχίῃ
 οὔτε ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλού-
 σης αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντὴν
 τῶν πολιῶν ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο.

Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο, Ἰστιαῖοι δὲ τῷ Μιλησίῳ
 ἐόντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλ-
 κάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ
 Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα
 πρήγματα ἐπιτράπει Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυ-
 δηνῶ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς Χίον ἐπλωε, καὶ Χίων
 φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεο-
 μένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς,
 καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυ-
 μαχίης, ὃ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ
 27 Πολίχνης τῆς Χίων ὀρμεόμενος. Φιλέει δὲ κως προση-
 μαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων
 ἑκατὸν δύο μῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ
 τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτῶν λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε,
 τοῦτο δὲ ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγῳ πρὸ
 τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐνέπεσε
 ἡ στένη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μῦνος
 ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὃ θεὸς προέδεξε, μετὰ
 δὲ ταῦτα ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν

ἔβαλε, ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος Λεσβίου
 ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπε-
 τέως αὐτῶν ἐποιήσατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρα- 28
 τεύετο ἐπὶ Θάσον ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνοῦς. πε-
 ρικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη, ὥς οἱ Φοίνικες
 ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πν-
 θόμενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς
 δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ
 Λέσβου δὲ λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς πέρην διαβαίνει,
 ἐκ τοῦ Ἀταρνεὸς ὡς ἀμήσων τὸν σῆτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν
 καὶ τὸν ἐκ Καῖκου πεδίου, τὸν τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τού-
 τοις τοῖς χωρίοις ἐτύγγανε ἐὼν Ἄρπαγος ἀνὴρ Πέρσης,
 στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης, ὅς οἱ ἀποβάντι συμβα-
 λὼν αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
 τοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. Ἐξωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε· 29
 ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖς Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς
 Ἀταρνεΐτιδος χώρης, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολ-
 λὸν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖς Ἑλ-
 λησι· τό τε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τε-
 τραμμένων τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέε-
 σθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμαρτιάδα φιλο-
 ψυχίην τοιήνδε τινὰ ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμ-
 βάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω καὶ ὡς κατααιρεόμενος ὑπ'
 αὐτοῦ ἐμελλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετ-
 εἰς καταμηνύει ἑαυτὸν, ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ 30
 μὲν νυν, ὡς ἐξωγρήθη, ἀνήχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα
 Δαρεῖον, ὁ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν δοκέειν ἐμοί,
 ἀπῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν αὐτῶν τε τού-
 των εἵνεκεν, καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν αὐτὶς μέγας παρὰ βα-
 σιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος καὶ ὁ
 λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπύκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν
 αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν

- ταριχεύσαντες ἀνήνειακιν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σού-
σα. Δαρεῖος δὲ πνυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησάμενος
τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μιν οὐ ζῶντα ἀνήγαγον ἐς
ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου λούσαντάς
τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι ὡς ἀνδρὸς με-
γάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτῳ. Τὰ μὲν περὶ
- 31 Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε, ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων
χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε,
αἰρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας,
Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν
νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήμενον
τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τὸνδε τὸν τρόπον·
ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς ἐκ θαλάσσης τῆς βο-
ρηίης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτεν διὰ πάσης τῆς
νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἴρουν
δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτά,
πλὴν οὐκ ἐσαγήμενον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τ'
- 32 ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς
ἀπειλὰς, τὰς ἐπηπείλῃσαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομέ-
νοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολιῶν,
παιδὰς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ
ἐποίηον ἀντὶ τοῦ εἶναι ἐνόρχις εὐνούχους, καὶ παρθέ-
νους τὰς καλλιστενουσὰς ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα·
ταῦτά τε δὴ ἐποίηον, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμπρασαν αὐ-
τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν,
πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.
- 33 Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρα-
τὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλώνοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἴρεε
πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι ὑποχείρια ἦν γεγο-
νότα κατ' ἡπείρου. Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ
Ἑλλησπόντου· Χερσόννησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχναὶ
ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης καὶ

Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ
 πέρηθεν Καλληδόμοι οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλώνοντας τοὺς
 Φοίνικας, ἀλλ' οἶχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἔσω
 ἐς τὸν Εὐξεινον πόντον, καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην
 οἰκισαν, οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας
 τὰς καταλεχθείσας τράπονται ἐπὶ τε Προκόνησον καὶ
 Ἀρτάκην, πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες ἔπλωον αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσόνησον ἐξαιρήσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο-
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέστυραν. ἐπὶ δὲ
 Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι
 πρότερον τοῦ Φοινίκων ἐσπλόου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλεῖ
 Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάξου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυ-
 λείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίας πόλιος,
 τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί- 34
 μωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον
 Δόλογοι Θρήικες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ
 Δόλογοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπ' Ἀψινθίων ἐς Δελφοὺς
 ἐπεμψαν τοὺς βασιλεῆς περὶ τοῦ πολέμου χρησόμενους.
 ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώ-
 ρην τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ πρῶτος
 ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν
 διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς
 ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι 35
 τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ
 ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τε-
 θριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰ-
 γίνης γεγυνώς, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ
 Αἰαντος παιδὸς, γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης
 Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης κατημενος ἐν τοῖσι προ-
 θύροισι τοῖσι ἑαυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας

ἔσθῃτα οὐκ ἐγχωρήν ἔχοντας καὶ αἰχμὰς προσεβιάσατο, καὶ σφι προσελθοῦσι ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήιον, ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πεῖθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραντίκα ἔπεισε ὁ λόγος οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλόμενον ἐκποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιεοὶ τάπερ αὐτοῦ οἱ

36 Δολόγγοι προσεδέοντο. Κελενούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναραιρηκῶς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου ἔπλωε ἅμα τοῖσι Δολόγγοις, καὶ ἔσχε τὴν χώραν. καὶ μιν οἱ ἐπαργόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίας πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφεας οἱ Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι σταδίοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων

37 τὸ μῆκος. Ἀποτείχισας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὥσάμενος τῶν λοιπῶν πρώτοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖς. καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροῖσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγωνῶς· πυθομένος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖς μετιέναι Μιλτιάδην; εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἠπέλλεε ἐκτρίψειν. πλανεομένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τί ἐθέλει τὸ ἔπος εἶπαι, τοσφι ἠπέλιπεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ εἶναι, ὅτι πίτυς μούνη δευδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετρίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ

Λαμψακηνοὶ Κροῖσον λύσαντες μετήκαν Μιλτιάδην. Οὗ- 38
 τος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει, μετὰ δὲ τελευτᾷ ἅπαις,
 τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στησαγόρῃ τῷ
 Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδί ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτή-
 σαντι Χερσουνησίται θύουσι, ὥς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶ-
 να ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακη-
 νῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος
 πρὸς Λαμψακηνοὺς καὶ Στησαγόρην κατέλαβε ἀποθανεῖν
 ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ
 πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ
 ὑποθερμότερου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησα- 39
 γόρῳ τρόπῳ τοιῷδε ἐνθαῦτα Μιλτιάδην τὸν Κίμωνος,
 Στησαγόρῳ δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμ-
 ψόμενον τὰ πρήγματα ἐπὶ Χερσούνῃσου ἀποστέλλουσι
 τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι, οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίευν
 εὖ, ὥς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς [Κίμωνος] αὐτοῦ
 τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο.
 Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον εἶχε κατ'
 οἴκους, τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρην δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ
 δὲ Χερσουνησίται πυνθανόμενοι ταῦτα συνελέχθησαν ἀπὸ
 πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν, κοινῶ
 δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι ἐδέθησαν
 ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον πεν-
 τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ
 Θρηίκων βασιλέος θυγατέρα Ἠγησιπύλῃν. Οὗτος δὲ ὁ 40
 Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσό-
 νησον, κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόν-
 των πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει τούτων
 Σκύθας ἐκφεύγει· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες
 ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι
 τῆς Χερσούνῃσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας
 ὁ Μιλτιάδης ἐφευγε ἀπὸ Χερσούνῃσου, ἐς ὃ οἳ τε Σκύθαι

- ἀπηλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν
- 41 κατεχόντων, τότε δὲ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρ-
εόντων ἀπέπλωε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος, ἔπλωε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου παρ-
αμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περι-
πίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύ-
τατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρήικος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης. καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες, καὶ μιν πυνθόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγά-
λην καταθήσεσθαι, ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδίην ἀποπλώειν ἐς τὴν ἑωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὥς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
τίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτήσιν ἔδωκε καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρ-
σας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.
- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτους· Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἡνάγκασε ποιεέσθαι, ἵνα δωσίδικοι εἶεν καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἡνάγκασε ποιεῖν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς κα-

λέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια, κατὰ δὴ τούτους
 μετρήσας φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἳ κατὰ χώραν διατε-
 λέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ὥς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος, ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν
 κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. Καί σφι ταῦτα μὲν 43
 εἰρηναῖα ἦν, ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ἄλλων καταλελυμένων
 στρατηγῶν ἐκ βασιλέος Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε
 ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγό-
 μενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἑὼν καὶ νεωστὶ
 γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοξώστρην.
 ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπεῖτε ἐγένετο
 ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα
 τῇσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες
 ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ παραπλώων τὴν Ἀσίην
 ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον
 θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων Περσέων
 τοῖσι ἐπὶ τὰ Ὀτάνην γνώμην ἀποδέξασθαι, ὥς χρεῶν εἶη
 δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώ-
 νων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατ-
 λιστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας ἡπείγετο ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χοῦμα πολλὸν νεῶν,
 συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες τῇσι
 νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης,
 ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν 44
 ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχον-
 τες ὅσας ἂν πλείστας δύναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλ-
 ληνίδων πολιῶν, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους οὐδὲ
 χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέφοντο, τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ
 Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαν-
 το· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν
 ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην
 ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάν-

θου ὀρμεόμενοι τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δέ
 σφι περιπλώουσι βορέης ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος πά-
 ρα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων
 πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν
 νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀν-
 θρώπων· ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης εἰούσης τῆς θαλάσσης
 ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διε-
 φθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσό-
 μενοι, οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἠπιστάτο κατὰ τοῦτο
 διεφθείροντο, οἱ δὲ ὀλίγοι. Ὁ μὲν δὴ ναυτικός στρατὸς
 45 οὕτω ἐπρησσε, Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευο-
 μένῳ ἐν Μακεδονίᾳ νυκτὸς Βρύγοι Θρηίκες ἐπεχείρησαν.
 καὶ σφῶν πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ
 αὐτὸν τραματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην
 διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη
 ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφῶας ὑπο-
 χειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος
 ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας
 πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ τὸν
 Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχροῦς ἀγωνισάμενος
 46 ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην. δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δα-
 ρεῖος πρῶτα μὲν Θασίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυ-
 γειτόνων, ὥς ἀπόστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον ἐκ-
 ἐλευέ σφῶας τὸ τεῖχος περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδη-
 ρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ
 Μιλησίου πολιορκηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγά-
 λων ἐχρέοντο τοῖσι χρήμασι ναῦς τε ναυπηγεόμενοι μα-
 κρὰς καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσ-
 οδός σφι ἐγίνετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλ-
 λων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐκ Σκαπιτῆς Ὑλης τῶν χρυσέων με-
 τάλλων τὸ ἐπίπαν ὀργώκοντα τάλαντα προσήιε, ἐκ δὲ
 τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσῳ μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω,

ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι προσήκοντα ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτερος ἐκάστου διηκόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα, καὶ μακρῶ ἦν αὐ- 47 τῶν θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἣτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὔνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἐστὶ τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηλίκης, οὗρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσι. Τοῦτο μὲν νῦν ἐστὶ τοιοῦτο, οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ 48 τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀβδηρα.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἐν νόθῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἐωυτῷ ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἐωυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππα- 49 γωγὰ πλοῖα ποιεέσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῖσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρεῖω, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα ἰδέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται. καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγορεῖν τῶν Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην 50 Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων

διέβη ἐς Αἰγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κρότος ὁ Πολυκρίτου μάλιστα, ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινητέων· ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημοκρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης εἶρετο τὸν Κρότον, ὃ τι οἱ εἶη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ οἱ τὸ ἐὸν ἔφρασε. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· Ἦδη νῦν καταχαλκοῦ, ὧς κριέ, τὰ κέρεια, ὥς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

- 51 Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημόκριτος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένηα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεστέρης, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεστέρης (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι), κατὰ πρῆσβυγένειαν δὲ κως τετίμηται
- 52 μᾶλλον ἢ Εὐρύσθενος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην, τὴν νῦν κεκτέεται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναικα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίλωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἔοντας βουλευῖν κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ ὦν δὴ σφεας ἔχειν, ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἔόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἣ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν· εἰδυῖαν μὲν

καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ, εἴ πως ἀμ-
 φότεροι γενοίατο βασιλέες. τοὺς ᾧν δὴ Λακεδαιμονίους
 ἀπορέειν, ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Δελφοὺς ἐπειρησο-
 μένους, ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κε-
 λεύειν σφέας ἀμφοτέρω τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλέας,
 τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην
 ταῦτά σφι ἀνελεῖν, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι
 οὐδὲν ἔσσειν, ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον,
 ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσηνίου, τῷ οὖνομα εἶναι Πανίτην.
 ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαι-
 μονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκότερον τῶν παί-
 δων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἣν μὲν κατὰ ταῦτα
 φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ
 διζήνται καὶ ἐθέλουσι ἐξευρεῖν, ἣν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη
 ἐναλλάξ ποιεῦσα, δῆλόν σφι ἔσεσθαι, ὥς οὐδὲ ἐκείνη πλέον
 οὐδὲν οἶδε, ἐπ' ἄλλην τέ σφας τράπεσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα
 δὴ τοὺς Σπαρτιήτας κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας
 φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων λα-
 βεῖν κατὰ ταῦτα τιμέουσιν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ
 λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόν-
 τας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμεόμενον πρὸς τῆς γειναμένης ὥς
 ἐὼν πρότερον τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὖνομα τε-
 θῆναι Εὐρυσθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ Προκλέα. τούτους
 ἀνδρωθέντας αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι δια-
 φόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ
 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. ταῦτα 53
 μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μούνοι Ἑλλήνων, τάδε δὲ
 κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω· τούτους
 γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ
 Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ'
 Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνας· ἥδη γὰρ
 τηνικαῦτα ἐς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ μέχρι Περ-

- σέος τοῦδε εἵνεκεν, ἀλλ οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐδεμίᾳ πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφικρύων· ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεο-
 μένω μέχρι Περσέος ὀρθῶς εἰρηταί μοι· ἀπὸ δὲ Δανάης
 τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτῶν
 φαινοίατο ἂν ἔόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπ-
 54 τιοι ἰθαγενεές. Ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνες λέγουσι
 γεγενεηλόγηται, ὥς δὲ ὁ παρὰ Περσέων λόγος λέγεται,
 αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ
 οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμο-
 λογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσέϊ οὐδὲν, τούτους δὲ
 55 εἶναι, κατὰπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα
 μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω, ὅτι δὲ ἔόντες Αἰγύπτιοι,
 καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας,
 ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ
 ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι.
- 56 Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δε-
 δώκασι· ἱεροσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαίμονος καὶ Διὸς
 οὐρανίου, καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται
 χώραν, τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυ-
 τήν, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγρῳ ἐνέχεσθαι· στρατενομέ-
 νων δὲ πρῶτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέ-
 ναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν
 αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι, ὀκό-
 σοισι ἂν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρι-
 57 ματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμ-
 πολέμια, τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδοται·
 ἣν θυσίην τις δημοτελέα ποιέηται, πρῶτους ἐπὶ τὸ δεῖ-
 πνον ἵζειν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχε-
 σθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι
 ἄλλοισι δαιτυμόσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτων,
 καὶ τῶν τυθέντων τὰ δέσματα. νεομηνίας δὲ ἀνὰ πά-

σας καὶ ἐβδόμας ἵσταμένου τοῦ μηνὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ
 δημοσίου ἱρήιον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέ-
 διμνον ἀλφίτων καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν, καὶ ἐν
 τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξιρέτους· καὶ προξείνους
 ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκέεσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν
 ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι εἰσι θεοπρόποι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βα-
 σιλέων τὰ δημόσια· μὴ ἔλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ
 τὸ δεῖπνον ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο
 χοίνικας ἑκατέρῳ καὶ οἴνου κοτύλην, παρεοῦσι δὲ διπλή-
 σια πάντα δίδοσθαι· τούτῳ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων
 κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντησίας τὰς γι-
 νομένας τούτους φυλάσσειν, συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυ-
 θίους· δικάζειν δὲ μούρους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα·
 πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἢν
 μήπερ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὁδῶν δημοσιέων
 πέρι· καὶ ἢν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων
 ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέ-
 ρουσι, εἴωσι δυῶν δέουσι τριήκοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι,
 τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ
 τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ
 τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζώουσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδο- 58
 ται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων, ἀποθανοῦσι δὲ τὰδε·
 ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λα-
 κωνικὴν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιουῶσαι λέβητα
 κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ
 οἰκίης ἐκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε
 καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο ζημίαι μεγάλαι ἐπι-
 κέεται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασι-
 λέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι
 ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖντες ταῦτω
 νόμῳ χρεόνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν

- γὰρ ἀποθάνη βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δει Λα-
κεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιόικων
ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἰέναι· τούτων ὦν καὶ τῶν εἰλω-
τέων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τῶντὸ
πολλὰι χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ
μέτωπα προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέονται ἀπλέτω, φάμε-
νοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦ-
τον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασι-
λέων ἀποθάνη, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ
εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα
ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι, οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ
59 πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε
τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος
ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιῶν ἐλευθεροῖ ὅστις τι
Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δ' αὖ
Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον
60 φόρον μετίει τῇσι πόλισι πάσῃσι. Συμφέρονται δὲ καὶ
τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ
αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρώϊας τέχνας,
καὶ αὐλητῆς τε αὐλητέῳ γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρου
καὶ κῆρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι
ἄλλοι σφέας παρακληλοῦσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτε-
λέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
- 61 ΤΟΤΕ δὲ τὸν Κλεομένεα ἔοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ
κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον ὁ Δημάροτος
διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὥς φθόνῳ καὶ
ἄγῃ χρεόμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης ἐβού-
λευε τὸν Δημάροτον παῦσαι τῆς βασιληΐας, διὰ πρῆγμα
τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος· Ἀρίστωνι βασι-
λεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναικας δύο παῖδες οὐκ
ἐγίνοντο. καὶ οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι
αἷτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φί-

λος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν
 μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυ-
 νὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν, καὶ ταῦτα
 μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γάρ μιν
 τὸ εἶδος φλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλ-
 βίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα
 τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦ-
 τα ἕκαστα μαθοῦσα ἐπιφράζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν
 τῇ Θεράπνῃ καλυμένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβηλίου ἱροῦ· ὅπως
 δὲ ἐνείκειε ἢ τροφός, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστη καὶ ἐλίσσεται
 τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ
 κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναικὰ λέγεται ἐπι-
 φανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπείρεσθαι μιν, ὃ τι φέρει ἐν
 τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φράσαι, ὥς παιδίον φορέει· τὴν δὲ
 κελεύσαι οἱ δέξαι, τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρηθῆναι γάρ οἱ
 ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως
 ἑωυτῇ κελεύειν ἐπιδέξαι· ὀρέουσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ
 πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δέξαι
 τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν
 εἶπαι, ὥς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναι-
 κῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος.
 γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἄγητος ὁ
 Ἀλκείδης, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρί- 62
 στωνα ἔκνιξε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ἔρως· μηχανᾶ-
 ται δὴ τοιάδε· αὐτὸς τε τῷ ἐταίρῳ, τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη,
 ὑποδέκεται δωτίνην δώσειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἔν, τὸ
 ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔληται, καὶ τὸν ἐταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε
 ὡσανύτως τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ
 τῇ γυναικί, ὀρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναικὰ, καται-
 νέει ταῦτα· ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ
 αὐτὸς τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὃ τι δὴ ἦν, τὸ εἶλετο

τῶν κείμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγρητος, καὶ αὐτός τὴν
 ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ
 ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τού-
 του μούνου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μὲν-
 63 τοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπείει ἀπά-
 γεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ
 Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος, ἐν δέ οἱ χρόνῳ
 ἐλάσσονι καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη
 τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον. καὶ τίς οἱ τῶν οἰκετέων
 ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγγέλλει, ὥς οἱ
 παῖς γέρονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον, τῷ ἡγάγετο
 τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλόμενος τοὺς μῆ-
 νας εἶπε ἀπομόσας· Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη· τοῦτο ἤκουσαν μὲν
 οἱ ἔφοροι, προῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραν-
 τίκα· ὁ δὲ παῖς αὗξετο, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον
 μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ
 ἐνόμιζε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὖνομα ἔθετο διὰ
 τόδε· πρότερον τούτων πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι,
 ὥς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέ-
 σθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὖνομα Δημάρητος ἐτέθη.
 64 Χρόνου δὲ προϊόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος
 δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδεε δὲ, ὥς οἴκε, ἀνάπυστα γενό-
 μενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, δι' ἧ
 Κλεομένει διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ὁ Δημάρητος
 ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἑλευσίνος καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ
 65 Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὁρ-
 μηθεὶς ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης συντίθεται Λευτυ-
 χίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγριος, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς Δη-
 μαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δη-
 μαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν
 ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ προῆγμα τοι-

ὄνδε· ἄρμους αὐτοῦ Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος
 τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας
 ἀποστερέει Λευτυχίδην τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν
 Πέρκαλον ἀρπάσας καὶ σχῶν γυναῖκα· κατὰ τοῦτο μὲν
 τῷ Λευτυχίδῃ ἢ ἐχθρῇ ἢ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε, τότε
 δὲ ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας ὁ Λευτυχίδης κατόμνυ-
 ται Δημαρήτου, φᾶς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν
 Σπαρτιητέων, οὐκ ἔοντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν
 κατωμοσίην ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε
 Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγνε-
 ναι, ὁ δὲ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας ἀπάμοσε, φᾶς οὐκ
 ἔωυτοῦ μιν εἶναι. τούτου θὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ
 Λευτυχίδης ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος
 γεγονότα οὔτε ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς
 ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους, οἳ τότε ἔτυχον
 πάρεδροί τε ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.
 Τέλος δὲ ἔόντων περὶ αὐτῶν νεϊκέων ἔδοξε Σπαρτιήτησι 66
 ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ Ἀρίστωνος
 εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίστου δὲ γενομένου ἐκ προ-
 νοίης τῆς Κλεομένηος ἐς τὴν Πυθίην ἐνθαῦτα προσποι-
 ἔεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν
 Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον, ὁ δὲ Κόβων Περίαλ-
 λαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λε-
 γεσθαι λέγειν. οὕτω δὴ ἢ Πυθίῃ ἐπειρωτῶντων τῶν θεο-
 πρόπων ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα.
 ὕστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κό-
 βων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ Περίαλλα ἢ πρόμαντις
 ἐπαύθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτου κατά- 67
 παυσιν τῆς βασιληΐης οὕτω ἐγένετο, ἔφυγε δὲ Δημάρη-
 τος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνειδέος· μετὰ τῆς
 βασιληΐης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθεὶς
 ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι, θηευμένου δὲ τοῦ Δη-

μαρήτου ὁ Λευτυχίδης, γεγυνώς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλῳ τι καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον, ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν· ὁ δὲ ἀλγῆσας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε φᾶς αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρωῆσθαι, ἐκείνου δὲ οὐ, τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξαι Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ εἶπας καὶ κατακαλυψάμενος ἦι ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἐσωτοῦ οἰκία, ἀντίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν, 68 θύσας δὲ τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθλὴ ἐς τὰς χεῖράς οἱ τῶν σπλάγχχνων κατικέτευε λέγων τοιάδε· ὦ μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἰκετεύω καὶ τοῦ ἐρκείου Διὸς τοῦδε φράσαι μοι τὴν ἀλήθειαν, τίς μεύ ἐστι πατήρ ὁρθῷ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων κυεύουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα, οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες φασί σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τὸ ἀληθές· οὔτε γὰρ, εἰ πεποίηκας τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δὲ, ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὥς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ 69 ἂν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας· ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε, ἡ δὲ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ παῖ, ἐπεῖτε με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν, πᾶν ἐς σὲ κατειρήσεται τὸ ἀληθές· ὥς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐσωτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι, συνευνηθὲν δὲ τοὺς στεφάνους, τοὺς εἶχε, ἐμοὶ περιετίθεε. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὥς δὲ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα, τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκείνου· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεόμενον· ὀλίγω

γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα δοῦναί μοι
 τοὺς στεφάνους. ὁρῶν δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων
 ἔμαθε ὥς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφα-
 νοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἥρωϊου τοῦ παρὰ τῆσι θύ-
 ρησι τῆσι ἀνλείησι ἰδρυμένου, τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου,
 τοῦτο δὲ οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶ-
 ναι. οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν, ὅσον τι καὶ βούλει
 πυθέσθαι. ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καὶ τοι
 πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρωας, ἡ Ἀρίστων· ἐν γὰρ σε
 τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. τὰ δὲ σευ μάλιστα κατάπτον-
 ται οἱ ἐχθροί, λέγοντες, ὥς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ
 σὺ ἡγγέλθης γεγεννημένος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φή-
 σειέ σε ἑωυτοῦ εἶναι, τὸν χρόνον γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας,
 οὐδέκω ἐξήκειν, ἀλδρεῖη τῶν τοιούτων ἐκεῖνος τοῦτο ἀπ-
 ἔρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ
 ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ
 δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς
 Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον, ὥς ἀγνοίῃ τὸ ἔπος ἐκ-
 βάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεω-
 τοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι
 τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας. Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε, ὁ 70
 δὲ πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπόδια λαβὼν ἐπορεύετο
 εἰς Ἥλιν, τῷ λόγῳ φᾶς, ὥς εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ
 χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπηθέντες
 Δημάρετον δρησμῷ ἐπιχειρεῖν ἐδίωκον. καὶ κως ἔφθῃ
 εἰς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρετος ἐκ τῆς Ἥλιδος. ἐπιδια-
 βάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τε ἄπτοντο καὶ τοὺς
 θεράποντας αὐτὸν ἀπαιροῦνται. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδί-
 δοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν
 Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν
 μεγαλωστὶ καὶ γῆν τε καὶ πόλιν ἔδωκε. οὕτω ἀπῖκετο εἰς

τὴν Ἀσίην Δημάρητος καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ, ἅλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίπῳ προσέβαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

- 71 Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος Δημαρήτου καταπαυθέντος διεδέξατο τὴν βασιληίην. καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδήμεον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα, ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ, τὴν Ἀρχιδήμεος ὁ Ζευξιδήμου
- 72 γαμέει δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγῆρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιγύνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὸν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι ἐδώροδόκησε ἀργύριον πολλόν. ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἀλοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρὶδι πλέῃ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθεῖς, καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ.

- 73 Ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον, τότε δὲ ὥς τῷ Κλεομένει εὐωδώθη τὸ ἐς τὸν Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδην ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἠκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίουν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένει ἥγον, καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κροῖόν τε τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκρά-

τεος, οἳ περ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφεας
 ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν παραθήκην κατατιθέαται ἐς τοὺς
 ἐχθρίστους Αἰγινήτησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεο- 74
 μένεα ἐπάϊστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρη-
 τον δαῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσα-
 λίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα
 ἐπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκαάδας ἐπὶ τῇ Σπάρ-
 τη, ἄλλους τε ὄρκους προσάγων σφι ἧ μὲν ἔψεσθαί σφεας
 αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγήηται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρό-
 θυμος ἦν τῶν Ἀρκαάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων ἐξ-
 ορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶ-
 ναι ὑπ' Ἀρκαάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε
 τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος,
 τὸ δὲ ἄγκος αἵμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνα-
 κρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς
 Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεο- 75
 μένεα ταῦτα πρήσσοντα κατῆγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ
 τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατ-
 ελθόντα δὲ αὐτὸν αὐτίκα ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἐόντα
 καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅπως γάρ τεφ' ἐντύχοι
 Σπαρτιητέων, ἐνέχρανε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον.
 ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ
 προσήκοντες ἐν ξύλῳ· ὁ δὲ δεθεὶς τὸν φύλακον μουνω-
 θέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων αἵτεε μάχαιραν, οὐ βουλομένου
 δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι ἡπέλπεε τὰ μιν λυθεῖς
 ποιήσει, ἐς ὃ δέσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν
 τις ἐλλωτέων) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον ἤρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἐωυτὸν λωβεό-
 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προέβαινε
 ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἔς τε
 τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπάρας, ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο
 καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ, ὥς

μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέ-
 γνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γενόμενα λέγειν, ὥς δὲ Ἀθη-
 ναῖοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέ-
 μενος τῶν θεῶν, ὥς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ
 Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυρόντας ἐκ τῆς μάχης κατα-
 γινέων κατέκοπτε καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐν-
 76 ἐπρησε. Κλεομένει γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρή-
 σθη Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεῖτε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπί-
 κητο ἐπὶ ποταμὸν Ἑρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς
 Στυμφηλίδος λίμνης (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδούσαν ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργει, τὸ ἐνθεῦτεν
 δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἑρασῖνον καλέεσθαι),
 ἀπικόμενος δ' ὧν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον
 ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλίρει δια-
 βάλειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἑρασίνου οὐ προδι-
 δόντος τοὺς πολιήτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς χαιρή-
 σειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατή-
 γαγε ἐς Θυρέην, σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον
 πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθίην χώρην καὶ
 77 Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβώθεον πυνθανόμενοι ταῦτα
 ἐπὶ θάλασσαν. ὥς δὲ ἀρχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος,
 χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σήπεια οὖνομα, μεταίχμιον
 οὐ μέγα ἀπολιπόντες ἴζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι.
 ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην
 οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι
 ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκοινα
 ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὧδε·
 Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
 Ἐξελάσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
 Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφείας τότε θήσει.
 Ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων·
 Δεινὸς ὄφεις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρ-
 εἶχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρῳ τῶν πολε-
 μίων χρᾶσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίεον τοιόνδε· ὅπως ὁ
 Σπαρτιήτης κῆρυξ προσημαίνει τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποί-
 εον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὸ αὐτὸ τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομέ- 78
 νης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κῆρυξ
 σημήνει, παραγγέλλει σφι, ὅταν σημήνη ὁ κῆρυξ ποιέε-
 σθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χωρέειν ἐς τοὺς
 Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαι-
 μονίων· ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ
 τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν
 αὐτῶν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου κα-
 ταφυγόντας περιζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ 79
 Κλεομένης ἐποίησε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ
 πυνθανόμενος τούτων ἐξεκάλει πέμπων κήρυκα, οὐνο-
 μαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ ἀπεργμένους,
 ἐξεκάλει δὲ φὰς αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δὲ ἐστὶ
 Πελοποννησίοισι δύο μνῆαι τεταγμένοι κατ' ἄνδρα αἰχ-
 μάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων
 ὥς ἐκάστους ἐκκαλεύμενος ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα
 δὲ κως γινόμενα ἐλελήθρε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τε-
 μένεϊ· ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος οὐκ ὥρεον οἱ
 ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς ὅ τι ἔπρασσον, πρὶν γε δὴ αὐτῶν τις
 ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ὦν θῆ
 ἔτι καλεόμενοι ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέ- 80
 λευε πάντα τινὰ τῶν εἰλωτέων περιένειν ὕλη τὸ ἄλσος,
 τῶν δὲ πειθομένων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη
 ἐπείρετο τῶν τινὰ αὐτομόλων, τίνος εἶη θεῶν τὸ ἄλσος,
 ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι· ὁ δὲ ὥς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα
 εἶπε· ὦ Ἀπολλὸν χρηστήριε, ἧ μεγάλως με ἠπάτηκας
 φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ
 χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω 81

στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστεάς ἦι ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὃ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὃ δὲ Κλεομένης τὸν ἱερεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτάς ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσσε· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπ-
82 ἦι ἐς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκῆσαντα οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὼν εὐπετέως μιν ἐλεῖν. ὃ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, ἐπεῖτε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὦν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσῃται καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοί εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσθηκε· καλλιρευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθεῶν φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι, μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρέκειαν, ὅτι οὐκ αἰρεῖ τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξ-
ἐλάμψε, αἰρεῖν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν, ἐκ τῶν στηθεῶν δὲ λάμψαντος πᾶν οἱ πεποιῆσθαι, ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκον-
83 τας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτέν σφας οὗτοι ἀνακτεόμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, ἔπειτεν δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἄργειοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μανέντα ἀπο- 84
 λείσθαι κακῶς, αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασι ἐκ δαιμονίου
 μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαν-
 τά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου μανῆναι.
 Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπέλτε σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν
 ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι, πέμ-
 ψαντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συν-
 τίθεσθαι, ὥς χρεῶν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ
 Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας
 δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεομένους
 ἀναβαίνειν καὶ ἔπειτεν ἐς τὸντὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ
 λέγουσι ἡκόντων τῶν Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα ὁμιλεῖν σφι
 μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ λυγεομένου μαθεῖν
 τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν· ἐκ τούτου δὲ μανῆναι
 μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἐκ τε τοῦ, ὥς αὐτοὶ λέγουσι,
 ἔπειτ' ἀνὰ ζωρότερον βούλωνται πιεῖν, Ἐπισκύνθισον λέγου-
 σι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι·
 ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτ' ἐκ-
 τῖσαι.

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὥς ἐπύθοντο Αἰγι- 85
 νῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους
 Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἔγνωσαν περι-
 υβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω, καὶ μιν κατέκριναν
 ἐκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἶγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομέ-
 νων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν
 Λευτυχίδην εἰπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἔων ἐν τῇ
 Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ· Τί βούλεσθε ποιέειν, ἄνδρες Αἰ-
 γινῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτον γενόμε-
 νον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεόμενοι
 ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν,
 ἣν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν

ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς
 ἀγωγῆς, ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῆδε, ἐπισπόμενον
 Λευτυχίδην ἐς Ἀθήνας ἀποδοῦναι Αἰγινήτησι τοὺς ἄν-
 86 δρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπ-
 αίτεε τὴν παραθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλκον οὐ
 βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἔοντας βασι-
 λέας παραθέσθαι καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέ-
 1 ρου ἀποδιδόναι. οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθη-
 ναίων ἑλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· Ὡς Ἀθηναῖοι, ποιεέτε
 μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποι-
 έτε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων· ὁκοῖον
 μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παρα-
 θήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆ-
 ται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 ἀπ' ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα
 φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ
 ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης περὶ πάντων, ὅσοι τὴν Λα-
 κεδάιμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνενειχθῆναι δέ
 οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνεομένῳ τάδε λέγομεν, ἄνδρα Μιλήσιον
 ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαί οἱ ἔλθειν ἐς λόγους,
 προῖσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς
 σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι. ὥς γὰρ
 δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰω-
 νίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λό-
 γους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίῃ,
 ἢ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη, καὶ διότι χρή-
 ματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἔστι ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε
 ὦν ἐπιλεγομένῳ καὶ βουλευομένῳ ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεα
 πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ, εὖ ἐξ-
 επισταμένῳ, ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δ' ἡ
 μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶξε λα-
 βών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι.

Ο μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε, Γλαῦ- 2
 κος δὲ ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ.
 χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τοῦ-
 του τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἐλθόντες δὲ
 ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα ἀπ-
 αίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο ἀντυποκρινόμενος
 τοιάδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ προῆγμα, οὔτε με περιφέρει
 οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαί τε ἀνα-
 μνησθεῖς ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρ-
 θῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι
 Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλο-
 μαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὴ 3
 Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύμενοι ἀπαλλάσσοντο ὥς ἀπ-
 εστερημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς
 Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτέοντα δὲ αὐ-
 τὸν τὸ χρηστήριον, εἰ ὄρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυ-
 θίῃ μετέρχεται τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδεῖδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτως,
 Ὅρκῳ νικῆσαι καὶ χρήματα λήσσασθαι.

Ὅμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὖορκον μένει ἄνδρα.

Ἄλλ' Ὅρκου πάῃς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
 Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
 Συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.

Ἄνδρὸς δ' εὖορκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραι-
 τέτο αὐτῷ ἰσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίῃ ἔφη τὸ πει-
 ρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι. Γλαῦ- 4
 κος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους ἀπο-
 διδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκεν ὁ λόγος ὅδε, ὡς
 Ἀθηναῖοι, ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται· Γλαύ-
 κος νῦν οὔτε τι ἀπόγονον ἔστι οὐδὲν οὔτ' ἰστίῃ οὐδεμὶα
 νομιζομένη εἶναι Γλαύκον, ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ

- Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθή-
 κης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν
 εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι,
 87 ἀπαλλάσσετο, οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδι-
 κημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν Θη-
 βαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι
 Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιεῦντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι
 τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι
 Ἀθηναίοισι πεντετηρὶς ἐπὶ Σουνίῳ, λοχῆσαντες ὧν τὴν
 θεωρίδα νέα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθη-
 88 ναίων, λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ
 παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ
 οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ ἦν γὰρ Νι-
 κόδρομος Κνωίδου καλούμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκι-
 μος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρεην
 ἑωυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθη-
 ναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθε-
 ται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέ-
 ρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡκεῖν δεήσει βω-
 θεύοντας. μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει μὲν κατὰ συνεθήκατο
 Ἀθηναίοισι ὁ Νικόδρομος τὴν παλαιὴν καλομένην πό-
 89 λιν, Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυ-
 χον εἰσεῖναι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβα-
 λειν. ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νέας, ἐν
 τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν γὰρ
 σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθηναίοισι
 διδοῦσι δεομένοισι εἰκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πενταδράχμους
 ἵποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξην δοῦναι.
 ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὰς σφετέρας,
 πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς ἀπάσας, ἐπλωον ἐπὶ
 τὴν Αἰγίνα καὶ υστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.
 90 Νικόδρομος δὲ, ὥς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρ-

ερίνουντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκδιδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης, σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σοῦνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρ-
 μεόμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐρίνετο, Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες 91
 ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ ἐπεκράτη-
 σαν, καὶ ἐπειτέν σφας χειρωσάμενοι ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐρίνουντο ἐπιμηχανεόμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπε-
 σόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γάρ δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες ἐξῆ-
 γον ὥς ἀπολέοντες, εἰς δέ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου, ἐπι-
 λαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο. οἱ δὲ ἐπέλτε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐρίνουντο, ἀποκόψαν-
 τες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω, χεῖρες δὲ ἐκεῖναι ἐμπε-
 φνυκταὶ ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
 αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα, ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
 μαχίῃ ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀρ-
 γείους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βωθέουσι, μεμφόμενοι, ὅτι Αἰγινᾶται νέες ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην καὶ συναπέβησαν Λακε-
 δαιμονίοισι· συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνιέων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπε-
 βλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέ-
 ρους. Σικυῶνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι ὠμολό-
 γησαν ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες ἀξήμιοι εἶναι, Αἰγινῆ-
 ται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο ἦσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀρ-
 γείων ἔτι ἐβώθεε, ἔθελονταί δὲ ἐς χίλους· ἦγε δὲ αὐ-
 τοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τού-

των οἱ πλεῦνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουννομαχίην ἐπασκέων τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δε-
 93 κλέος ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ ἐνίκησαν, καὶ σφεων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινή-
 94 τας, ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἔωυτοῦ ἐποίεε ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνησθῆναι μιν τῶν Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε ἔοντα Μῆδον γένος καὶ Ἀρταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖδα, ἀδελφιδέον ἔωυτοῦ· ἐντε-
 95 ἰλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν ἀγαγεῖν ἔωυτῷ ἐς ὅπιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδῖον, ἅμα ἀρόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδενομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἔωυτοῦ δασμοφόροις Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας ἔπλων ἐξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἡπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θορίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεόμενοι παρὰ τε Ἴκαρον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦν-

το, ὅς μὲν ἐμοὶ δοκεῖν, δειδαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ποιούμενοι ταύτη τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκασε, πρότερον οὐκ ἄλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου 96 πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρῶτην ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὖρεα οἰχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν, ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνήγοντο. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι ἐκ- 97 λιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἰχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλωούσης ὁ Δᾶτις προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Πηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἦσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευε σφι τάδε· Ἄνδρες ἱοί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βασιλέος ᾧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανή- 98 σας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλωε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας, μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦ-τεν ἔξαναχθέντα Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κού τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι

ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινηθῆναι Δῆλον τὸ πρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

[δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρείος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρταξέρξης μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες καλέοιεν]. Οἱ δὲ βάρβαροι ὥς ἀπῆειραν ἐκ τῆς Δήλου, προσῖσχον πρὸς τὰς νήσους, ἐνθεῦτεν δὲ στρατιήν τε παρελάμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὥς δὲ περιπλώοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον· οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἑρετριάν τε καὶ Ἀθήνας, ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς δὲ καὶ οἱ Καρύστιοι παρῆστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἑρετριέες δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιήν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλώουσιν Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχίλους κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἑρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἷ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὥς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, προσεδέετό τε ἀπαλ-

λιάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλων-
 ται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνη συμβουλεύσαντι πεί-
 θονται. Καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον 101
 σφέας αὐτοὺς, οἱ δὲ Πέρσαι πλώοντες κατέσχον τὰς νέας
 τῆς Ἑρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία ἀντίκα ἵππους
 τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὥς προσοισόμενοι
 τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρετριεῖς ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέ-
 σασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν, εἰ κως δὲ διαφυλάξαιεν
 τὰ τείχεα, τούτου σφι πέρι ἔμελε, ἐπεῖτε ἐνίκα μὴ ἐκλι-
 πεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς
 τὸ τεῖχος ἐπιπτου ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων,
 τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβὸς τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ
 Κυνέω, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι
 Πέρσῃσι. οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ
 συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι
 κατακανθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδρα-
 ποδίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χειρωσάμενοι δὲ 102
 τὴν Ἑρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας ἔπλωον ἐς
 τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν καὶ δοκέοντες ταῦ-
 τὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν, τὰ καὶ τοὺς Ἑρετριεῖς
 ἐποίησαν, καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεώτατον χωρίον
 τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἑρετρίης, ἐς
 τοῦτό σφι κατηγέετο Ἴππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι 103
 δὲ ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβώθειον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μα-
 ραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος
 ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω
 κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισίστρατον τὸν Ἴππο-
 κράτους. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τε-
 θρίπῃ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν
 μιν τῶντὸ ἐξενέκασθαι τῷ ὁμομητρῷ ἀδελφεῷ Μιλτιά-
 δῃ. μετὰ δὲ τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι

νικέων παραδιδοὶ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τῆς νίκην παρὲς τούτῳ κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἔωυτοῦ ὑπόσπονδος. καὶ μιν ἀνελόμενον τῆσι αὐτῆσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων οὐκέτι περιέοντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήιον νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθραπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ, καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφεται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἥδη τῶντὸ τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος, πλέω δὲ τούτων οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὲ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνησι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω Μιλτιάδης.

104 Οὗτος δὲ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόου θάνατον ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα, ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἔωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

105 Καὶ πρῶτα μὲν ἔοντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναίων μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετέοντα· τῷ δὲ, ὥς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τοῦνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι,

διότι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἔοντος εὐ-
 νόου Ἀθηναίοισι καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη σφι χρησί-
 μου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἔσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι
 καταστάντων σφι εὖ ἤδη τῶν προηγημάτων πιστεύσαντες
 εἶναι ἀληθέα ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱρὸν, καὶ
 αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετέουσιν καὶ λαμ-
 πάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν 106
 ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φα-
 νῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρ-
 τη, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· ὦ Λακεδαι-
 μόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βωθῆσαι καὶ μὴ
 περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη
 περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἑρέ-
 τριά τε ἡνδραπόδισται καὶ πόλι λογίμῃ ἡ Ἑλλὰς γέγονε
 ἀσθενεστερή. Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε,
 τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βωθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι
 ἦν τὸ παραντίκα ποιέειν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν
 τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη
 δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρους ἔοντος τοῦ
 κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον, τοῖσι δὲ 107
 βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μα-
 ραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὅψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ
 τοιγύδε· ἐδόκεε ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνη-
 θῆναι. συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὄνείρου κατελθὼν ἐς τὰς
 Ἀθήνας καὶ ἀνασώσάμενος τὴν ἀρχὴν τελευτήσῃ ἐν τῇ
 ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὀψιος συνεβάλετο ταῦτα,
 τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρε-
 τρίας ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην
 δὲ Αἰγίλειαν, τοῦτο δὲ καταγομένης ἐς τὸν Μαραθῶνα
 τὰς νέας ὠρμιζε οὗτος, ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβά-
 ρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε
 καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε, οἷα δέ οἱ πρεσβυτέρῳ ἔονται

τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τούτων ὦν ἓνα τῶν
 ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν
 ψάμμον αὐτοῦ ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν. ὥς δὲ
 οὐκ ἐφαίνεται οἱ ὁ ὀδὼν, ἀναστενάζας εἶπε πρὸς τοὺς
 παραστάτας· Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ οὐδέ μιν δυ-
 νησόμεθα ὑποχειρὴν ποιήσασθαι· ὁκόσον δὲ τί μοι μέ-
 108 ρος μετῆν, ὁ ὀδὼν μετέχει. Ἰππῆς μὲν δὴ ταύτῃ τὴν
 ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι, Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμέ-
 νοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βωθέοντες Πλαταιέες
 πανδημεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι
 Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθη-
 ναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζόμε-
 νοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυ-
 χοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοι-
 σι σφέας αὐτοὺς, οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε·
 Ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γί-
 νοιτ' ἂν ἐπικουρίῃ ψυχρῇ· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξ-
 ανδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευό-
 μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 χώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. Ταῦ-
 τα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατ' εὐνοίαν οὕτω
 τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν
 πόρους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν
 Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον, οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν,
 ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ ποιούντων τοῖσι δυώδεκα θεοῖσι ἰκέ-
 ται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θη-
 βαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλα-
 ταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβώθεον. μελλόντων δὲ συν-
 άπτειν μάχην Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον, παρατυχόντες δὲ
 καὶ καταλλάξαντες ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὔρισαν
 τὴν χώραν ἐπὶ τοισίδε, ἑᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ
 βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦ-

τα γνόντες ἀπαλλάσσονται, Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπε-
 θήκαντο Βοιωτοὶ, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσσώθησαν τῇ μάχῃ.
 ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν
 Πλαταιεῦσι εἶναι οὖρους, τούτους ὑπερβάντες τὸν Ἀσω-
 πὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας
 εἶναι καὶ Ὑσιάς. ἔδωσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐ-
 τοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, ἦκον δὲ τότε ἐς
 Μαραθῶνα βωθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι 109
 ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐώντων συμβα-
 λεῖν, ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλεῖν,
 τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελεύόντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο
 καὶ ἐνίκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα ἦν γὰρ ἐν-
 δέκατος ψηφισοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πο-
 λεμαρχεῖν, τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι, ἦν τε τότε πολέ-
 μαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλ-
 τιάδης ἔλεγε τάδε· Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἡ κατα-
 δουλώσαι Ἀθῆνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα
 λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρ-
 μόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ
 ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἦκουσι μέγιστον. καὶ ἦν
 μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται τὰ πείσονται
 παραδεδομένοι Ἰππῖη, ἣν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις,
 οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πόλιων γενέσθαι. κῶς
 ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τού-
 των ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἐρχομαι
 φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνον-
 ται αἱ γνῶμαι, τῶν μὲν κελεύόντων συμβαλεῖν, τῶν δὲ
 οὐ. ἦν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαι τινα στάσιν
 μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεῖσειν τὰ Ἀθηναίων φρο-
 νήματα ὥστε μηδίσαι, ἦν δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ
 σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τα

- ἴσα νεμόντων οἰοί τε εἶμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ.
 ταῦτα ὧν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἤρτηται· ἦν
 γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευ-
 θέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἦν δὲ τὴν τῶν
 ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ
 110 κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης προσκίτᾳ τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τοῦ
 πολεμάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ
 οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὥς ἐκά-
 στου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανήρῃ τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ
 παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι κω συμβολὴν ἐποιέε-
 111 το, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήρῃ ἐγένετο. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖ-
 νον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὥς
 συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρας ἠγγέετο ὁ πολέμαρ-
 χος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου
 δὲ τούτου ἐξεδέκοντο ὥς ἡριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι
 ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον
 κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης θυσίας
 Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεν-
 τετηρίσι γινομένας κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα
 τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.
 τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγί-
 νετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον πρὸ Μηδικῷ
 στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλί-
 γας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ δὲ
 112 κέρας ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δέ σφι διετέτακτο
 καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὥς ἀπείδησαν οἱ
 Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στά-
 διοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ
 Πέρσαι ὀρέοντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὥς δε-
 ξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ

ὀλεθρίην, ὀρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπαίτε ἄθροοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἄξιως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέοντες καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαρα- 113
θῶνι χρόνος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκηον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσῃ τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκηον οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκηον Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιέες. νικέοντες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω ἐμάχοντο καὶ ἐνίκηον Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἴτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. Καὶ 114
τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόντῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω, τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ οὔνομαστοί. Ἐπὶ μὲν δὴ τῶν 115
νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι, τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανакρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἑρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα

- 116 εὐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σού-
νιον, Ἀθηναῖοι δὲ, ὥς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβώθειον
ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρ-
βάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρα-
κλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυ-
νοσάργει. οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες
Φαλήρου τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ
τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλων ὀπίσω
- 117 ἐς τὴν Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθα-
νον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους
ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο· ἔπε-
σον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι, συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶ-
μα γενέσθαι τοιόνδε, Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν
Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσι μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γι-
νόμενον ἀγαθὸν τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πλη-
γέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ τὸ λοιπὸν
τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυφλόν.
λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα περὶ τοῦ πάθους τοιόνδε τινὰ λό-
γον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ
γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιαῶν· τὸ δὲ φάσμα τοῦ-
το ἑαυτὸν μὲν παρεξελεθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην
ἀποκτείνει. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπνυθόμην λέγειν.
- 118 Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην,
ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ
ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται, ὁ δὲ, ὥς ἡμέρη τάχιστα
ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν, εὐρῶν δὲ ἐν Φοι-
νίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον ἐπνυθάνε-
το, ὁκόθεν σεσυλημένον εἶη· πνυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱεροῦ,
ἔπλωε τῇ ἑαυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον. καὶ ἀπύκατο γὰρ τηνι-
καῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε ἐς
τὸ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπα-
γαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δῆλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ' ἐστὶ ἐπὶ

θαλάσση Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐν-
 τειλάμενος ἀπέπλωε, τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Ἀήλιοι
 οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ
 ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Ἀήλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἑρε- 119
 τριέων ἡνδραποδισμένους Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὥς
 προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλώοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα.
 βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς
 Ἑρετριέας ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον οἷα ἀρξάντων ἀδικίης
 προτέρων τῶν Ἑρετριέων, ἐπέιτε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέν-
 τας παρ' ἐωυτὸν καὶ ὑποχειρίους ἐωυτῷ ἔόντας, ἐποίησε
 κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίης χώρας κατοί-
 κισε ἐν σταθμῷ ἐωυτοῦ, τῷ οὖνομά ἐστι Ἀρδέρικκα, ἀπὸ
 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσ-
 σεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας
 ιδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται
 ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέεται μὲν κηλωνήϊω, ἀντὶ δὲ
 γαυλοῦ ἡμῖς ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ
 ἀντλέει καὶ ἔπειτεν ἐγχείει ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 ἄλλο διαχεόμενον τράπεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν
 ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλεις πηγνύεται παραντίκα, τὸ δὲ ἔλαιον
 συνάγουσι ἐν ἀγγήλοισι, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινά-
 κην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. Ἐν-
 θαῦτα τοὺς Ἑρετριέας κατοίκησε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἱ καὶ
 μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην φυλάσσοντες τὴν ἀρ-
 χαίην γλῶσσαν. Τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριέας ἔσχε οὕτω,
 Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ 120
 τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν
 οὕτω, ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ.
 ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἰμείροντο ὅμως θηγή-
 σασθαι τοὺς Μήδους, ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα
 ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
 αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

- 121 Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισι τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῆ. οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκῳ δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἔοντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐχθίστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο.
- 122 [Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα, τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε. Ἰππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἑλληνας πάντας μεγίστῃσι δαπάνῃσι. τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέρας ἐούσας τρεῖς οἶός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὥραϊαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνησί τε ἔχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐωυτῇ ἐκ-
- 123 λέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ.] Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἕσσον τούτου ἦσαν μισοτύραννοι. Θῶμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων Ἰππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας, Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἡλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοι γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς

Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι 124
ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδουσιν τὴν πα-
τριίδα. οὐ μὲν ὦν ἥσάν σφεν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε
Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω
οὐδὲ λόγος αἰρέει ἀναδεχθῆναι ἔκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα
ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς, καὶ τοῦτο
οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μέντοι ἦν ὁ ἀνα-
δέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρῳ εἰπεῖν τούτων.

Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμ- 125
προὶ ἐν τῇσι Ἀθήνησι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος καὶ αὐτὶς
Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ
Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίῳν Λυδοῖσι παρὰ
Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελ-
φοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε προθύ-
μως, καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ
χρηστήρια φοιτεούντων ἑαυτὸν εὖ ποιέειν μεταπέμπεται
ἐς Σάρδις, ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν ἂν δύ-
νηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενεikasθαι ἐδάπαξ. ὁ δὲ Ἀλ-
κμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τοιαύδε ἐπιτη-
δεύσας προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ κόλπον πολ-
λὸν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς εὖ-
ρισκε εὐρυτάτους ἑόντας ὑποδησάμενος ἦϊε ἐς τὸν θη-
σαυρὸν, ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο, ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν
ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ
χρυσοῦ ὅσον ἐχώρει οἱ κόθορνοι, μετὰ δὲ τὸν κόλπον
πάντα πλησάμενος χρυσοῦ καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς
διαπάσας τοῦ ψήγματος καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα ἐξήϊε
ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἔλκων μὲν μόγισ τοὺς κοθόρνους, παν-
τὶ δέ τῳ οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα
ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξώγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον
γέλως ἐσῆλθε, καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ καὶ πρὸς ἕτερα
δωρέεται οὐκ ἐλάσσῳ ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰ-

κίη αὕτη μεγάλως, καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπ-
 126 ποτροφήσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται, μετὰ δὲ, γενεῇ δευ-
 τέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυνῶνος τύραννος
 ἐξήειρε ὥστε πολλῶ οὐνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι
 Ἑλλήσι, ἢ πρότερον ἦν Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύ-
 μου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ, τῇ οὐ-
 νομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε Ἑλλήνων πάντων
 ἐξευρῶν τὸν ἄριστον τούτῳ γυναιῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμ-
 πίων ὢν ἐόντων καὶ νικέων ἐν αὐτοῖσι τεθρίπῳ ὁ Κλει-
 σθένης κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐαυτὸν ἀξιοῖ
 Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέ-
 ρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυνῶνα ὡς κυρώσοντος Κλεισθέ-
 νεος τὸν γάμον ἐν ἑαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρχαμένου
 ἡμέρης. Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν
 καὶ πάτρῃ ἐξωγαμμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλει-
 σθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος ἐπ' αὐ-
 127 τῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυρίδης
 ὁ Ἰπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς
 ἀνὴρ ἀπύκετο· ἢ δὲ Σύβαρις ἥκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον
 μάλιστα, καὶ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λε-
 γομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπ' Ἰταλῆς ἦλθον, ἐκ δὲ τοῦ
 κόλπου τοῦ Ἰονίου Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδά-
 μνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε
 Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλληνας ἰσχύ' καὶ φυγόν-
 τος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας,
 τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοπον-
 νήσου Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωνκήδης,
 Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι
 καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξα-
 ναστήσας τοὺς Ἡλείων ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμ-
 πῇ ἀγῶνα ἔθηκε, τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμιάντος Λυ-
 κούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀξὴν ἐκ Παίου

πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὥς λό-
 γος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι καὶ
 ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους, καὶ
 Ἥλειος Ὀνομαστός Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελο-
 ποννήσου ἦλθον, ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς
 τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου,
 καὶ ἄλλος Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προ-
 φέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης ἀνθεύσης τοῦτον τὸν
 χρόνον Λυσανίης, οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ
 Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κραννώ-
 νιος, ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 μνηστῆρες· ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην 128
 ἡμέρην ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν
 ἀνεπύθετο καὶ γένος ἐκάστου, μετὰ δὲ κατέχων ἐνιαυτὸν
 διεπειράτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς ὀργῆς καὶ
 παιδευσίος τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνου-
 σίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι
 ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ τό γε μέριστον, ἐν τῇ συνιστῇ
 διεπειράτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον
 πάντα ἐποίησε καὶ ἅμα ἐξείνιξε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ κου
 μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντό οἱ οἱ ἀπ' Ἀθηνέων
 ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου
 καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι
 ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδησι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρίῃ 129
 ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ
 ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθέneos, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύ-
 σας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς
 μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δει-
 πνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριον εἶχον ἀμφί τε μουσικῇ
 καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προΐούσης δὲ τῆς πόσιος
 κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης ἐκέλευσε τὸν
 αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν, πειθομένου δὲ τοῦ αὐ-

λητέω ὠρχήσατο. καὶ κως ἑωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων ὅλον τὸ προῆγμα ὑπώπτει. μετὰ δὲ ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσέ οἱ τινα τραπέξαν ἐσενεῖκαι, ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέξης πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια, μετὰ δὲ ἄλλα Ἀττικὰ, τὸ τρίτον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τραπέξαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστνυγῶν γαμβρόν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλείδην διὰ τὴν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναίδειαν κατεῖχε ἑωυτὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε· ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσαό γε μὴν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· Οὐ φροντὶς Ἴπποκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὖνομάζεται.

- 130 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος ἔλεξε ἐς μέσον τὰδε· Ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τε εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἶά τέ ἐστι μιῆς πέρι παρθένου βουλευόντα πᾶσι κατὰ νόον ποιεῖν, τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαννομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος εἵνεκεν τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας, τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος
- 131 ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστῆρων τοσαῦτα ἐγένετο καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβῶσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, τούτων δὲ συνοικησάντων γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὖνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέϊ καὶ Ἴπποκράτης, ἐκ δὲ Ἴπποκράτεος Μεγακλέης τε ἄλλος

καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὖνομα, ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἐοῦσα εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι, ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύσεται χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώρην τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον οἷσονται· λέγων τοιαῦτα αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοις ἐπαερθέντες παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν ἐπλωε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων, ὥς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἐπλωε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκει Παρίους κατειλημένους ἐντὸς τείχεος, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἣν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλη σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲ διανοεῦντο, οἱ δὲ, ὅπως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμνηχανέοντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξηείρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὥδε λέγουσι· Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναικα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὖνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν, εἶναι δὲ

ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν
 Μιλτιάδεω συμβουλευῖσαι οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιεῖται Πά-
 ρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ ὑπόδηται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ δὲ
 τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν
 τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἐόντα τὸ ἔρκος θεσμοφόρου Δήμη-
 τρος ὑπερθορεῖν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι, ὑπερ-
 θορόντα δὲ λέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὅτιδῃ ποιήσονται ἐντὸς,
 εἴτε κινήσονται τι τῶν ἀκινήτων εἴτε ὀτιδῆκοτε πρήξον-
 τα· πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκατε φρίκης
 αὐτὸν ὑπελθούσης ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι, κατα-
 θρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν τὸν μηρὸν σπασθῆναι. οἱ δὲ
 135 αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν
 φλαύρως ἔχων ἀπέπλωε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι
 ἄγων οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας
 τε ἕξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι
 δὲ πυθόμενοι, ὥς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλ-
 τιάδῃ κατηγγέσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμω-
 ρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὥς σφεας
 ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε, ἔπεμπον δὲ ἐπειρησόμενους,
 εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν ὥς ἐξηγη-
 σαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν καὶ τὰ ἐς
 ἔρσενά γόνον ἄρρητα ἱρὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυ-
 θίῃ οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων,
 ἀλλὰ δέειν γὰρ Μιλτιάδην τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναί οἱ
 τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίῃ
 136 ἔχρησε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρον Μιλτιάδην ἀπονουστήσαν-
 τα ἔσχον ἐν στόμασι, οἳ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος
 ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλ-
 τιάδην ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης
 δὲ αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος
 ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ), προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν

Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν Ἀήμινον αἵρεσιν, ὥς ἐλὼν Ἀήμινον τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῶ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾷ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

Ἀήμινον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὥδε ἔσχε· Πελασγοὶ 137 ἐπεῖτε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἶτε ὦν δὴ δικαίως εἶτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἠγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεῖτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην, τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλαμένου, ταύτην ὥς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὔ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἴμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους τοὺς Ἀθηναίους· ὥς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ ἐνθεῦτεν ὁρμεομένους ἀδικεῖν τάδε· φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι οἰκέτας· ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὗται, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφέας. καὶ ταῦτα μέντοι σφι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν ἐπ' αὐτοφώρῳ φανῆναι. ἐκιντοὺς δὲ γενέσθαι τοσοῦτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθέλῃσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ θῆ

καὶ Ἀἴμιον. Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ
 138 Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Ἀἴμιον τότε
 νεμόμενοι καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσα-
 σθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντη-
 κοντέρους κτησάμενοι ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρωνί
 ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναικας, ἐνθεῦτεν
 δὲ ἀρπάσαντες τούτων πολλὰς οἶχοντο ἀποπλώοντες, καί
 σφεας ἐς Ἀἴμιον ἀγαγόντες παλλακὰς εἶχον. ὥς δὲ τέ-
 κνων αὐταὶ αἱ γυναικες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσαν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς
 παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγι-
 δων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτῶν
 ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβώθειν τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλ-
 λήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδι-
 καίευν καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πε-
 λασγοὶ ἑωυτοῖσι λόγους ἐδίδοσαν· καὶ σφι βουλευομέ-
 νοισι δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε
 βωθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδίων γυναικῶν τοὺς
 παῖδας καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἄν-
 δρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν
 τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικῶν γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ
 ταῦτα, προσαπολλύουσι δὲ σφεων καὶ τὰς μητέρας. Ἀπὸ
 τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων, τὸ ἐργά-
 σαντο αἱ γυναικες τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους
 ἀποκτείνασαι, νενομίσται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια
 139 ἔργα πάντα Ἀἴμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πε-
 λασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναικας οὔτε γῆ
 καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναικὴς τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως ἔτι-
 κτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῶ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς
 Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόν-
 των κακῶν. ἣ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας
 διδόναι ταύτας, τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθον

τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπηγγέλλοντο
 βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι
 δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνην στρώσαντες ὥς εἶχον κάλ-
 λιστα καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἁγαθῶν πάντων παραθέ-
 ντες ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδι-
 δόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν·
 Ἐπεὶν βορεὴ ανεμῷ αὐτήμερον νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμε-
 τέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παραοωσομεν. Τοῦτο εἶπαν
 ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀτ-
 τικὴ πρὸς νότον κέεται πολλὸν τῆς Αἰῆμονος. Τότε μὲν 140
 τοσαῦτα, ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὥς ἡ
 Χερσόνησος ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι,
 Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων νηὶ
 κατανύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Αἰ-
 μονος προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι,
 ἀνάμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον, τὸ οὐδαμὰ ἥλπισαν
 σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν νυν
 ἐπελθόντο, Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν
 Χερσόνησον Ἀττικὴν ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρ-
 ἔστησαν. Οὕτω δὴ τὴν Αἰμονος ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ
 Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μα- 1
 ραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος

καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλιν ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἑκάστοισι, ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον [καὶ πλοῖα]. τούτων δὲ περιαγγελλομένων ἡ Ἀσίῃ ἐδουλέτο ἐπὶ τρία ἔτεα καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὥς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσειω δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγυπτον καὶ Ἀθήνας τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς, Γωβρύεω θυγατρὸς, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. ἰόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς ἐστασίαζον, ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατ' ὅτι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενα εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ, ὥς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι Κύρος εἴη ὁ κτησάμενος

3 τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμην ἐτύγχανε κατὰ τὸ αὐτὸ τούτοις καὶ Δημάρετος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος. οὗτος ὦν ἡρ πνυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὥς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὥς αὐ-

τὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι τὸ
 Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἔτι ἰδιώτῃ ἔοντι Δα-
 ρείῳ, οὐκ ὦν οὔτ' οἶκός εἴη οὔτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ
 γέρας ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ ἔφη ὁ
 Δημάργτος ὑποτιθέμενος οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν
 προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦ-
 σαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγε-
 νομένου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιληίης γίνεσθαι. χρησαμένου
 δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ γνούς ὁ Δαρεῖος, ὥς
 λέγοι δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δοκέειν δ' ἔμοι καὶ
 ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης ἐβασίλευσεν ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ
 Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρ- 4
 σῃσι Δαρεῖος Ξέρξην ὥρμητο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ
 μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ὑστέρῳ ἔτει
 παρασκευαζόμενον συνήνεικε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύ-
 σαντα τὰ πάντα ἔτεα ἑξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανεῖν,
 οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε
 Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. ἀποθανόντος δὲ Δαρεῖου ἡ
 βασιληίη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξην. Ὁ 5
 τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος
 ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἰγύπτου ἐποιέετο
 τὴν στρατιῆς ἄγεσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ'
 αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαροδόμιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν
 Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιός, Δαρεῖου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου
 λόγου εἶχετο, λέγων· Δέσποτα, οὐκ οἶκός ἐστι Ἀθηναίους
 ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας μὴ οὐ δοῦναι δί-
 κας τῶν ἐποίησαν. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις, τά-
 περ ἐν χερσὶ ἔχεις, ἡμερώσας δὲ Αἰγύπτου τὴν ἐξυβρί-
 σασαν στρατηλάτεε ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔξη
 πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ
 γῇ τὴν σὴν στρατεύεσθαι. Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν τι-
 μωρὸς, τούτου δὲ τοῦ λόγου παρενθήκην ποιέεσκειτο

τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρα, καὶ δένδρεα παν-
 τοῖα φέρει τὰ ἡμερᾶ, ἀρετὴν τε ἄκρην, βασιλεῖ τε μούνῳ
 6 θνητῶν ἀξίῃ κεκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε οἷα νεωτέρων
 ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι καὶ ἐθέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος
 ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε
 Ξέρξην ὥστε ποιεῖν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ
 σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πελθεσθαι Ξέρξην· τοῦτο μὲν
 ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγ-
 γελοι ἐπεκαλέοντο βασιλεῖα πᾶσαν προθυμίην παρεχόμε-
 νοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσα-
 λίας βασιλεῖς, τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβη-
 κότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ
 οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τούτοισι· ἐτι πλεον προσω-
 ρέοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον ἄνδρα Ἀθηναῖον χρη-
 σμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀνα-
 βεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάθη
 γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ
 Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλὸς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιο-
 νέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Αἴ-
 μνῳ ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης.
 διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππάρχος, πρότερον χρεόμενος τὰ μά-
 λιστα. τότε δὲ συναναβὰς ὅπως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βα-
 σιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σε-
 μνοὺς λόγους κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μὲν τι ἐνέοι
 σφάλμα φέρων τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ
 τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον
 ὡς ζευχθῆναι χρεῶν εἶη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλα-
 σιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμοδέων προσεφέρετο,
 καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀπο-
 7 δεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θά-
 νατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατηγὴν ποιεῖται ἐπὶ τοὺς

ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος καὶ Αἴ-
 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας, ἣ ἐπὶ Δα-
 ρείου ἦν, ἐπιτράπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ,
 Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα
 Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτεν ἐφόνευσε Ἰνάρωσ ὁ Ψαμμι-
 τίχου ἀνὴρ Αἴβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν ὥς 8
 ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθή-
 νας, σύλλογον ἐπὶ κλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέε-
 το, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
 τὰ ἐθέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Ἄν- 1
 δρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν
 ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ
 ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἡτρεμή-
 σαμεν, ἐπεῖτε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ
 Μήδων Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω
 ἄγει καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ
 ἔμεινον. Τὰ μὲν νυν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε
 ὁ ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα,
 ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἂν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεῖτε παρ-
 ἔλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι
 τῶν πρότερον γενομένων τιμῇ τῇδε μηδὲ ἐλάσσω προσ-
 κτήσομαι δύναμιν Πέρσῃσι· φροντίζων δὲ εὗρίσκω ἅμα
 μὲν κῦδος ἡμῖν προσγινόμενον χώρην τε τῆς νῦν ἐκτῇ-
 μεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην, παμφορωτέρην
 δὲ, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας
 νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρῆσσειν ὑπερθέωμαι
 ὑμῖν. Μέλλω ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον ἐλᾶν στρατὸν διὰ 2
 τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρή-
 σωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν
 ἐμόν. ὦρᾱτε μὲν νυν καὶ Δαρεῖον ἰθύνοντα στρατεύεσθαι
 ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε καὶ οὐκ
 ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσασθαι, ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ

τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω
 τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν
 ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες· πρῶτα μὲν ἐς Σάρδις
 ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμε-
 τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρῃσαν τὰ τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱερά, δει-
 τερα δὲ ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε
 Δαίτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατήγεον, ἐπίστασθαι **3**
 πάντες. Τούτων μέντοι εἵνεκεν ἀνάσσειν ἐπ' αὐτοὺς
 στρατεύεσθαι, ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω
 λογιζόμενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τούτοις πλησιοχώ-
 ρους καταστρεφόμεθα, οἱ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται
 χώραν, γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι
 ὁμουρέουσιν. οὐ γὰρ δὴ χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται
 ὁ ἥλιος ὁμουρέουσιν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφῆας πάσας ἐγὼ
 ἅμα ὑμῖν μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς
 Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὥδε ἔχειν, οὔτε τινὰ πόλιν
 ἀνδρῶν οὐδεμίαν οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολεί-
 πεσθαι, τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων
 τῶν κατέλεξα ὑπεξαριρημένων. οὕτω οἳ τε ἡμῖν αἴτιοι
4 ἔξουσιν δούλιον ζυγὸν οἳ τε ἀναίτιοι. Ὅτι μὲν δ' ἂν μοι τάδε
 ποιῶντες χαρίζοισθε· ἐπεὶ ἂν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον,
 ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων χρή' ὅτι
 παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρεσκευασμένον στρατὸν
 κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα, τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι
 ἐν ἡμετέρῳ. ποιητέα μὲν νυν ταῦτά ἐστι οὕτω, ἵνα δὲ
 μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέ-
 σον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλούμενον ἀποφαί-
9 νεσθαι. Ταῦτα εἰπας ἐπαύετο. Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδό-
 νιος ἔλεγε· ὦ δέσποτα, οὐ μούνον εἰς τῶν γενομένων
 Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων, ὅς τά τε ἄλλα
 λέγων ἐπὶ κεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν
 τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν

ἔοντας ἀναξίλους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σά-
 κας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα τε
 ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλ-
 λά δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρεφάμενοι
 δούλους ἔχομεν, Ἑλλήνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τι-
 μωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίην πλήθους συστροφήν,
 κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν 1
 μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἐοῦσαν ἀσθενέα. ἔχο-
 μεν δὲ αὐτῶν παῖδας καταστρεφάμενοι τούτους, οἳ ἐν τῇ
 ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἰωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες
 καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ
 τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθεὶς, καὶ
 μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι
 ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι οὐδεὶς ἡντιώθη ἐς μάχην.
 Καίτοι γε ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἀβουλότατα 2
 πολέμους ἵστασθαι ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος.
 ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἐξευρόντες τὸ
 κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον ἐς τοῦτο κατιόντες μά-
 χονται, ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικέοντες ἀπαλλάσσον-
 ται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες
 γὰρ δὴ γίνονται· τοὺς χρῆν, ἔοντας ὁμογλώσσους, κή-
 ρυξί τε διαχρεομένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς
 διαφορὰς καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε
 πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν, τῇ ἐκάτεροί
 εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν
 οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεόμενοι ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι
 Μακεδονίης οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μά-
 χεσθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι 3
 πόλεμον προσφέρων, ἄγουντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας
 καὶ νέας τὰς ἀπάσας; ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο
 θράσους ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ τε
 ψευσθείην γνώμη καὶ ἐκεῖνοι ἐπαερθέντες ἀβουλίῃ ἐλ-

θοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἄν, ὥς εἴμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὦν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.

- 10 Μαροδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξῳ γνώμην ἐπέπαντο, σιωπεόντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολμεόντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος δ' Ὑστάσπερος πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ
- 1 δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖσών μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι, λεχθεῖσέων δὲ ἔστι, ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐαυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστει νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ ἐπέθτετο, στρατευσάμενός τε πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἔτι ἀμείνονας ἢ Σκύθας, οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἐνεσθι δεινὸν, ἐμέ
- 2 σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας φῆς τὸν Ἑλλήσποντον ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ συνήνεικε ἥτοι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω· οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφέρνει ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλώωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔπειτεν λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται

δεινόν. / Ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς ταῦτα συμ- 3
 βάλλομαι, ἀλλ' οἷόν μοι κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλα-
 βεῖν πάθος, ὅτε πατήρ ὁ σὸς ξεύξας Βόσπορον τὸν Θρη-
 κιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρὸν διέβη ἐπὶ Σκύθας.
 τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι
 τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων
 τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ
 ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἡντιώδη,
 διέργαστο ἅν τὰ Περσέων πρήγματα. καίτοι καὶ λόγῳ
 ἀκούσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρή- 4
 γματα γεγενῆσθαι. Σὺ ὦν μὴ βούλεο εἰς κίνδυνον μη-
 δένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης, ἀλλ'
 ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον, αὖ-
 τις δὲ, ὅταν τοι δοκῇ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεαυτοῦ προ-
 αγόρευε τὰ τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέ-
 σθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἐόν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιω-
 θῆναί τι ἐθέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἔσسون εὖ, ἔσσω-
 ται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος
 αἰσχροῶς, εἰ οἱ ἡ τύχῃ ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἔσسون
 τε οὐδέν οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅρᾳς τὰ ὑπερέχοντα 5
 ζῶα ὡς κεραυνοὶ ὁ θεὸς οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμι-
 κρὰ οὐδέν μιν κινεῖ, ὁρᾳς δὲ, ὡς εἰς οἰκήματα τὰ μέγι-
 στα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα.
 φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν. οὕτω
 δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπ' ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ
 τοιόνδε· ἐπεὶ σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλλῃ ἢ
 βροντῇ, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ
 φρονεῖν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. Ἐπειχθῆναι μὲν ὁ
 νυν πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγά-
 λαι φιλέουσι γίνεσθαι, ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ,
 εἰ μὴ παραντῖκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύ-
 ροι τις ἂν. Σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω, 7

σὺ δὲ, ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λό-
 γους ματαίους περὶ Ἑλλήνων οὐκ ἔόντων ἀξίων φλαύρως
 ἀκούειν. Ἑλληνας γὰρ διαβάλλων ἐπαίρεις αὐτὸν βασι-
 λέα στρατεύεσθαι, αὐτοῦ δὲ τούτου εἴνεκεν δοκέεις μοι
 πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή νυν οὕτω γένηται. δια-
 βολὴ γάρ ἐστι δεινότατον, ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικεῖ
 οὐ παρεόντος κατηγορέων, ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπειθόμενος,
 πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε
 ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ
 8 νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. Ἄλλ' εἰ δὴ δεῖ
 γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε,
 βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἥθεσι τοῖσι Περσέων μενέτω,
 ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα στρατη-
 λάττε αὐτὸς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ
 λαβὼν στρατιὴν ὁκόσῃν τινα βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ
 λέγεις ἀναβαίνειν βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἔμοι
 παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγὼ. ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω,
 οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπονο-
 στήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλησεις, σὺ
 δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσε-
 σθαι τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων, Μαρ-
 δόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας ὑπὸ κυνῶν
 τε καὶ ὀρνίθων διαφορεόμενον ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων
 ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερον
 κατ' ὁδόν, γνόντα, ἐπ' οἴους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρα-
 τεύεσθαι βασιλέα.

- 11 Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς
 ἀμείβεται τοισίδε. Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελ-
 φεός. τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν
 ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθημι
 ἔόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἔμοιγε

ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσαπερ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος τοῦ Ἀρσάμεος τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Ἀχαιμένεος γεγυνώς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργυμένοισι ἐξ ἐκείνων, οἳ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ ὦν ἐξαναχωρεῖν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν προκέεται ἀγῶν, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπ' Ἑλλήσι ἢ ἐκείνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστὶ. Καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρεῖν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω, ὥς καὶ ἐς τόδε αὐτοὶ τε ὦνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο, μετὰ δὲ εὐφρόνη τε 12 ἐγίνετο καὶ Ξέρξην ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη· νυκτὶ δὲ βουλήν διδοὺς ἀγχν εὗρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ οἱ αὐτὶς τούτων κατύπνωσε. καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὥς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν· Μετὰ δὴ βουλεύεαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλλῆλιν Πέρσῃσι στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλεύόμενος ποιεῖς εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλεύεσθαι ποιεῖν, ταύτην ἴδι τῶν ὁδῶν. | Τὸν μὲν ταῦτα εἰπαντα ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι, ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης ὀνείρου μὲν τούτου λό- 13 γον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ

πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε, ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμαι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα οὐκῶ ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεόμενοι ἐκεῖνα ποιεῖν οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι μὲν δὴ μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης παραντίκα μὲν ἢ νεότης ἐπέξεσε ὥστε ἀεικέστερα ἀπορρίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεῶν· νῦν μέντοι συγγνώμης χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὥς ὢν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχoi ἔστε. Πέρσαι μὲν ὥς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσ-

14 ἐκύνεον, νυκτὸς δὲ γενομένης αὐτίς τῶντὸ ὄνειρον ἔλεγε τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἐπιστάν· Ὡ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ ὥς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νυν τόδ' ἴσθι, ἦν περ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἀνασχήσει· ὥς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω

15 κατὰ τάχος ἔσειαι. Ξέρξης μὲν περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψι ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν οὐκ ἐφρόνεον εἰπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκεν συμβουλῆς, μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων, ἔγνω δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔόντα, τὰ σὺ ὑπεθήκαο. οὐκ ὢν δυνατὸς τοί εἰμι ταῦτα ποιεῖν βουλόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετ-εγνωκότε ἐπιφοιτέον ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἔδν ποιεῖν με ταῦτα, νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ ὢν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστὶ γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ σοὶ τῶντὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὥς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδ' ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς μετὰ τοῦτο

ἴξοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἐπείτεν ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
κατυπνώσειας. Ξέρξης μὲν ταῦτ' αἰετὶς ἔλεγε, Ἀρτάβανος 16
δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἄξιεύ-
μενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος, ὥς ἡνα-
γκάζετο, εἶπας τάδε ἐποίησε τὸ κελευόμενον· Ἴσον ἐκεῖνο, 1
ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέ-
γοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι, τὰ σὲ καὶ ἀμφοτέρω
περιήκοντα ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλλᾶι σφάλλουσι, κατὰ-
περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν
πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμπίπτοντα οὐ περιορᾶν φύσι τῇ
ἐωυτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς οὐ
τοσοῦτο ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμένων
Πέρσῃσι, τῆς μὲν ὕβριν ἀνξανούσης, τῆς δὲ καταπανού-
σης καὶ λεγούσης, ὥς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον
τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τοιούτων προκει-
μένων τῶν γνωμέων ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σεωυτῷ τε
καὶ Πέρσῃσι ἀναιρέο. Νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν 2
ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλλήνας στόλον ἐπι-
φοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῇ, οὐκ ἐὼντάς σε κατα-
λύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι, αἰ παῖ, θεῖα·
ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐστι,
οἷα σὲ ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐὼν·
πεπλανῆσθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψεις ὄνει-
ράτων, τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ
ἡμέρας ταύτης τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν
μετὰ χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἐστὶ τοῦτο τοιοῦτο, οἷον ἐγὼ 3
διαίρεω, ἀλλὰ τι τοῦ θείου μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλα-
βὼν εἰρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοί, ὥς καὶ σοί, δια-
κελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι ὀφείλει ἔχον-
τι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν, οὐδέ τι μᾶλλον ἐν
κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ, εἰ πέρ γε
καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐη-

θείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει ἐμὲ ὁρῶν σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιῶσει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί· εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνωῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελεομένων φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρ-
17 εούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσαῦτα εἰπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων Ξέρξην ἀποδέξειν λέγοντα οὐδὲν, ἐποίησε τὸ κελευόμενον· ἐνδύς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα καὶ ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ὥς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο, ἤλθ' οἱ κατυπνωμένῳ τῷ αὐτῷ ὄνειρον, τὸ καὶ παρὰ Ξέρξην ἐφοίτα, ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε τάδε· Σὺ δὴ ἐκεῖνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξην στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὥς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτεν οὔτε ἐς τὸ παραινίκα νῦν καταπροΐξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι, Ξέρξην δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέον-
18 τα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται. Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπειλέειν καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς ἀμβώσας μέγα ἀναθρόσκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὥς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπ' ἐσθόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν, ἐπιστάμενος, ὥς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὥς ἔπραξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας· ἐπιστάμενος ὧν ταῦτα γνώ-

μην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἑλλήνας, ὥς οἶκε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι, σὺ δὲ σήμενον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σεῦ πρώτοισι προειρημένοισι ἐς τὴν παρασκευήν, ποίεε δὲ οὕτω, ὅπως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν. Τούτων λεχθέντων ἐπαερθέντες τῇ ὄψι, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρσῃσι, καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν μετὰ ταῦτα τρίτῃ 19 ὥσις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὥσις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ὑφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων Περσέων τε τῶν συλληχθέντων αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, ἐθέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνέων τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ 20 γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεια παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπτω δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκῦθαι Κιμμερίους διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι

- ἐνέμοντο, τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρείος ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδέων ἐς Ἴλιον μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τενκρῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν γενόμενον, οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τε Θρηίκας κατεστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὸ πρὸς με-
- 21** σαμβρίας ἦλθαν. Αὗται αἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἦραγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖτον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατενομένοισι, τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.
- 22** Καὶ τοῦτο μὲν ὥς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλώντων περὶ τὸν Ἀθῶν προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἀθῶν. ἓν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὠρμεον τριήρεις, ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεόμενοι ὠρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτεον, ὠρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀθῶν κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάξου καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου ἄνδρες Πέρσαι ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὁ γὰρ Ἀθῶς ἐστὶ οὗρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκου, οἰκημένον ὑπ' ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ οὗρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὥς δυώδεκα σταδίων, πεδίου δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἀθῶς, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἀθῶ οἰκημένοι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὠρμητο ποιεῖν, εἰσὶ αἶδε, Αἶον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων, Θύσσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται, αἱ τὸν

Ἄθων νέμονται, ὥρυσσον δὲ ὧδε· Δασάμενοι τὸν χῶ- 23
 ρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινο-
 τενὲς ποιησάμενοι, ἐπειδὴ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διῶρυξ, οἱ
 μὲν κατώτατα ἐστεῶτες ὥρυσσον, ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν
 τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατ' ὑπερθε ἐστεῶσι
 ἐπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο
 ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεύν τε καὶ ἐξέβαλλον.
 Τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων καταρρηγνύμενοι
 οἱ κρημυλ τοῦ ὀρύγματος πόνον διπλήσιον παρεῖχον· ἅτε
 γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα
 ποιευμένων ἐμελλέσφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοί-
 νικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοισι ἐργοῖσι ἀποδείκνυνται
 καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόριον, ὅσον αὐ-
 τοῖσι ἐπέβαλλε, ὥρυσσον, τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διῶ-
 ρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδεε αὐτὴν τὴν διῶ-
 ρυχα γενέσθαι, προβαλόντος δὲ τοῦ ἔργου συνῆγον αἰεὶ·
 κάτω τε δὴ ἐγένετο καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον.
 ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορῇ τε ἐγένετο καὶ
 προητήριον· σῖτος δέ σφι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλη-
 λεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὐρίσκειν, μεγα- 24
 λοφροσύνης εἶνεκεν αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέ-
 λων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι·
 παρεὼν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας
 διειρύνειν, ὀρύσσειν ἐκέλευε διῶρυχα τῇ θαλάσῃ, εὖρος
 ὥς δύο τριήρεας πλῶειν ὁμοῦ ἐλαστρεομένης. τοῖσι δὲ
 αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο
 καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ξεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦ- 25
 τα μὲν νυν οὕτω ἐποίηε, παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
 τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοί-
 νικί τε καὶ Αἰγυπτίοισι, καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλ-
 λειν, ἵνα μὴ λιμῆνεια ἢ στρατιῇ μηδὲ τὰ ὑποξύγια ἐλα-
 νόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον ἄλλη ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θωρίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περιθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ ἐπορευέτο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευέσθαι στρατόν. ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρῖσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ ἐπέλτε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι παρεγέροντο ἐς Κελαινὰς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὖνομα τυγχάνει ἐὼν Καταρρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοί, ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα
27 ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄττος ἀνὴρ Λυδὸς ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοις καὶ αὐτὸν Ξέρξην, χρήματά τε ἐπηγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελιομένου δὲ χρήματα Πυθίου εἶρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· Ὁ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσῇ καὶ τῇ ἀμπέλῳ, ὃς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ

τῶν ἡμεῖς ἴδμεν μετα σέ. Θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τε- 28
 λευταῖον Ξέρξης αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον, ὅκοσα οἱ
 εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύνω,
 οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ'
 ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα
 σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαλνόντα τὴν Ἑλληνίδα,
 βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα ἐξέμα-
 θον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας
 εἰσάρας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας
 στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ τού-
 τοισί σε ἐγὼ δωρέομαι, αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων
 τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε,
 Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι εἶπε· Ξεῖνε 29
 ἐπεῖτε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέ-
 μιξα ἐς τόδε, ὅστις ἡθέλησε ξεῖνια προθεῖναι στρατῷ τῷ
 ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὅψιν τὴν ἐμὴν καταστάς αὐτεπάγγελ-
 τος ἐς τὸν πόλεμον. ἐμοὶ ἡθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα,
 ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν
 καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐ-
 τῶν γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεῖνόν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν,
 καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλή-
 σω παρ' ἐμεωυτοῦ δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας, ἵνα μὴ τοι
 ἐπιδεές ἔωσι αἱ τετρακόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων,
 ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτητό τε
 αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσαιο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοι-
 οὔτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε ἐς τὸ παρεὼν οὔτε
 ἐς χρόνον μεταμελήσει.

Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο σίει 30
 τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παρα-
 μειβόμενος καὶ λίμνην, ἐκ τῆς ἅλεις γίνονται, ἀπῆκετο ἐς
 Κολοσσὰς πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς
 ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται, ἔπειτεν διὰ σταδίων

ὥς πέντε μάλιστα κη ἀναφαινόμενος ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὀρμεύμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυγῶν καὶ Λυδῶν ἀπίκετο ἐς Κύδραρα πόλιν, ἐνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους.

- 31 Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ λέναι παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιουργοὶ μέλι ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκεν δωρησάμενος κόσμῳ χρυσῷ καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ
- 32 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν. πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἰτήσιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ, τῶνδ' ὁ δὲ εἵνεκεν τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Λαρεῖω πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δεισάντας δῶσειν. βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως ἔπεμπε.

- 33 Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὥς ἐλέων ἐς Ἀβυδον. οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τροχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ καταντίον, ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταῦκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον ζῶοντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱερὸν τὸ ἐς

Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναικας ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε.
 Ἐς ταύτην ἃν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεόμενοι ἐγεφύ- 34
 ρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν
 δ' ἑτέραν τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπὶ στάδιοι
 ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πό-
 ρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάν-
 τα καὶ διέλυσε. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος 35
 τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι
 πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἥδη
 δὲ ἤκουσα, ὥς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στί-
 ξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ἃν ῥαπίζοντας
 λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· Ὡς πικρὸν ὕδωρ, δε-
 σπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲν
 πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης
 διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλῃ ἣν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ
 δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὥς εἰσὶν θολερῶ τε καὶ
 ἀλμυρῶ ποταμῶ. Τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τού-
 τοις ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλησ-
 πόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐπό- 36
 ευν, τοῖσι προσεκέετο αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι
 ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντη-
 κοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ
 Εὐξείνου Πόντου ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν
 ἑτέραν τεσσαρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου
 ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακω-
 χεύῃ τὸν τόνον τῶν ὀπλων, συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατ-
 ἤκαν περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης
 τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέ-
 ρης τῆς πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὗρον τε καὶ
 νότον εἵνεκεν, διέκπλοον δὲ ὑπόφανσιν κατέλιπον τῶν
 πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόν-
 τον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλάειν πλοίοις λεπτοῖσι καὶ ἐκ τοῦ

Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὄπλα, οὐκ ἐτι χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἐκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλκε. ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρωθή ὁ πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίας τῷ εὖρει κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὀπλων τοῦ τόνου, θέντες δὲ ἐπεξῆς ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεζεύγνυνον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπεφόρησαν, κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποξύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορέοντα καὶ

37 οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διωρυχος, οἳ τῆς ῥηλῆς εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πιμπλῇται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διωρυξ παντελέως πεποιοημένη ἡγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρματο ἐλέων ἐς Ἄβυδον. ὥρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἑδρὴν ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρίας τε τὰ μάλιστα, ἀντ' ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ εἶρετο τοὺς μάγους, τὸ ἐθέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον, ὥς Ἑλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψιν τῶν πολιῶν, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης περιχαρὴς ἑὼν ἐποιέετο τὴν ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα ἐπαερθεῖς τε τοῖσι θωρημάσι ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· Ὡ δέσποτα, χρηίσας ἄν τευ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρόν τυγχάνει ἐὼν ὑπουρ-

γῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον. Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον
δοκέων μιν χρηλίσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσειν
καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε, ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ ἐπεῖτε ταῦ-
τα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· Ὡς δέσποτα, τυγχά-
νουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφεας καταλαμβάνει
πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ, ὦ
βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα οἰκτεῖρας τῶν μοι
παίδων ἕνα παράλυσον τῆς στρατηγίας τὸν πρεσβύτατον,
ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἡ μελεδωνός. τοὺς
δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεαυτῷ, καὶ πρήξας τὰ νοέεις νο-
στήσειας ὀπίσω. Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμεί- 39
βετο τοισίδε· Ὡς κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρα-
τευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παῖδας
ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκλήους καὶ φίλους μνήσασθαι
περὶ σοῦ παιδός, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ
αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὥς
ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός, ὃς χρηστὰ
μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ
τοῦτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρηστὰ ποιήσας
ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καν-
χῆσαι ὑπερβαλέσθαι, ἐπεῖτε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτρά-
πεν, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψει, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ
μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ὥνεται τὰ ξείνια,
τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ περιέχειαι μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσεται.
Ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέ-
τακτο ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας
τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ
ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ' ἐπ'
ἀριστερά, καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. Ποιησάντων 40
δὲ τούτων τοῦτο μετὰ ταῦτα διεξήιε ὁ στρατός. ἡγέοντο
δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποξύγια, μετὰ
δὲ τούτους στρατός παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακε-

κριμένοι· τῇ δὲ ὑπερῆμισεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλεῖ. προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππότες χίλιοι ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες, μετὰ δὲ ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὥς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ οὐνομά ἐστι Νίσαιον. τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἰλκον λευκοὶ ὀκτώ, ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπετο πεξῇ ἡνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὅπισθε αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων· παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς ἀνδρὸς Πέρσεω.

- 41 Ἐξήλασε μὲν οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅπως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἄρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὅπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεξὸς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δούρασι ἀντὶ τῶν σαρωτήρων ῥοιᾶς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες ἀργυρέας ῥοιᾶς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιᾶς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τράποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξη. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτεν ὁ λοιπὸς ὄμιλος
- 42 ἥτε ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Αὐδίνης ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Κάϊκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ

Καίτοι δὲ ὀρμεόμενος, Κάνης οὖρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν, ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμβιβόμενος· τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα ἤιε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταὶ τε καὶ πρηστῆρες ἐπεσπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχρὸν ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ 43 τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπέλτε ἐκ Σαρδίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέκρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὥς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη ἡμερον ἔχων θηήσασθαι. θηησάμενος δὲ καὶ πνυθόμενος ἐκείνων ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσσε βοῦς χιλίας, χοᾶς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἔχεαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ροίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδω ὁμοῦρός ἐστι, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιδας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέσθαι 44 πάντα τὸν στρατόν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτοῦ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος· ἐνθαῦτα ὥς ἵξετο, κατορέων ἐπὶ τῆς ἡιόνος ἐθηέετο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας. θηεύμενος δὲ ἰμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκηον Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρα 45 πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπὶ πλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε, μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσεν. Μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πά- 46

τρωας, ὅς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ
 συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὐ-
 τος ὦν ἡρ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα εἶρετο τάδε· Ὡ
 βασιλεῦ, ὥς πολλὸν ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν
 τε καὶ ὀλίγω πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωντὸν δακρύ-
 εις. Ὁ δὲ εἶπε· Ἐσῆλθε γὰρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι,
 ὥς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρωπότητος βίος, εἰ τούτων γε ἐόν-
 των τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. Ὁ δὲ
 ἀμείβετο λέγων· Ἐτερα τοῦτου παρὰ τὴν ζόην πεπόν-
 θαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βραχὲί βίῳ οὐδεὶς οὕτω
 ἀνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τούτων οὔτε τῶν
 ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐκὶ ἅπαξ τε-
 θνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ
 προσπίπτουσιν καὶ αἰνοῦσιν συνταράσσουσιν καὶ βραχὺν
 ἔοντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν
 θάνατος μοχθηροῦς ἐούσης τῆς ζόης καταφυγὴ αἰρετωτάτη
 τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε, ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα
 47 φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν. | Ξέρξης δὲ ἀμείβετο
 λέγων· Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπότης πέρι,
 ἐούσης τοιαύτης, οἷν περ σὺ διαιρέαι εἶναι, πανσώ-
 μεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα χρηστὰ ἔχοντες πρή-
 γματα ἐν χερσὶ· φράσον δέ μοι τόδε· εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ
 ἐνυπνίου μὴ ἐναργὲς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην
 γνώμην, οὐκ ἐὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ
 μετέστης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. Ὁ δὲ ἀμεί-
 βετο λέγων· Ὡ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανείσα τοῦ ὀνει-
 ρου, ὥς βουλόμεθα ἀμφοτέροι, τελευτήσεις· ἐγὼ δ' ἔτι
 καὶ ἐς τόδε δαίματός εἰμι ὑπόπλεος οὐδ' ἐντὸς ἐμεωντοῦ,
 ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο
 48 τὰ μέγιστα πάντων ἔοντα πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοισίδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα
 λέγεις μοι εἶναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς

μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρα-
 τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου, ἢ
 τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμετέρον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων, ἢ καὶ
 συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνε-
 ται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν
 ταχίστην ἄγερσιν ποιεόιτο. Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· Ὡ β- 49
 αἰλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχοι, μέμ-
 φοιτ' ἂν οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος. ἦν τε πλεῦνας συλ- 1
 λέξης, τὰ δύο τοι τὰ λέγω πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γί-
 νεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἐστὶ γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ
 τῆς θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὥς ἐγὼ εἰ-
 κάω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος δεξάμενός σευ τοῦτο
 τὸ ναυτικὸν φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι
 οὐκί ἓνα κη αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶ-
 σαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίσαι. οὐκ ὦν δὴ ἐόντων
 τοι λιμένων ὑποδεξίῳ μάθε, ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀν-
 θρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκί ἄνθρωποι τῶν συμφορέων.
 Καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἐρ- 2
 χομαι ἐρέων. γῆ δὲ πολεμίῃ τῇδ' ἐπι κατίσταται· εἰ ἐθέ-
 λει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσοῦτ' ἐπι γίνεται
 πολεμιωτέρῃ, ὅσῳ ἂν προβαίνῃς ἐκατέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ
 κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδε-
 μία πληθώρα. καὶ δὴ τοι ὥς οὐδενὸς ἐναντιευμένου λέ-
 γω τὴν χάρην πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινομένην λιμὸν
 τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτῳ ἂν εἴῃ ἄριστος, εἰ βουλευόμενος
 μὲν ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρήμα, ἐν δὲ
 τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴῃ. Ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε· Ἀρτά- 50
 βανε, οἰκότως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαιρέαι, ἀτὰρ
 μήτε πάντα φοβεῖο μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεο. Εἰ γὰρ δὴ 1
 βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν
 ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσ-
 σον δὲ πάντα θαρσέοντα ἡμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μάλ-

λον ἢ πᾶν χρῆμα προδεδιμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν·
 εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀπο-
 δέξεις, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπε-
 ναντία τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπ' ἴσης ἔχει· εἰδέ-
 ναι δὲ ἄνθρωπον ἔοντα κῶς χρῆ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν
 οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν ὥς τὸ ἐπί-
 παν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισι
 2 τε πάντα καὶ ὀκνέουσι οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅρᾳς τὰ Περσέων
 πρήγματα ἐς τὸ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι
 οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γνώμησι ἐχρέοντο ὁμοίησι
 καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώμησι τοιαύτησι ἄλλους συμ-
 βούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο
 προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρριπτεύοντες ἐς τοῦτό
 σφεα προηγάροντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κιν-
 δύνουσι ἐθέλει καταιρέεσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιεύμενοι
 ἐκείνοισι ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ
 καταστρεφάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπί-
 σσω, οὔτε λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμῶδι οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐ-
 δὲν παθόντες. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φε-
 ρόμενοι πορευόμεθα, τοῦτο δὲ τῶν ἂν κον ἐπιβέσωμεν
 γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔχομεν, ἐπ' ἀροτῆρας
 51 δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας. Λέγει Ἀρτάβα-
 νος μετὰ ταῦτα· Ὡ βασιλεῦ, ἐπεῖτε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἔᾳς
 πρήγμα, σὺ δέ μευ συμβουλίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ
 ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτείνειν. Κῦ-
 ρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατ-
 εστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς
 ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς
 πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἷοί τέ εἰμεν τῶν ἐχθρῶν
 κατυπέριστεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἐπώνται, δεῖ
 ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπο-
 λιν, ἢ δικαιοτάτους συνελευθεροῦντας. ἀδικωτάτοι μέν

νυν γινομενοι οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιότατοι δὲ γινόμενοι οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὦν βάλλεο καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος ὥς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Ἀρτάβανε, 52 τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἵωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι, τῶν ἔχουεν γυνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χορὴν νεώτερόν τι ποιήσκειν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνην ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω.

Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα 53 δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρηλίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἵνεκεν προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἣν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτὲ ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, οἱ Περσίδα γῆν λελόγχασι.

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν διὰ- 54 βασιν, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες ἰδέ-

σθαι ἀνίσχοντα, θυμih̄ματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυ-
 ρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίγησι στορνύντες τὴν ὁδόν.
 ὥς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσῆς φιάλης
 Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν
 οἱ συντυχήν τοιαύτην γενέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέ-
 ψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκεί-
 νης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον καὶ χρούσειον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος,
 τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρι-
 ναι, οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεῖς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος,
 οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ
 55 ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ
 ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κα-
 τὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θερραπήλη.
 ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι
 πάντες, μετὰ δὲ τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων
 ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ
 πρῶτοι μὲν οἳ τε ἱππόται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρά-
 ποντες· ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι· μετὰ δὲ οἳ τε ἵπποι
 οἱ ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρὸν, ἐπὶ δὲ αὐτός τε Ξέρξης καὶ
 οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ τούτοισι ὁ
 ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπε-
 ναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλέα
 πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεῖτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηέετο τὸν
 στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς
 αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας
 οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκό-
 τος τὸν Ἑλλήσποντον ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· Ὡ
 Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρση καὶ οὐνομα ἀντὶ Διὸς
 Ξέρξεα θέμενος ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι,

ἄγων πάντας ἀνθρώπους· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἔξῃν τοι ποιεῖν ταῦτα.

Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας 57 σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο καίπερ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἑλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγανρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὁπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἤξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας εἶναι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχουσιν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος, τὰ δὲ θηλέης, κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος 58 τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλώων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσω τοῦ πεζοῦ· ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλωε, ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης ποιεύμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν, ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατὸς πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει εἶναι Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλαινα καλεόμενον καὶ Μέλαινα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπω-
νυμίην ἔχει, ἥτε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπίκητο ἐς Δο-
ρίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ 59 πεδίου μέγα, διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἐβρος, ἐν τῷ τεῖχος τε ἐδέδμητο βασιλῆιον τοῦτο, τὸ δὲ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκει ὑπὲρ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεῖτε ἐπὶ Σκύθας ἐστρα-

τεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐν-
 διατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίηε ταῦ-
 τα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένους ἐς Δορίσκον
 οἱ ναύαρχοι κελεύσαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν
 προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν, ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηκίῃ
 πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον
 ἄκρῃ οὐνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικό-
 νων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέ-
 ψυχον ἀνελεύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν
 60 χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν
 ἕκαστοι παρεῖχον πλήθεος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ
 ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, σύμ-
 παντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλήθος ἐφάνη ἐβ-
 δομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμυσαν δὲ τόνδε
 τὸν τρόπον· συναγρόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀν-
 θρώπων, καὶ συννάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, πε-
 ριέγραψαν ἔξωθεν κύκλον, περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέν-
 τες τοὺς μυρίους αἱμασιῇν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον,
 ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιή-
 σαντες ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιωικοδομημένον, μέχρι
 οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμυσαν. ἀριθμήσαντες
 δὲ κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἵδε ἦσαν· Πέρσαι μὲν ὧδε
 ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιήρας κα-
 λεομένους, πῖλους ἀπαγέας, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας
 χειριδιωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὅψιν ἰχθυοει-
 δέος, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδων
 γέγρα, ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βρα-
 χέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἷστοὺς δὲ καλαμίνους, πρὸς
 δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεόμενα ἐκ
 τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνην τὸν Ἀμύ-
 στριος πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι

ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτῶν
 καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης
 τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου καὶ ἔσχε αὐ-
 τοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς, τῷ
 οὖνομα ἔθετο Πέρσην, τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγ-
 χανε γὰρ ἅπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου
 δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην 62
 ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ
 καὶ οὐ Περσικὴ. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο
 Τιγράνην ἄνδρα Ἀχαιμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλοι πρὸς
 πάντων Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ
 Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οὗτοι
 τὸ οὖνομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι.
 Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι
 ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῶν πύλων μιτροφύροι ἦσαν. Κισ-
 σίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Τροκάνιοι δὲ κατὰ περ
 Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον τὸν
 Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπέυσαντα. Ἀσσύριοι 63
 δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά
 τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ
 εὐαπήγητον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παρα-
 πλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον, πρὸς δὲ ῥόπαλα ξύλων
 τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρακας. οὗτοι δὲ ὑπὸ
 μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων
 Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. [τούτων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι]. ἦρχε
 δὲ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν 64
 τῇσι κεφαλῇσι ἀργχότατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρα-
 τεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια καὶ αἰχμὰς βραχέας.
 Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας
 ἐς ὅζυ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγνίας, ἀναξυρίδας δὲ
 ἐνδεδύκεσαν, τόξα δὲ ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας

καταλ, διε
 κείθεν-
 παντες δε
 Julmitten

- Ἀμυργίους Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς
 Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε
 65 Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἴνδοι
 δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα
 δὲ καλάμινα εἶχον καὶ ὄντους καλαμίλους, ἐπὶ δὲ σίδη-
 ρος ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοι, προσετε-
 τάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναξάδῳ τῷ Ἀρταβάτῳ.
 66 Ἀριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ
 δὲ ἄλλα κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης
 ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σόγδοι τε καὶ
 Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ
 Βάκτριοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε, Πάρθων
 μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαξος ὁ Φαρνάκεος, Σόγδων
 δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου, Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων Ἀρ-
 67 τύπιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκό-
 τες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκας
 ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρ-
 εχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεὸν, Σαράγ-
 γαι δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες ἐνέπρεπον, πέδιλα
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδι-
 κάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερειδάτης ὁ Μεγαβάξου. Πά-
 κτυες δὲ σισυρνοφόροι τε ἦσαν καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον
 καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύν-
 68 τὴν τὸν Ἰθαμίτρεω. Οὗτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρι-
 κάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατάπερ Πάκτυες. τούτων δὲ
 ἦρχον οἷδε, Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δα-
 69 ρείου, Παρικανίων δὲ Σιρομίτρης ὁ Οἰοβάξου. Ἀράβιοι
 δὲ ξειρὰς ὑπεξωσμένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον
 πρὸς δεξιὰ, μακρὰ. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεον-
 τέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πε-
 ποιημένα μακρὰ, τετραπηγέων οὐκ ἐλάσσω, ἐπὶ δὲ κα-
 λαμίλους ὄντους σμικροὺς, ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος

ὁξὺς πεπονημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ κέρας δορκάδος ἐπὶν ὁξὺ πεπονη-
 μένον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ
 δὲ σώματος τὸ μὲν ἡμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς
 μάχην, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰ-
 θιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ
 Δαρείου καὶ Ἀρτυστάνης τῆς Κύρου θυγατρὸς, τὴν μά-
 λιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος εἰκὼ χρυσέην σφυ-
 ρήλατον ἐποιήσατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιό-
 πων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης, οἱ δὲ ἅπ' ἡλίου ἀνα- 70
 τολέων Αἰθίοπες (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσετε-
 τάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι
 ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον· οἱ μὲν γὰρ ἅπ'
 ἡλίου Αἰθίοπες ἰθύτριχές εἰσι, οἱ δὲ ἐκ τῆς Αἰβύης οὐ-
 λότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ
 ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες τὰ μὲν πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐσε-
 σάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι
 σὺν τε τοῖσι ὥσι ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ. καὶ ἀντὶ μὲν
 λόφου ἢ λοφιῇ κατέχρα, τὰ δὲ ὅτα τῶν ἵππων ὀρθὰ πε-
 πηγότα εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ' ἄσπιδων ἐποιεῦντο
 γεράνων δοράς. Αἰβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἦσαν 71
 ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεόμενοι. ἄρχοντα
 δὲ παρεῖχοντο Μασσάγην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ 72
 ἐστρατεύοντο ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεια πε-
 πλεγμένα, ἄσπιδας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας,
 πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια, περὶ δὲ τοὺς πόδας πέ-
 διλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Αἰγυες δὲ
 καὶ Ματιηνοὶ καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύριοι τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ
 Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν
 καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε, Μαριανδυ-
 νῶν δὲ καὶ Αἰγύων καὶ Συρίων Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ

- 73 Ἄρτυσιτώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπήιοι εἶντες σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ εἰς τὴν Ἀσίην ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον εἰς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, εἶντες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρεῖον ἔχων θυγατέρα. Ἀνδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Ἀνδοὶ Μηρίους ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι, ἐπὶ δὲ Ἀνδοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς, ἀκοντίοις δὲ ἐχρέοντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Ἀνδῶν ἄποικοι, ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Ἀνδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνης, ὅς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρήικες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἄλωπεκέας ἔχοντες ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κυθῶνας, ἐπὶ δὲ ξειρὰς περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκόντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δὲ φασὶ ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῦνας εἶχον σμικρὰς, καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὦτά τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοις κατειλίχατο. ἐν τούτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μηρίους, Λασόνιοι δὲ καλεόμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευὴν, τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν
- 74
- 75
- 76
- 77

κατὰ τὴν Κιλικίων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας εἶχον καὶ εἴματα ἐνεπεπορ-
πέατο· εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα μετεξέτεροι Λύκιοι, περὶ δὲ
τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τού-
των πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ 78
μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ
αἰχμὰς σμικρὰς, λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ
δὲ καὶ Μάκρωνες καὶ Μοσύνοικοι κατάπερ Μόσχοι
ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο· τούτους δὲ συνέτασσον ἄρ-
χοντες οἷδε, Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς Ἀριόμαρδος ὁ
Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμνος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου,
Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους Ἀρταῦκτης ὁ Χοράσμιος,
ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ 79
μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπί-
δας δὲ δερματίνας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ
μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβολῖνας
σμικρὰς αἰχμὰς τε βραχέας, πρὸς δὲ καὶ μαχαίρας εἶχον.
Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος.
Αλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατάπερ Κόλχοι ὠπλισμέ-
νοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω
ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσ- 80
σης ἐπόμενα, νήσων δὲ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους κα-
λεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀρχοτάτῳ τῶν Μηδικῶν
εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε
Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευ-
τέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνη 81
καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον
οὔτι, οἵπερ εἰρέεται, καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμῆ-
σαντες οὔτι ἦσαν καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀπο-
δέξαντες, ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι.
τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημάντορες. ἦσαν μὲν

- 82 δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέεται, ἄρχοντες, ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαροδονίος τε ὁ Γαβρύεω καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω Ἀραρίου ἀμφοτέρω οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς καὶ Γέργης ὁ Ἀρίζου καὶ Με-
- 83 γάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος, ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο, καὶ ἐγίνοντο οὐδὰμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον, ἥπερ εἴρηται, χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς καὶ θεραπηίδην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.
- 84 Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἔξ-
- 85 εληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομάδες ἀνθρώποι Σαγάρτιοι καλούμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυνικῆς, οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχίλιν, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐργχειριδίων, χρέονται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων. ταύτησι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε· ἐπεὰν συμμίσγῳσι τοῖσι

πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχού-
 σας, ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἣν τε ἵππου ἣν τε ἀνθρώπου, ἐπ'
 ἑαυτὸν ἔλκει, οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθεί-
 ρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς
 Πέρσας. Μῆδοι δὲ τήνπερ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ 86
 Κίςσιοι ὡσαύτως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐ-
 τῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἥλαννον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα, ὑπὸ
 δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάντριοι
 δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Αἰβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ. ἥλαν-
 νον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὕτως Κάσπιοι
 καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀρά-
 βιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἥλαν-
 νον δὲ πάντες καμήλους ταχυτῆτα οὐ λειπομένας ἵππων.
 Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἵππευε, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου 87
 ἐγένετο ὅκτῳ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἄρ-
 μάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππῆες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα,
 Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐπετετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι
 ἀνεχομένων τὰς καμήλους ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φο-
 βέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἱππαρχοὶ δὲ ἦσαν Ἀρμαμίδου τε καὶ 88
 Τίθαιος Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνῖππαρχος
 Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισινουσέων. ὥς γὰρ ὠρ-
 μέοντο ἐκ Σαρδίων, συμφορῇ ἐνέπεσε ἀνεθελήτω.
 ἐλαύνοντι γὰρ οἱ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε
 κύων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδὼν ἐφοβήθη τε καὶ στας ὀρ-
 θὸς ἀπεσεῖσατο τὸν Φαρνούχεια, πεσὼν δὲ αἱμά τε ἤμεε,
 καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε. ἐς τὸν χῶ-
 ρον, ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότην, ἀπαγαγόντες ἐν
 τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω
 παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διη- 89

κόσιναι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε· Φοίνικες μὲν
 σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκοσίας, ὥδε
 ἐσκενασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγ-
 χοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν, ἐνδεδυκότες
 δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον
 καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὥς
 αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ
 ὑπερβάντες τῆς Συρίας οἰκεῖν τὰ παρὰ θάλασσαν. τῆς
 δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν
 Παλαιστίνῃ καλεῖται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διη-
 κοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα
 χηλεντὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας,
 καὶ δούρατά τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλη-
 θος αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶ-
 90 χον. Οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο, Κύπριοι δὲ παρείχοντο
 νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκενασμένοι ὥδε. τὰς μὲν
 κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, οἱ δὲ ἄλλοι
 εἶχον κιθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατὰπερ Ἕλληνες. τούτων δὲ
 τοσάδε ἔθνεά ἐστι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων,
 οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθνου, οἱ δὲ ἀπὸ Φοι-
 νίκης, οἱ δὲ ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὥς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι.
 91 Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήϊά τε εἶχον ἀντ'
 ἀσπίδων, ὁμοβοῆς πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους
 ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ἕξιφος εἶχον,
 ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. Οὗτοι
 μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ
 Ἀργήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμ-
 φυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι
 ἐσκενασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης
 92 ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι
 δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα θωρηκοφόροι τε εἶντες

καὶ κνημιδοφόροι, εἶχον δὲ τόξα κρανέϊνα καὶ ὀιστοὺς
καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέρματα
περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πί-
λους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους, ἐγχειρίδια δὲ καὶ
δρέπανα εἶχον. Ἀνύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης
γεγονότες, ἐπὶ δὲ Ἀνίου τοῦ Πανδίωνος ἀνδρὸς Ἀθη-
ναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεὲς δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας 93
τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὄπλα
καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ ἑβδομήκοντα
παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἑσταλ-
μένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. Οὗτοι δὲ
οἷτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λό-
γων εἴρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἔσκενα- 94
σμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ ὅσων μὲν χρόνον ἐν Πελο-
ποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιίην, καὶ πρὶν
ἢ Δαναὸν τε καὶ Εὐρύθου ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον,
ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιάλεες, ἐπὶ
δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐρύθου Ἴωνες. Νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα 95
παρείχοντο νέας ὀπλισμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πε-
λασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν
αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκαπόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθη-
νέων. Αἰολεὲς δὲ ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἔσκενυσμέ-
νοι τε ὡς Ἕλληνες καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί,
ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηνῶν
Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώραν
μένουσι φυλάκους εἶναι τῶν γεφυρέων, οἱ δὲ λοιποὶ οἱ
ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι παρείχοντο μὲν ἑκατὸν
νέας, ἔσκενυσμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ Ἰώνων
καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευνον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν 96
νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα
πλωούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων Σι-
δώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι

αὐτῶν ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες, τῶν ἐγῶ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέρογομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παρὰ μέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τ' ἔθνεϊ ἐκάστῳ ὅσαιπερ πόλεις, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὥς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι, ἐπεὶ στρατηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἐκάστων,

97 ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἷδε, Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ Μεγάβαξος ὁ Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρὸς. Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεὸς, τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι καὶ κέρκουροι καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα σμικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν

98 ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλωόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς οἷδε ἦσαν οἱ οὐνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Ματιτὴν Σιδώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συνέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα, καὶ Κύπριοι Γόργος τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω, καὶ Καρῶν Ἰστιατὸς τε ὁ Τύμνεω καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμου καὶ

99 Λαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παρὰ μέμνημαι ταξιαρχέων ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος, Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος, γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητροθέν δὲ Κρηῖσσα. ἡγε-

μόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κρώνων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολλίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὼν Δωρικόν, Ἀλικαρνησέας μὲν Τροίηνιους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους.

Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται, Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡριθυμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θηήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί, ἕως ἔς ἐσχάτων ἕς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἕς θάλασσαν ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἕς νέα Σιδωνίην ἵξετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῇ καὶ παρέπλωε παρὰ τὰς προῤῃρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτέων τε ἐκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς προῤῃρας ἕς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὥς ἕς πόλεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν προῤῃρων πλώων ἐθήετο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημόρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καλέσας δ' αὐτὸν εἶρετο τάδε· ὦ Δημόρητε, νῦν μοί σε ἡδὺ ἐστι ἐπείρεσθαι τὰ ἐθέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὥς ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες

- καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλ-
 λεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι,
 μὴ εὐόντες ἄρθμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν
 τι λέγεις περὶ αὐτῶν, πυνθῆσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα, ὁ
 δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Ὡ βασιλεῦ, κότερα ἀληθείη χρήσωμαι
 πρὸς σέ ἢ ἡδονῇ; Ὁ δέ μιν ἀληθείη χρήσασθαι ἐκέλευε,
 102 φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. Ὡς δὲ
 ταῦτα ἤκουσε Δημάρηντος, ἔλεγε τάδε· Βασιλεῦ, ἐπειδὴ
 ἀληθείη χρήσασθαι πάντως με κελεύεις ταῦτα λέγοντα,
 τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται, τῇ Ἑλ-
 λάδι πενίη μὲν αἰεὶ κοτε σύντροφός ἐστι, ἀρετὴ δὲ ἔπα-
 κτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυ-
 ροῦ, τῇ διαχρεομένη ἢ Ἑλλάς τήν τε πενίην ἀπαμύνεται
 καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας τοὺς Ἑλλη-
 νας τοὺς περὶ ἐκείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημέ-
 νους, ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λό-
 γους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων, πρῶτα μὲν ὅτι
 οὐκ ἔστι, ὅπως κοτὲ σοὺς δέχονται λόγους δουλοσύνην
 φέροντας τῇ Ἑλλάδι, αὐτίς δὲ ὥς ἀντιώσσονται τοι ἐς μά-
 χην, καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι.
 ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ, ὅσοι τινὲς εὐόντες ταῦτα ποι-
 εῖν οἶοί τέ εἰσι. ἦν τε γὰρ τύχῃσι ἐξεστρατευμένοι χί-
 λιοι, οὗτοι μαχέσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν
 103 τε καὶ πλεῦνες. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελάσας ἔφη· Δη-
 μάρηντε, οἶον ἐφθέγγῃς ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ το-
 σῇδε μαχέσασθαι. ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φῆς τούτων τῶν ἄν-
 δρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι. σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα
 μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολιτι-
 κὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτο, οἶον σὺ διαίρεις, σέ γε τὸν
 ἐκείνων βασιλέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσε-
 σθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ ἐκείνων ἕκαστος
 δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σὲ δὲ

γε διζημαι εἰκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ'
 ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος. εἰ δὲ τοιοῦτοί τε εὐ-
 τες καὶ μεγάθια τοσοῦτοι, ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοι-
 τέουσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχέετε τοσοῦτο, ὅρα, μὴ μά-
 την κόμπος ὁ λόγος οὗτος ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω
 παντὶ τῷ οἰκῷ· κῶς ἂν δυναίαιτο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ
 καὶ πεντακισμυριοι, εἶντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως
 καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 ἐπεὶ τοι πλεῖνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι εὐ-
 των ἐκείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμε-
 νοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίαιτ' ἂν δειμαίνοντες
 τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἐσωτῶν φύσιν ἀμείνονες, καὶ ἴοιεν
 ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῖνας ἐλάσσονες εἶντες,
 ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποιεοίεν τούτων οὐ-
 θέτερα. Χροκέω δὲ ἔργωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθει χαλε-
 πῶς ἂν Ἑλλήνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. Ἀλλὰ παρ'
 ἡμῖν τοῦτό ἐστι, τὸ σὺ λέγεις, ἔστι γε μέντοι οὐ πολλόν,
 ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων
 οἱ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι,
 τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος πολλὰ φλυηρέεις. Πρὸς ταῦτα Δη- 104
 μάρητος λέγει· ὦ βασιλεῦ, ἀρχῇθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀλη-
 θεῖη χρεόμενος οὐ φίλα τοι ἐρέω, σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας
 λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατή-
 κοντα Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε
 ἐστοργῶς ἐκείνους, αὐτοὺς μάλιστα ἐξεπίστεται, οἳ με τι-
 μὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώια ἄπολιν τε καὶ φυ-
 γάδα πεποιήκασι, πατὴρ δὲ ὁ σὸς ὑποδεξάμενος βίον τέ
 μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄνδρα τὸν σώ-
 φρονα εὐνοίαν φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν
 μάλιστα. (ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶ-
 ναι μάχεσθαι οὔτε δυοῖσι, ἐκῶν τε εἶναι οὐδ' ἂν μουνο-
 μαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων

ἀγῶν, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιος εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἓνα μαχόμενοι οὐδαμῶν εἰσὶ κακίονες ἀνδρῶν, ἀλέες δὲ ἄριστοι ἀνδρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἔοντες οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑποδειαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι γὰρ τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγει· ἀνώγει δὲ τῶντ' αἰεὶ, οὐκ ἔων φεύγειν οὐδὲν πληθὺς ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τᾶλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοιπὸν, νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἔτρεψε καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἔλθων Ξέρξης καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας ἐξήλανε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν
106 Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε ὥς ἀριστεύοντι πάντων, ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους, πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος, ὥς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξαιρέθησαν, τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα
107 πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπ' Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μούνον τὸν ἐξ

Ἡόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περι-
 εόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα, ἐπεὶ καὶ
 ἄξιος αἰνῶν μεγάλου ἐγένετο Βόγης, ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορ-
 κέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν
 αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην,
 οὐκ ἠθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ, ἀλλὰ
 διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἐσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν
 ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην ἐσφαξε τὰ τέκνα
 καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ
 ἔπειτεν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν
 ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἐσπείρε ἀπὸ
 τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα καὶ ἑω-
 τὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται
 ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου
 ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμ-
 ποδῶν συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ, ὥς
 καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἢ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα καὶ
 ἦν ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος Μεγαβάξου τε καταστρεψα-
 μένου καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευό-
 μενος ἐκ Δορίσκου πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηλίκια τείχεα,
 τῶν ἐσχάτη πεπόλιστα πρὸς ἐσπέρην πόλιν, τῇ οὖνομά
 ἐστι Μεσαμβρίη. ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις Στρώμη,
 διὰ δὲ σφραγῶν τοῦ μέσου Αἰσσοῦ ποταμοῦ διαρρέει, ὃς τότε
 οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρατῷ, ἀλλ'
 ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή,
 νῦν δὲ Βριαντική, ἐστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων
 καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τοῦ Αἰσσοῦ ποταμοῦ τὸ
 ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον πόλιν Ἑλληνίδας τάσδε παρα-
 μείβετο, Μαρώνειαν, Δίκαιαν, Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ
 παρεξήιε καὶ κατὰ ταύτας λίμνας οὖνομαστὰς τάσδε, Μα-
 ρωνείης μὲν μετὰ καὶ Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα, κα-
 τὰ δὲ Δίκαιαν Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ

- ὑδωρ, Τραυός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομαστὴν περαμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον ρέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἡπειρωτίδας πόλεις παρήιε, τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐοῦσα τυγχάνει ὥσεί τριήκοντα σταδίων μάλιστα κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνει. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χει-
 110 ρὸς ἀπέργων παρεξήιε, ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε, Παῖτοι, Κίκονες, Βίστινες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοί, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο, οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι πάντες περὶ ἀναγκαζόμε-
 111 νοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελέουσιν τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἔοντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσιν τε γὰρ οὐρεα ὑψηλὰ, ἰδησί τε παντοίησι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι, οὔτοι, οἳ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήλιόν εἰσι κεκτημένοι. τὸ δὲ μαντήλιον τοῦτο ἐστὶ μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτε-
 112 ρον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην δεύτερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν ἐνὶ Φάργης ἐστὶ οὐνομα καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὐρος ἀπέργων, ἔδον μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέταλλα, τὰ νέμονται Πιερές
 113 τε καὶ Ὀδόμαντοι καὶ μάλιστα Σάτραι, ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέῳ ἀνέμου Παίονας Δόβηράς τε

καὶ Παιόπλας παρεξιὼν ἦε πρὸς ἑσπέρην, ἐς δ' ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἐτι ζωὸς ἑὼν ἦρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον οὗρος καλέεται Φυλλίς, κατατείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην ἐπὶ ποταμόν Ἀγγίτην ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ Μάγοι ἐκαλλιρέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρμα- 114
 κεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἑδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐξευγμένοι. Ἐν-
 νέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι τοσοῦτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατώρουσόν. Περσικὸν δὲ τὸ ζῶον-
 τας κατορύσσειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμυστριν τὴν Ξέρξῳ γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἐπὶ Περσέων παῖδας ἐόν-
 των ἐπιφανέων ἀνδρῶν ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγο-
 μένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν. Ὡς δὲ 115
 ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήλε. αὕτη δὲ καὶ ἡ κατ' ὑπερθε ταύ-
 της καλέεται Βισαλτή. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Πο-
 σιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων ἦε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος,
 καὶ ἀπίκετο ἐς Ἀκανθον, ἅμα ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον οὗρος οἰκεόντων,
 ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς μὲν παρὰ θά-
 λασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης περὶ ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην,
 τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρηῖκες οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ 116

- Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε καὶ ἐδωρήσατό σφας
 ἐσθῆτι Μηδικῇ, ἐπαίνεέ τε ὀρέων αὐτοὺς προθύμους ἔόν-
 117 τας ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ
 δὲ ἔοντος Ξέρξεω συνήνευκε ὑπὸ νοῦσου ἀποθανεῖν τὸν
 ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα πα-
 ρὰ Ξέρξῃ καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθεϊ τε μέγιστον
 ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληῶν ἀπέ-
 λειπε τέσσερας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον ἄν-
 θρώπων, ὥστε Ξέρξην συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην
 ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεε δὲ
 πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάν-
 θιοι ἐκ θεοπροπίου ὡς ἤρωι, ἐποννομάζοντες τὸ οὔνομα.
 βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχαίεω ἐποιέετο
 118 συμφορὴν, οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν
 καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην ἐς πᾶν κακοῦ ἀπίκατο οὔτῳ,
 ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐρίνοντο, ὅκου γε Θα-
 σίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δε-
 ξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασι Ἀντίπα-
 τρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος
 ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τά-
 119 λαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν
 τῇσι ἄλλῃσι πόλεσιν οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λό-
 γον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγένετο, οἷα ἐκ πολλοῦ
 χρόνου προειρημένον καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον· τοῦ-
 το μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περι-
 ἀγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλεσιν οἱ ἀστοὶ
 ἄλευρά τε καὶ ἄλφριτα ἐποίησαν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνοὺς,
 τοῦτο δὲ κτήνεα σιτενέσκον ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλ-
 λιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἐν τε
 οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ, τοῦτο
 δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποι-
 εῦντο, καὶ τᾶλλα, ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τίθεται, πάντα.

ταῦτα μὲν αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποιήτο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορβὴν μούνα τασσόμενα. ὁκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δαίπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ ὁκως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος εὖ εἰρη- 120 μένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναικας ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρὰ ἵξεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροισχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὲς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμιζε σῖτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοῖα τῷ δαίπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.

Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὅμως τὸ ἐπιτασσόμενον ἔπε- 121 τέλεον, Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ ἀπῆκε ἀπ' ἐωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας, Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι· μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὥδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαροδόνιός τε καὶ Μασίστης, ἑτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις,

ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρ-
 ξης, ἦι μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ παρείχετο
 122 Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν ναυτικός
 στρατὸς ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω καὶ διεξέπλωσε τὴν διώ-
 ρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλ-
 πον, ἐν τῷ Ἄσσῳ τε πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ
 Σάοτη οἰκέεται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτων τῶν πολίων
 στρατιὴν παρέλαβε, ἐπλωε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον
 κόλπον, κάμπτων δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην
 παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλεις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ
 στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληφὸν, Σερμύλην,
 Μηκύβεραν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη Σιθωνίη
 123 καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικός στρατὸς ὁ Ξέρξεω συντάμνων
 ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πά-
 σης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ
 στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης καὶ Ἀφύτιος καὶ
 Νέης πόλιος καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβω καὶ Σικιώνης καὶ
 Μένδης καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην,
 πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλώ-
 ων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἐπλωε ἐς τὸ προειρημένον,
 παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων
 τῇ Παλλήνῃ, ὁμορρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ, τῇσι
 οὐνόματά ἐστι τάδε, Αἰπαξος, Κῶμβρεια, Αἶσαι, Γίγω-
 νος, Κάμψα, Σμίλα, Αἶνεια. ἡ δὲ τούτων χώρα Κροσ-
 σαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἰνεΐης, ἐς τὴν ἐτε-
 λεύτεον καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν
 τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐρίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ
 πλόος καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην, πλώων δὲ ἀπίκετο ἐς τε
 τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χα-
 λέστρην ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν, ὃς οὐρίζει χώραν τὴν
 Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θά-
 λασσαν στεινὸν χωρίον πόλεις Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

Ο μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἄξιόν ποτα- 124
 μὸν καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τούτων πε-
 ριμένων βασιλέα ἐστρατοπεδεύετο, Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς
 στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου τὴν μεσόγαιαν τά-
 μνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι.
 ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ πο-
 ταμὸν Ἐχέιδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος ῥέει
 διὰ Μυγδονίης χώρας καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἄξιῳ
 ποταμῷ. Πορευομένων δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεδήκάντο 125
 τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέον-
 τες τὰς νύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα ἄλλου μὲν
 οὔδενος ἄπτουντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ
 τὰς καμήλους ἐκεράτίζον μούνας. θαυμάζω δὲ τὸ αἰτιον,
 ὅ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς
 λέοντας τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι, τὸ μῆτε πρότερον
 ὁπώπεσαν θηρίον μῆτε πεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ 126
 ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν
 τὰ κέρα ὑπερμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα.
 οὔρος δὲ τοῖσι λέουσὶ ἐστι ὅ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὔδαμόθι πάσης τῆς ἔμ-
 προσθε Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἡπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ
 τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην 127
 ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ
 ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν
 χώραν τοσήνδε, ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς
 Μυγδονίης μέχρι Αὐδιδεῶ τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ
 οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδαν τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τῶν-
 τὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο
 μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ
 καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν ἐκ Κρηστωναίης ῥέων

Ἐχείδωρος μούνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

- 128 Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε Οὔλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάθει τε ὑπερμήκεα εἶντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θηήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἐμείλλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίησε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τήνπερ ἐσέβαινε αἰεὶ, ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέσχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ εἶρετο, εἰ τὸν ποταμὸν
- 129 ἔστι παρατρέψαντα ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλημένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὐρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον οὐρὸς καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκληθεὶς συμμίσγοντα τὰς ὑπωρεὰς ἀλλήλοισι, τὰ δὲ πρὸς βορέῳ ἀνέμου Οὔλυμπος, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον ἡ Ὀθρυς, τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ ἐοῦσα κόλλη. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ καὶ Ἀπιδανοῦ καὶ Ὀνοχώνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσου, οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδῖον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληιόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι δι' ἐνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεينوῦ ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ

ὕδωρ πάντες ἐς τώντο. ἐπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων ἀνώνυμους τοὺς ἄλλους ποιεῖει εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται οὐκ ἔοντος κω τοῦ ἀνλῶνος καὶ διεκρόου τούτου τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἔσσον ἢ νῦν, ῥέοντας δὲ ποιεῖεν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. Αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι ἐὼν ἀνλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν φάτῃ Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὥς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ διαστασις τῶν οὐρέων.

Οἱ δὲ κατηγορούμενοι εἰρομένου Ξέρξεω, εἰ ἔστι ἄλλη 130
ἐξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως εἶπον· Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἦδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιεστεφάνονται πᾶσα Θεσσαλίη. Ξέρξην δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφνύλαξαντο γνωσιμαχέοντες καὶ τᾶλλα καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυνάλωτον. τὸν γὰρ ποταμὸν προῆγμα ἂν ἦν μουνον ἐπεῖναί σφεων ἐπὶ τὴν χώρην, χώματι ἐκ τοῦ ἀνλῶνος ἐκβιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων, ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι. Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἔοντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑαυτοὺς βασιλεῖ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνους ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἵπας δὲ ταῦτα καὶ θηησάμενος ἀπέπλωε ἐς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς· τὸ 131
γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τρι-

τημορῖς, ἵνα ταύτῃ διεξέλῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περραι-
 βούς, οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα
 ἐπὶ γῆς αἵτησιν ἀπίκατο, οἱ μὲν κεινοὶ, οἱ δὲ φέροντες
 132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἵδε,
 Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Δοκροὶ, Μά-
 γνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῆται καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ
 ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τού-
 τοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον
 αἰεράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδυ-
 σαν σφέας αὐτοὺς Ἕλληνες εὐντες μὴ ἀναγκασθέντες κα-
 ταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι
 τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἑλ-
 133 λησι, ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης
 ἐπὶ γῆς αἵτησιν κήρυκας τῶνδε εἵνεκεν· πρότερον Δα-
 ρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰ-
 τέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες ἐκέ-
 λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα
 τούτων μὲν εἵνεκεν οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας.
 ὃ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοις ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας
 συνήνευκε ἀνεθέλῃτον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι
 σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ
 134 ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαι-
 μονίοις μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος
 κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν, εἰσὶ δὲ
 καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι
 αἱ κηρυκῆλαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ
 δὲ ταῦτα τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιρῆσαι θυομένοις οὐκ
 ἐδύνατο. τοῦτο δ' ἐπὶ χρόνῳ συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων
 δὲ καὶ συμφορῇ χρεομένων Λακεδαιμονίων, ἀλλῆς τε πολ-
 λάκις συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἰ
 τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικόλεω

ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσι τε γεγονότες εὖ καὶ χρήμασι
 ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τί-
 σειν Ξέρξῃ τῶν Λαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο-
 λομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανεομένους
 ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτῃ τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν- 135
 δρῶν θώματος ἀξίη καὶ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πο-
 ρευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα ἀπικνέονται παρ' Ὑδάρνεα. ὁ
 δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν πα-
 ραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὅς σφεας ξείνια
 προθέμενος ἰστία, ξεινίζων δὲ εἴρετο λέγων τάδε· Ἄν-
 δρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι γενέ-
 σθαι; ὁρᾶτε γὰρ, ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς
 τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες. οὗ-
 τω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ· δεδό-
 ξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί· ἕκαστος ἂν
 ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέος. Πρὸς ταῦτα
 ὑπεκρίναντο τάδε· Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμ-
 βουλίῃ ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος
 συμβουλευεῖς, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐών. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος
 εἶναι ἐξεπίσται, ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ
 ἔστι γλυκὺ οὐτ' εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν
 δούρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ
 καὶ πελέκεσι. Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο, ἐνθεῦτεν 136
 δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ ἐς ὅψιν ἦλθον,
 πρῶτα μὲν τῶν δορυφόρων κελευόντων καὶ ἀνάγκην σφι
 προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας οὐκ
 ἔφασαν ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσειν
 ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον
 προσκυνέειν οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν· ὥς δὲ ἀπεμαχέσαντο
 τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχό-
 μενα· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι
 ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκεί-

νων τίσοντας λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· ἐκείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσει, ταῦτα οὐ ποιήσῃ, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους

137 ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων ἐπαύσατο τὸ παραντίκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτεν πολλῷ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίῳ καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὥς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο, πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλεω τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἶλε Ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ᾧ μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω Θρηίκων βασιλέος καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πυθιέω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπ' Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέης ὁ Ἀδειμάντου Κορίνθιος ἀνὴρ.

Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου, ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

138 Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε, ὥς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι

πρὸς τοῦ βαρβάρου, οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δέλματι μεγάλα
 κατέστασαν ἄτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμῶν
 ἀξιωμαχῶν δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα οὔτε βουλομένων τῶν
 πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ προ-
 θύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέ- 139
 ξασθαι ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων,
 ὅμως δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχῆσθαι.
 εἰ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέ-
 λιπον τὴν σφετέρην, ἣ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μέιναν-
 τες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐ-
 δαμοὶ ἂν ἐπειρέοντο ἀντιέμενοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν κατὰ
 τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἡντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν
 ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες
 ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προ-
 δοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐκόν-
 των ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς, κατὰ πόλιν ἀλίσκομένων ὑπὸ
 τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν, μου-
 νωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα ἀπέθανον
 γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὀρέοντες ἂν καὶ
 τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας μηδίζοντας ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο
 πρὸς Ξέρξην. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρω ἢ Ἑλλὰς ἐγίνετο
 ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ
 τοῦ Ἴσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πνθέσθαι ἥτις ἂν
 ἦν βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθη-
 ναίους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ
 ἂν ἀμαρτάνοι τάληθέος· οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν προη-
 γμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέπειν ἐμελλε. ἐλόμενοι δὲ τὴν
 Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν
 τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπε-
 γείραντες καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ
 σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖ-
 μα βαλόντα ἐπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ κατα-

μεινάντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξα-
σθαι.

- 140 Πέμπαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρό-
πους χρηστηριάξεσθαι ἦσαν ἐτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι
περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόν-
τες ἴζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὖνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε·

Ὡ μέλαιοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης

Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.

Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα

Οὔτε πόδες νέατοι οὔτ' ὦν χέρεις, οὔτε τι μέσσης

Λείπεται, ἀλλ' αἰδηλα πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει

Πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἀρης, Ἀσιηγενὲς ἄρμα διώκων.

Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοῦ τὸ σὸν οἶον·

Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,

Οἳ πον νῦν ἰδρωτὶ ρεεῦμενοι ἐστήκασι,

Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι

Αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας.

Ἄλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

- 141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι συμφορῇ
τῇ μεγίστῃ ἐχρέοντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ
τοῦ κακοῦ τοῦ κεκηρησμένου Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν
Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ
σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐτὶς ἐλθόντας χρᾶσθαι
τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι
Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι· Ὡναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι
περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεῖς τὰς ἱκετηρίας τάσδε, τὰς τοι
ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ'
αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν· ταῦτα
δὲ λέγουσι ἢ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,

Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μῆτιδι πικνῇ.

Σοὶ δὲ τόδ' αὐτὶς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·

Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισκομένων, ὅσα Κέρκροπος οὐρός
 Ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
 Τείχος Τριτογενεὶ ξύλινον διδοὶ εὐρύοπα Ζεὺς
 Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
 Πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 Νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίλος ἔσση.
 Ὡ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
 Ἥ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ 142
 ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθή-
 νας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν
 δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐρίνοντο διζημένων τὸ
 μαντήιον καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλιστα· τῶν πρεσβυ-
 τέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρό-
 πολιν χοῆσαι περιέσεσθαι· ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι
 τῶν Ἀθηνέων ῥηγῶ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὲ κατὰ τὸν φρα-
 γμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι, οἱ δ'
 αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παρ-
 αρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὲ τὰς
 νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ
 τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὡ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
 Ἥ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν φαμένων
 τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι
 ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὥς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας
 ἐσσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους. Ἦν δὲ τῶν τις 143
 Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριῶν, τῷ οὖνομα
 μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος
 ἀνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλ-
 λεσθαι, λέγων τοιαύδε, εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰ-

ρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἡπίως χρη-
 σθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, Ὡς σχετλίῃ Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ Ὡς θείῃ
 Σαλαμίς, εἴ περ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τε-
 λευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι
 τὸ χρηστήριον συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ
 ἐς Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμα-
 χήσοντας συνεβούλευε ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τεί-
 χεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου Ἀθηναῖοι ταῦ-
 τά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρη-
 σμολόγων, οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμ-
 παν εἶναι οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώ-
 144 ρην τὴν Ἀττικὴν ἄλλην τινὰ οἰκίξειν. Ἐτέρῃ τε Θεμιστο-
 κλέϊ γνώμῃ ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτε
 Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ,
 τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου,
 ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἑκάστος δέκα δραχμάς. τότε
 Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους τῆς διαιρέσιος τανύ-
 της παυσάμενους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι
 διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων.
 οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀνα-
 γκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν
 ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλ-
 λάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προ-
 ποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι.
 ἔδοξε τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι ἐπιόντα
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ παν-
 δημεῖ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλο-
 μένοισι.

145 Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγε-
 γόνεε, συλλεγομένων δὲ ἐς τῶντ' ὧν περὶ τὴν Ἑλλάδα
 [Ἑλλήνων τῶν] τὰ ἀμείνω φρονεόντων καὶ διδόντων σφίσι
 λόγον καὶ πίστιν ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι.

πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς τε
 ἐχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἦσαν δὲ
 πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὢν μέγιστος
 Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ δὲ πυνθανόμενοι
 Ξέρξην σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι ἐβουλεύσαντο
 κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρη-
 γμάτων, ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους ὁμαιχιμῆν συνθησομέ-
 νους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν
 παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος ἐς τε Κέρκυραν κελεύ-
 σοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρο-
 νήσαντες, εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγ-
 κύψαντες τῷ τὸ πρήσσοιεν πάντες ὡς δεινῶν ἐπιόντων
 ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα
 ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω.
 Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἐχθρας πρῶτα 146
 μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς.
 οἱ δὲ ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βα-
 σιλέος στρατιήν, ὡς ἐπάλστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες
 ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπήγοντο ὡς ἀπο-
 λεόμενοι. Καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος, Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶοντας, ἄγειν παρ' ἑωυ-
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἦγον ἐς
 ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλ-
 θον, ἐκέλευσέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπι-
 δείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον,
 ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἕωσι πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς
 τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας. Ἐπιλέγων δὲ τὸν 147
 λόγον τούδε ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ
 κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο
 οἱ Ἑλλήνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους

μέγα εἰσινέατο ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδῶσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνῶμη τῇδε ἄλλη· ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἰγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὲ πάρεδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκοτε παραγγελέει, ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκοι πλώοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· Ἐς τοὺς σους πολεμίους, ὧ δέσποτα, σίτον ἄγοντες. Ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Οὐκ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλώομεν, ἐνθαπερ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;

Οἱ μὲν νυν κατὰσκοποὶ οὕτω θηησάμενοί τε καὶ
 148 ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκοπῶν δεύτερα ἐπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γενέσθαι ὥδε· πυνθέσθαι γὰρ ἀντίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυνθόμενοι δὲ καὶ μαθόντες, ὥς σφεας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃν, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους, ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιεῦσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφῶν τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδew, τῶν δὲ εἵνεκεν πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτέουσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τὰδε·
 Ἐχθρὸς περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο,
 Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὥς ἐλ-
 θεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ βου-
 λευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λε-
 γόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιεῖν
 ταῦτα τριήκοντα ἔτα εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμο-
 νίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίας·
 καίτοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυ-
 τῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι.
 Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ 149
 ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστήριου μὴ ποιεῖσθαι τὴν
 πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην. σπουδὴν δὲ ἔχειν σπον-
 δὰς γενέσθαι τριηκοντοετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φο-
 βούμενοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις
 τοῖσι ἔτεσι. μὴ δὲ σπονδέων ἐουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα
 σφέας καταλάβη πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα
 πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπή-
 κοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ δη-
 θέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοισίδε, περὶ μὲν σπον-
 δέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐ-
 τοῖσι ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν σφίσι μὲν
 εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὦν δυνατόν
 εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης,
 μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι
 κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι
 τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον
 ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμο-
 νίοισι, προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοις πρὸ δύντος ἡλίον
 ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περι-
 έψεσθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τού- 150
 των πέρι λέγουσι, ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν
 Ἑλλάδα, ὥς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον
 ἥπερ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα

δὲ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· "Ἄνδρες Ἀργεῖοι; βασιλεὺς Ξέρ-
 ξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ'
 οὗ ἡμεῖς γεγόνாமεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δαναῆς, γεγο-
 νότα ἐκ τῆς Κηφέας θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν
 εἴλημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκός ἐπὶ τοὺς
 ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλ-
 λοις τιμωρέοντας ἡμῖν ἀντιξοὺς γενέσθαι, ἀλλὰ παρ'
 ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γέ-
 νηται κατὰ νόον, οὐδαμοὺς μέξοντας ὑμέων ἄξω. Ταῦτα
 ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ
 παραχοῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν, ἐπεὶ
 δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ ἐπιστα-
 μένους, ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι,
 151 μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπε-
 σεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἕλ-
 λήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυ-
 χεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνονίοις ἐόντας ἑτέρου πρῆ-
 γματος εἵνεκεν ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἴπ-
 πονίκου καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας, Ἀργεῖους δὲ
 τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦ-
 σα ἀγγέλους εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι
 ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξην φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ νομι-
 ζόλατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξην
 μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν
 152 Ἀργεος φιλιωτέραν. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦ-
 τα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργος καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀνα-
 βάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξην περὶ φιλίας, οὐκ
 ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀπο-
 φαίνομαι ἄλλην γε ἢ τήνπερ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπί-
 σταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήϊα
 κακὰ ἐς μέσον συνενεῖκαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι
 πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἄσπα

σίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐσηνεύκοντο. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχυρὰ πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὴν οὐ παντάπασιν ὀφείλω, καὶ μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον, ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὲ βουλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης.

Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται, ἐς δὲ τὴν Σικελίην 153 ἄλλοι τε ἀπῆλκτο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμύζοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύναγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, Οἰκῆτωρ ὁ ἐν Γέλῃ, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης, ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου καὶ Ἀντιφήμεου οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἑνός τε τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱρὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτέησατο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὧν πίσυνος ἑὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι, κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτο· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νερόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρικήs· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τούτων πεφυκέναι θηλυδρίας τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. Οὕτω μὲν νυν ἐκτέησατο τοῦτο τὸ γέρας, Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν 154 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἐπτά ἔτεα, ἀπέθανε δὲ

ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῶν, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει
 τὴν μουνναρχίην Ἰπποκράτης Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός.
 ἔχοντας δὲ Ἰπποκράτεος τὴν τυραννίδα ὁ Γέλων ἐὼν
 Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος πολλῶν μετ' ἄλλων
 καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ἦν δορυφόρος Ἰπποκρά-
 τεος. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη
 πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος· πολιορκέοντος γὰρ
 Ἰπποκράτεος Καλλιπολιήτας τε καὶ Ναξίους καὶ Ζαγ-
 κλαίους τε καὶ Λεοντίους καὶ πρὸς Συρηκοσίους τε καὶ
 τῶν βαρβάρων συχνούς ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοις τοῖσι
 πολέμοις ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πο-
 λίων τούτων πλὴν Συρηκουσέων οὐδεμία πέφευγε δου-
 λосύνην πρὸς Ἰπποκράτεος. Συρηκοσίους δὲ Κορίνθιοι
 τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἐσωθέντας ἐπὶ πο-
 ταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ τοισίδε καταλλά-
 ξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἰπποκράτῃ Καμάριναν Συρηκοσίους πα-
 155 ραδοῦναι. Συρηκοσίῳ δὲ ἦν Καμάρινα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς
 δὲ καὶ Ἰπποκράτῃ τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ
 Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ἰβλην, στρα-
 τευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς, οὕτω δὲ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ
 τιμωρέων τοῖσι Ἰπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλε-
 ἀνδρῳ οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόνων ἔτι εἶ-
 ναι, τῷ ἔργῳ, ὥς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἦρχε
 αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἰπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ
 τοῦτο τὸ εὖρημα τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρη-
 κοσίῳ ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων
 δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν
 τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας ἔσχε καὶ
 ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίῳ ἐπιόντι Γέλωνι
 156 παραδιδόει τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δὲ ἐπειτε παρέλαβε
 τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω
 ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ, ὁ δὲ

τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἥσαν οἱ πάντα αἱ Συρη-
 κούσαι. αἱ δὲ παραυτίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον·
 τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας
 ἀγαγὼν πολιήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατ-
 ἔσκαψε, τοῦτο δὲ Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστυῶν ταῦτο
 τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε, Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σι-
 κελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν,
 τοὺς μὲν αὐτῶν παχέας ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ
 καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο ἀγαγὼν ἐς τὰς
 Συρηκούσας πολιήτας ἐποίησε, τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ προσ-
 δεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς
 τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. ταῦτο
 δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διακρίνας.
 ἐποίησε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους νομίσας δῆμον εἶναι
 συνόλκιμα ἀχαριτώτατον. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος·
 ἐγερόνεε μέγας ὁ Γέλων, τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλ- 157
 λήνων ἀπῆλθο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λό-
 γους ἔλεγον τάδε· Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι τε καὶ
 Ἀθηναῖοι καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμφομένους σε
 πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει ζεύξας
 τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥϊον στρατὸν
 ἐκ τῆς Ἀσίας στρατηλατήσκειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρόσχημα
 μὲν ποιούμενος, ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων
 πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνά-
 μιός τε ἦκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ
 ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντί γε Σικελίης. βώθειέ τε τοῖσι ἐλευ-
 θεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἀλῆς μὲν γὰρ
 γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεῖρ μεγάλη συνάγεται καὶ ἀξιό-
 μαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν κατα-
 μροδιδοῖσι, οἱ δὲ μὴ ἐθέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον

τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἣν ἡμέας καταστρέ-
 ψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκ ἤξει παρὰ σέ
 γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βωθέων γὰρ ἡμῖν σεων-
 τῷ τιμωρεῖς· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτῇ
 158 ὥς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι. Οἱ μὲν ταῦτα
 ἔλεγον, Γέλων δὲ πολλὸς ἐνεκέετο λέγων τοιάδε· Ἄν-
 δρες Ἑλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολήσατε ἐμὲ
 σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν. αὐ-
 τοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ
 συνεπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συν-
 ῆπτο, ἐπισκῆπτουτός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδριδεῶ
 πρὸς Ἑγεσταίων φόνον ἐκπρηξάσθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλα ὠφελεῖται
 τε καὶ ἐπαυρέσεις γέγονασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκεν ἦλθετε
 • βοηθήσοντες οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι, τό-
 τε κατ' ὑμέας τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται. ἀλλ'
 εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη, νῦν δὲ ἐπειδὴ
 περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπικται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ
 Γέλωνος μνηστis γέγρονε. ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρή-
 σας οὐκ ὁμοιάσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βωθέειν
 παρεχόμενος διηκοσίας τε τριήρεας καὶ δισμυρίους ὀπλί-
 τας καὶ δισχιλῆν ἵππον καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισ-
 χιλίους σφενδονήτας καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς.
 σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρῆξιν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε
 ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλή-
 νων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ'
 159 ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι οὔτ' ἂν ἄλλους πέμπαιμι. Ταῦτα ἀκού-
 σας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύναγρος εἰπέ τε τάδε· Ἦ κε μεγ'
 οἰμώξειε ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων πυθόμενος Σπαρτιή-
 τας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ

Συρηκοσίῳ. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνη-
 σθῆς, ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν
 βούλει βωθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακε-
 δαιμονίων, εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βω-
 θέειν. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμμέ- 160
 νους τοὺς λόγους τοῦ Στάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε
 ἐξέφηνε λόγον· Ὡς ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδῶσα κατιόντα
 ἀνθρώπων φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀπο-
 δεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὐ με πείσεις ἀσχήμονα
 ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκον δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε
 τῆς ἡγεμονίης, οἶκός καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι,
 στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλησίης ἡγεμόνα καὶ νεῶν πολ-
 λὸν πλεύνων. ἀλλ' ἐπείτε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω προσάν-
 της κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου.
 εἰ τοῦ μὲν πεξοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγὼ,
 εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ
 πεξοῦ ἐγὼ ἐθέλω. καὶ ἢ τούτοις ὑμέας χρεῶν ἔστι ἀρ-
 κέεσθαι ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοσῶνδε ἐρῆμους. Γέλων
 μὲν δὴ ταῦτα προετίνετο, φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναῖον ἄγ- 161
 γελος τὸν Λακεδαιμονίων ἀμείβετό μιν τοισίδε· Ὡς βα-
 σιλεῦ Συρηκοσίῳ, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέ-
 πεμψεν ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ ὅπως μὲν
 στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγεόμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προ-
 φαίνεις, ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν
 νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέετο ἡγεέσθαι, ἐξήρ-
 κει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοις ἡσυχίην ἄγειν ἐπισταμένοις,
 ὥς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφο-
 τέρων ἀπολογεόμενος, ἐπείτε δὲ ἀπάσης ἀπελαννόμενος
 δέεται τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ' ἦν ὁ Λά-
 κων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ
 ἔστι αὕτη γὰρ μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τού-
 τοις μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοις οὐκ ἀντιτείνομεν,

- ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχεῖν. μάτην γὰρ ἂν ὥδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν κεκτημέ-
νοι, εἰ Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς
ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μοῦνοι
δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων, τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ
ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι τάξαι
τε καὶ διακοσμήσαι στρατὸν. | οὕτω οὐκ ὄνειδος οὐδὲν
162 ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ταῦτα. Ἀμείβετο Γέλων τοισίδε· Ξεῖνε
Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ
ἀρξομένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν
τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι, ὅτι ἐκ τοῦ
ἐνιαυτοῦ τὸ ἕαρ αὐτῇ ἐξαραιρῆται. [Οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε
τοῦ δῆματος, τὸ ἐθέλει λέγειν· δῆλα γὰρ, ὥς ἐν τῷ ἐνι-
αυτῷ ἐστὶ τὸ ἕαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων
στρατιῆς τὴν ἑωυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν
Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης εἴκαζε ὥς εἰ τὸ ἕαρ ἐκ τοῦ
ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.
- 163 Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι
χρηματισάμενοι ἀπέπλωον, Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα
δεῖσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλησι, μὴ οὐ δύνανται τὸν βάρ-
βαρον ὑπερβαλίσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιη-
σάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακε-
δαιμονίων ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
ἡμέλῃσε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο· ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο
τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεν-
τηκοντέροισι τρισὶ Κάδμῳ τὸν Σκύθειω ἄνδρα Κῶον ἐς
Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, κα-
ραδοκῆσοντα τὴν μάχην τῇ πεσέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρ-
βαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ
ὔδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων, ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπά-
164 γειν. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος πρότερον τούτων παραδεξά-

μενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κῶων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλ' ἀπὸ δικαιουσύνης, ἐς μέσον Κῳοῖσι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν οἴχετο ἐς Σικελίην, ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὖνομα. τοῦτον δὴ ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἀπικόμενον διὰ δικαιουσύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνηδεδε ἐοῦσαν, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλίπετο· κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπύκετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα τὰ χρήματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ τάδε 165 ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὥς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβώθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελαθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου τύραννος ἐὼν Ἰμέρης ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Αἰγύων καὶ Ἐλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα, κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα ἐπῆγε ἐπὶ τὴν Σικελίην τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βωθέειν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἕλλησι ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ καὶ τάδε 165 λέγουσι, ὥς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον καὶ

ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσῃν. τὸν δὲ Ἀμίλκαρ
 Καρχηδόνιον ἔοντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκό-
 σιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων,
 ὥς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο καὶ ὥς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφα-
 νισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθα-
 νόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν δι-
 167 ζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὅδε
 ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότη χρεομένων, ὥς οἱ μὲν βάρβα-
 ροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξά-
 μενοι μέχρι δελίης ὀψίης· ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκύ-
 σαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ
 μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐκαλλιζέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης
 σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἐνυτοῦ
 γινομένην, ὥς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥς ἐ-
 τὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὲ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι.
 ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα τρόπῳ εἶτε τοιούτῳ, ὥς Φοίνι-
 κες λέγουσι, εἶτε ἑτέρῳ, ὥς Συρηκόσιοι, τοῦτο μὲν οἱ
 θύουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι
 πόλεσι τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνη.
 Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης τοσαῦτα.

168 Κερκυραῖοι δὲ τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι
 τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον ὠν-
 τοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς
 λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραντίκα
 μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνεῖν, φράζοντες, ὥς
 οὐ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφα-
 λῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν
 ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἶη ἐς τὰ δυνατωτάτον. ὑπε-
 κρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα, ἐπεὶ δὲ ἔδεε βωθέειν,
 ἄλλα νοεῦντες ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόγις δὲ ἀνα-
 χθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον
 καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχεον τὰς

νέας, καταδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον τῇ πεσέεται, ἀελπτεύοντες μὲν τοὺς Ἑλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξαι πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίησεν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχῃσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε· Ὡ βασιλεῦ, ἡμεῖς παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἡθελήσαμεν τοι ἀντιοῦσθαι οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλεον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἑλληνάς σφισκῆψις ἐπεποίητο, τῇπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιευμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι οὐκ ἐβώθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἶοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἑλληνας.

Κρηῆτες δὲ, ἐπεῖτε σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τοῦ- 169
τοις ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτεον, εἰ σφισ ἀμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· Ὡ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε, ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμψε μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμικῷ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ ἐκείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπασθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναικα. Ταῦτα οἱ Κρηῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γὰρ Μίνων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον 170
ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρηῆτας θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην πολιορκεῖν ἐπ'

ἔτεα πέντε πόλιν Καμικὸν, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο. τέλος δὲ οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν οὔτε παραμένειν λιμῶ συνεστῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὥς δὲ κατ' Ἰηπυρίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν, συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Τρίην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναι τε καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ τοῦ εἶναι νησιώτας ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Τρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἕξανιστάντες προσέπταισαν μεγάλως, ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων, οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντῖνοισι ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπὶ ἄριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο, οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ
171 τοὺς πολλῶς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέρονε. ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθείσαν, ὥς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίξεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἕλληνας, τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωϊκὰ, ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας Κρητὰς τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δέ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστω τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρητὰς. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευνάδαι ἐμηχανεοντο. ἐπεῖτε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἡλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος ἀρμυρημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνων φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον· Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Οὐλύμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν, πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν, ὥς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μόνους πρὸ ὑμῶν δεῖ ἀπολέσθαι. βωθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφν. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοῖσι τινα σωτηρίην μηχανεόμενοι. Ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύ- 173
σαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἐπλωε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἐς Ἄλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν, καὶ ἀπίκητο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τε οὗρεος ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται συλλεγέντες, καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν οὐ τοῦ βασιλῆιου, Ἀθηναίων δὲ Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. Ἐμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρ' Ἀλεξάνδρου τοῦ

Ἀμύντεω ἀνδρὸς Μακεδόνοιο συνεβούλευόν σφι ἀπαλάσσεσθαι μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος, σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον ἤρηστα γὰρ ἐδόκειον συμβουλευεῖν, καὶ σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἔων ὁ Μακεδών, ἐπεΐθοντο. δοκέειν δέ μοι, Ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πεῖθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ
 174 τὰς νέας ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιὴ βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως οὐδ' ἔτι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρῆγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

- 175 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, τῇ τε στηθόνται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἡ νικέουσα δὲ γνώμη ἐγένετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινότερη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐς Θεσσαλίην καὶ ἅμα μία, ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν ἤλυσαν οἱ ἄλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλῶειν γῆς τῆς Ἰσθμιαῖτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυρρῶν εἶναι τὰ κατ' ἐκατέρους ἐόντα, οἱ τε χῶροι οὕτω
 176 ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στενὸν ἐόντα τὸν

πόρον τον μεταξὺ νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνη-
 σίης· ἐκ δὲ τοῦ στεينوῦ τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον
 δέκεται αἰγιαλός, ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρη-
 χῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεινοτάτῃ, ἡμί-
 πλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινοτάτον
 τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθὲ τε Θερμοπυλέων
 καὶ ὀπισθε, κατὰ τε Ἀλπηνοὺς ὀπισθε ἑόντας ἐοῦσα
 ἀμαξιτὸς μούνη, καὶ ἐμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμὸν
 ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πόλιος ἄλλη ἀμαξιτὸς μούνη. τῶν δὲ
 Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρης οὗρος ἄβατόν τε
 καὶ ἀπόκρημνον, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἰτην, τὸ δὲ πρὸς
 τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. ἐστὶ
 δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι
 οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἴδρυνται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς, καὶ τό γε
 παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος δει-
 σαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσουντες
 γῆν τὴν Αἰολίδα, τήνπερ νῦν κεκτέαται. ἅτε δὴ πειρεο-
 μένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας τοῦτο προε-
 φυλάξαντο οἱ Φωκέες, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆ-
 καν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὥς ἂν χαραδρωθεῖν ὁ χῶρος, πᾶν
 μηχανεόμενοι, ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐς
 τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε
 ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἐκέετο.
 τοῖσι δὲ αὐτῖς ὀρθώσασι ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς
 Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ ἀγχοτάτῳ τῆς ὁδοῦ,
 Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο
 οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι 177
 ἐφαίνονται ἐπιτήδαιοι. ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ
 ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρ-
 βαροι οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃν ἑόντα ἐν

Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβώθεον διαταχθέντες, Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηρίαζοντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδηκότες, καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξιόμενοι τὰ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξηγγείλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι, καὶ σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγέλλαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, καὶ θυσίῃσι σφεας μετήσαν. Δελφοὶ μὲν νυν κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

179 Ὁ ΔΕ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεόμενος ἐκ Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλωούσησι δέκα ἰθὺ Σκιαάθου, ἐνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀττική. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων ἐς φυγὴν ὥρμησαν.

180 Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Προξίνος, ἀντίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἐπειτεν τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαρόντες ἐπὶ τὴν πρόρην τῆς νεὸς ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόμα-

181 τος ἐπαύροιτο. ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτριηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε Πυθέω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τῇ ἡμέρῃ, ὃς ἐπειδὴ ἡ νηὺς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντεῖχε

μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαι μιν περὶ πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνησί τε λεύμενοι τὰ ἔλκεα καὶ σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. καὶ μιν, ὥς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηϊ ταύτῃ, περιείπον ὥς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώ- 182 θησαν, ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτριηράρχε Φόρμος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδενούμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρρωδήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς 183 ἐπήλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδῶν ἐγγερόνεε καθαρὸν, ἐπέπλων πάσῃσι τῇσι νηυσὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο ἐὼν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος εἶοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων 184

ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς, καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦ-
 τα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τόσονδε τῶν μὲν
 ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, εἰσέειν ἐπὶ καὶ διηκο-
 σίων καὶ χιλίων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων
 εἶοντα ὅμιλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χι-
 λιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας
 λογιζόμενοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τούτων
 τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων,
 Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄνδρες. οὐ-
 τος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ
 πρὸς διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ
 τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιή-
 σας ὅ τι πλέον ἦν αὐτῶν ἢ ἔλασσον, ἅν' ὀγδώκοντα ἄν-
 δρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρό-
 τερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἅν' εἶεν ἐν
 αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν τὸ
 ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυ-
 ριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ ταύτησι ἐπὶ καὶ
 πρὸς ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἑβδομήκον-
 τα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο, τῶν δὲ ἱππέων ὀκτὼ
 μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοις τὰς καμήλους τοὺς
 ἐλάνοντας Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Αἰθίους, πλῆ-
 θος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν
 καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαί τε
 μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία καὶ πρὸς χιλιάδες ἐπὶ καὶ
 ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς
 Ἀσίης στράτευμα ἐξαναχθὲν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς θερα-
 πηλῆς τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων καὶ ὅσοι
 185 ἐνέπλων τούτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον
 στράτευμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμη-
 μένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρη-
 κῆς Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ

Θρηίκῃ παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τού-
των τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι γί-
νονται. πεξοῦ δὲ, τὸν Θρήικες παρείχοντο καὶ Παλονες
καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος καὶ
Βρύγοι καὶ Πίερες καὶ Μακεδόνες καὶ Περραιβοὶ καὶ Ἑ-
νιῆνες καὶ Δόλοπες καὶ Μάγνητες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι
τῆς Θρηίκης τὴν παραλήν νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων
τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυ-
ριάδες ἐκείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας γίνονται
αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξή-
κοντα καὶ τέσσερες, ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκατ-
δεκα καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἑόντος ἀριθμὸν 186
τοσούτου, τὴν θεραπήν τὴν ἐπομένην τούτοις καὶ τοὺς
ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἐόντας καὶ μάλα ἐν τοῖσι
ἄλλοις πλοίοις τοῖσι ἅμα πλώουσι τῇ στρατιῇ, τούτους
τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ
πλεῦνας. καὶ δὴ σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοις εἶναι, καὶ
οὔτε πλεῦνας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισούμενοι δὲ οὔ-
τοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι.
οὔτω πεντακοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ καὶ
χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ δεκάδας δύο ἀν-
δρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερ-
μοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος στρατεύματος 187
τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων καὶ παλ-
λακέων καὶ εὐνούχων οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν.
οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθο-
φόρων καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τού-
των ὑπὸ πλήθους οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν
μοι θῶμά παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποτα-
μῶν ἔστι τῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε
θῶμα μοι μυριάσι τοσαύτησι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλό-
μενος, εἰ χολίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε

καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεθ' ἑμῶν τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ οὐ λογίζομαι. Ἀνδρῶν δ' ἐουσέων τοσούτων μυριάδων, κάλλεός τε εἵνεκεν καὶ μεγάρθεος οὐδεὶς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188

Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεῖτε ὁρμηθεὶς ἐπλῶε καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου πρόκροσσαι ὥρμέοντο ἐς πόντον καὶ ἐπὶ ὀκτὰ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω, ἅμα δὲ ὄρθρῳ ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας τῆς θαλάσσης ξεσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκούμενοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν. αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. 189 Λέγεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρείδυιαν τῇ Ἐρεχθεῷ. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς φάτις ὥρμηται, συμβαλλόμενοι σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι ὡς ἔμαθον

αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἣ καὶ πρὸ τούτου, ἔθνόν τε καὶ
 ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρεΐθυιαν τιμωρῇ-
 σαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὥς καὶ
 πρότερον περὶ Ἀθῶν. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρ-
 βάροισι ὀρμέουσι ὁ Βορέης ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἶπαι, οἱ
 δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βωθήσαντα τὸν Βορέην
 πρότερον καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι, καὶ ἱρὸν ἀπελ-
 θόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἴλισσόν. Ἐν 190
 τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οὐ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρεῖναι,
 τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους,
 χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον, ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρη-
 τίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως
 ἢ ναυηγίῃ αὕτη χρηστὴ ἐγένετο, ὃς πολλὰ μὲν χρύσεια
 ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ
 δὲ ἀργύρεα, θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλα τε
 ἄφρατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τᾶλλα οὐκ
 εὐτυχέων εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις
 καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. Σιτα- 191
 γωῶν δὲ ὀκλάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομέ-
 νων οὐκ ἐπὶν ἀριθμὸς, ὥστε δειδάντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ
 ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ
 Θεσσαλοί, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.
 ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς· τέλος δὲ ἔντομά τε ποι-
 εῦντες καὶ καταείδοντες γοῇσι τῷ ἀνέμῳ οἱ Μάγοι, πρὸς
 δὲ τούτοις καὶ τῇ Θετί καὶ τῇσι Νηρηΐσι θύοντες ἔπαυ-
 σαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἣ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε.
 τῇ δὲ Θετί ἔθνον πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λό-
 γον, ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀρπασθεῖν ὑπὸ Πηλέος,
 εἶη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων
 Νηρηίδων. Ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο, τοῖσι δὲ 192
 Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκοποὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν
 καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ὁ πρῶ-

τος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γυνόμενα περὶ τὴν ναυ-
 ηγήν. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμε-
 νοι καὶ σπονδὰς προχέαντες τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπεί-
 γοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐλπιδαντες ὀλίγας τινὰς σφι
 ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας. Οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες
 περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος σωτῆρος
 193 ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες, οἱ δὲ
 βάρβαροι, ὥς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρω-
 το, κατασπάσαντες τὰς νέας ἐπλων παρὰ τὴν ἡπειρον,
 κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης ἰθάεν ἐπλων
 ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος
 ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν
 Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνε-
 ταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ
 κῶας ἐπλων ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελ-
 λον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀπήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ
 τῷ χώρῳ οὖνομα γέγονε Ἀφεται. ἐν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ
 194 Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τούτῳ
 ἔτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖ-
 δον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας. ἔδοξάν τε δὴ
 τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλώοντες ἔπεσον ἐς
 τοὺς πολεμίους. τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰο-
 λίδος ὑπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίῳ, τὸν δὴ πρότερον
 τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν ἀνε-
 σταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληῶν δικαστέων. ὁ Σανδῶκης
 ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέντος ὦν
 αὐτοῦ λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὖρε οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν
 ἀμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆιον· εὖ-
 ρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος καὶ γνούς, ὥς ταχύτερα αὐτὸς
 ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δα-
 ρεῖον οὕτω διαφυγὰν μὴ ἀπολέσθαι περιῆν, τότε δὲ ἐς
 τοὺς Ἑλληνας καταπλώσας ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον δια-

φυγῶν ἔσεσθαι. ὥς γάρ σφεας εἶδον προσπλώοντας οἱ
 "Ἕλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἁμαρτιάδα ἐπ-
 αναχθέντες εὐπετέως σφέας εἶλον. Ἐν τούτων μιῇ Ἀρί- 195
 δωλῆς πλώων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ,
 ἐν ἐτέρῃ δὲ ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου,
 ὃς ἤγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφῶν
 τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μιῇ
 τῇ περιγενομένῃ καταπλώων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τού-
 τους οἱ "Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυνθέσθαι
 ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδμεμένους ἐς
 τὸν Κορινθίων ἰσθμόν.

Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ 196
 τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν, τῶν εἶπον Σανδώκεα στρατη-
 γεῖν, ἀπῆκετο ἐς Ἀφειάς. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευ-
 θεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ
 τριταῖος ἐς Μηλιέας, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησά-
 μενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρεόμενος καὶ τῆς Θεσ-
 σαλίας ἵππου, πυνθόμενος ὥς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι.
 ἔνθα δὲ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μὲν
 νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν Ὀνόχωνος μῦνος οὐκ ἀπέ-
 χρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον πινόμενος, τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ
 ποταμῶν ρεόντων οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπι-
 δανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλον δὲ 197
 τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξει οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ
 βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγγέεσθαι ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λό-
 γον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Λαφυστίου Διὸς, ὥς Ἀθάμας
 ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φοῖβῳ μόνον σὺν Ἴνοι βουλευσας,
 μετέπειτεν δὲ ὥς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι
 ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὃς ἂν ἡ τοῦ γένους
 τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ
 λήϊτου αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι (λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ
 πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί), ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὄκως

ἔξεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλη. ὥς τ' ἔτι πρὸς τούτοις πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι δέσαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνου δὲ προλόγος ὀπίσω κατελθόντες ἦν ἀλίσκονται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυτανήιον, ὥς θύεται τε ἐξήγοντο στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ ὥς σὺν πομπῇ ἐξαχθεὶς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φριζίου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου καὶ μελλόντων μιν θύειν ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐρρύσατο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε, τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ, ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦε ἐς τὴν Μηλίδαν παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρὺς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. περὶ δὲ τὸν χῶρον οὖρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβαρα περικληλεῖ πᾶσαν τὴν Μηλίδαν γῆν, Τρηχίνια πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιίης Ἀντικύρη, παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχεὶὸς ῥέων ἐξ Ἑνιήνων ἐς θάλασσαν ἐκδιδόη. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ εἴκοσί κεν σταδίων ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὖνομα κέεται Δύρας, τὸν βωθέοντα τῷ Ἡρακλεῖ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς
- 199 καλεῖται Μέλας. Τρηχὺς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὺς πεπόλισται· δισχιλία τε γὰρ καὶ

δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὗρεος, τὸ περι-
 κληθεὶ τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς με-
 σαμβρίην Τρηχίνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς πο-
 ταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπώρεαν τοῦ οὗρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος 200
 Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ,
 ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδεῖ.
 κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἀμαξι-
 τὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποτα-
 μοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ
 μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι,
 τῇ οὖνομα Ἀνθήλη κέεται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσω-
 πὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδεῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς,
 ἐν τῷ Λήμητρος τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἱδρύται, καὶ
 ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρὸν.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μη- 201
 λίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ. κα-
 λέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων
 Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι.
 ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἐκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι
 χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῆν ἄνεμον
 ἔχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον
 καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.
 Ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν 202
 τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται καὶ
 Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἐκατέρων, ἐξ
 Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς
 λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκαδῶν, ἀπὸ δὲ
 Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ
 Μυκηναίων ὀγδῶκοντα· οὔτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου
 παρῆσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ
 Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο 203
 Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φωκέων χίλιοι.

αὐτοὶ γάρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὥς αὐτοὶ μὲν ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην, ἢ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μερίστοισι αὐτῶν μέγιστα ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἐόντα θνητην, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν. Οἱ δὲ ταῦτα πυνθάνομενοι ἐβώθεον ἐς τὴν Τρηχίνα. Τούτοισι ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων, ὁ δὲ θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδew τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδew τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτους τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβόβωτεω τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἡγίος τοῦ Εὐρυσθένης τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου. Διξῶν γάρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσηνος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη, καὶ διότι πρότερος ἐργόνηε Κλεομβρότου· οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς, καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὃς τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστέωτας τριηκοσίους καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν

λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκεν τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίξιν. παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον ἐθέλων εἰδέναι, εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην· οἱ δὲ ἄλλοφρονέοντες ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην 206 πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρέοντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται, μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὁρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βωθήσειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνέωνντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τῶντὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον τοὺς προδρομούς.

Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενέωνντο ποιήσειν, οἱ δὲ ἐν 207 Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλευόντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἴσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ, Λεωνίδης δὲ Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβωθέειν ὥς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα 208 βουλευομένων σφέων ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα ἰδέσθαι, ὁκόσοι τέ εἰσι καὶ ὅ τι ποιέοιεν. ἡκηκόες δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ, ὥς ἡλισμένη εἶη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὥς εἶησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης ἔων γένος Ἡρακλείδης. ὥς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν

μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ
 τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε
 ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ
 τείχεος τὰ ὄπλα ἐκέετο, ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λα-
 κεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζο-
 μένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους.
 ταῦτα δὴ θηεύμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλήθος ἐμάνθανε.
 μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλανε ὀπίσω κατ' ἡσυ-
 χίην· οὔτε γάρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς·
 ἀπελθὼν δὲ ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τάπερ ὁπώπεε πάντα.
 209 Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι πα-
 ρασκευάζονται ὡς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ
 δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν, μετ-
 επέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρα-
 τοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τού-
 των, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαι-
 μονίων. ὁ δὲ εἶπε· Ἦκουσας μὲν μεν καὶ πρότερον, εὖτε
 ὠρμέομεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων·
 ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθεο λέγοντα τῇπερ ὥρεον ἐκβη-
 σόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν ἀσκέειν
 ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ
 καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ
 τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι
 οὔτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ,
 τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεύονται. ἐπίστασο δὲ, εἰ τούτους τε
 καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστι οὐδὲν
 ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τό σε, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας
 ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆϊν τε καλλίστην
 τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Κάριτα
 τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνεται τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύ-
 τερα ἐπειρώτα, ὅντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἑω-
 τοῦ στρατιῇ μαχέσονται. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶ-

σθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, ἣν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῆ, τῇ
 ἐγὼ λέγω. Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξην τέσσε- 210
 ρας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀπο-
 δρῆσεσθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
 ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεόμενοι μένειν,
 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς,
 ἐντειλάμενός σφεας ξωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὅψιν τὴν ἑω-
 τοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆ-
 δοι, ἐπιπτον πολλοὶ, ἄλλοι δ' ἐπεσήσαν καὶ οὐκ ἀπή-
 λαυνον, καίπερ μέγας προσπταλόντες. δῆλον δ' ἐποί-
 ευν παντὶ τερῷ καὶ οὐκ ἥμισυ αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ
 μὲν ἀνθρώποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμ-
 βολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιεί- 211
 ποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκ-
 δεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς,
 τῶν ἥρχε Ἰδάρης, ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασό-
 μενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλήσι, οὐδὲν
 πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐ-
 τά, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δούρασι
 βραχυτέροισι χρεόμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχον-
 τες πλήθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως
 λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μά-
 χεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα,
 ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέοντες φεύ-
 γοντας βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήσαν, οἱ δ' ἂν καταλαμβα-
 νόμενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροις, μετα-
 στρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν
 Περσέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐν-
 θαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρ-
 σαι τῆς ἐσόδου πειρεόμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως
 προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσ- 212
 ὁδοῖσι τῆς μάχης λέγεται βασιλεῖα θηεύμενον τρὶς ἀνα-

δραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. Τότε
 μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν
 ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων ἐλπίσαντες
 σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἶους τε ἔσσεσθαι ἐτι
 χεῖρας ἀνταείρασθαι συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ
 τάξιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει
 ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος
 ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν. ὥς δὲ οὐδὲν εὖ-
 ρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρουν,
 213 ἀπήλαννον. Ἀπορέοντος δὲ βασιλέως, ὃ τι χρήσεται τῷ
 παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδῆμου ἀνὴρ Μη-
 λιεὺς ἤλθε οἱ ἐς λόγους ὥς μέγα τι παρὰ βασιλέως δοκέων
 οἴσεσθαι, ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρου φέ-
 ρουσιν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπο-
 μέναντας Ἕλληνας. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους
 ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγό-
 ρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων,
 ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ
 ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπ' Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχι-
 νίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτην δι'
 ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι σημανέω,
 ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσσαν. Ἐπιάλ-
 214 τής μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος
 λεγόμενος λόγος, ὥς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω ἀνὴρ Κα-
 ρύστιος καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς εἰσι οἱ εἰπαντες πρὸς
 βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιγηγησάμενοι τὸ
 οὖρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν
 γὰρ τῷδε χρόνῳ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυ-
 λαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπ' Ὀνήτη τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀρ-
 γύριον ἀλλ' ἐπ' Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηκινίῳ, πάντως κού τὸ
 ἀτρεκέστατον πυθόμενοι, τοῦτο δὲ φεύγοντα τὸν Ἐπιάλ-
 την ταύτην τὴν αἰτίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ αὖ καὶ

ἐὼν μὴ Μηλιεύς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ
 πολλὰ ὠμιληκῶς εἶη· ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιη-
 γησάμενος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἷτιον
 γράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλ- 215
 της κατεργάσεσθαι, ἀντίνα περιχαρὴς γενόμενος ἐπεμπε
 Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὠρμέατο δὲ περὶ
 λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύ-
 την ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ
 Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες
 φράξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν ἥσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέ-
 μου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μη-
 λιεύσι. Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ 216
 τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος,
 οὖνομα δὲ τῷ οὖρῳ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῶντὸ κέεται,
 Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὖ-
 ρεος, λήγει δὲ κατὰ τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν
 τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυ-
 ρόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας, τῇ
 καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν 217
 καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες,
 ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὖ-
 ρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. ἡὼς τε δὴ
 διέφαινε, καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὖρρεος. κατὰ
 δὲ τοῦτο τοῦ οὖρρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι
 δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοι τε τὴν σφε-
 τέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γάρ
 κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπ' ὧν εἴρηται, τὴν δὲ διὰ τοῦ
 οὖρρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεω-
 νίδῃ ἐφύλασσον. Ἐμαθὸν δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀνα- 218
 βεβηκότας· ἀναβαίνοντες γάρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ
 οὖρος πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψό-
 φου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν φύλλων ὑποκε-

χυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνὰ τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν, ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας, μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτην, ὁποδαπὸς εἴη ὁ στρατός, πνυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον

219 ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεριστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἢ οἱ σφι θάνατον. ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ὀκρῶν ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐ-

220 τῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. Λέγεται δὲ καὶ, ὥς αὐτός σφῶας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλειεστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε αἰσθετο τοὺς συμμαχούς ἐόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσθαι σφῶας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς

ἔχειν. μένουσι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι χρεομένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἣ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἣ τὸν βασιλέα σφένον ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἐξαμέτροισι χρᾶ ἔχοντα ὧδε·

Ῥμῖν δ', ᾧ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
 Ἡ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 Πέρθεται, ἣ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 Πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 Ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἔφημι
 Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσηται.

Ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δὲ μοι καὶ τόδε 221 οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε· οὐ γὰρ μούνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν, ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρυῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον τὸν εἰπαντα ἐκ τῶν ἱρώων τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελείπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, εἶοντα οἱ μυννογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι 222 οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμεινον καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος, Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μά-
 λιστα, οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς

μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συνάπνευσαν. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

223

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς· καὶ μάλιστα πληθῶρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὗρου ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἥπερ ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξην προσήσαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὥς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεῦμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ ἀνέχενος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο, τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὲ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιούτων τὸ οὗρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεόμενοί τε καὶ

224

ἀτέοντες. Δούρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὥς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνδης, ἐκ τῆς Ἀρτιάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ

δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Τσιτάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος παῖς, ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε ὥς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο 225 ἀδελφροὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω, Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλὸς ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκισ. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἦκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ετεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἁλῆες οἱ ἄλλοι πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔσθηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγγανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιδέων τοιούτων γενομέ- 226 νων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφεας τοῖσι Μήδοισι, πνυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηκινίων, ὥς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπίωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οὔστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ τῶν Μήδων πλήθος, ὥς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηκίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαι-

- 227 μόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεύ-
σαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεὺς τε καὶ
Μάρων Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπίων δὲ εὐδοκίμεε μάρ-
228 λιστα τῷ οὖνομα ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδew. Θaφθeῖσι
δέ σφι αὐτοῦ ταύτῃ, τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον
τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι,
ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρ-
τιήτησι ἰδίῃ·

Ὡς ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε

Κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνημα τόδε κλειτοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,

Μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἕξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος
ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσὶ σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες,
τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίew Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός
ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

- 229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε
καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ
λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὥς
μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδew
καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμειῦντες ἐς τὸ ἔσχατον,
ἢ εἰ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλ-
λοισι, παρὲν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν οὐκ ἐθέλῃσαι
ὁμοφρονεῖν, ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας Εὐρυτόν μὲν
πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ
ὄπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἰλωτα ἐς

τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγα-
 γόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὄμι-
 λον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λει-
 φθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα
 ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἣ καὶ ὁμοῦ σφεων ἀμφοτέρων
 τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρ-
 τιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι, νυνὶ δὲ τοῦ μὲν αὐ-
 τῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προ-
 φάσιος, οὐκ ἐθέλησαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαιῶς
 σφι ἔχειν μνηῖσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὐ- 230
 τω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ
 πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρα-
 τοπέδου, ἔξεδν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην,
 οὐκ ἐθέλῃσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι,
 τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀπο-
 θανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος 231
 ὕνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἡτίμωτο·
 οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο,
 ὕνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ'
 ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπε-
 νειχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέν- 232
 τα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περι-
 γενέσθαι, τῷ οὖνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦ-
 τον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θεβαῖτοι, 233
 τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλή-
 νων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαιῆς ἐχόμενοι πρὸς τὴν
 βασιλέος στρατιήν, ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περ-
 σέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὔτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ
 Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνὸν ἀποσχισθέντες
 τούτων χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἦσαν ἄσσον τῶν βαρ-
 βάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ
 μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασι-

λεί, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίλατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ· ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. Οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτεν ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶσχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνίσαντο, Ξέρξης δὲ καλέσας Δημόρηντον εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθύνδε· Δημόρητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπέ, κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες. Ὁ δ' εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, πληθὸς μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλὸν καὶ πόλεις πολλαί· τὸ δὲ ἐθέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα κη, καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὴν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δημόρητε, τέφ τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων οἷα βασι-

235 λεὺς γενόμενος. Ὁ δὲ ἀμείβετο· Ὡ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι προθύμως, δίκαιόν μὲ σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν Λακαιναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, τῇ οὖνομά ἐστι Κύθηρα, τὴν Χίλων ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος κέρδος μέ

ζον ἔφη εἶναι Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδε-
 δυκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ' αὐ-
 τῆς τοιοῦτο ἔσσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν
 στόλον προειδῶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀν-
 δρῶν στόλον. ἐκ ταύτης αὖν τῆς νήσου ὀρμεόμενοι φο-
 βεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι
 ἐόντος οἰκηρίου οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης
 Ἑλλάδος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βωθέωσι ταύτη.
 καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ
 Λακωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς, τάδε
 τοι προσδόκα ἔσσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς
 στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συν-
 ρομσάντων ἐπὶ σοὶ μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν γενο-
 μένων προσδέκεο ἔσσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι ἀμα-
 χητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσχωρήσουσι.
 Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξῳ 236
 καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, παρατυχῶν τε τῷ
 λόγῳ καὶ δέσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα·
 ὦ βασιλεῦ, ὄρέω σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς φθο-
 νέει τοι εὖ πρήσσοντι ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά.
 καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεόμενοι οἱ Ἕλληνες
 χαίρουσι· τοῦ τε εὐτυχέειν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον
 στυγέουσι. εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῷ νέες
 νευαυηγῆκασι τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου
 τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον, ἀξιό-
 μαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς
 στρατὸς δυσμεταχειρίστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν
 οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ
 ἀρήξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ δὲ
 διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσεαι ἐκείνοισι χρήσιμος οὔτε ἐκεῖ-
 νοι σοί. τὰ σεωντοῦ δὲ τιθέμενος εὖ γνώμην ἔχε τὰ τῶν
 ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται

τὸν πόλεμον, τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλῆθος εἰσὶ. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἐωντῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἦν ἴωσι ἀντί-
 237 τία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν τρωμα ἀνιεύ-
 νται. Ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε· Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δο-
 κέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρετος δὲ λέγει μὲν
 τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμη μέντοι ἐσσοῦται ὑπὸ
 σεῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ εὐνοέει
 τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ
 τούτου σταθμουμενος καὶ τῷ ἔοντι, ὅτι πολιήτης μὲν πο-
 λιήτῃ εὖ πρήσσοντι φθονέει καὶ ἔστι δυσμενῆς τῇ σιγῇ,
 οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ
 ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς
 ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξένῳ εὖ
 πρήσσοντί ἔστι εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευόμενοι
 238 τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι
 τῆς ἐς Δημάρετον, ἔοντος ἐμοὶ ξένου, ἔχεσθαι τινα τοῦ
 λοιποῦ κελεύω. Ταῦτα εἰπας Ξέρξης διεξήιε διὰ τῶν νε-
 κρῶν, καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλόν μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλ-
 λοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι
 βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθνυμώθη
 ζῶοντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα
 παρενόμησε, ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα
 ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. Οἱ μὲν
 239 δὴ ταῦτα ἐποίευν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν. Ἄνειμι δὲ
 ἐκείσε τοῦ λόγου, τῇ μοι πρότερον ἐξέλιπε. Ἐπύθοντο
 Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέ-
 πεμψαν, ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον·
 ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωμασίῳ. Δημάρετος γὰρ ὁ Ἀρί-

στανος φυγῶν ἐς Μήδους, ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμαχεται, οὐκ ἦν εὖνοος Λακεδαιμονίοισι, πάρεστι δὲ εἰκάξειν, εἴτε εὖνοίῃ ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων· ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρετος καὶ πυνθόμενος ταῦτα ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθεῖν· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιάδε· δελτίου δίπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτεν ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην, ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφι, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδα δὲ γυνὴ Γοργῶ ὑπέθετο ἐπιφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κινᾷ κελεύουσα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτεν δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΛΙΚΑΡΝΗΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΟΙ ΔΕ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἡσαν οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑπτὰ καὶ εἰκοσι καὶ ἑκατόν· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλα-

ταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς εἶντες, συνεπλήρουν τοῖσι
 Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας
 παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν
 εἴκοσι Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγινῆται
 δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυνῶνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακεδαιμόνιοι
 δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ ἐπτά, Τροι-
 ζήνιοι δὲ πέντε, Στυρέες δὲ δύο καὶ Κεῖοι δύο τε νέας
 καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι
 2 ἐπεβώθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἐπτά. Ἦσαν μὲν ὧν
 οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἴρηται δέ μοι
 καὶ ὅσον τὸ πλῆθος ἑκάστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς
 δὲ τῶν συλλεχθεισῶν νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ
 τῶν πεντηκοντέρων, μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι.
 τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρεί-
 χοντο Σπαρτιῆται Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ
 σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθη-
 ναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσε-
 3 σθαι στράτευμα. Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ
 καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν
 Ἀθηναίοισι χρεῶν εἴη ἐπιτράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν
 συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιεῖ-
 ναι τὴν Ἑλλάδα, καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς
 ἡγεμονίης, ὥς ἀπολέσται ἡ Ἑλλὰς, ὀρθὰ νοεῦντες· στά-
 σις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσοῦτω κά-
 κιόν ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. Ἐπιστάμενοι ὧν αὐτὸ
 τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέ-
 οντο αὐτῶν, ὥς διέδεξαν. ὥς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρ-
 σην περὶ τῆς ἐκείνου ἡδὴ τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφα-
 σιν τὴν Πανσανίεω ὕβριν προῖσχύμενοι ἀπείλουντο τὴν
 ἡγεμονίην τοῖς Λακεδαιμονίοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστε-
 4 ρον ἐγένετο· Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλή-
 νων ἀπικόμενοι ὥς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς

τὰς Ἀφειτὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὥς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοεῖς ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμεινάντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιεῖ· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα ὥς παρ' ἑαυτοῦ δῆθ' ἐν διδούς. ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο· Ἀδεύμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου Κορινθίων στρατηγὸς τῶν λοιπῶν ἦσπαιρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν· πρὸς δὲ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδεύμαντος τάλαντα ἄργυρον τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐνεχάριστο, αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῇ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

Οὕτω δὲ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίᾳ καὶ ἐναυμά-
χησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεῖτε δὴ ἐς τὰς Ἀφειτὰς περὶ
δείλην πρωτὴν γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθό-
μενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμισιον ναυλο-
χέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρό-
θυμοι ἦσαν ἐπιχειρέειν, εἰ κως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δ'

τῆς ἀντίης προσπλώειν οὐ κῶ σφι ἐδόκεε τῶνδε εἵνεκεν, μή πως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώνοντας ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνη· καὶ ἔμελλον δῆθ' ἐκφεύξεσθαι, ἔδεε δὲ μηδὲ πυρφόρον τῷ ἐκείνων

7 λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμυχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἕξωθεν Σκιαάθου, ὥς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλῶνσαι Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρεά καὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐρίπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσιν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλῶντων ὥς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι

8 Ἀφετῇσι ἐποιεῦντο ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν ἥν γάρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίᾳ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὥς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως, θωμάζω δὲ, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γάρ, ὥς ἐξ Ἀφετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε, πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἱκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοῖον

μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὥς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα
 ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην ὥς γένοιτο,
 καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. Τοῦτο 9
 δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν.
 πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ
 μέιναντάς τε καὶ ἀύλισθέντας, μετέπειτεν νύκτα μέσην
 παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλωούσῃσι
 τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλην
 ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανε-
 πλουν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσα-
 σθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὁρέον- 10
 τες δὲ σφεας οἳ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ
 στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίην
 ἐπενείκοντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφεας
 εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότες κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γε
 τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν πλή-
 θεϊ τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρο-
 νήσαντες ταῦτα ἐκκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν
 νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε
 ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέον-
 τες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐ-
 τῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ
 τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ
 γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο, ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶ-
 τος νέᾳ Ἀττικὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται.
 Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλειστος ἀνὰ τὰ στρα-
 τόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὥς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντί- 11
 προῦροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύ-
 μνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημῆναντος ἔργου εἶχοντο,
 ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα
 τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου
 τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρ-

- σιος, λόγιμον ἔοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχροίου, καὶ τὸ ἀριστήριον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκίως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλων, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφειάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Ἀήμιος μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἔόντων αὐτομολεῖ ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἣν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρους, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφειάς, καὶ περὶ τε τὰς πρόφρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέσθαι ἐς οἷα κακὰ ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεύσαι σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερῇ, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμημένα βρονταὶ τε σκληραί.
- 13 Καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νύξ ἐγίνετο, τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλῶειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ ἐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖν τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. Οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐν Ἀφειῇσι βάρβαροι, ὥς σφι ἀσμένιοις ἡμέρῃ ἐπέ-

λαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κα-
 κῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ
 Ἑλλήσι ἐπεβόθουν νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι.
 αὐταὶ τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγ-
 γελίη ἐλθοῦσα ὥς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλώνοντες τὴν
 Εὐβοίαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου
 χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην πλώνοντες ἐπέ-
 πεσον νηυσὶ Κιλίσσησι, ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὥς εὐ-
 φρόνη ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισιον.
 Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν 15
 βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι καὶ τὸ ἀπὸ
 Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἑλλήνας
 μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης
 ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε τῇσι αὐτῇσι ἡμέρῃσι
 τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς
 ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασ-
 σαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν
 ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὲ παρεκελεύοντο ὅπως μὴ
 παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως
 τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρα-
 τήσουσι. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλων, οἱ Ἑλ- 16
 ληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι
 μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλέοντο, ὥς περιλά-
 βοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἑλλήνες ἐπανέπλυνον τε καὶ
 συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλή-
 λοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάρθεός τε
 καὶ πλήθεος αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομένων τε
 τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέν-
 ττοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο
 ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλὰ μὲν δὴ
 τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολ-

λῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. Οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι.

17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἡρίστευσαν, οἱ ἄλλα τε ἔργα μεγάλα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω, ὃς δαπάνην οἰκητῆν παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκητῇ νηϊ.

18 Ὡς δὲ διέστησαν ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὄρμον ἠπείγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιεφθίντες καὶ οὐκ ἦκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσειαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, δρη-

19 σμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θेमιστοκλῆης, ὥς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φῦλον καὶ τὸ Καρικόν, οἷοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατ' ὑπερθε γενέσθαι, ἐλαννόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτῃ συλλέξας τοὺς στρατηγούς ἔλεγέ σφι, ὥς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου, ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν ἡκρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους, παραινέε τε προειπεῖν τοῖσι ἐωυτῶν ἑκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς δὲ πέρι τὴν ὥρην αὐτῶ μελήσειν ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρσεσέ σφι ποιέειν καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακανσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα.

20 Οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμόν ὥς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προσάξαντο ὥς παρεσομένου σφι πολέμου, περιπετέα τε

ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ᾧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

Φράξο, βαρβαρόφωνος ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλα βάλλῃ

Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι παρῆν σφι συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησ- 21
σον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεὺς, ἃ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἐτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι· ὥς δ' αὐτως ἦν Ἀβρωνίχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἣν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὦν ὁ Ἀβρωνίχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαίνε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδην καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθη- 22
ναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θερμοστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὕστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεέτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοί, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξευχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γε-

- γόνυατε καὶ ὅτι ἀρχῇθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγρονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δο-
 κέειν ἔμοι, ἐπ' ἀμφοτέρω νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμ-
 ματα βασιλεῖα Ἰωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι
 πρὸς ἑωυτῶν, ἢ ἐπεῖτε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς
 Ξέρξην, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἰωνας καὶ τῶν ναυμα-
 23 χιῶν αὐτοὺς ἀπόσχη. Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα ἐνέγραψε,
 τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοῖον ἦλθε ἀνὴρ
 Ἰστιαιεὺς ἀγγέλλων τὸν δρησμόν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου
 τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλοντά
 εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατοψο-
 μένας. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα
 ἡλῶ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπλωε ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρ-
 τεμισίον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου
 ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἐπλωον ἐς Ἰστίαίαν. ἀπικόμενοι
 δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαιέων, καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοί-
 ρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιήτιδος τὰς παραθαλασσίας κώμας
 24 πᾶσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων Ξέρξης
 ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἔπεμπε ἐς τὸν ναυ-
 τικὸν στρατὸν κήρυκα· προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ
 στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι· ἦσαν
 δὲ καὶ δύο μυριάδες, ὑπολιπόμενος τούτων ὥς χιλίους,
 τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυξάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε
 ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμυσάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ
 τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὥς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστίαίαν ὁ
 κῆρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου
 ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βου-
 λομένῳ ὑμέων παραδιδόι ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλ-
 θόντα θηησασθαι, ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους
 τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἥλπισαν τὴν βασιλείας δύναμιν ὑπερ-
 25 βαλέεσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν
 ἐγένετο πλοίων σπανιώτερον. οὕτω πολλοὶ ἤθελον θηή-

σασθαι. διαπεραιωθέντες δὲ ἐδηγεῦντο διεξιόντες τοὺς
 νεκρούς· πάντες δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι πάν-
 τας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὀρέοντες καὶ τοὺς εἵ-
 λωτας. οὐ μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης
 ταῦτα πρῆξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ
 δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κεί-
 μενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἄλλες συγκεκομισμένοι ἐς
 τὸν αὐτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην
 πρὸς θῆην ἐτράποντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλων
 ἐς Ἰστίαιαν ἐπὶ τὰς νέας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην ἐς ὁδὸν ὤρ-
 μέατο. Ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας ὀλί- 26
 γοι τινές, βίου τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι.
 ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὅψιν τὴν βασιλέος ἐπυνθάνοντο
 οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιεοίεν· εἰς δὲ τις πρὸ
 πάντων ἦν ὁ ἐρωτῶν αὐτοὺς ταῦτα. οἱ δὲ σφι ἔλεγον,
 ὥς Ὀλύμπια ἄγοιεν καὶ θεωροίεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ
 ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο, ὅ τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον,
 περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδό-
 μενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἰπας γνώμην γενναιοτάτην
 Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου δειλίην ὥφλε πρὸς βασι-
 λέος. πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον εἶναι στέφανον, ἀλλ'
 οὐ χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν εἰπέ τε ἐς πάντας τάδε·
 Παπαί, Μαρθόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχεσομέ-
 νους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται,
 ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. Τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο, ἐν δὲ τῷ 27
 διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπείτε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρώμα ἐγε-
 γόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε
 σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος
 καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοί τε οἱ
 Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολ-
 λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλέος στρατηλασίης
 ἐσσωθήσαν ὑπὸ τῶν Φωκέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως.

ἐπείτε γὰρ κατειλήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες
 ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἥλεϊον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης
 οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσας ἄνδρας ἑξα-
 κοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους
 καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι,
 προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἄν μὴ λευκανθίζοντα ἰδωνται,
 τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἶ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσα-
 λῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι
 τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτῇ ἡ στρατιῇ οὕτω ὥστε
 τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας,
 τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελ-
 φούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς
 μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συν-
 εστεῶτες ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι
 28 τοιοῦτοι ἐν Ἀβησι ἀνακέεται. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν
 ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἐω-
 τούς, ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν ἵππων αὐτῶν ἐλυ-
 μήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ, ἣ ἐστὶ κατὰ Γάμ-
 πολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας
 κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέθηκαν, χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ
 ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς
 ἐσβάλλοντας. οἱ δὲ, ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας, φε-
 ρόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ
 29 σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχον-
 τες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμπαντες κήρυκα ἡγόρευον τά-
 δε· ὦ Φωκέες, ἥδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι
 ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθε τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρό-
 νον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦνδανε, πλέον αἰεὶ κοτε ὑμῶν ἐφερό-
 μεθα, νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτο δυνάμεθα, ὥστε
 ἐπ' ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς τε ἐστερηθῆναι καὶ πρὸς ἡνδραπο-
 δίσθαι ὑμέας· ἡμεῖς μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικα-
 κέομεν, ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' αὐτῶν πεντήκοντα τά·

λαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ
 τὴν χώραν ἀποτρέψειν. Ταῦτά σφι ἐπηγγέλλοντο οἱ Θεσ- 30
 σαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ
 ἐμῆδιζον, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος
 εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσα-
 λοὶ τὰ Ἑλλήνων αὖξον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιζον ἂν οἱ
 Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελιομένων Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν
 ἔφασαν χρήματα παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μη-
 δίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίτο· ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες
 εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀννηεῖχθησαν 31
 οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι
 Φωκεῦσι ἐγένοντο ἡγεμόνες τῇ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ
 μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ
 Δωρίδος χώρας ποδεῶν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει, ὥς
 τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ
 τῆς τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ πα-
 λαιὸν Δρυοπίς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δω-
 ριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν
 οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ
 καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν 32
 Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἰρέουσι.
 οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέ-
 βησαν· ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδὴ δέξασθαι ὄμιλον τοῦ Παρ-
 νησοῦ ἢ κορυφῇ, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς,
 Τιθορέα οὖνομα αὐτῇ, ἐς τὴν δὴ ἀννηεῖκοντο καὶ αὐτοὶ
 ἀνέβησαν, οἱ δὲ πλεῖνες αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς
 ἔξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρι-
 σαίου πεδίου οἰκομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶ-
 σαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον
 τὸν στρατόν· ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ
 ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά. Πο- 33
 ρεούμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισὸν ποταμὸν ἐδηλ-

ουν πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκαυσαν Δρυμόν πόλιν, κατὰ
 δὲ Χαράδρην καὶ Ἐρωχον καὶ Τεδρωόνιον καὶ Ἀμφίκαιαν
 καὶ Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ
 Ῥάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἄβας, ἔνθα ἦν ἱρὸν
 Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησανυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολ-
 λοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἐστὶ χρη-
 στήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρη-
 σαν. καὶ τινες διώκοντες εἶλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι
 οὔρεσι, καὶ γυναικᾶς τινες διέφθειραν μισγόμενοι ὑπὲρ
 34 πλήθεος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβα-
 ροὶ ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινο-
 μένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλείστον καὶ δυ-
 νατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον
 ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς γῆν τὴν Ὀρχομε-
 νίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμῆδιξε, τὰς δὲ πόλεις
 αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπ'
 Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμε-
 νοι δῆλον ποιεῖν Ξέρξῃ, ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρο-
 νέοιεν. Οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο,
 35 ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὠρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν
 τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησὸν ἀπέργοντες. ὅσα
 δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσιναμώρεον·
 καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν καὶ Δαυ-
 λίων καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέν-
 τες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως συλήσαντες
 τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρή-
 ματα. πάντα δ' ἡπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια
 Ξέρξεως, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰ-
 κίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροί-
 36 σου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανό-
 μενοι ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο, ἐν δείματι δὲ
 μεγάλῳ κατεστρεῶτες ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημά-

των, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φᾶς αὐ-
 τὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ
 ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα
 μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιίην διέπεμψαν,
 αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς
 κορυφὰς καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο, οἱ δὲ
 ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ
 Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ
 τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀργχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπι- 37
 όντες καὶ ἀπώρουν τὸ ἱρόν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ
 νῦνομα ἦν Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκει-
 μενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱρὰ, τῶν οὐκ
 ὅσιον ἦν ἄπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦτε Δελ-
 φῶν τοῖσι παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας, οἱ δὲ βάρβαροι
 ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς Προνηΐης.
 Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέξονα τοῦ πρὶν γε-
 νομένου τέρεος. θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ,
 ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ·
 τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων
 φασμάτων ἄξια θωμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν
 ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς Προνηΐης Ἀθη-
 ναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι
 ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κο-
 ρυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον
 συχνούς σφεων, ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ
 ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων 38
 φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ
 Δελφοὶ φεύγοντάς σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν
 πλῆθος τι αὐτῶν. οἱ δὲ περιέόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφρευ-
 γον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονουστήσαντες οὔτοι τῶν βαρβίρων,
 ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὥς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρεον

39 θεῖα· δύο γὰρ ὀπλίτας μέξοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύ-
 σιν ἔπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. Τούτους
 δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας,
 Φυλάκον τε καὶ Ἀντόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ
 ἱρόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ
 ἱεροῦ τῆς Προνηΐης, Ἀντονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλῆς
 ὑπὸ τῇ Ῥαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρ-
 νησσοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει
 τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ
 τῶν βαρβάρων φερόμενοι. Τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν
 αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

40 Ὁ ΔΕ Ἑλλήνων ναυτικός στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμι-
 σίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς
 νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκεν προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς
 Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας
 ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσονται
 τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρή-
 γμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὥς ἐψευσμένοι γνώ-
 μης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ
 ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον τῶν μὲν εὖ-
 ρον οὐδὲν ἔόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς
 τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου τε ποιευμέ-
 νους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα
 ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν
 41 σφωον σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι κατ-
 ἔσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν.
 μετὰ δὲ τὴν ἀπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ
 τις δύναται σῶζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα
 οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγι-
 ναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι
 τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ τοῦδε
 εἵνεκεν οὐκ ἥκιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύ-

λακον τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱερῷ. λέγουσι
 τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὥς εἰσὶν ἐπιμήνια ἐπιτελέουσιν προ-
 τιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ' ἡ με-
 λιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη τότε
 ἦν ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης μᾶλλον τι
 οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὥς
 καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὥς δὲ σφι
 πάντα ὑπεξέκετο, ἔπλωον ἐς τὸ στρατόπεδον. Ἐπεὶ δὲ 42
 οἱ ἅπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συν-
 ἔρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυ-
 τικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζήνης· ἐς γὰρ Πάγωνα τὸν Τροι-
 ζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε
 δὴ πολλῶ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ
 ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὅσ-
 περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης Εὐρυκλείδew ἀνὴρ
 Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖος ἐὼν.
 νέας δὲ πολλῶ πλείστας τε καὶ ἄριστα κλωούσας παρεί-
 χοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατεύοντο δὲ οἷδε· ἐκ μὲν Πελο- 43
 ποννήσου Λακεδαιμόνιοι ἑκκαίδεκα νέας παρεχόμενοι,
 Κορίνθιοι δὲ τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ'
 Ἀρτεμισίῳ, Σικυνῶνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νέας,
 Ἐπιδάυριοι δὲ δέκα, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Ἐρμιονέες δὲ
 τρεῖς, εἶντες οὗτοι πλὴν Ἐρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μα-
 κεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυο-
 πίδος ὕστατα ὀρμηθέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύοπες,
 ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος κα-
 λεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοπον-
 νησίων ἐστρατεύοντο, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου, Ἀθη-
 ναῖοι μὲν πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας
 ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνε-
 ναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι προῆ-
 γμα· ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμι-

σίου, ὥς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάν-
 τες ἐς τὴν περαιὴν τῆς Βοιωτίας χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν
 ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. Οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζον-
 τες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων
 τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελαργοί, οὐνομαζό-
 μενοι Κραναοί, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν
 Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν Ἀθη-
 ναῖοι μετουνομάσθησαν, Ἰωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρ-
 χου γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἰω-
 45 νες. Μεγαρέες δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρείχοντο καὶ ἐπ’
 Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπτά νέας ἔχοντες ἐπεβώ-
 θησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς, ἔθνος εἶντες οὗτοι Δωρικὸν
 46 ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριήκοντα παρ-
 εἶχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες, ἄλ-
 λα τῇσι μὲν τὴν ἐωυτῶν ἐφύλασσαν, τριήκοντα δὲ τῇσι
 ἄριστα πλωούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται
 δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον
 οὐνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινῆτας Χαλκιδέες τὰς ἐπ’
 Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι καὶ Ἐρετριέες τὰς ἐπτά·
 οὗτοι δὲ Ἰωνές εἰσι. μετὰ δὲ Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμε-
 νοι, ἔθνος εἶν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρ-
 εἶχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους
 ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ ὅλλοι νησιῶται, ἀλογή-
 σαντες δὲ τῶν ἐντολέων ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας Δημο-
 κρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε
 τριηραρχέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἰωνες ἀπ’ Ἀθηνέων γε-
 γονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νέας τάσπερ
 ἐπ’ Ἀρτεμισίῳ, Κύνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον,
 εἶντες συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ
 Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν
 47 μῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Οὗτοι
 μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος

ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμοφρόντες Ἀμπρακίητῃσι καὶ Λευκαδίοισι, οἱ ἐξ ἐσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν, οἱ ἐβώθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ νηϊ μιῇ, τῆς ἥρχε ἀνὴρ τρις πυθιονίκης Φάϋλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι 48 τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο, Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερίφιοι πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν γένος εἶντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος δύο παρείχοντο, Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι Ἴωνες εἶντες ἀπ' Ἀθηνέων μίαν ἐκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, ὅκτω καὶ ἐβδομήκοντα καὶ τριηκόσιαι.

Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ 49 τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλούμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοῖ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπέιτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προτίθεε. αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τούδε, ὥς ἦν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν εἶντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἐς τοὺς ἐωυτῶν ἐξοίσονται. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν 50 ἐπιλεγομένων ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιδέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπόντων ἐς Πελοπόννησον καὶ τὴν Πλαταιέων ὥσαύτως, ἥκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήλου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων, ὅτι οὐκ ἐμῆδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησποντου, ἐπὶ 51

θεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἓνα αὐτοῦ διατρέψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μηνὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήλιον, τὸ ἡ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήλιον, καὶ οὐ τὰς νέας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρκειον τρόπον τοιόνδε· ὅπως στυπεῖον περὶ τοὺς ὀϊστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχανέοντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιστρόχους ἀπίεσαν ὥστε Ξέρξην ἐπὶ χρόνου συχνὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. Χρόνον δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔσθοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ οὕτε τις ἐφύλασσε οὕτ' ἂν ἥλπισε μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρήμνου ἔontos τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρ-

ρίπτεον ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείρον-
το, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ
ἀναβιβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας,
ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἰκέτας ἐφόνευν· ἐπεὶ δὲ σφι
πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶ-
σαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας 54
Ἐρέξης ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα Ἀρταβάνω
ἀγγελεύοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς
πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθη-
ναίων τοὺς φυγάδας, ἑαυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρό-
πῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπο-
λιν, εἴτε δὴ ὧν ὅψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦ-
τα, εἴτε καὶ ἐνθυμίων οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρὸν. οἱ
δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα.
Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθη, φράσω. ἔστι ἐν τῇ 55
ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθεὺς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι
νηός, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἔνι, τὰ λόγος παρ'
Ἀθηναίων Ποσειδῶνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ
τῆς χώρης μαρτύρια θεέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα
τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων·
δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος Ἀθηναίων οἱ θύειν
ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ὥς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρὸν, ὥρεον
βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχους ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμη-
κότα. Οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξηγγέλθη, ὥς 56
ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θό-
ρυβον ἀπίκουντο, ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρω-
θῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον προῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς
νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία ἤειροντο ὥς ἀποθνεύσόμενοι.
τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσ-
θμοῦ ναυμαχεῖν. νύξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ
τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας. Ἐνθαῦτα δὴ Θε- 57

μιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νεα εἴρετο Μνησίφιλος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ, ὥς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχεῖν, εἶπε· Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, οὐδὲ περὶ μιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλεις ἔκαστοι τρέφονται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασκεδάσθῃναι τὴν στρατιήν, ἀπολέεταί τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴ τις ἔστι μηχανή, ἴδι καὶ πειρέο διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἦν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδην μεταβου-
58 λεύσασθαι ὥστε αὐτοῦ μένεειν. Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλείῃ ἤρесе ἡ ὑποθήκη, καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἦε ἐπὶ τὴν νεά τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμῆξαι. ὃ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νεά ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι ἐθέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκείνᾳ τε πάντα, τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἐωυτοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθεὶς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρητίζων ἐκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλεῖξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον.
59 Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδην προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκεν συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὃ δὲ ἀπολνόμενος ἔφη·
60 Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὥς ἐπεὰν ἀπαείρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρῆσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμαχῶν οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὃ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο,

λέγων τάδε· Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σωῖσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ α
 πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμε-
 νος τούτων τοῖσι λόγοισι ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν
 τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ
 Ἴσθμῳ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχή-
 σεις, τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυ-
 τέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας, τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλα-
 μῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἰγίνα, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα
 εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ
 πεζὸς στρατός. καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πε-
 λοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. Ἦν δὲ β
 τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρή-
 σεις· πρῶτα μὲν ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι
 πρὸς πολλὰς, ἣν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνοι, πολ-
 λὸν κρατήσομεν, — τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχεῖν πρὸς
 ἡμέων ἐστὶ, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων, — αὐτίς δὲ
 Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπεκκείται τέκνα τε καὶ
 γυναικες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ
 περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμα-
 χήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ, οὐδέ σφεας,
 εἰ περ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. Ἦν δέ γ
 γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσί,
 οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἴσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι οὔτε
 προσθήσονται ἐκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδενὶ
 κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Αἰγίνοι
 καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν
 κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀν-
 θρώποισι ὥς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι, μὴ δὲ οἰκότα
 βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν
 πρὸς τὰς ἀνθρωπότηας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμι- 61
 στοκλέος αὐτίς ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σι-
 γᾶν τε κελεύων τῷ μὴ ἐστὶ πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ

ἐὼν ἐπιψηφίξειν ἀπόλι ἀνδρὶ· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστο-
 κλέα παρεχόμενον οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι.
 ταῦτα δὲ οἱ πρόεφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο
 αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης ἐκείνόν τε καὶ τοὺς
 Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἑωυτοῖσί τε ἐδήλου
 λόγῳ ὥς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέξων ἥπερ ἐκείνοισι, ἔστ'
 ἂν διηκόσιαι νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμοὺς
 62 γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι. Σημαί-
 νων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην λέγων
 μᾶλλον ἐπεστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων
 ἔσσαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα.
 τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ' ἐμοὶ
 πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὥς ἔχομεν,
 ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίριον τὴν ἐν
 Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λό-
 για λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δέειν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ
 - συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν
 63 λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο
 Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς
 Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς
 τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθη-
 ναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰ-
 64 ρέεται τὴν γνώμην αὐτοῦ μένοντας διαναναμαχέειν. Οὕτω
 μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐ-
 ρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὥς ναυμαχήσου-
 ντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς
 ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὐξά-
 σθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμ-
 μάχους. ὥς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίησεν ταῦτα· εὐξάμενοι
 γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἰαντά
 τε καὶ Τελαμῶνα ἐπέκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς
 ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεις ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγὰς 65
 τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρό-
 νον, ἐπέιτε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρα-
 τοῦ τοῦ Ξέρξεω ἐοῦσα ἐρήμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε
 ἐὼν ἅμα Δημαρῆτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θωριάδῳ
 πεδίῳ, ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἑλευσίνος ὡς
 ἀνδρῶν μάλιστα καὶ τρισμυρίων, ἀποθωμάζειν τέ σφεας
 τὸν κονιορτὸν ὅτε αὖν κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκατε
 φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν
 μυστικὸν ἱακχον. εἶναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν
 Ἑλευσίνι γινομένων τὸν Δημάρητον, εἴρεσθαί τε αὐτὸν,
 ὅ τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο· αὐτὸς δὲ εἶπαι· Δημά-
 ρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλείῳς
 στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδῃλα ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς,
 ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ Ἑλευσίνος ἰὼν ἐς τιμω-
 ρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε
 κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βα-
 σιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται, ἦν δὲ ἐπὶ τὰς
 νέας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν
 κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην
 ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ,
 καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυ-
 ἔεται καὶ τὴν φωνήν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ
 ἱακχάζουσι. Πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον· Σίγα τε καὶ
 μηδεὶν ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἦν γὰρ τοι ἐς βα-
 σιλέα ἀνευειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφα-
 λήν, καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι οὔτ' ἄλλος
 ἀνθρώπων οὐδὲ εἰς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος, περὶ δὲ στρατιῆς
 τῆσδε θεοῖσι μελήσει. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν, ἐκ
 δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ
 μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπε-
 δον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ

ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεις ἔλεγε, Δημαρῆτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

- 66 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνος θηησάμενοι τὸ τρωῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιάϊαν, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλων δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρησι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ ἐλάσσονες ὄντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιδήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τούσδε τοὺς τότε οὐκω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλιάς τε καὶ Δωριέας καὶ Δοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ Πλαταιέων καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρόους καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας πλὴν τῶν πέντε πολλῶν, τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης,
- 67 τοσοῦτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων Ἰάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται, οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πνθίσθαι τῶν ἐπιπλώνοντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προῖξετο, παρῆσαν μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἵζοντο ὥς σφι βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεύς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὅλλοι. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρεόμενος ἐκάστου, εἰ ναυμα-
- 68 χίην ποίεοιτο. Ἐπεὶ δὲ περικῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος

ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τὸν
 γνώμην ἐξεφέρουντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι,
 Ἀρτεμισίη δὲ τὰδε ἔφη· Εἰπαί μοι πρὸς βασιλέα, Μα- α
 δόνιε, ὡς ἐγὼ τὰδε λέγω· οὔτε κακίστην γενομένην ἐν
 τῇσι ναυμαχίησι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλάχιστα ἀπο-
 δεξαμένην, δέσποτα, τὴν ἐοῦσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν
 ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρή-
 γματα τὰ σά. καί τοι τὰδε λέγω, φρίδες τῶν νεῶν μηδὲ
 ναυμαχίην ποιέο. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσ-
 σονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναι-
 κῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίησι ἀνακινδυνεύειν;
 οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκεν ὠρμήθης
 στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δέ
 τοι ἴσταται οὐδεὶς· οἱ δέ τοι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὐ-
 τω, ὡς ἐκείνους ἔπρεπε. Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι β
 τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἦν μὲν μὴ
 ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τας νέας αὐτοῦ
 ἔχης πρὸς γῇ μένων, ἣ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόν-
 νησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλή-
 λυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν
 οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασκεδᾷς, κατὰ πόλεις δὲ ἕκαστοι
 φεύξονται. οὔτε γὰρ σῆτος παρὰ σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύ-
 τη, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἶκός, ἦν σὺ ἐπὶ
 τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνης τὸν πεζὸν στρατόν, ἀτρε-
 μιέειν τοὺς ἐκείθεν αὐτῶν ἦκοντας, οὐδέ σφι μελήσει
 πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχεῖν. Ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς γ
 ναυμαχῆσαι, δειμαίνω, μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθῆς
 τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται. πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε
 ἐς θυμὸν βάλεο, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων
 κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρη-
 στοί. σοὶ δὲ εἰσὶν ἄριστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι
 εἰσὶ, οἱ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, εἰντες Αἰγύ-

πτιοί τε καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῷ
 69 ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαργδόνιον,
 ὅσοι μὲν ἦσαν εὖνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 το τοὺς λόγους ὥς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος,
 ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιέεσθαι, οἱ δὲ ἀγαιόμενοί τε καὶ
 φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ πάν-
 των τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ κρίσει ὥς ἀπολεομένης
 αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γυνῶμαι ἐς Ξέρξην, κάρτα
 τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης, καὶ νομίζων ἔτι πρό-
 τερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλῷ μᾶλλον αἶνεε. ὅμως
 δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδόξας, πρὸς
 μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελokaκέειν ὥς οὐ παρεόντος αὐτοῦ,
 τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο θηήσασθαι ναυμαχέοντας.

70 Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νέας
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ'
 ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμα-
 χίην ποιήσασθαι, νύξ γὰρ ἐπεγένετο, οἱ δὲ παρεσκευά-
 ζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ
 ἄρρωδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἄρρω-
 δεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς
 τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν
 νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑω-
 71 τῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεξὸς ὑπὸ τὴν παρ-
 εοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι
 τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ
 ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὥς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελο-
 ποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευ-
 τηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἰσθμὸν
 ἵζοντο, καὶ σφι ἐπὶ στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξαν-
 δρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσ-
 θμῷ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὥς
 σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

τεῖχος. ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς
 ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ
 πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσφορέον-
 το, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμε-
 νοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βωθήσαντες ἐς τὸν 72
 Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοί τε
 καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἡλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σι-
 κυῶνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ
 Ερμιονέες. οὔτοι μὲν ἦσαν οἱ βωθήσαντες καὶ ὑπεραρ-
 ρωδεύοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πε-
 λοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια
 παροιχώκεε ἤδη.

Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων δὲ 73
 τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα εἶναι κατὰ χώραν ἱδρύται νῦν τῇ
 καὶ τὸ πάλαι οἶκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνοῦριοι. ἐν δὲ
 ἔθνος τὸ Ἀχαῖκὸν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε,
 ἐκ μέντοι τῆς ἐαυτῶν, οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτρίην. τὰ δὲ
 λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε
 καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρυόπες καὶ Αἰγυῖοι. Δωριέων μὲν πολ-
 λαί τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἥλις μούνη,
 Δρυόπων δὲ Ἐρμιόνη τε καὶ Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ
 τῇ Λακωνικῇ, Αἰγυῖων δὲ Παρραρεῖται πάντες. οἱ δὲ
 Κυνοῦριοι αὐτόχθονες εἶναι δοκέουσι μῦθοι εἶναι Ἰω-
 νες, ἐκδεσθώριενται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ
 τοῦ χρόνου, εἶναι Ὀρνεῖται καὶ περιόικοι. Τούτων ὧν
 τῶν ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα,
 ἐκ τοῦ μέσου κατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ
 τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῆδιζον.

Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῳ τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν, 74
 ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες καὶ τῇσι νηυσὶ
 οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως
 ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὔτω περὶ σφίσι

αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυβιάδew ἀβουλίην, τέλος δὲ ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν, ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεῶν εἴη ἀποπλῶειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μὴδὲ πρὸς χώρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύ-
75 νασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς ὥς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μῆδων ἄνδρα πλοῖω, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεῶν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων, τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοῖω ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων τάδε· Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατ' ὑπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα φράσσοντα, ὅτι οἱ Ἕλληνες δορησμὸν βουλευόνται καταρρωδηκότες, καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιιδίητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὅψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ. Ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδῶν
76 ἀπαλλάσσετο, τοῖσι δὲ ὥς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἡπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν, τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν

Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἄμφι τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυ-
νόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάν-
τα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον
τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἑλλήσι μηδὲ φυγεῖν ἐξῆ, ἀλλ' ἀπο-
λαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτε-
μισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν
καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὥς
ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων
τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἑν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς
ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἐκέετο ἡ νῆσος, ἵνα
τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίησαν δὲ
σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοίαιτο οἱ ἐναντίοι. Οἱ μὲν δὴ
ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὥς οὐκ εἰσι ἄλη- 77
θές, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι κατα-
βάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν
νηυσὶ γεφυρώσωσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
διὰ Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ἵβριος υἱόν,
δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἷματι δ' Ἄρης
πόντον φοινίζει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμᾶρ
εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντι-
λογίης χρησμῶν περὶ οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ'
ἄλλων ἐνδέχομαι.

Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λό- 78
γων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὐκ ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο
τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρεον
αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι. Συν- 79
εστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστεί-

δης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος
 δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐ-
 τοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι
 καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦν ἦρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξε-
 καλέετο Θεμιστοκλέα, εἶντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν
 δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν
 λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, ἐθέλων αὐτῷ συμ-
 μίξαι. προακηκόεε δὲ, ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννή-
 σου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἴσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ οἱ
 Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· Ἡμέας στασιάζειν
 χρεῶν ἐστὶ ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ
 τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται.
 λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ
 ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτό-
 πτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν οὐδ' ἦν ἐθέλωσι Κο-
 ρίνθιοι τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἐκπλω-
 σαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ'
 80 ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμερον. Ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε·
 Κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγεilas. τὰ γὰρ
 ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις.
 ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ,
 ὅτε οὐκ ἐκόντες ἠθέλον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλλη-
 νες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ ἐπέειπερ ἦκεις χρη-
 στὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ
 λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω ὥς οὐ ποιούν-
 των τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμερον αὐτὸς παρ-
 ελθὼν, ὥς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, ἦν μὲν πείθονται,
 ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα, ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται,
 ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι διαδρῆσονται, εἴπερ πε-
 81 ριεχόμεθα πανταχόθεν, ὥς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρ-
 ελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ
 μόγις ἐκπλωσai λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι

γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἄλεξισομένους. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπας μετεστήκεε, τῶν δὲ αὐτὶς ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείδοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ 82 τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμέneos, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηϊ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Αἰμυνίῃ ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμὸν.

Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν 83 Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἡὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσει καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ τούτων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. Καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναγομένοισι δὲ σφι ἀν- 84 τίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὤκελλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἔξαναχθεὶς νηϊ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημή-

σασαν ἐς Αἰγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ
 καὶ τάδε, ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη, φανείσαν δὲ
 διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκούσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων
 στρατόπεδον ὄνειδίσασσαν πρότερον τάδε· Ὡ δαιμόνιοι,
 85 μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρουέεσθε; Κατὰ μὲν δὴ
 Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς
 Ἐλευσίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους
 Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πει-
 ραιέα. ἤθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέους
 ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυνὶ συχνῶν οὐ-
 νόματα τριηράρχων καταλέξει τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόν-
 των, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ
 Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμ-
 φοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκεν μέμνημαι τούτων μούνω
 ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐντυράν-
 νευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐερ-
 γέτης βασιλέος ἀνεγρόφη καὶ χώρη οἱ ἐδώρηθη πολλή. οἱ
 δ' εὐεργέται βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί.
 86 Περὶ μὲν νυνὶ τούτους οὕτω εἶχε, τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν
 ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραῖζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων δια-
 φθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν
 Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ
 βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων
 οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνολέεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη.
 καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακροῶ
 ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυ-
 μεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην, ἐδόκεε τε ἕκαστος ἐω-
 87 τὸν θηήσεσθαι βασιλέα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ
 ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως ὥς ἕκαστοι τῶν βαρ-
 βάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο, κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην
 τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασι-
 λέϊ· ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος

πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώ-
 κετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν, ἐμ-
 προσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλιναι, ἡ δὲ αὐτῆς
 πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα, ἔδοξέ οἱ
 τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ· διωκομένη γὰρ
 ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλήν ἀνδρῶν τε
 Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλώοντος τοῦ Καλυνδέων βα-
 σιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν
 ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε
 ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ
 συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα
 νηὺς. ὥς δὲ ἐνεβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη
 διπλόα ἐωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς
 νεὸς τριήραρχος ὥς εἶδὲ μιν ἐμβάλλουσιν νηὶ ἀνδρῶν
 βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα
 εἶναι ἢ αὐτομολεῖν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύ-
 νειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν τοι- 88
 οὔτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπο-
 λέσθαι, τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ
 τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται
 γὰρ βασιλέα θηεύμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν καὶ
 δὴ τινα εἶπαι τῶν παρεόντων· Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμι-
 σίην, ὥς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε;
 Καὶ τὸν ἐπείρεσθαι, εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἐρ-
 γον, καὶ τοὺς φάναι σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπι-
 σταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολε-
 μίην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικεν ἐς
 εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς
 μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἴ-
 παι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γεγό-
 νασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. Ταῦτα μὲν
 Ξέρξην φασὶ εἶπαι. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε 89

ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφὸς, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἕλληνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμίνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὅπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρεόμενοι ὥς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φεφυγούσῃσι περι-
90 ἐπίπτον. Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ· τῶν τινὲς Φοινίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάρησαν, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοῖατο αἱ νέες, ὥς προδόντων. συνήνευκε ὦν οὕτω ὥστε Ἴωνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιούδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρητικῇ νηὺς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίῃ νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρητικῶν τὴν νέα. ἅτε δὴ ἑόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρητικὲς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο· ὥς γὰρ εἶδε σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιεύμενος, καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλωσι. ὅπως γὰρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ ἀντίῳ Σαλαμῖνος, τὸ καλέσται Αἰγάλεως, ἀνενυθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι

καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης
παρεὼν τούτου τοῦ Φοινικῆτος πάθεος.

Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο, τῶν δὲ 91
βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλώνοντων πρὸς
τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα
ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θο-
ρύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας
τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλυνούσας· ὅπως δέ τινες
τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς
τοὺς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρουν νέες ἢ τε Θεμι- 92
στοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρόλου ἀν-
δρὸς Αἰγινήτεω νηϊ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε τὴν
προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιαθῶ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἣς
ἔπλωε Πυθίης ὁ Ἰσχενόου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα
ἀρετῆς εἵνεκεν εἶχον ἐν τῇ νηϊ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ
περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι ἦλω νηὺς ἡ Σιδωνίῃ ὥστε
Πυθίην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἶγιναν. ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα
τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς
στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε
ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμόν ὄνειδίζων. ταῦτα μὲν
νυν νηϊ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα,
οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἰ νέες περιεγένοντο, φεύγοντες
ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. Ἐν δὲ τῇ 93
ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται, ἐπὶ
δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης καὶ
Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλ-
ληνεύς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε,
ὅτι ἐν ταύτῃ πλώοι Ἀρτεμισίῃ, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρό-
τερον ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων
τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἐκέετο
μύριαι δραχμαὶ, ὃς ἂν μιν ζωὴν ἔλῃ· δεινὸν γάρ τι ἐποι-
εῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν

δὴ, ὥς πρότερον εἴρηται, διέφυγε, ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἱ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

- 94 Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχὰς, ὥς συνέμισγον αἱ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὥς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὥς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν τάδε· Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὥρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικέουσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρέοντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. Ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτίς τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν, ἣν μὴ νικέοντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὲ ἀποστρέψαντα τὴν νέαν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοις ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων, οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογεύουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοις σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι, μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη
- 95 Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίησε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων, οἱ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησιδί ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν 96
 Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγγανε
 ἔτι ἑόντα, ἐτόῃμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες
 τῇσι περιεούρησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ
 ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ξέφυρος ἔφερε τῆς
 Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡϊόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα, ὥστε
 ἀποπεπλησθαι τὸν χρησμόν τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ
 τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ,
 καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰ-
 ρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ Λυ-
 σιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάν-
 τας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρούξουσι.
 τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας, 97
 μὴ τις τῶν Ἰώνων ὑπόθῃται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοή-
 σωσι πλῶειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας
 καὶ ἀπολαμφθῆις ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ,
 δρησμόν ἐβούλενε· ἐθέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε
 τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑαυτοῦ ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα
 ἐπειράτο διαχοῦν, γαυλούς τε Φοινικητοὺς συνέδεε, ἵνα
 ἀντί τε σχεδίνης ἔωσι καὶ τείχεος, ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον
 ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν πάν-
 τες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα εὖ ἠπιστέατο, ὡς ἐκ παν-
 τὸς νόου παρεσκεύασται μένων πολεμήσειν· Μαρδόνιον
 δ' οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἑόντα
 τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίησε, καὶ
 ἐπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι συμ-
 φορήν. Τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ τι θᾶσσον 98
 παραγίνεται θνητὸν ἑόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται
 τοῦτο. λέγουσι γάρ, ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἢ ἡ πᾶσα ὁδός,
 τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην

ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος, τοὺς οὔτε νικητὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον αὐτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμῶν παραδιδοί τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἦδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατάπερ Ἑλλησι ἢ λαμπαδηφορίῃ, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελεύουσι. Τοῦτο 99 τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγραρήϊον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὥς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας, ὥς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίγησι πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίεν θυμῖμακα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθείῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέοντο ἀπλέρῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτῇ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίεν, ὥς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες.

100 Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτός σφεας ἀπικόμενος ἐπαυσε. Μαρδόνιος δὲ ὁρέων μὲν Ξέρξην συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δροισμὸν βουλευεῖν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας πρὸς ἐωυτὸν ὥς δώσει δίκην ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον εἶη ἀνακινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα· πλέον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὦν ταῦτα προσέφερε τὸν λόγον τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο μήτε συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιέο τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκεν πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγῶν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν σφι

ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πε-
 ρήσεται ἀντιωθῆναι, οὐτ' ἐκ τῆς ἡπείρου τῆσδε· οἳ τε
 ἡμῖν ἠντιώθησαν, ἔδωσαν δίκας. εἰ μὲν νυν δοκέει, αὐ-
 τίκα πειρεώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπι-
 σχεῖν, παρέχει ποιεῖν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμεε· οὐ γάρ
 ἔστι Ἑλλήσι οὐδεμία ἔκδυσις μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν
 ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μά-
 λιστα μὲν νυν ταῦτα ποίεε· εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται
 αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω
 καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης
 καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλήσι. οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι
 Πέρσῃσι τοι δεδήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἐρέεις ὅκου
 ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι
 καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς
 Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν ἐπειδὴ οὐ Πέρ-
 σαι τοι αἰτιοὶ εἰσι, ἐμοὶ πεῖθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ παρα-
 μένειν, σὺ μὲν ἐς ἥθεα τὰ σεωντοῦ ἀπέλαυνε, τῆς στρα-
 τιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν, ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὴν Ἑλλάδα πα-
 ρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρα-
 τοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὥς ἐκ κακῶν 101
 ἐχάρη τε καὶ ἥσθη, πρὸς Μαροδόνιον τε βουλευσάμενος
 ἔφη ὑποκρινέεσθαι ὁκότερον ποιήσει τούτων. ὥς δὲ ἐβου-
 λεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρ-
 τεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον
 ἐφαίνετο μούνη νοεῦσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ ἀπῆκετο ἡ
 Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους, τοὺς τε συμ-
 βούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης
 τάδε· Κελεύει με Μαροδόνιος μένοντα αὐτοῦ πειραῖσθαι
 τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς
 στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομέ-
 νοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει
 ποιεῖν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμε-

- νος τοῦ στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην, αὐτὸν δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ εἰς ἡθρα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔῴσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον ὁκότερα ποιέων ἐπι-
- 102 τύχῳ εὖ βουλευσάμενος. Ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο, ἡ δὲ λέγει τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν, ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι προήγμασι δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω, Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσῃν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἣν καταστρέψῃται τά φησι ἐθέλῃν καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νόεων λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ᾧ δέσποτα, γίνεται, οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο, τοῦτο δὲ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιεόντος καὶ σόων, τῶν προηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἣν γὰρ σύ τε περιῆς καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλακίς ἀγῶνας δραμεύονται περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ, ἣν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικέοντες οἱ Ἕλληνες νικέουσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ, τῶν εἵνεκεν τὸν στόλον
- 103 ἐποίησας, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς. Ἦσθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τάπερ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωθήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας εἰς Ἐφεσον· νόθοι γὰρ
- 104 τινες παῖδες οἱ συνείποντο. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἰόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ. [οἱ δὲ Πηδασεὺς οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοιςι τούτοιςι τοιόνδε φέρεται προῆγμα γίνεσθαι· ἐπ-

εὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι
 τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε
 ἢ ἱρεῖα αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο
 δέ σφι δις ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ 105
 Ἑρμότιμος ἦν] τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολε-
 μίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος ἀνὴρ Χῖος, ὃς
 τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅπως γὰρ
 κτήσαιο παῖδας εἶδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων ἀγινέων
 ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἑφεσον χρημάτων μεγάλων.
 παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι
 πίστιος εἵνεκεν τῆς πάσης τῶν ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ
 ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου
 τὴν ζόην, καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ, οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυς-
 τύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ
 βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων, χρόνου δὲ προϊόντος πάν-
 των τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Φέρῳ. Ὡς δὲ 106
 τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθή-
 νας ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα
 ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χῖοι μὲν νέμονται,
 Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα.
 ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φίλους λό-
 γους, πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι
 ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τούτων ὅσα
 μὴν ἀγαθὰ ποιήσῃ, ἣν κομίσας τοὺς οἰκέτας οἰκὴν ἐκείνη,
 ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον
 κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ
 μὴν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· Ὡ πάντων ἀν-
 δρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτη-
 σάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργά-
 σατο, ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινὰ, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας
 τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανέω

τότε. οἳ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεόμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς ἐμὰς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὥς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν ἡναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐαυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν, ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίεε ταῦτα. αὐτοῦ τε, ὥς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότημος.

- 107 **ΞΕΡΞΗΣ** δὲ ὥς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἑφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιεῖν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρεόμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, τῆς δὲ νυκτὸς κελεύσαντος βασιλέος τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὥς τάχεος εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλέϊ. ἐπεὶ δὲ ἀρχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄγκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφρευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ
- 108 νέες εἶεν, ἀλλ' ἄγκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὀρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἤλπιζον καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον, ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὥς ἀλεξήσομενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰκωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπέιδον διώξαντες μέχρι Ἀνδρου, ἐς δὲ τὴν Ἀνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νέας πλώειν ἰθὺς ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων,

ὥς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργασαίαιτο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖν ἀπολαμφθεῖς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτο ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν, ὥς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε τι προχωρεῖν οἷόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέσεται, ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἐχομένῳ πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιν τε καὶ κατ' ἔθνεα, ἥτοι ἀλίσκομένων γε ἢ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων. τροφὴν τε ἔξιν σφέας τὸν ἐπέτεον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσην, ἑατέον ὦν εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πεί- 109 σαι τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θερμστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι οὔτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότες περιημέκτεον, ὥρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, εἰ ὅλλοι μὴ βουλοίατο· ἔλεγέ σφι τάδε. Καὶ αὐτοὺς ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι, ἄνδρας ἐς ἀναγκαιὴν ἀπειληθέντας νενικημένους ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα. ἡμεῖς δὲ εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι· μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι εὐντά ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον, ὃς τά τε ἰρὰ καὶ τὰ ἰδία ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο ἐμπιπράς τε καὶ κυταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα, ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε

πέδας τε κατήκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν νῦν
 μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε αὐτῶν ἐπι-
 μεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλα-
 σάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἔχέτω, παντελέως ἀπελάσας
 τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλώωμεν ἐπὶ Ἑλλησ-
 πόντου καὶ Ἰωνίης. Ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων
 ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσην, ἵνα ἦν ἄρα τί μιν καταλαμ-
 βάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφὴν· τὰ περ
 110 ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε,
 Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδο-
 γμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὖ-
 βουλος, πάντως ἐτοιμοὶ ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὥς δὲ
 οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θε-
 μιστοκλῆς ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπί-
 στευε σιγᾶν ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς
 ἐντετεῖλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης
 αὐτίς ἐγένετο. οἱ ἐπεῖτε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ
 μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ
 Ξέρξην ἔλεγε τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆς,
 στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάν-
 των ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστο-
 κλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς
 Ἕλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλ-
 λησπόντῳ γεφυῖρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν
 111 κομίζεο. Οἱ μὲν ταῦτα σημῆναντες ἀπέπλωον ὀπίσω, οἱ
 δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τέ σφι ἀπέδοξε μῆτ' ἐπιδιώκειν ἔτι
 προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νέας, μῆτε πλῶειν ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περι-
 κατέατο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιω-
 τέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος χρήματα οὐκ ἔδοσαν,
 ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὥς ἤκοιεν
 Ἀθηναῖοι περὶ ἐαυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους,

Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκάην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι
 χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα λέγοντες, ὥς κατὰ
 λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες
 καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν εὖ, ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεω-
 πείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρή-
 στους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλο-
 χωρεῖν, Πενίην τε καὶ Ἀμνηχανίην, καὶ τούτων τῶν
 θεῶν ἐπηβόλους ἐόντας Ἀνδρίους οὐ δώσειν χρήματα·
 οὐδέποτε γὰρ τῆς ἑαυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύ-
 ναμιν εἶναι κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινόμενοι
 καὶ οὐ δόντες χρήματα ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλῆς δὲ, 112
 οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας
 νήσους ἀπειλητηρίους λόγους αἵτετε χρήματα διὰ τῶν αὐ-
 τῶν ἀγγέλων, χρεόμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους
 ἐχρήσατο, λέγων ὥς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει
 τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει.
 λέγων ὦν ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυ-
 στίων τε καὶ Παρίων, οἳ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον
 ὥς πολιορκείτο διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὥς εἶη
 ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα ἔπεμ-
 πον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων,
 οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δὲ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ
 τούτους μούρους. καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου
 εἵνεκεν τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμι-
 στοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θε-
 μιστοκλῆς μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὀρμεόμενος χρήματα πα-
 ρὰ νησιωτέων ἐκτάτο λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἄμφι Ξέρξην ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ 113
 τὴν ναυμαχίην ἐξήλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν.
 ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα
 δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν, χειμερῖσαι δὲ ἄμει-
 νον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτεν ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶ-

σθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρευος τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος, μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλὴν, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἶδεά τε ὑπῆρξε διαλέγων, καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν συνῆδε πεπονημένον· ἐν δὲ πλείστον ἔθνος Πέρσας αἵρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους, ἐπὶ δὲ Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμη δὲ ἕσσονες· ὥστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι
114 σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδονίῳς τε τὴν στρατιὴν διέκρινε καὶ Ξέρξης ἣν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξην αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὲ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῆται, ὅς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὅψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλείδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλεῦ ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ ἐτύγγανε παρεστεῶς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε· Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας, οἷας ἐκείνοισι
115 πρόπει. Ὁ μὲν δὲ δεξάμενος τὸ δηθὲν ἀπαλλάσσετο, Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσαεράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος ὥς εἰπεῖν.

ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο καὶ κατ' οὔστινας ἀνθρώ-
 πους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπάζοντες ἐσιτέοντο, εἰ δὲ
 καρπὸν μηδένα εὔροιεν, οἱ δὲ τὴν πόλιν τὴν ἐκ τῆς γῆς
 ἀναφυομένην καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιλέπον-
 τες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν
 τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ'
 ἐποίησεν ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν
 καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νουσέον-
 τας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῆσι πόλισι, ἵνα ἐκά-
 στοτε γένοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν
 Θεσσαλίῃ τέ τινας καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μα-
 κεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλανε, ἀπιὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόν-
 τες οἱ Παῖονες τοῖσι Θρηῖξι ἀπαιτέοντος Ξέρξεω ἔφασαν
 νεμομένας ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηϊκῶν τῶν περὶ
 τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. Ἐνθα καὶ ὁ τῶν 116
 Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς Θρηῖξ, ἔρ-
 γον ὑπερφυῆς ἐργάσατο. ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ
 ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἶχετο ἄνω ἐς τὸ οὐρὸς τὴν
 Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγέ-
 νετο θηήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρ-
 σῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες ἔξ ἐόντες, ἐξώ-
 ρυξε αὐτῶν ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίνην ταύ-
 την. Καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον, οἱ δὲ 117
 Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν
 πόρον, ἐπειγόμενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῆσι νηυσὶ διέβη-
 σαν ἐς Ἀβυδον· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὔρου ἔτι ἐντετα-
 μένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ
 κατεχόμενοι σιτία τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον, οὐ-
 δένα τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες
 ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ δὲ

- 118 λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λόγος λεγόμενος, ὥς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων ἀπύκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρᾶτο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνει ἐπιτράπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβάς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλώοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίν. καὶ δὴ μᾶλλον γὰρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νεὸς ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων· ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτην, εἴ τις ἐστὶ σφι σωτηρίῃ. καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, ἣν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξην λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι· Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἴκε ἐμοὶ εἶναι ἢ σωτηρίῃ. Τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέαν ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὥς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξην, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῳ στεφάνῳ τὸν κυβερνήτην, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώ-
- 119 λεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὗτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξην, ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κόλην νέαν ἑόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἐρετέων ἑόντων Φοινίκων ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται,

ὁ δὲ ἡγεμέμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέρα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρ- 120
 ξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα, καὶ ξει-
 νίην τέ σφι συνθέμενος καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκι-
 νάκη τε χρυσέῳ καὶ τιήρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ ὥς αὐτοὶ λέ-
 γουσι Ἀβδηρίται, λέγοντες ἔμοιγε οὐδαμῶς πιστά, πρῶ-
 του ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὥς
 ἐν ἀδείῃ εἶναι. τὰ δὲ Ἀβδηρα ἴδρυται πρὸς τοῦ Ἑλλησ-
 πόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἠϊόνος, ὅθεν
 δὴ μὲν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε οὐκ οἶοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν 121
 τὴν Ἀνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηϊώσαντες
 αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα
 μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριή-
 ρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἡ-
 περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ
 Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο
 τὴν ληΐην καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφοὺς, ἐκ
 τῶν ἐγένετο ἀνδριάς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νεός,
 εἶναι μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἔστηκε δὲ οὗτος τῇ περ
 ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκρο- 122
 θίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοι-
 νῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ
 παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγι-
 νητέων δὲ οὐ, ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν
 Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι ἀνέθεσαν
 ἀστέρας χρυσεούς, οἱ ἐπὶ Ἰστοῦ χαλκείου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ
 τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου κρητῆρος. Μετὰ δὲ 123
 τὴν διαίρεσιν τῆς ληΐης ἐπλουν οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν
 ἀριστήϊα δάσονται τῷ ἀξιώτατῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ
 τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ
 διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ,

- τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντας ἐκ πάντων, ἐν-
 θαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς
 ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ
 συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντας. οἱ μὲν δὴ ἔμου-
 νοῦντο, Θεμιστοκλῆς δὲ δευτερηῶσισι ὑπερεβάλλετο πολ-
 124 λόν. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων
 φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλῶντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρί-
 των, ὅμως Θεμιστοκλῆς ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι
 ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλ-
 λάδα. ὅτι δὲ νικέων οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι
 ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαιμόνα ἀπί-
 κετο ἐθέλων τιμηθῆναι. καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς
 μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήϊα μὲν νυν
 ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ δε-
 ξιότητος Θεμιστοκλεῖ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἔδω-
 ρήσαντο δὲ μιν ὅκῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι. αἰνέ-
 σαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι Σπαρ-
 τητέων λογάδες, οὗτοι οἵπερ ἱππῆες καλέονται, μέχρι
 οὔρων τῶν Τεγεατικῶν, μούνον δὴ τοῦτον πάντων ἀν-
 125 θρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Σπαρτιῆται προέπεμψαν. Ὡς
 δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα
 Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστο-
 κλέος ἐὼν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ
 καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαί-
 μονα ἄπιξιν προφέρων, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέ-
 ρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δὲ,
 ἐπεῖτε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε·
 Οὕτω ἔχει τοι· οὕτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην
 οὕτω πρὸς Σπαρτητέων, οὕτ' ἂν σύ, ὦνθρωπε, ἐὼν
 Ἀθηναῖος.
- 126 Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτάβαξος δὲ ὁ
 Φαρνάκεος ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ

δὲ τῶν Πλαταιικῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἑξ
 μυριάδας στρατοῦ τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε
 βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ
 δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγένετο, ἅτε
 Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μα-
 κεδονίην καὶ οὐδὲν κω κατεπεύγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο
 στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτι-
 δαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτι-
 δαιῆται, ὥς βασιλεὺς παρεξεληλάκεε καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι
 Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φα-
 νεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὥς δὲ καὶ ἄλλοι
 οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρτάβαξος ἐπο- 127
 λιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυν-
 θίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε.
 εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξ-
 αναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἶλε πολιορ-
 κέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην, τὴν δὲ πόλιν πα-
 ραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ Χαλ-
 κιδικῷ γένει, καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξε- 128
 λὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαξος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως
 προσεῖχε, προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται προ-
 δοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός, ὅντινα
 μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ ὦν λέ-
 γεται, τέλος μέντοι τοιάδε ἐγένετο· ὅπως βιβλίον γρά-
 ψειε ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαξον πέμψαι ἢ
 Ἀρτάβαξος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ τὰς γλυ-
 φίδας περιειλιξάντες καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον ἐτό-
 ξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάλστος δὲ ἐγένετο ὁ Τι-
 μόξεινος προδιδούς τὴν Ποτίδαιαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρ-
 τάβαξος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου
 βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον, τὸν δὲ βληθέντα
 περιέδραμε ὄμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ, οἷ

- αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς ξμαθον τὸ βιβλίον, ἔφε-
 ρον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρῆν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλ-
 ληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι
 τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης ἔδοξε
 μὴ καταπλήξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ τῆς Σκιωναίων πό-
 λιος εἵνεκεν, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετ-
 έπειτεν χρόνον αἰεὶ προδόται. Ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ
- 129 ἐπάϊστος ἐγγόνεε, Ἀρταβάξω δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι
 ἐγγρόνεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης
 μεγάλη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι
 τέναγος γενόμενον παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς
 δύο μὲν μοίρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι
 ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ,
 ἐπῆλθε πλημυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω,
 ὥς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γενομένη. οἱ μὲν δὴ
 νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπι-
 σταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλε-
 σαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς
 πλημυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι
 τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προ-
 αστείῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων, οἵπερ καὶ διεφθά-
 ρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες εὖ
 λέγειν ἔμοιγε δοκεῖν. τοὺς δὲ περιγενομένους ἀπῆγε
 Ἀρτάβαξος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον.
- 130 Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἐπρηξαν,
 ὁ δὲ ναυτικὸς ὁ Φέρξεω περιγενόμενος, ὥς προσέμιξε τῇ
 Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος καὶ βασιλέα τε καὶ τὴν στρα-
 τιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθημενσε ἐς Ἀβυδον, ἐχειμέ-
 ρισε ἐν Κύμῃ. ἕαρος δὲ ἐπιλάμψαντος πρώτος συνελέγετο
 ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ· Περ-
 σέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτενον, στρατηγοὶ
 δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταῦν-

της ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου Ἰθαμίτῃς. ἅτε δὲ με-
γάλως πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἐσπέ-
ρης, οὐδ' ἐπηνάγκασε οὐδὲ εἰς, ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατή-
μενοι ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῇ, νέας ἔχοντες
σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς
Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποκρήσειν σφι
τὴν ἐωυτῶν φυλάσσειν, σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ
ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλ-
λάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσσωμένοι ἦσαν
τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρατῆσειν τὸν Μαρ-
δόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο, εἴ τι
δυναίατο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτα-
κούστεον, ὅκῃ πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοὺς 131
δὲ Ἕλληνας τό τε ἕαρ γινόμενον ἤγειρε καὶ Μαρδόνιος
ἐν Θεσσαλίῃ ἐὼν. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὐκᾶ συνελέγετο, ὁ δὲ
ναυτικὸς ἀπίκητο ἐς Αἴγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκα-
τόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Με-
νάρεος τοῦ Ἠγησίλεω τοῦ Ἰπποκρατίδεω τοῦ Λευτυχί-
δεω τοῦ Ἀναξίλεω τοῦ Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδρίδεω
τοῦ Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλλου τοῦ Εὐ-
νόμου τοῦ Πολυδέκτεω τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυφῶντος
τοῦ Προκλέος τοῦ Ἑλιστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ
Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰ-
κίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν θυῶν τῶν
μετὰ Λευτυχίδην πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι βα-
σιλέες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάν-
θιππος ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν 132
πᾶσαι αἱ νέες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπε-
δον τῶν Ἑλλήνων, οἱ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγω πρότερον
τούτων ἀπικόμενοι ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν
τὴν Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληΐδεω ἦν. οἱ στα-

σιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι
 τῷ Χίου τυράννῳ, ἔόντες ἀρχὴν ἐπτά· ἐπιβουλεύοντες
 δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο ἐξενείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν
 ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἔξ ἔόντες ὑπ-
 ἐξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ
 καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι κατα-
 πλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγισ μέχρι
 Δήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἑλλησι
 οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα
 πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἠπιστάτο δόξῃ καὶ Ἡρα-
 κλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο ὥστε
 τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρας ἀνωτέρω Σάμου μὴ
 τολμᾶν καταπλῶσαι καταρροδικότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας
 χρητίζοντων Χίων τὸ πρὸς τὴν ἡῶ κατωτέρω Δήλου. οὐ-
 133 τω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφεων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες
 ἐπλουν ἐς τὴν Δήλον, Μαρθόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην
 ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεόμενος ἔπεμπε κατὰ τὰ χρη-
 στήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὖνομα ἦν Μῦς, ἐν-
 τειλάμενος πανταχῇ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε
 ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅτι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν
 πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι·
 οὐ γὰρ ὧν λέγεται· δοκέω δ' ἔργωγε περὶ τῶν παρῶντων
 134 προηγμάτων καὶ οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς
 τε Λεβιάδειαν φαίνεται ἀπικόμενος καὶ μισθῷ πείσας τῶν
 ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς
 Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ
 καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ
 Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο ἔστι δὲ, κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἰσοῖσι
 αὐτόθι χρηστηρίαῖζεσθαι, τοῦτο δὲ ξεινόν τινα καὶ οὐ
 Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκόιμησε ἐς Ἀμφιάρεω. Θη-
 βαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε·
 ἐκέλευσέ σφεας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος

ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἑωυτῷ ἢ ἅτε μάντι
 χρέεσθαι ἢ ἅτε συμμάχῳ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ
 σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θη-
 βαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι. Τόδε δὲ θῶμά 135
 μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων, ἐλθεῖν ἄρα
 τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστρωφεόμενον πάντα τὰ χρηστή-
 ρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ
 τὸ ἱρὸν καλέεται μὲν Πτώον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ
 ὑπὲρ τῆς Κωπαίδος λίμνης πρὸς οὐρεὶ ἀγχοτάτῳ Ἀκραι-
 φίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεῖτε παρελθεῖν τὸν κα-
 λεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαι οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς
 ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπογραφομένους τὰ θε-
 σπιέειν ἐμελλε. καὶ πρόκατε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ
 γλώσση χρᾶν καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν
 θώματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλ-
 λάδος, οὐδὲ ἔχειν ὅ τι χρήσονται τῷ παρέοντι πρήγματι,
 τὸν δὲ Εὐρωπέα Νῦν ἐξαρκάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν ἐφέ-
 ροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν
 ἐς αὐτήν, φάναι δὲ Καρὴν μιν γλώσση χρᾶν, συγγραψά-
 μενον δὲ οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ 136
 ἐπιλεξάμενος ὅ τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦ-
 τα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω
 ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι
 ἦσαν Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυραίην, Ἀμύντεω δὲ
 θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγε-
 γόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μη-
 τροπάτορος, τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλά-
 βανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι, ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος πυ-
 θόμενος ὅτι πρόξεινός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος
 ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσ-
 κητέεσθαι, λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκι-
 μον, τὰ τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθή-

ματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἡπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων κατήλπιξε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν, τάπερ ἂν καὶ ἦν, πεξῇ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων. οὕτω τε ἐλογίζετο κατ' ὑπερθεῖ οἱ τὰ πρηγμάτα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλεύοντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὲ πειθόμενος ἔπεμπε.

137

ΤΟΥ ΔΕ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστὶ ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρώπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἀργεος ἔφυγον εἰς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης, ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες εἰς τὴν ἄνω Μακεδονίην ἀπίκοντο εἰς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτενον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτά τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μούνον ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτῇ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπῶτο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητός, τοῦ Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῷτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα ὥς εἴη τέρας καὶ φέροι εἰς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θήτας προηγόρενέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ περὶ ἀκούσας, ἣν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην εἰς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβῆς γενόμενος· Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι, δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὲ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὥς ἤκουσαν ταῦτα, ὁ δὲ παῖς, ἐτύγγανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε, Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς, περι-

γραφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον, περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρις ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' ἐκείνου. Οἱ μὲν δὴ 138 ἀπῆλθαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων, οἷόν τι χρῆμα ποιήσσειε ὁ παῖς καὶ ὥς σὺν νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ ὄξυνθεις πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεος ἀπόγονοι σωτήρι. οὗτος, ἐπεὶ τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρῦν ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἴους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίου, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκάστῳ ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὀδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοις καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποις ἦλθον, ὥς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὗρος κέεται, Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεόμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ 139 τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνει· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος, Ἀμύντης δὲ Ἀλκίτεω, Ἀλκίτεω δὲ πατήρ ἦν Ἀέροπος, τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐγεγόνει μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, ὥς δὲ 140 ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μακεδονίου, α) ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μακεδόνιος τάδε λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέως λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτιάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γενομένας πάσας μετήμι. νῦν τε ὧδε, Μακεδόνιε, ποίει. τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί, ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, εἶντες αὐτόνομοι. ἰρὰ τε πάν-

τα σφι, ἣν δὴ βούλονται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθω-
 σον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως
 ἔχει μοι ποιεῖν ταῦτα, ἣν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένη-
 ται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε νῦν· τί μαίνεσθε πόλεμον βασι-
 λείᾳ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλαισθε, οὔτε οἷοί
 τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἰδετε μὲν γὰρ τῆς
 Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθά-
 νεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐοῦσαν δύναμιν, ὥστε
 καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλαισθε καὶ νικήσητε, τοῦπερ ὑμῖν
 οὐδεμία ἐλπίς εἴπερ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολ-
 λαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρισεύμενοι βασιλέϊ στέ-
 ρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θείειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν,
 ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσα-
 σθαι βασιλέος ταύτῃ ὥρμημένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν
 β) ὁμαιχιμῖν συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρ-
 δόνιος μὲν ταῦτα, ὃ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν
 πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας εὐ-
 σης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω· οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμά-
 θοιτε, προσχρητίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνο-
 ρέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοίσι τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον
 πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρεον τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν
 κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύνα-
 μιν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεῖρ ὑπερμήκης.
 ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ'
 οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ
 τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμαχῶν πάντων, αἰεὶ τε
 φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν
 κεντημένων. ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦ-
 τα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς
 ἁμαρτάδας ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος
 141 μὲν ταῦτα ἔλεξε, Λακεδαιμόνιοι δὲ, πυθόμενοι ἥκειν
 Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ

Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὥς σφεας χρεῶν
 ἔστι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοπον-
 νήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν
 μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, ἀντίκα τέ σφι ἔδοξε
 πέμπειν ἄγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων
 γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. ἐπανεμείναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι
 διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον Λακεδαιμόνιοι
 πεύσεσθαι ἤκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ' ὁμο-
 λογίῃ, πυθόμενοι τε πέμψειν κατὰ τάχος ἄγγέλους. ἐπί-
 τηδες ὦν ἐπόλευν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
 τὴν ἐωυτῶν γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξαν- 142
 δρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι·
 Ἡμέας δὲ ἐπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων
 μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα μήτε λό-
 γους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον
 οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρουν οὔ τί γε ἄλλοισι Ἑλλήνων
 οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἥκιστα πολλῶν
 εἴνεκεν· ἡγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς οὐδὲν
 ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἄγων
 ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως
 γε τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι
 Ἕλλησι Ἀθηναίους οὐδαμῶς ἀνασχετόν, οὔτινες αἰεὶ καὶ
 τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων.
 πιεζομένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν
 ἔστερήθητε διξῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη
 πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ οἱ
 σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικῆς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον
 ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέφειν, ἔστ' ἂν ὁ
 πόλεμος ὅδε συνεστήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μα-
 κεδὼν ἀναγνώσῃ, λεήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ
 μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἔστί, τύραννος γὰρ ἐὼν τυράννω
 συγκατεργάζεται, ὑμῖν δὲ γε οὐ ποιητέα, εἰ περ εὖ τυρ-

χάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι ὥς βαρβάροισι ἐστὶ
 143 οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. Ταῦτα ἐλεξαν οἱ ἄγγε-
 λοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τά-
 δε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη
 ἐστὶ τῷ Μῆδω δύναμις ἥπερ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό
 γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι ἀμυνεό-
 μεθα οὕτω, ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ
 βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πείρεο ἀναπείθειν οὔτε ἡμεῖς
 πεισόμεθα. νῦν δὲ ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ, ὥς Ἀθηναῖοι
 λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἦγ τῇ καὶ νῦν
 ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι
 τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι
 ἥρωσι, τῶν ἐκείνους οὐδεμίαν ὅπιν ἔχων ἐνέπρησε τοὺς τε
 οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων
 τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ
 ὑπουργεῖν ἀθέμιτα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γάρ σε βουλό-
 μεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα πρό-
 144 ξεινὸν τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπε-
 κρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τάδε·
 Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρ-
 βάρῳ κάρτα ἀνθρωπήϊον ἦν. ἀτὰρ αἰσχυρῶς γε οἴκατε
 ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρωδῆσαι, ὅτι
 οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμόθι τοσοῦτος οὔτε χώρη κάλ-
 λει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέ-
 λοιμεν ἂν μηδίσαντες καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά
 τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποι-
 εῖν, μηδ' ἦν ἐθέλωμεν· πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα τῶν
 θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ
 συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρέειν ἐς
 τὰ μέγιστα μᾶλλον ἥπερ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμέ-
 νῳ, αὐτίς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἐὸν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσ-
 σον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι ἥθεά τε ὁμό-

τροπα, τῶν προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθε τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρῳ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν πρόνοιαν τὴν ἐς ἡμέας ἐοῦσαν, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται, ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω, ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ, ὥς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν ὥς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὥς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν, ἀλλ' ἐπεὶ τὰχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς ἐστὶ προβωθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην. Οἱ μὲν ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπραγμένα μετέμελε οὐδὲν, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπεμψε

τε Θώρηξ ο Αθηναῖος Ξέρξην φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ
 2 φανεροῦ παρήκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ
 πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι
 κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβούλευον αὐτῷ,
 λέγοντες ὥς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπε-
 δεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἰέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ
 ἰζόμενον ποιεῖν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα κατα-
 στρέψεται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρο-
 νέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταῦτ' ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶ-
 ναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσεις
 τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως
 ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλευμάτων. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς
 δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσιν, πέμπων δὲ τὴν
 Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέον-
 3 τας ῥηιδίως μετὰ τῶν στασιωτῶν καταστρέψαι. Οἱ μὲν
 ταῦτα συνεβούλευον, ὁ δὲ οὐκ ἐπέλθετο, ἀλλὰ οἱ δεινός
 τις ἐνέστακτο ἱμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα εἰλεῖν, ἅμα μὲν
 ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε
 βασιλεῖ δηλώσειν ἔόντι ἐν Σάρδισι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὅς
 οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθη-
 ναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο
 εἶναι ἐν τε τῇσι νηυσὶ, αἰρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ
 βασιλέος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστέρην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρα-
 4 τήν τε δεκάμηρος ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο
 Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην ἄνδρα Ἑλ-
 λησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέ-
 ξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε.
 ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστελλε προέχων μὲν τῶν Ἀθη-
 ναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίσας δὲ σφεας ὑπήσειν τῆς
 ἀγνωμοσύνης ὥς δοριαλώτου ἐούσης πάσης τῆς Ἀττικῆς
 χώρας καὶ ἐούσης ἤδη ὑπ' ἐωυτῷ. τούτων μὲν εἵνεκει
 5 ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ ἀπικόμενος

ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων *Λυκίδης* εἶπε γνώμην, ὥς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον, τὸν σφι *Μουρυχίδης* προφέρει, ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ *Μαρδονίου*, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἤνδανε, Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὥς ἐπύθοντο, περιστάντες *Λυκίδην* κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον *Μουρυχίδην* ἀπέπεμψαν Ἀσινέα. γενομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ *Σαλαμῖνι* περὶ τὸν *Λυκίδην*, πυνθάνονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν *Λυκίδεω* οἰκίην ἦσαν αὐτοκελέες, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς 6 δὲ τὴν *Σαλαμῖνα* διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς *Πελοποννήσου* στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίησαν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ *Βοιωτίῃ* ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς *Σαλαμῖνα*, ἐς *Λακεδαίμονα* τε ἔπεμψαν ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι *Λακεδαιμονίοισι* ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν ἄλλ' οὐ μετὰ σφεων ἠντίασαν ἐς τὴν *Βοιωτήν*, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δῶσειν, προεῖπαί τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνέουσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὐρήσονται. Οἱ 7 γὰρ δὴ *Λακεδαιμόνιοι* ὄρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σφι ἦν Ἰακίνθια, περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι, τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ δὴ ἐπάλξις ἐλάμβανε. ὥς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν *Λακεδαίμονα* οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν, ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ *Πλαταιῶν*, ἔλεγον τὰδε

- α) ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους· Ἐπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι λέγοντες, ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μῆδων τοῦτο μὲν τὴν χώρην ἀποδιδοῖ, τοῦτο δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα· ἡμεῖς δὲ Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεωτέρον ἐστὶ ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων
- β) οὕτω ἀκίβδηλον ἐὼν νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Τρεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεῖτε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τείχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν τέλει ἐστὶ, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσῃ ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιείδετε τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὼν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μὴ νίουσι· οὐ γὰρ ἐποίησατε ἐπιτηδέως· νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεωτάτον ἐστὶ
- 8 ἐμμαχέσασθαι τὸ Θωριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐς τὴν ἑτέραν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλει. οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἶτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνοιο ἐς Ἀθήνας σπουδὴν με-

γάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὦρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἴσθμός σφι ἔτε-
 τείχιστο καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε
 δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὐκ ἔπειτε-
 τείχιστο, ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρωδηκότες τοὺς
 Πέρσας. Τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν 9
 Σπαρτιητέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς
 ὑστάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι Χίλεος ἀνὴρ Τε-
 γεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαιμόνι μέγιστα ξείνων, τῶν
 ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλε-
 γον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὕτω
 ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων,
 τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμαχῶν, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ Ἴσθ-
 μοῦ ἐληλαμένου κρατεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπε-
 πτέεται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακού-
 σατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι
 φέρον. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε, οἱ δὲ φρενὶ λα- 10
 βόντες τὸν λόγον αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέ-
 λοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολιῶν, νυκτὸς ἔτι ἐκ-
 πέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων καὶ ἑπτὰ περὶ
 ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων, Πανσανίῃ τῷ Κλεομ-
 βρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν νυν ἡ ἡγεμο-
 νίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν ἦν ἔτι παῖς,
 ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ
 ὁ Πανσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι
 περιῆν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν
 τὸ τεῖχος δείμασαν μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ
 βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος
 ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ
 ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ
 Πανσανίης Εὐρύανакτα τὸν Δωριεὺς, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα
 τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὴ σὺν Πανσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω

- 11 Σπάρτης, οἱ δὲ ἄγγελοι, ὥς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰ-
 δότες περὶ τῆς ἐξόδου ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ
 δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἐωντοῦ ἔκα-
 στος· ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς μὲν, ὦ Λακε-
 δαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ
 παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ
 ὥς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χῆτι τε συμμάχων, καταλύ-
 σονται τῷ Πέρσῃ οὕτω, ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσά-
 μενοι δέ· δῆλα γὰρ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα.
 συστρατευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἂν ἐκείνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς
 δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε, ὁκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ
 ἐκβαίῃη. Ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ ἐφοροὶ εἶπαν
 ἐπ' ὄρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεστείῳ στείχοντας
 ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους.
 οἱ δὲ ὥς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτεον τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμε-
 νοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν, ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι
 ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι τῶν πε-
 ριοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλῖται
 τῷτὸ τοῦτο ἐποίευν.
- 12 Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο, Ἀργεῖοι δὲ ἐπεί-
 τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίῳ ἐξεληλυθότας
 ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρομῶν ἀνευ-
 ρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρ-
 δονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι.
 ὃς ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· Μαρδό-
 νιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι, ὅτι ἐκ Λακεδαί-
 μονος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὥς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν
 ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε
 εὖ βουλευόμενος. Ὁ μὲν δὴ εἶπας ταῦτα ἀπαλλάσσετο
- 13 ὁπίσω, Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν
 ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὥς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέ-
 σθαι, ἀνεκώχευε ἐθέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων,

ὁκοῖόν τι ποιήσουσι, καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν
 τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογή-
 σειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα
 λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμ-
 βαλεῖν ὑπεξεχώρεε ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἰ κοῦ
 τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν,
 πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλαντε δὲ τῶνδε εἰ-
 νεκεν, ὅτι οὔτε ἱππασίμη ἢ χώρη ἦν ἢ Ἀττικὴ, εἴ τε νι-
 κῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στευνόν,
 ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο
 ὦν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε
 φιλίῃ καὶ χώρῃ ἱππασίμῳ. Μαροδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώ- 14
 ρεε, ἥδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ εἰσὶν αὐτῷ ἤλθε ἀγγελίη πρόδρο-
 μὸν ἄλλην στρατιὴν ἦκειν ἐς Μέγαρον, Λακεδαιμονίων
 χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλεύετο, ἐθέλων, εἴ πως
 τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἦγε
 ἐπὶ τὰ Μέγαρον· ἢ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο
 χώρην τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐ-
 ρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἢ Περσικῇ αὕτῃ στρατιῇ
 ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα Μαροδόνιος ἦκε ἀγγελίη, ὥς ἁλῆες 15
 εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπο-
 ρεύετο διὰ Λεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο
 τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων, οὔτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν
 ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγραν. ἐν
 Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλίσάμενος καὶ τραπόμενος τῇ
 ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ
 τῶν Θηβαίων καίπερ μηδίζοντων ἔκειρε τοὺς χώρους,
 οὔτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχό-
 μενος, βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι,
 καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρη-
 σφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατό-
 πεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ὑσιᾶς, κατέτεινε

δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον. ἔχοντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγίνος ὁ Φρύωνος ἀνὴρ Θηβαῖος παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οὗτοι εἶπον-
 16 το. ἦν δὲ τὸ δεῖπνόν ποιούμενον ἐν Θήβῃσι. Τάδε δὲ ἦδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα καὶ σφῶν οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα εἶρεσθαι αὐτὸν ὁποδαπὸς ἐστὶ, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι ἐθέλω, ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεαυτοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψαι ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. Ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσῃν λέγειν καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θαμάσας τὸν λόγον εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεῶν ἐστὶ λέγειν καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνου ἐν αἴνῃ εἶναι Περσέων. Τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέφαι ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεῖς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδὺν ἔστι

τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρα-
 τέειν. Ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον,
 καὶ τάδε πρὸς τούτοις, ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα
 πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν
 μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτῇ στρατοπεδευομένου 17
 οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνεσέ-
 βαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοι περ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ
 οἰκημένων, μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμήδιζον
 γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης.
 ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας
 ὕστερον ἦλθον αὐτῶν ὀπλῖται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρ-
 μοκύδης ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο
 καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας ἐκέλευσέ
 σφας ἐπ' ἐσωτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ὥς δὲ ἐποίησαν
 ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα, μετὰ δὲ ταῦτα διεξ-
 ῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ
 Μῆδων ἐόντος φήμη ὥς κατακοντιέει σφέας, διεξῆλθε δὲ
 δι' αὐτῶν Φωκέων τῷ τὸ τοῦτο. ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατη-
 γὸς Ἀρμοκύδης παραίνεε λέγων τοιαύδε· ὦ Φωκέες, πρό-
 δηλα γὰρ, ὅτι ἡμεῖς οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προ-
 ὄπῳ θανάτῳ δῶσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν,
 ὥς ἐγὼ εἰκάζω, νῦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν χρεῶν
 ἐστὶ γενέσθαι ἀγαθόν. κρέσσον γὰρ ποιεῦντάς τι καὶ
 ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ περ παρέχοντας
 διαφθαρεῖν αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθῆτω τις αὐτῶν ὅτι
 ἐόντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλήσι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν. Ὁ 18
 μὲν ὦν ταῦτα παραίνεε, οἱ δὲ ἱππέες ἐπεῖτε σφας ἐκυ-
 κλώσαντο, ἐπήλυνον ὥς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετεί-
 νοντο τὰ βέλεα ὥς ἀπήσοντες, καὶ κού τις καὶ ἀπῆκε. καὶ
 οἱ ἀντίοι ἔβιασαν, πάντῃ συστρέψαντες ἐσωτοὺς καὶ πυ-
 κνώσαντες ὥς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον
 καὶ ἀπήλυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε

- εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὥρων πρὸς ἀλέξεισιν τραπομένους, δεισάμετες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα, οὕτω δὲ ἀπήλαυνον ὀπίσω ὥς γὰρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος, οὗτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλλῆς μετέχουσι. ὥς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππότες, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε· Θαρσέετε, ὦ Φωκέες. ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἰόντες ἀγαθοὶ, οὐκ ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίησι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὦν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. Τὰ περὶ Φωκῶν μὲν
- 19 ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ὥς ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἦνδανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίουν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὲ ὦν τοῦ Ἴσθμοῦ καλλιρησάντων τῶν ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλίρεε, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσίνι. ὥς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσον-
- 20 το ἐπὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὥς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχουε Μασίστιος εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι, τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππότες πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δὲ καὶ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναικῆς σφεας ἀπεκάλεον.
- 21 Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ ἡ πρόσδοδος

μάλιστα ταύτη ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς
 ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπειπον ἐπὶ τοὺς στρα-
 τηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ κῆρυξ
 πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· Μεγαρέες λέγουσι· Ἡμεῖς, ἄν-
 δρες σύμμαχοι, οὐ δύνατοί εἰμεν τὴν Περσέων ἵππον δέ-
 κεσθαι μοῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην, ἐς τὴν ἔσθημεν
 ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν
 καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μὴ τινας ἄλλους πέμψετε
 διαδόχους τῆς τάξις, ἴστε ἡμέας ἐκλείψοντας τὴν τάξιν.
 Ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε, Πανσανίης δὲ ἀπεπει-
 ρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινας ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ
 ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Με-
 γαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπε-
 δέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλο-
 χήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἱ τε 22
 ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλ-
 λήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμε-
 νοι· μαχομένων δὲ σφρων ἐπὶ χρόνον τέλος τοιούνδε ἐγέ-
 νετο τῆς μάχης· προσβαλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα ὁ
 Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύ-
 ματι τὰ πλευρὰ, ἀλγῆσας δὲ ἴσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀπο-
 σείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι
 αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ
 αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι.
 ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λε-
 πιδωτόν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκιον
 ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίευν οὐδέν,
 πρὶν γε δὴ μαθῶν τις τὸ ποιούμενον παίει μιν ἐς τὸν
 ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. Ταῦτα δὲ κως
 γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόν-
 τα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀνα-
 χωρήσιος τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον το

γινόμενον. ἐπεῖτε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθησαν, ὥς
 σφεας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, δια-
 κελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὥς ἂν τὸν
 23 νεκρὸν ἀνελοῖατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ
 τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν
 ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβώ-
 θεε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως
 μὲν νυν μοῦνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἑσσοῦντό τε πολλὸν
 καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὥς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβώ-
 θησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἔξε-
 γένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους
 προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε
 δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὅ τι χρεῶν εἴη ποιεῖν· ἐδόκεε
 δέ σφι ἀναρχίης ἐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον.
 24 Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος
 ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος
 μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους
 καὶ τὰ ὑποξύγια, οἰμωγῇ τε χρεόμενοι ἀπλέτῳ. ἅπασαν
 γὰρ τὴν Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχώ ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου
 μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ
 βασιλεῖ.

Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθα-
 25 νόντα ἐτίμεον Μασίστιον, οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς τὴν ἵππον
 ἐδέξαντο προσβαλοῦσαν καὶ δεξάμενοι ᾤσαντο, ἐθάρση-
 σαν πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθνέντες
 τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θῆης
 ἄξιος μεγάρθεος εἵνεκεν καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκεν καὶ
 ταῦτα ἐποίουν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτεον θηησό-
 μενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ ἔδοξε σφι ἐπικαταβῆναι ἐς
 Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἔων ἐπιτηδεώ-
 τερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταικὸς τοῦ Ἐρυ-
 θραίου τά τε ἄλλα καὶ εὐνδροτέρος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν

χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώ-
 ρῳ τούτῳ ἐοῦσαν ἔδοξέ σφι χρεῶν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ
 διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα
 ἦσαν διὰ τῆς ὑπαρέχης τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς
 τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα
 πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένους
 τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν
 καὶ ἀπέδου χωρίου. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λό- 26
 γων πολλὸς ὠθισμὸς Τεγεατέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδι-
 κάλευν γὰρ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ και-
 νὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆ-
 ται ἔλεγον τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς
 τάξιος ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοι-
 ναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον,
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρέοντο με-
 τὰ τὸν Εὐρύσθους θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον.
 τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ
 Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ ἐκ-
 βωθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἰζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιού-
 σι, τότε ὦν λόγος Ὑλλῶν ἀγορεύεσθαι ὥς χρεῶν εἶη τὸν
 μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλον-
 τα, ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου τὸν ἂν σφέων
 αὐτῶν κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μουννομαχῆσαι
 ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα
 εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὄρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἦν μὲν
 Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι
 Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια, ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν
 Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν
 ἐκατόν τε ἑτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον.
 προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντῆς Ἐχε-
 μος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασι-
 λεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμουννομάχσέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὑλ-

λον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν Πελοποννησίοις τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἴρεσιν ὀκοτέρου βούλεσθαι κέρους ἄρχειν παρίεμεν, τοῦ δὲ ἑτέρου φάμεν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατὰπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγνημένου ἔργου ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας ἢ περ Ἀθηναίους. οὐ γὰρ σφί ἐστι ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ' ὦν καινὰ

27 οὔτε παλαιά. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκεν συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεῆτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν, τὰ ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστά, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῴόν ἐστι εἶναι χρηστοῖσι αἰεὶ πρῶτοις εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὐτοί φασι ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἴσθμῳ, τούτους πρότερον, ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι τὴν Εὐρυσθέους ὕβριν κατείλομεν, σὺν ἐκείνοισι μάχην νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀργεῖους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φάμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσίνι. ἐστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν

Ἀττικὴν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλεί-
 πομένθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμενῆσθαι·
 καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἔόντες ὧντοὶ νῦν ἂν εἶεν φλυ-
 ρότεροι, καὶ τότε ἔόντες φλαῦροι νῦν ἂν εἶεν ἀμείνουες.
 παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω. ἡμῖν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο
 ἔστι ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἔστι πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα
 εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μα-
 ραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν καὶ ἄλλα
 πρὸς τούτῳ, οὔτινες μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουννομαχήσαν-
 τες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες περι-
 εγενόμεθα καὶ ἐνίκησαμεν ἔθνεα ἔξ τε καὶ τεσσεράκοντα.
 ἄρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου
 μούνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξις εἴ-
 νεκεν στασιάζειν πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν,
 ὧ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι
 ἐστάναι καὶ κατ' οὔστινας· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι πει-
 ρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς πεισομένων. Οἱ 28
 μὲν ταῦτα ἀμείβοντο, Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν
 τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ
 κέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ
 ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεήτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτέοντές τε
 καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξὸν κέρας εἶ-
 χον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχι-
 λίους ἔόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψилоὶ τῶν εἰλωτέων
 πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ
 τεταγμένοι. προσεχέας δέ σφι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρ-
 τιῆται τοὺς Τεγεήτας καὶ τιμῆς εἵνεκεν καὶ ἀρετῆς. τού-
 των δ' ἦσαν ὀπλῆται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τού-
 τους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι, παρὰ δέ σφι εὖ-
 ροντο παρὰ Πανσανίεω ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ
 Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχό-

μενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυνῶνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἑρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν, τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλέες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον ὀκτακισχίλιοι, ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν

29 Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπὶ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἐπτά. ὀπλίται μὲν οἱ πάντες συλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὡς ἔοντων ἐπὶ περὶ ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς ἐς πόλεμον, οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψилоί, ὡς εἷς περὶ ἕκαστον ἑὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὲ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἐν-

30 νέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε, τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι.

σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μύριαδες. παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον.

Οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατο- 31
πεδεύοντο, οἱ δ' ἄμφι Μαρδόνιον βάρβαροι ὥς ἀπεκή-
δουσιν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας
εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτη
ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδο-
νίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ
πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις
πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε
δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας
ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἄσθενέστερον παρ-
έταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐποίησε φραζόντων
τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους
ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Πο-
τιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων
δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαν-
ρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λεπρεήτας τε καὶ Τιρυν-
θίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βα-
κτρίους ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρμιονέας τε
καὶ Ἐρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ
ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακινήτας τε καὶ
Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινήτας.
Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντὶ Ἀθηναίων τε καὶ Πλα-
ταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μη-
λιέας καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ
ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ
τὰ Ἑλλήνων αὖτις περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημμένοι, καὶ
ἐνθεῦτεν ὀρμεόμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τὴν τε Μαρδο-
νίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἑλλήνων. ἔταξε

δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημέ-
 32 νους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἔθνέων τὰ
 μέγιστα οὐνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τά-
 περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ
 καὶ ἄλλων ἔθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ
 Θρηίκων καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν
 δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων οἱ τε Ἑρμοτύβιες καὶ
 οἱ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἵπερ εἰσὶ Αἰ-
 γυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἔων ἐν Φαλήρῳ
 ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ
 ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξης ἀπικόμενον ἐς
 τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριή-
 κοντα μυριάδες, ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται, τῶν δὲ Ἑλ-
 λήνων τῶν Μαρδονίου συμμαχῶν οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀρι-
 θμόν· οὐ γὰρ ὧν ἡριθμῆθησαν, ὥς δὲ ἐπεικᾶσαι, ἐς
 πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παρατα-
 χθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

33 Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνεα καὶ
 κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύνοντο καὶ ἀμ-
 φότεροι. Ἑλλήσι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμε-
 νος. οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ
 μάντις· τὸν ἔοντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων
 Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ
 μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου ἀνεῖλε ἡ Πυθίη
 ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ
 ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοις ὥς
 ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας, ἀσκέων δὲ πεντάε-
 θλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερω-
 νύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαιμόνιοι δὲ μα-
 θόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀρῆτους ἀγῶνας φέρου
 τὸ Τισαμενοῦ μαντήϊον, μισθῷ ἐπειρέοντο πείσαντες Τι-
 σαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι

ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ ὀρέων περὶ πολλοῦ ποιευ-
 μένουσ Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν
 τοῦτο ἀνείμα, σημαίνων σφι, ὥς ἦν μιν πολιήτην σφέ-
 τερον ποιήσονται τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει
 ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν
 ἀκούσαντες δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρημοσύ-
 νης τὸ παράπαν, τέλος δὲ δείματος μεγάλου ἐπικρεμα-
 μένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος καταίνεον με-
 ιόντες. ὁ δὲ γνούς τετραμμένους σφέας οὐδ' οὔτω ἔτι
 ἔφη ἀρκέεσθαι τούτοις μύνοις, ἀλλὰ δέειν ἔτι καὶ τὸν
 ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ Ἥγιον γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι
 αὐτοῖσι λόγοις τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων 31
 οὗτος ἐμιμέτο Μελάμποδα, ὥς εἰκάσαι, βασιληῆην τε καὶ
 πολιτηῆην αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους τῶν
 ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανεισέων, ὥς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμι-
 σθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναικας τῆς
 νούσου, μισθὸν προετίνειτο τῆς βασιληῆης τὸ ἥμισυ. οὐκ
 ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὥς ἐμαί-
 νοντο πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὔτω δὴ ὑποστάντες
 τὰ ὁ Μελάμπους προετίνειτο ἥϊσαν δώδοντες οἱ ταῦτα.
 ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται ὀρέων αὐτοὺς τετραμμέ-
 νους, φὰς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ
 τριτημόριον τῆς βασιληῆης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ
 δὲ Ἀργεῖοι ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν καταινέουσιν καὶ ταῦ-
 τα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τι- 32
 σαμενοῦ, πάντα συνηχῶρόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ
 ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὔτω δὴ πέντε σφι μαντευό-
 μενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλεϊος γενό-
 μενος Σπαρτιήτης συγκαταίρει. μῦνοι δὲ δὴ πάντων
 ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ
 πέντε ἀγῶνες οἷδε ἐγένοντο· εἷς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος
 ὁ ἐν Πλαταιῇσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ

Ἀργείους γενόμενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας πλὴν Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ ὁ ἐν Τανάρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγῶνων.

- 36 Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. Τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι, διαβᾶσι
 37 δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὐ, Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ γὰρ οὗτος Ἕλληنيκοῖσι ἱροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον ἄνδρα Ἡλείον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἔοντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ ὥς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε, αὐτίκα δὲ ἐμχανᾶτο ἀνδρηϊώτατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σταθμησάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεταιί οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἐωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ ἀλιζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διξημένων τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὀρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς κείμενον, κἀκεῖνον οὐ δυναμένους εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους καταφεύγει ἐς Τεγέην ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὕγιής δὲ γενόμενος καὶ προσποιησάμενος

ξύλινον πόδα κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθιῆς Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἔχθος τὸ ἔς Λακεδαιμονίους συγκεκρημένον· ἤλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν νυν 38 θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταικῶν, τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὥς δὲ οὐκ ἐκαλλίρει ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων· εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἐωυτῶν μάντιν Ἰππόμαχον Λευκάδιον ἄνδρα, ἐπιρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων πλεύνων Τιμηγενίδης ὁ Ἑρπυος ἀνὴρ Θηβαῖος συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρώνος φυλάξαι, λέγων ὥς ἐπιρρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο 39 συχνοῦς. Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγερόνεσαν ὅκτω, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὖ ἔχουσιν, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἔς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι, τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππῷται οὐ μάτην ἀπίκυντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἔς τὸ πεδῖον λαμβάνουσι ὑποξυγία τε πεντάκόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἔς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἶποντο τοῖσι ξεύρεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποξυγίου οὐδενὸς οὔτε ἀνθρώπου. ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλαυνον περιβαλλόμενοι παρα 40 τε Μαρδόνιον καὶ ἔς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήϊσαν οἱ βάρβαροι, περρεόμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐ-

δέτεροι. ἡ μὲντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσεκέετό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἑλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσκον οὐκ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς.

- 41 Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν ἐγίνετο τούτων, ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἳ τε δὴ Ἑλληνες πολλῶ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος περιημέκτεε τῇ ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαξος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γνώμαι, ἡ μὲν Ἀρταβάξου, ὥς χρεῶν εἶη ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σῖτόν τε σφι ἔσενηνεῖχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι, κατ' ἡσυχίην τε ἱζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλεσι, καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότος πλεῦν τι καὶ τούτου, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστερῇ καὶ οὐδαμῶς συγινωσκομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων, τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἔαν χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεομέ-
- 42 νους συμβάλλειν. Τούτου δὲ οὕτω δικαιοῦντος ἀντέλεγε

οὐδείς, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαξος. μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἐαυτοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς εἰρώτα, εἴ τι εἶδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων ὥς διεφθαρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγεόντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότες τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδότες μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε· Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὥς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὥς χρεῶν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν, ταύτης τε εἵνεκεν τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὖνοοι ἐόντες Πέρσῃσι, ἦδεσθε τοῦδε εἵνεκεν, ὥς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. Ταῦτά σφι εἶπας δεύτερα ἐσήμηνε παραρτέεσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι ὥς ἅμα ἡμέρη τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμὸν, τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς 43 Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἑγχέλεων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδί ἐστι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμῶδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον Ἰγῆν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσίν τε μόρον τε
Τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαῖω ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῶδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρας τε καὶ Γλίσαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν 44 τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὥς δὲ πρόσω τῆς νυ-

κτὸς προελήλατο, καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρα-
 τόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τηνι-
 καῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθη-
 ναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν καὶ
 βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λό-
 γους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμε-
 νον, οἱ δ' ἔθρεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δὲ ἔλε-
 γον, ὥς ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου
 τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, στρα-
 45 τηγούς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ
 δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλακὰς.
 ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· Ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα
 ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πανσα-
 νίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ
 μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε
 γὰρ Ἑλλήν γένος εἰμὶ τῷρχαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δε-
 δουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ
 ὦν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύ-
 νатаι καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν
 δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἐὰν χαίρειν, ἅμα ἡμέρη δὲ
 διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέσθαι. καταρρώδηκε γὰρ μὴ
 πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὥς ἐγὼ εἰκάξω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμά-
 ξεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος
 καὶ μὴ ποιήται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι
 ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὃδε κατὰ
 νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρή καὶ ἐμεῦ ἐλευθε-
 ρώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκεν οὕτω ἔργον παρὰ βο-
 λον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι
 τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν
 οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξαν-
 δρος ὁ Μακεδών. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλαυνε ὀπίσω

ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐαυτοῦ τάξιν, οἱ δὲ στρατη- 46
 γοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον
 Πανσανίῃ τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ τῷ
 λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ τοί-
 νυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεῶν ἐστὶ τοὺς
 Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς
 Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων,
 τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν
 μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπει-
 ροὶ τέ εἰμεν καὶ ἀδάεες τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιη-
 τέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν
 καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροὶ εἰμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα
 χρεῶν ἐστὶ λέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς
 τὸ εὐώνυμον. Πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε·
 Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ'
 ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν
 ταῦτα, τάπερ ὑμεῖς φθάνετε προφέρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρ-
 ρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ'
 ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γε-
 γόνασι καὶ ἐτοῖμοι εἰμεν ποιεῖν ταῦτα. Ὡς δ' ἤρεσκε 47
 ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἡῶς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο
 τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγο-
 ρεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετι-
 στάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ
 τοὺς Λακεδαιμονίους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενό-
 μενον ὁ Πανσανίης, γνούς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε
 τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὥς δ' αὐτως καὶ
 ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς 48
 τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς
 Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε· Ὁ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέ-
 γεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων,
 ἐκπαγλεομένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν

ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους αὐτοὺς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα. ἀλλὰ πλείστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλεόμενοι καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἔόντες ποιέειν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσοντας μάλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἥρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκῆ καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτεν μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ' ἡμέας μούνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδείς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαερθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας. ὥς δὲ ἐπῆλασαν οἱ ἱππότες, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ ἐστοξεύοντες ὥστε ἱπποτοξόται τε ἔόντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι. τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὕδρευέτο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μούνοι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλήσι ἢ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὥς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ

Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἰππέων καὶ τοξευμάτων.

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων 50 στρατηγοί, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθεῖσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα γὰρ τούτων τοιούτων ἐόντων μᾶλλον σφεας ἐλύπεε· οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἳ τέ σφεων ὀπείονες ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὥς ἐπισιτιέμενοι ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρα- 51
τηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλονται ἐκείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἔστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῳ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτεν συμμίσγει ἐς τὸ αὐτό· οὐνομα δὲ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἰππεὲς σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ κατιθὺ ἐόντων. μετακινέεσθαι τε ἔδόκεε τότε, ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ἦ δευτέρῃ φυλακῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορρο-
μένους καὶ σφεας ἐπόμενοι ταρασσοίεν οἱ ἰππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χώρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόη περισχίζεται ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἔδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὥς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπείονας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κι-

- 53 θαιφᾶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκειμένης τῆς ἵππου εἶχον πόνον ἄτρυτον. ὥς δὲ ἢ τε ἡμέρη ἔληγε καὶ οἱ ἱππέες ἐπέπαινον, νυκτὸς δὴ γινομένης καὶ εὐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνεκέετό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνεκέετο οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες, οἱ δὲ ὥς ἐκινήθησαν, ἔφρευγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἑραῖον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ
- 54 τοῦ ἱεροῦ τὰ ὄπλα. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἑραῖον ἐστρατοπεδεύοντο, Παυσανίης δὲ ὀρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα λέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον λέναι, ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιάρχων πεῖθεσθαι Παυσανίῃ, Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω λοχηγέων τοῦ Πιτανήτεω λόχου οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην, ἐθῶνμαξέ τε ὀρέων τὸ ποιεύμενον ἅτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πεῖθεσθαι ἐκείνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι ἐκείνου ταῦτα νενωμένου ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοις Ἑλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. Ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρέοντο πείθοντές μιν ὥς οὐ χρεῶν εἶη
- 55 ταῦτα ποιεῖν. Καὶ οἱ μὲν παρηγορέοντο Ἀμομφάρετον μούνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεγετέων λελειμμένον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίευν τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς

ἵνα ἐταχθήσαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονή-
 ματα ὥς ἄλλα φρονούντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὥς δὲ ἐκ-
 νήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα ὀψόμενόν
 τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ
 παρόπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπείρεσθαι τε
 Πausανίην τὸ χρεῶν εἶη ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀπῖκετο ὁ κῆρυξ 55
 εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώρην τετα-
 γμένους καὶ εἰς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους.
 ὥς γὰρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρύα-
 ναξ καὶ ὁ Πausανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούρους
 Λακεδαιμονίων, οὗ κως ἔπειθον, εἰς ὃ εἰς νεῖκεά τε συμ-
 πεσόντες ἀπῖκατο καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό
 σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει πέ-
 τρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ, καὶ τιθεῖς πρὸ ποδῶν τῶν
 Πausανίεω ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν
 τοὺς ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ μαι-
 νόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκείνον πρὸς τε τὸν
 Ἀθηναίων κῆρυκα ἐπειρωτέοντα τὰ ἐντεταλμένα λέγειν
 ὁ Πausανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρηγῆματα, ἐχρήϊζε
 τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρήσαι τε πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ποι-
 εῖν περὶ τῆς ἀπόδου τάπερ ἂν καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν 56
 ἀπαλλάσσετο εἰς τοὺς Ἀθηναίους. τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρino-
 μένους πρὸς ἑαυτοὺς ἡὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ
 χρόνῳ κατήμενος ὁ Πausανίης οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφά-
 ρετον λείψεσθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόν-
 των, τὰ δὴ καὶ ἐγένετο, σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν
 τοὺς λοιποὺς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ταχθέντες ἦϊσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι.
 οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπαφρέης τοῦ
 Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ κάτω
 τραφθέντες εἰς τὸ πεδῖον. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν τε οὐ- 57
 δαμὰ δοκέων Πausανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν πε-

ριείχето αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν. προτε-
 ρεόντων δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰδέη
 τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτόν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον τὰ ὄπλα
 ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος. τὸ δὲ ἀπελθὼν ὅσον τε
 δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον, περὶ πο-
 ταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεό-
 μενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱερὸν ἦσται· ἀνέμενε
 δὲ τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα ἦν μὴ ἀπολίπη τὸν χῶρον ἐν τῷ
 ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ
 μένωσι, βωθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἷ τε ἀμφὶ τὸν
 Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρ-
 βάρων προσεκέετο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱππόται ἐπολεῦν οἶον
 καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεὶ, ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν
 ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρησι, ἥλαννον
 τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες προσ-
 ἐκέατό σφι.

58 Μαργδόνιος δὲ ὥς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικομέ-
 νους ὑπὸ νύκτα εἶδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν
 Αἰγισαῖον Θωρήκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυ-
 λον καὶ Θρασυδήτην ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέ-
 ξετε τάδε ὁρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέ-
 γετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας
 εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους, τοὺς πρότερόν τε μετισταμέ-
 νους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροικομένην
 νύκτα καὶ οἱ πάντες ὁρέομεν διαδράντας· διέδεξάν τε,
 ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώ-
 πων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα εὐντες ἐν οὐδα-
 μοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ὑμῖν μὲν ἐοῦσι
 Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἐκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη,
 ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τι καὶ συνηδέατε· Ἀρταβά-
 ξου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμην τὸ καὶ καταρρωδή-
 σαι Λακεδαιμονίους, καταρρωδήσαντά τε ἀποδέξασθαι

γνώμη δειλοτάτην, ὥς χρεὼν εἶη ἀναξέυξαντας το στρα-
τόπεδον ἵεναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστν πολιορκησομένους·
τὴν ἔτι πρὸς ἑμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. Καὶ τούτων μὲν
ἐτέρῳθι ἔσται λόγος, νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ
ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ ἐς ὃ καταλαμφθέντες
δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.
Ταῦτα εἰπας ἦγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν Ἄσω- 59
πὸν κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὥς δὴ ἀποδιδρῃσκόντων,
ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνοους·
Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδῖον ὑπὸ τῶν
ὄχθων οὐ κατῴρα. Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὠρμημένους διώ-
κειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων
ἄρχοντες ἀντίκα πάντες ἤειραν τὰ σημήϊα, καὶ ἐδίωκον
ὥς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέν-
τες οὔτε τάξι. Καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήϊσαν
ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας, Πανσανίης δὲ, ὥς 60
προσεκέετο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα
λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκει-
μένου, ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα,
προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμό-
νιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα
διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον
ἡμῖν, ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλ-
λειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὠρμησε ἀρχὴν ἡ ἵπ-
πος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα
οὐ προδιδόντας Τεγεήτας βωθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ· ἐς
ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε· δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν
πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἵεναι. εἰ
δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βω-
θέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν
θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πό-
λεμον ἑοῦσι πολλὸν προθυμοτάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα

61 ἑσακούμειν. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὥς ἐπύθοντο, ὥρμεατο βωθέειν καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων ὥστε μηκέτι δύνασθαι βωθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφεας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, εὐντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμῦριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὥς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρυστά, ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως, οὕτω ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεόν, χρηίζοντα μηδαμῶς σφεας ψευ-
62 σθῆναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλομένου προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίεω ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρυστά. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη. ὥς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δούρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ εὐντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν καὶ οὐκ ὁμοιοὶ τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο
63 Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος ἀπ' ἵππου τε μα-

χόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων
 τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναν-
 τίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν,
 οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν
 Λακεδαιμονίων, ὥς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ
 ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὼν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ
 οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖ-
 στον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων·
 πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἐόντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. *Εν* 64
 θαῦτα ἣ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρη-
 στήριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ
 νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν
 Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ
 κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνί-
 δην· ὧντοί γάρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ
 Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀριμνήστου ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου,
 ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκο-
 σίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ πολέμου ἐόντος Μεσση-
 νίοισι πᾶσι καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. *Ἐν* 65
 δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαι-
 μονίων, ἔφρευον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ
 ἑωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν
 μοίρῃ τῇ Θηβαῖδι. θῶμα δέ μοι ὅπως παρὰ τῆς Δήμη-
 τρος τὸ ἄλσος μαχομένων οὐδὲ εἷς ἐφάνη τῶν Περσέων
 οὔτε ἐσελθῶν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ τε
 τὸ ἱρὸν οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δὲ, εἴ
 τι περὶ τῶν θείων προηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ
 σφεας οὐκ ἐδέκετο ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίνι
 [ἀνάκτορον].

Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτά- 66
 βαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' ἀρ-
 χὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέως, καὶ τότε πολλὰ

ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦνυε συμβάλλειν οὐκ ἔων· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαξος εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑωυτόν, τούτους, ὅπως ἢ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἥτε κατηρτισμένος, παραγγείλας κατὰ τὼντὸ ἵεναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγήηται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὥς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν. προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλ-
67 λήσποντον ἀπικέσθαι. Καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο, τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακεόντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχρόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακεόντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπ' Ἀθηναίων· ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφρευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῇπερ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος
68 οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφρευγον. Δηλοῖ τέ μοι, ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι πρὶν ἢ καὶ συμμῖξαι τοῖσι πολεμίοισι ἔφρευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὥρεον. οὕτω τε πάντες ἔφρευγον πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ Βοιωτῆς. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπέργουσα τε τοὺς φιλοῦς φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ μὲν δὴ νικέοντες εἰ-
69 ποντο τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε καὶ φονεύοντες, ἐν δὲ

τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέρονε καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Πανσανίῳ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα οὐδένα κόσμον ταχθέντες οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπαρέχης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπείτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. Οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο, οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος 70 ὥς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι. ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο ὥς ἐδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεστήκει σφι τειχομαχίῃ ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο καὶ πολλῶ πλεον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν, ὥς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρῇ ἐγίνετο τειχομαχίῃ καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἥρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων εἰσὶν χαλκὴν πᾶσαν καὶ θείης ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς ταῦτό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ

βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποίησαντο πεσόντος τοῦ τείχεος οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο, ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰ μυριάδες κατελημμένοι ἀνθρώπων. παρῇν τε τοῖσι Ἑλλήσι φονεύειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδευσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαξος ἔφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἑνὲν ἑκόντα, Τεγεατέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

- 11 Ἡρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων πεξὸς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακίων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαροδόνιος· Ἑλλήνων δέ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεατέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλουντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκεον, ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνεύχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι γενομένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίας, λυσσέοντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα, Ποσειδώνιον δὲ οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν, οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμιοι ἐγένοντο, Ἀριστόδημος δὲ βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην οὐκ ἐτι-
- 72 μῆθη. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι οὐνομαστότατοι ἐγέ-

νοιτο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν
 ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων,
 οὐ μοῦνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων
 Ἑλλήνων, ὅς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμε-
 νος ἐν τῇ τάξιν ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ
 οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνειγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ
 ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα οὐ μέλειν οἱ
 ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο
 τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδὲν ἐστί οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἐσω-
 τοῦ ἄξιον προθυμεομένου ἀποδεξασθαι. Ἀθηναίων δὲ 73
 λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, δήμου Δε-
 κελεῖθθεν, Δεκελέων δὲ τῶν κοτὲ ἐργασαμένων ἔργον
 χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέ-
 γουσι. ὥς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυν-
 δαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλή-
 θεϊ καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξε-
 κέετο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν
 Δέκελον ἀχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρι καὶ δειμαίνοντα
 περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν
 πρῆγμα κατηγγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς
 ἐὼν αὐτόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δε-
 κελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἀτέλειά τε καὶ
 προεδρίῃ διατελεῖ ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ
 ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενό-
 μενον Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι σινομένων τὴν
 ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελείης ἀποσχέσθαι.
 Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύσας τότε 74
 Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν ὥς
 ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ θῶρηκος ἐφόρεε χαλκῇ ἀλύσει δε-
 δεμένην ἄγκυραν σιδηρεήν, τὴν ὅκως πελάσειε ἀπικνεό-
 μενος τοῖσι πολεμίοισι βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέ-
 μιοι ἐκπύπτοντες ἐκ τῆς τάξιος μετακινῆσαι μὴ δυναίατο.

γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων ἐδέδοκτο τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται, ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβασίων λέγεται, ὥς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμᾶ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ

75 θῶρηκος δεδεμένην σιδηρέην. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων Αἰγιναν Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε ἄνδρα γενόμενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτρῳ περὶ τῶν μετὰ ἄλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον.

76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος, ἣ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικέοντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀμφίπολοι καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, καταβάσα ἐκ τῆς ἄρμαμάξης ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας, ὀρέουσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἐξεπιστάμενη καὶ τὴν πάτρην ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δὲ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε ὁ Πέρσης. Ὁ δὲ ἀμείβεται τοισίδε· Γύναι, θάρσσε καὶ ὥς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἡγητορίδω τοῦ Κῶν, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει

ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκημένων. Ταῦτα
 εἰπας τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρευῶσι,
 ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε εἰς Αἴγιναν, εἰς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπι-
 κέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ 77
 ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόν-
 τες δὲ ὅτι ὕστεροι ἤκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποι-
 εῦντο μεγάλην ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι.
 πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου
 φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρή-
 σαντες εἰς τὴν ἐωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίω-
 ξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἤκον Ἥλεῖοι, καὶ
 ὡσαύτως οἱ Ἥλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησά-
 μενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγε-
 μόνους ἐδίωξαν. Τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἥλείους
 τοσαῦτα, ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγι- 78
 νητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθίω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα, ὃς
 ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἔτετο πρὸς Πανσανίην, ἀπικό-
 μενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον
 ἐργασταί τοι ὑπερφυῆς μέγαθός τε καὶ κάλλος, καὶ τοι
 θεὸς παρέδωκε ὑψάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέ-
 σθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ
 λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσων, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι
 μέζων καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ
 ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων εἰς τοὺς Ἕλληνας. Λεω-
 νίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδονίός τε
 καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ
 σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ
 πάντων Σπαρτιητέων, αὐτίς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλ-
 λήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας τετιμωρήσεται
 εἰς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην. Ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι
 ἔλεγε τάδε, ὁ δ' ἀνταμείβετο τοισίδε· ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, 79

τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαί σευ, γνώμης μέν-
 ται ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἑξαείρας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν
 πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἔς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων
 νεκρῷ λυμαίνεσθαι, καὶ ἦν ταῦτα ποιέω, φᾶς ἄμεινόν
 με ἀκούσεσθαι. τὰ πρόπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν
 ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δ' ὦν
 τούτου εἵνεκεν μήτε Αἰγινήτησι ἄδοιμι μήτε τοῖσι ταῦτά
 ἀρέσκειται, ἀποχρᾶ δέ μοι Σπαρτιήτησι ἀρεσκόμενον ὅσια
 μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δὲ, τῷ με κε-
 λεύεις τιμωρῆσαι, φημί μεγάλως τετιμωρῆσθαι, ψυχῇσί
 τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ
 ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι
 ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε μήτε συμ-
 βουλεύσης, χάριν τε ἴσθι ἐὼν ἀπαθής.

- 80 Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο, Πανσανίης δὲ
 κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἄπτεσθαι τῆς ληϊῆς, συγ-
 κομίζειν ἐκέλευσε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ ἀνὰ τὸ
 στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηναὺς κατεσκευασ-
 μένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαρ-
 γύρους, κρητῆράς τε χρυσέους καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα
 ἐκπώματα. σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι
 λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσειοι τε καὶ ἀργύρεοι· ἀπό
 τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλιά τε καὶ στρε-
 πτοὺς καὶ τοὺς ἀκινάκας ἐόντας χρυσέους, ἐπεὶ ἐσθῆτὸς
 γε ποικίλης λόγος ἐγένετο οὐδὲ εἷς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν
 κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἰλωτες,
 πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτῶν οὐκ οἶά τε ἦν
 κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐν-
 θεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν ἄτε ἐόντα χαλκὸν δῆθεν
 81 παρὰ τῶν εἰλωτέων ὠνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρή-
 ματα καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς
 ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφιος

τοῦ χαλκίου ἐπεστεῶς ἄρχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν
 Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία
 ἀνέθηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυν χάλ-
 κeos Ποσειδέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαι-
 ρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλ-
 λακὰς τῶν Περσέων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ
 ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. Ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα
 τοῖσι ἀριστεύουσι αὐτῶν ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγε-
 ται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι.
 Πausανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναι-
 κες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὥς δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα
 χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὥς Ξέρξης φεύ- 82
 γων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλί-
 ποι τὴν ἑωυτοῦ. Πausανίην ὦν ὀρέοντα τὴν Μαρδονίου
 κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι
 ποικίλοισι κατεσκευασμένην κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκό-
 πους καὶ τοὺς ὀφοποιοὺς κατὰ ταῦτά κατὰ Μαρδονίῳ
 δειπνον παρασκευάζειν. ὥς δὲ κελεύομενοι οὗτοι ἐποίησαν
 ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Πausανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυ-
 σέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένους καὶ τραπέζας τε χρυ-
 σέας καὶ ἀργυρέας καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ
 δειπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ κελεῦσαι ἐπὶ
 γέλῳτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν
 δειπνον. ὥς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέ-
 σον, τὸν Πausανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλ-
 λήνων τοὺς στρατηγούς, συνελθόντων δὲ τούτων εἰπεῖν
 τὸν Πausανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δειπνου τὴν
 παρασκευὴν. Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκεν ἐγὼ ὑμέας
 συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ Μήδου τὴν ἀφροσύνην
 δέξαι, ὅς τοιήνδε δίκαιαν ἔχων ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀξυ-
 ρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Ταῦτα μὲν Πausανίην λέ-
 γεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων, ὑστέρω 83

μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον συ-
χνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημά-
των. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἔτι τούτων. τῶν νεκρῶν
περιψιλωθέντων τὰς σάρκας ὁ συνεφόρεον γὰρ τὰ ὅστέα
οἱ Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον· εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα
ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἐνὸς ἐοῦσα ὅστέου· ἐφάνη δὲ
καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας
μουνοφυέας, ἐξ ἐνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας καὶ
τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὅστέα ἐφάνη.

- 84 Ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο,
ὕπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πολ-
λοὺς δέ τινας ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρ-
δόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ
Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον·
ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενος τε καὶ θάψας τὸν
νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυνθέσθαι.
ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσοφάνης ἀνὴρ Ἐφεσῖος θά-
85 ψαι Μαρδόνιον. Ἄλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη, οἱ
δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λήτην διείλοντο, ἔθα-
πτον τοὺς ἑωυτῶν χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τρι-
ξὰς ἐποίησαντο θήκας. ἐνθα μὲν τοὺς ἰρένας ἔθαψαν,
τῶν καὶ Ποσειδάωνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλο-
κύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἦσαν
οἱ ἀριστέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ
τρίτῳ οἱ εἰλωτες. Οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ
χωρὶς πάντας ἀλέας, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοῦ,
καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου δια-
φθαρέντας. Τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο
οἱ τάφοι, τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι
ἑόντες τάφοι, τούτους δὲ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπαι-
σχνομένους τῇ ἀπεστοί τῆς μάχης ἐκάστους χώματα χῶ-
σαι κεινὰ τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκεν ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ

Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι καλούμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα δεηθέντων τῶν *Αἰγινητέων* χῶσαι Κλεάδην τὸν *Αὐτοδίκου* ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἔοντα αὐτῶν.

Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ 86
Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοι σφι ἐδόκεε στρατεύε-
σθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἐξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαν-
τας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγεvidην καὶ Ἀτταγῖνον,
οὗ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν, ἣν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ
ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δέ
σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμ-
βολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκειον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκ-
διδόναι τοὺς ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων
ἐκδιδόναι τήν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον καὶ προσέβαλλον
πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ 87
ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγεvidης τάδε· Ἄνδρες
Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότε-
ρον ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας ἢ ἡμέας
αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκεν γῆ ἢ Βοιωτῇ
πλέω μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηῖζοντες
πρόσχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ
κοινοῦ· σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐδὲ μῦνοι
ἡμεῖς, εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι,
ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. Κάρτα τε
ἔδοξε εὐ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν, αὐτίκα τε ἐπεκηρυκνέοντο
πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι ἐθέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς
ἄνδρας. Ὡς δὲ ὠμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἀτταγῖνος μὲν 88
ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας
Πανσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φᾶς τοῦ μηδισμοῦ παῖ-
δας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς
ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρή-
σειν καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπόλιθεσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὥς

παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων τὴν στρατιὴν τὴν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε.

89 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβησι γενόμενα, Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ δὴ πρόσω ἐρίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτεον περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος γνούς, ὅτι εἰ ἐθέλει σφι πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγρονότα, ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδὲν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὃ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλέων ἐς Θρηϊκὴν καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπας ἀπήλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηϊκῆς, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνούς ὑπὸ Θρηϊκῶν τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῶ συστάντας καὶ καμᾶτω· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι.

90 Οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην, τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆσπερ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Ἀήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι

ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρου Ἀρχεστρατίδω καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρῳ, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφεων ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε Ἠγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥς ἦν μῦθον ἰδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὐρεῖν ἂν αὐτούς. θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτραπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἑλλήνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλῶειν καὶ οὐκ ἀξιωμαχοὺς ἐκείνοισι εἶναι. αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι. Ὡς 91 δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληθόνος εἵνεκεν ἐθέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιεῦντος· Ὡς ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε· Ἠγησίστρατος. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἠγησίστρατος, εἶπε· Δέκομαι τὸν οἰωνὸν τὸν ἡγησίστρατον, ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποίεις ὅπως αὐτός τε δοὺς πῶστιν ἀποπλώσεται καὶ οἱ σὺν σοὶ εἶντες οἶδε, ἣ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσσεσθαι συμμαχοὺς. Ταῦτά τε 92 ἅμα ἡγόρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἑλλήνας.

Ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλων· μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλῶειν τὸν Ἠγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιεύμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιρέοντο, μαντευομένου σφι

Διηφόνου τοῦ Εὐηνίου ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολ-
 λωνίης δὲ τῆς ἐν Ἰονίῳ κόλπῳ, τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε
 93 Εὐήνιον πρῆγμα τοιόνδε· Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ
 ἱρὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ πο-
 ταμόν, ὃς ἐκ Λάκμωνος οὖρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης
 χώρας ἐς θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας
 ἀραιορημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένει δοκιμώτατοι
 τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος· περὶ
 πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα
 ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται ἀπὸ
 τῆς πόλιος ἐκάς. ἐνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιορη-
 μένος ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμίσαντος τὴν
 φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν
 τῶν προβάτων ὥς ἐξήκοντα. ὁ δὲ ὥς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ
 καὶ ἔφραξε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα
 πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα
 γενόμενα, ἀλλ' ὥς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δι-
 καστήριον κατέκριναν, ὥς τὴν φυλακὴν κατακοιμίσαν-
 τα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεῖτε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξε-
 τύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε πρόβατά σφι ἔτικτε
 οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπὸν. πρόφαντα δὲ σφι ἐν τε
 Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο, ἐπεῖτε ἐπειρώτεον
 τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ, οἱ δὲ αὐ-
 τοῖσι ἔφραζον, ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προ-
 βάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορ-
 μῆσαι τοὺς λύκους, οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμω-
 ρέοντες ἐκείνῳ πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας,
 τὰς αὖ αὐτὸς ἔληται καὶ δικαιοῦ· τούτων δὲ τελομένων
 αὐτοὶ δῶσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην, τὴν πολλοὺς μιν
 94 μακαριέειν ἀνθρώπων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά
 σφι ἐχρήσθη, οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται ἀπόρρητα ποιήσαμενοι
 προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέ-

πρηξαν ὥδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ ἐλθόντες οἱ παρίζοντο καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες εἰρώτεον τίνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοὼς τὸ θεοπρόπιον εἴλετο εἶπας, εἴ τίς οἱ δοίῃ ἀγρούς, τῶν ἀστῶν οὐνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἰκησιν πρὸς τούτοις τὴν ἥδε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει. τούτων δὲ ἔφη ἐπήβολος γενόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχοῶν γενομένην. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες· Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ τὰ θεοπρόπια τὰ γενόμενα. Ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πνυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἔξαπατηθεὶς, οἱ δὲ πριάμενοι παρὰ τῶν κεκτημένων διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε ὥστε καὶ οὐνομαστὸς γενέσθαι. Τούτου δὴ ὁ Δηϊφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόν-⁹⁵ των Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἥδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηϊφονος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὡς ἐκαλλίρησε, ἀνῆγον τὰς νέας⁹⁶ ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην, οἱ δὲ Πέρσαι πνυθόμενοί σφεας προσπλώειν ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλώειν βουλευομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοιοεῖναι· ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλων, ὅκως ἔωσι ὑπὸ τὸν

- πεξὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πληθὸς μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης κάλλει τε καὶ μεγάθει ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνείρυσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν
- 97 καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶ ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νείλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὥς πολιορκησόμενοι καὶ ὥς νικήσοντες. ἐπ' ἀμφοτέρω γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζετο.
- 98 Οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὥς ἐκπεφευγόντων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται ὀπίσω εἴτε καταπλώωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλώειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὧν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε ἔπλων ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὥρεον νέας ἀνειλκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεξὸν παραπερικριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηϊ παραπελώων, ἐγχοίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· "Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμῶν τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν σννήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλο-

μαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χορὴ ἐλευθε-
 ρίης μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος
 Ἑβης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς
 τοῦ ἐπακούσαντος. αὐτὸς δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνει νόος
 τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ.
 ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἐμελλε
 τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἐπειτεν ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρ- 99
 βάρους ποιήσειν ἀπίστους. Δευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑπο-
 θεμένου δεύτερα δὴ τάδε ἐπόλευν οἱ Ἕλληνες· προσ-
 σχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. Καὶ οὗτοι
 μὲν ἐτάσσοντο, οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον τοὺς Ἕλληνας πα-
 ρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαν-
 τας, τοῦτο μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλή-
 νων φρονέειν ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι
 ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν
 βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους
 οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐπ-
 οδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦκιστα ὑπο-
 ψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων
 λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς
 Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυ-
 λάσσειν ὥς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν.
 ἐπόλευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου
 ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν
 ἂν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιού-
 τοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν
 τὰ γέρεα ἔρκος εἶναί σφι. Ὡς δὲ ἄρα παρεσκέυαστο τοῖσι 100
 Ἕλλησι, προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δέ σφι
 φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκῆτον
 ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον. ἢ δὲ φήμη διηλθέ
 σφι ὧδε, ὥς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νι-
 κῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμη-

ρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐ-
 τῆς ἡμέρης συμπίπτοντος. τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ
 ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἑλ-
 λησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρα-
 τιὴν πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδύ-
 101 νεύειν. Καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος
 τεμένεα Ἐλευσινίης παρ' ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι.
 καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ το Δημήτριον ἐγί-
 νετο, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυ-
 κάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν
 μετὰ Παυσανίῳ Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε
 ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἐτι τῆς ἡμέρης
 ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλῃν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς
 ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μηνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ
 οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμνησάνουσι ἐγένετο. ἦν
 δὲ ἀρρωδὴ σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ
 σφῶν αὐτῶν οὔτω, ὥς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδο-
 νίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὥς μέντοι ἡ κληθὼν αὕτη σφι ἐσέ-
 πτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσδοδον ἐποιεῦν-
 το. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν
 μάχην, ὥς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα
 προεκέετο.

102 Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τού-
 τοισι τεταγμένοισι μέχρι κούρων τῶν ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγί-
 νετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακε-
 δαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις κατὰ
 τε χαράδρην καὶ οὐρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περι-
 ῆλθαν, οὔτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρει καὶ δὴ ἐμάχοντο.
 ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὀρθία ἦν τὰ γέρεα, ἡμύνον-
 τό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσαν εἶχον τῇ μάχῃ, ἐπεῖτε δὲ τῶν
 Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωντῶν
 γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακელευσά-

μενοι ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρεα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἁλῆες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφρευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροϊζήνιοι οὗτοι γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιρητο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὠρμέατο οἱ ἄλλοι πλην Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτεύουσι. Ἀρταῦντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες ἀποφεύγουσι, Μαροδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτεύουσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπὶ 103 κοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυώνιοι καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα ὥς εἶδον ἀντίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν Περ- 104 σέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκέν σφι, ὥς ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷάπερ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σῶζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης· ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλησίοι τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεῖον, οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον, ἄλλας τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγουσι,

αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον
 105 Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλληνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστὸς χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κέεσθαι ἐπὶ Γεραιστῶ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυνῶνιοι ἠρίστευσαν.

106 Ἐπείτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊὴν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλων. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅκῃ χρεῶν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσει τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεινὰ τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ εἶναι σφι εἶναι ἑωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἑωυτῶν μὴ προκατημένων Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξαι. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἔθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσι ἐνοικῆσαι, Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιῶν βουλευεῖν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννησῖοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποίησαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὁρ-

κίοισι ἔμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι ἔπλων τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένους εὐρήσειν. Οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' 107 Ἑλλησπόντου ἔπλων, τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγυότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐτὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ τὸν βασιλεὺς οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσησι γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος σπᾶται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκην ἀποκτεῖναι ἐθέλων. καί μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλειῳ ἀνὴρ Ἀλικαρνησεὺς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρπάζει μέσον καὶ ἐξαίρας παῖει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω προέστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο χάριτα αὐτῷ τε Μασίστι τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε δόντος βασιλεὺς. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τε ἐξ Ἀθηνέων προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγῶν ἀπίκετο.

ΤΟΤΕ δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα ἦρα τῆς Μασί- 108 στεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δὲ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· τῶν δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ γὰρ ἠπίστατο βίης οὐ τευξομένη, ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δα-

- ρείω, θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω, δο-
 κέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμό-
 σας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας ἀπήλανε ἐς Σοῦσα.
 ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίκετο καὶ ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείω
 τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέ-
 παυτο, ὁ δὲ διαμειψάμενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δα-
 ρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οὖνομα δὲ
 109 τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταῦντη. Χρόνου δὲ προϊόντος
 ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ἔξυφνήασα Ἀμηστρις
 ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλου καὶ θῆης ἄξιον
 διδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ ἥσθεις περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται
 παρὰ τὴν Ἀρταῦντην. ἥσθεις δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐ-
 τὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῶ
 ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ
 κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε
 Ξέρξῃ· Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ, πᾶν μᾶλλον
 δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι ὑπισχνέτο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὥς
 ὤμοσε, ἄδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ παντοῖος ἐγί-
 νετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, φοβεό-
 μενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινό-
 μενα οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσων· ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ
 χρυσὸν ἄπλετον καὶ στρατόν, τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξαι
 ἄλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον. ἀλλ'
 οὐ γὰρ ἔπειθε, διδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ περιχαρὴς ἐοῦσα τῶ
 110 δώρῳ ἐφόρεέ τε καὶ ἡγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθά-
 νεται μὲν ἔχουσαν, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιούμενον τῇ μὲν
 γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μη-
 τέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίνην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ
 Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλενε ὀλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν
 ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλῆϊον δεῖπνον προτιθέ-
 μενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἀπαξ τοῦ
 ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὖνομα δὲ τῶ

δειπνῶ τουτῷ Περσιστὶ μὲν τυκτά, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλή-
 νων γλῶσσαν τέλεον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μου-
 νον βασιλεὺς καὶ Πέρσας δωρέεται, ταύτην δὲ τὴν ἡμέ-
 ρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστρίς χρητίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναι
 αἰ τὴν Μασίστew γυναικα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον
 ἐποιέετο τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναικα παραδοῦναι, τοῦτο
 δὲ ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ
 τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι ἐκείνης τε λιπαρεοῦσης 111
 καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχῆσαι τὸν χρητ-
 ζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλεῖτος δειπνου προκειμέ-
 νου, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει, καὶ παραδοὺς ποιεῖ
 ὥδε· τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μετα-
 πεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς
 Δαρείου τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεός, πρὸς δ' ἔτι τούτοισι
 καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός. γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις
 μὴ συνοίκες, ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα
 τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκες· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δο-
 κέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναικα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας
 τὰ λεγόμενα λέγει τάδε· ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέ-
 γεις ἄχρηστον, κελεύων με γυναικα, ἐκ τῆς μοι παῖδες
 νεηνίαί τε εἰσι τρεῖς καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ
 παιδὶ τῷ σεωντοῦ ἡγάγεο γυναικα, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον
 τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα θυ-
 γατέρα τὴν σεωντοῦ γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν
 ποιεῦμαι ἀξιεύμενος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι
 τούτων οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βιώ πρήγματος τοι-
 οῦδε δεόμενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φα-
 νήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἔσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ
 συνοικέειν. Ὁ μὲν δὲ τοιούτοισι ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ
 θυμωθεὶς λέγει τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται.
 οὔτε γὰρ ἄν τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμήν γῆμαι, οὔτε
 ἐκείνη πλέονα χρόνον συνοικήσεις, ὥς μάθης τὰ διδό-

μενα δέκεσθαι. Ὁ δὲ ὥς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε
 112 ἐχώρει ἔξω· Δέσποτα, οὐ δὴ καὶ με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ
 τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ
 διελέγετο, ἥ Ἀμυστροῖς μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους
 τοῦ Ξέρξεω διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστειω·
 τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε, καὶ ῥίνα
 καὶ ὦτα καὶ χεῖλεα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν
 113 ἀποπέμπει διαλελυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης οὐδέν κω
 ἀκηκοὺς τούτων, ἐλπόμενος δέ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπί-
 πτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυ-
 ναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ
 ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ
 κού τισι καὶ ἄλλοισι ὥς ἀποστήσων νόμον τὸν Βάκτριον
 καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα. τάπερ ἂν καὶ
 ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, εἶπερ ἔφθη ἀναβάς ἐς τοὺς
 Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ μιν καὶ
 ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτριῶν. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμε-
 νος ταῦτα ἐκείνῳν πρήσσοντα πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρα-
 τιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνῳν καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστειω
 114 θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο, οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὀρμηθέν-
 τες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν
 ὥρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐνθεῦτεν δὲ ἀπί-
 κοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον διαλελυμένας,
 τὰς ἐδόκεον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας, καὶ τούτων οὐκ
 ἤμιστα εἵνεκεν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν
 νυν ἀμφὶ Λευτυχίδην Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλῶειν
 ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθηναίοισι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρα-
 τηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου.
 Οἱ μὲν δὴ ἀπέπλων, Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου δια-
 115 βάντες ἐς τὴν Χερσόνησον Σηστὸν ἐπολιόρκειον. Ἐς δε

τὴν Σησιτὸν ταύτην, ὥς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὥς ἤκουσαν παρῆναι τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸν Ἑλλησποντον, ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιουκίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβαζος ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρῶν ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικῶς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολεῖς, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος. Ἐτυράννευε δὲ 116
τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταῦκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλάνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ Ἰφί-
κλου χρήματα ἐξ Ἑλαιοῦντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ Ἑλαι-
οῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύραι καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς καὶ ἄλλα ἀνα-
θήματα, τὰ Ἀρταῦκτης ἐσύλησε βασιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξην διεβάλετο· δέσποτα, ἐστὶ οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατευσάμενος δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι. Ταῦτα λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξην δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκεῖνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλειων ἔλεγε νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρή-
ματα, ἐξ Ἑλαιοῦντος εἰς Σησιτὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμε-
νος ἐσπείρε καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅπως ἀπλίκοιτο εἰς Ἑλαι-
οῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγεται. τότε δὲ ἐπολιορ-
κίητο ὑπὸ Ἀθηναίων οὔτε παρεσκευασμένος εἰς πολιορ-
κίην οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἑλληνας· ἀφυλάκτῳ δὲ 117
κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθι-
νόπαρον ἐπεγίνετο, ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς

- ἑαυτῶν ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν το τεύ-
 χος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπάγοιεν σφεας
 ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφρασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων
 κοινόν σφεας μεταπέμψηται. Οὕτω δὴ ἔσπεργον τὰ
 118 παρεόντα. Οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπι-
 γμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλι-
 νέων ἐσιτέοντο. ἐπέιτε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω
 δὴ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ
 Ἀρταῦκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος κατα-
 βάντες, τῇ ἣν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ ἡμέρη
 ἐγένετο, οἱ Χερσονησιῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν
 τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἀνοιξαν. τῶν
 119 δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰό-
 βαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηϊκὴν Θρηϊκὲς Ἀψίν-
 θιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλειστῶρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ τρώ-
 πῳ τῷ σφετέρῳ, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου ἄλλῳ τρόπῳ ἐφό-
 νευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκτην ὕστεροι ὁρμηθέντες
 φεύγειν, ὥς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἔοντες ὑπὲρ Αἰγὸς
 Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνὸν οἱ μὲν ἀπέ-
 θανον, οἱ δὲ ζῶοντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδήσαντές
 σφεας οἱ Ἕλληνες ἤγαγον ἐς Σηστόν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ
 Ἀρταῦκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.
 120 Καὶ τῶν τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων
 ταρίχους ὀπτέοντι τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ τάριχοι
 ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον ὅπως-
 περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθώ-
 μαζον, ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὥς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν
 ὀπτέοντα τοὺς ταρίχους ἔφη· Φεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φο-
 βέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ ση-
 μαίνει ὁ ἐν Ἐλαιούντι Πρωτεσίλεως ὅτι καὶ τεθνεὼς καὶ
 τάριχος ἐὼν δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τί-

νεσθαι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι, ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ, ἀντὶ δ' ἐμωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι περιγεγόμενος. Ταῦτα ὑπισχόμενος τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλεω τιμωρόντες ἐδέοντό μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔξευξε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, σαρνίδα προσπασσαλεύσαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ 121 ποιήσαντες ἀπέπλων ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων ὡς ἀναθήσουτες ἐς τὰ ἱερά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἐτι πλέον τούτων ἐγένετο.

Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταῦκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος 122 προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσησι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσησι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σὺ, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεια, φέρε, γῆν γὰρ κεκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέαν, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἀστυγέιτονες, πολλοὶ δὲ καὶ ἐκαστέρῳ, τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. οἶκός δὲ ἄρχοντας ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρῆξει κάλλιον ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα, οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων παρασκευάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους· φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλα-

κοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι
καρπὸν τε θωυμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ
πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες,
ἔσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρον, ἄρχειν τε εἶλοντο
λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι
δουλεύειν.

I N D E X.

- Abae** I, 46; VIII, 27, 33, 134.
Abantes I, 146.
Abaris IV, 36.
Abdera I, 168; VI, 46; VII, 109, 126; VIII, 120.
Abrocomes VII, 224.
Abrynychus VIII, 21.
Abydus V, 117; VII, 32, 33, 34, 43, 44, 174.
acanthus II, 96.
Acanthus VI, 44; VII, 22, 116.
Acarnan II, 10.
accipiter II, 65, 67, III, 76.
Acephali IV, 191.
Aceratus VIII, 37.
Aces III, 117.
Achaei I, 145; VIII, 73.
Achaei Phthiotae VII, 132, 173, 175, 197.
Achaëa Ceres V, 61.
Achaemenes, auctor regiae Persarum stirpis, VII, 11.
Achaemenes, Darii Hystaspis filius, III, 12; VII, 7, 97, 236.
Achaemenidae I, 125; III, 65.
Achaia VIII, 36.
Achaia Phthiotis VII, 173.
achelous II, 10; VII, 126.
Acheron V, 92, 7; VIII, 47.
Achilleus cursus, ὁ Ἀχιλλεύος Δρόμος, IV, 53, 76.
Achilleum V, 94.
acinaes, Martis apud Scythos simulacrum, IV, 62; eius in foedere ineundo apud Scythas usus IV, 70; Persicus III, 64, 118; VII, 54, 61, 64.
Acraephia VIII, 135.
Acrisius, Danaës pater, VI, 53.
Acrothoon VII, 22.
Adicran IV, 159.
Adimantus, Aristaeae pater, VII, 137; Corinthius, VIII, 5, 59, 61, 94.
Adrastus, Phryx, I, 35–45; Sicyonius V, 67, 68.
Adria I, 163; IV, 33; V, 9.
Adymachidae IV, 168.
Aea I, 2; VII, 193, 197.
Aeaces, Polycratis pater, III, 39; VI, 13.
Sylosontis filius, Samityrannus, IV, 138; VI, 13, 25.
Aeacidae V, 75, 80; VIII, 64.
Aeacus V, 89; VI, 35.
aedea lignae IV, 108; fulminetactae IV, 79.
Aega VII, 123.
Aegae I, 145.
Aegaeae I, 149.
Aegaeum mare IV, 85.
Aegaleus VIII, 90.
Aegeus, Pandionis fil., I, 173; Ololeyi fil., IV, 149.
Aegialees Polasgi VII, 94; Sicyoniorum tribus V, 68.
Aegicores V, 66.
Aegidae IV, 149.
Aegila = Augila.
Aegilea VI, 107.
Aegilia VI, 101; VIII, 90.
Aegina, nymphea, V, 80.
Aegina, ins., olim Oenone, VIII, 46. Incolae Dorienses, Epidauro orti, VIII, 46.
Epidauriis parent V, 85. Samiis infensi III, 59. Bellum c. Cydoniis III, 59. Foedus c. Thebanis V, 80. Bellum c. Atheniensibus V, 82 sq. VI, 73, 85–92; VII, 144, 145. Se tradunt Dario VI, 49. Cleomenes in Aegina VI, 50. Leotychiden accusant VI, 85. Ad Salamina pugnant VII, 46, 74, 91, 93, 122, ad Plataeas item IX, 28 et 85. Res eorum navalis III, 59; IV, 152; V, 80, 83; VI, 49. Opera figlina V, 89. Stellae auratae, Delphico deo sacratae, VIII, 122.
Aeacidarum cultus V, 80. Urbs antiqua VI, 88. Divitiae IX, 79.
Aegion I, 145.
Aegira I, 145.
Aegiroessa I, 149.
aegis Minervae IV, 189, 189.
Aegli III, 92.
Aegos Potamoi IX, 119.
Aegyptii et Aegyptus I, 135; II, c. 2–fin.; III, 2–16, 27–29, 91, 129, 186; IV, 2, 42, 180; VII, 1, 7, 25, 89; VIII, 17.
Aeimnestus IX, 64, 68.
Aenea VII, 123.
Aenesidemus VII, 154, 165.
Aenianes VII, 132.
Aenus IV, 90; VII, 58.
Aenyra VI, 47.
Aeoles, Pelasgicae originis, VII, 95. In Asia habitantes I, 6, 26, 28, 141, 149–151; II, 1, 90; V, 122, 123; VII, 94, 95, 176; IX, 115.
Aeolidarum oppidum VIII, 35.
Aeolus VII, 197.
Aëropus, Temeno natus, VIII, 137. Macedo VIII, 139. Tegeata IX, 26.
Aesanius IV, 150.
Aeschines Eretriensis VI, 100.
Aeschreas VIII, 11.
Aeschrionia III, 26.
Aeschylus II, 134, 156.
Aesopus II, 134.
Aethiopes et Aethiopia II, 22, 29, 30, 32, 100, 104, 110; III, 17, 20–23, 25, 94, 97, 101, 114; IV, 183, 197; VII, 69, 70, 79.

- aethiopicus lapis II, 134
 Aëtion V, 92, 2.
 Aetolia VI, 127.
 Aetolus VI, 127.
 Africa II, 32; IV, 41—44. a Phoenicibus
 circumnavigata IV, 42.
 Africus ventus II, 25.
 Agaeus VI, 127.
 Agamemnon I, 67; VII, 159.
 Agarista VI, 126—131. Periclis mater VI, 131.
 Agasicles I, 144.
 Agathoergi I, 67.
 Agathyrsi IV, 49, 100, 102, 103, 125.
 Agathyrsus IV, 10.
 Agbalus VII, 98.
 Agbatana Mediae I, 98, 110, 153; III, 64,
 92. Syriae III, 62, 64.
 Aгенor VII, 91.
 Agesilaus, Doryssi f., VII, 204; Hippocra-
 tidae f., VIII, 131.
 Agetus VI, 61, 62.
 Agis, Spartae rex, VII, 204; Menaris pa-
 ter, VI, 63.
 Aglaurus VIII, 53.
 Aglomachus IV, 164.
 Agora, oppid., VII, 58.
 Agrianes, fl., IV, 90.
 Agrianes, pop., V, 16.
 Agrigentini VII, 165, 170.
 Agron I, 7.
 Agyllaei I, 167.
 Aiax Telamonius V, 66; VIII, 64, 121.
 Philaei pater VI, 35.
 Alabanda VIII, 136.
 Alabandi VII, 195.
 alabastrites lapis III, 24.
 Alalia I, 165.
 Alarodii III, 94; VII, 79.
 Alazir IV, 164.
 Alazones IV, 17, 52.
 Albae columnae (αἱ Λευκαὶ Στήλαι)
 V, 118.
 Alcaeus I, 7.
 Alcamenes VII, 204.
 Alcenor I, 82.
 Alceetes VIII, 39.
 Alcibiades VIII, 17.
 Alcides VI, 61.
 Aleimachus VI, 101.
 Alemaeon, Megacelis pat., I, 59. Megacelis
 f., VI, 125, 127.
 Alemaeonidae I, 61, 64; V, 63 sqq. VI,
 115, 121, 125 sq.
 Alcmene II, 43, 145.
 Alcon VI, 127.
 Alea, Minervae cognom., I, 66; IX, 70.
 alearum ludus I, 94; II, 122.
 Aleus campus VI, 95.
 Aletes V, 92, 2.
 Aleuadae VII, 6, 130, 172; IX, 58.
 Alexander, Priami f., I, 3; II, 113—117.
 Macedo, V, 19—22; VII, 173; VIII, 121,
 136—140; IX, 44.
 Alilat II, 131; III, 8.
 Alitta II, 131.
 Alopecae V, 63.
 Alpeni VII, 166, 229.
 Alpheus, Spartanus, VII, 227.
 Alphis, fl., IV, 49.
 Alus VII, 173, 197.
 Alyattes I, 16—25, 73 sq., 93.
 Amasis, Aegypti rex, I, 30, 77; II, 154
 161, 172, 181; III, 1, 10, 40, 47. Persa
 IV, 167, 201, 203.
 Amathus V, 104, 108, 114.
 Amazones IV, 110—117, 193; IX, 27.
 Ambracia VIII, 47; IX, 28, 31.
 Amestris VII, 61, 114; IX, 108, 109, 111.
 Amiantus VI, 127.
 Aminias VIII, 84, 87, 93.
 Aminocles VII, 190.
 Ammonii II, 32, 42; III, 25, 26; IV, 181.
 Ammonis oraculum I, 46; II, 32, 55.
 Ammun II, 42.
 Amompharetus IX, 53—57, 71, 85.
 Amorges I, 121.
 Ampa VI, 20.
 Ampelus VII, 122.
 Amphiarus III, 91. Eius oraculum I, 46,
 49, 52; VIII, 134.
 Amphicaea VIII, 33.
 Amphicrates III, 59.
 Amphictyon VII, 200.
 Amphictyones II, 180; V, 62; VII, 200;
 213, 228.
 Amphictyonis, Ceres, VII, 200.
 Amphilochous III, 91; VII, 91.
 Amphilytus I, 62.
 Amphinestus VI, 127.
 Amphion V, 92.
 Amphissa VIII, 32.
 Amphitruo II, 43; V, 59; VI, 53.
 Ampracia, vid. Ambracia.
 Amyntas, Macedo, V, 17—21, 94; VII, 173.
 VIII, 136, 139. Persa, VIII, 136.
 Amyrgii VII, 64.
 Amyris VI, 127.
 Amyrtaeus II, 140; III, 15, 16.
 Amythaon II, 49.
 Anacharsis IV, 46, 76, 77.
 Anacreon III, 121.
 Anaetorii IX, 28.
 ἀνακτόριον IX, 63.
 Anaphes VII, 62.
 Anaphlystus IV, 99.
 Anaua VII, 30.
 Anaxander VII, 204.
 Anaxandrides, Theopompi f., VIII, 131.
 Leontis f., I, 67; V, 39—41; VII, 204.
 Anaxilaus, Spartanus, VIII, 131. Rhegii
 tyrannus, VI, 23; VII, 163.
 Anchimolius V, 63.

- Andreas VII, 126.
 Andrii VIII, 66, 111.
 Androbulus VII, 141.
 Androcates IX, 25.
 Androdamas VIII, 85; IX, 96.
 Andromeda VII, 61, 150.
 Androphagi IV, 18, 100, 102, 106, 119, 125.
 Androsphinges II, 175.
 Andrus IV, 33; V, 31; VIII, 111.
 Aneristus, Sperthiae p., VII, 134. Sperthiae f., VII, 137.
 ἀνναρήϊον III, 126; VIII, 98.
 Angites VII, 113.
 Angrus IV, 49.
 anguilla in Aegypto sacra II, 72.
 anguis in arce Athenarum VIII, 41.
 animarum migrationes II, 123.
 anni ratio apud Graecos I, 32, apud Aegyptios II, 4, ap. Persas III, 90.
 annuli signatorii I, 195; III, 41.
 Anopaea VII, 216.
 anseres II, 37, 45.
 antacaei IV, 53.
 Antagoras IX, 176.
 Antandrus V, 26; VII, 42.
 Antheia VII, 176, 200.
 Anthemus V, 94.
 Anthylla II, 98.
 Antichares V, 43.
 Anticyra VII, 198, 213.
 Antidorus VIII, 11.
 Antiochus IX, 33.
 Antipater VII, 118.
 Antiphemus VII, 153.
 Anysis, rex Aegypti, II, 137, 140. Urbs, II, 137. Praefectura, II, 166.
 Anysus VII, 98.
 Aparytae III, 91.
 Apaturia I, 147.
 aper in Africa non reperitur IV, 192. Mysiam devastans I, 36.
 apes trans Istrum fl. V, 10.
 Aphetae VII, 193; VIII, 4, 6.
 Aphidnae IX, 173.
 Aphrodisias IV, 169.
 Aphthitana II, 166.
 Aphytis VII, 123.
 Apia, dea Scytharum, IV, 59.
 Apidanus VII, 129, 196.
 Apis, deus Aegyptiorum, II, 153; III, 27—29. Urbs II, 18.
 Apollo I, 50, 52, 69, 87, 90, 92, 144, 148, 182; II, 83, 144, 155, 156; IV, 15, 59, 158; V, 59, 60; VI, 57; VII, 26, 57; VIII, 33, 37, 134, 135.
 Apollonia, opp. ad Pontum Euxinum, IV, 90, 93. Opp. ad sinum Ionium, IX, 92.
 Apollophanes VI, 26.
 Apries II, 161, 169; IV, 159.
 Apsinthii VI, 34; IX, 119.
 aquae memorabiles III, 23; IV, 90, 181, 182.
 arae I, 131; II, 4, 7; IV, 59; VI, 68.
 Arabes eorumque terra I, 198; II, 8, 12, III, 8, 9, 88, 91, 97, 107, 112; IV, 39; VII, 69, 86.
 Arabicus sinus II, 11; IV, 39.
 Ararus IV, 43.
 Araxes I, 126, 202, 205; III, 36; IV, 11, 40. arbores memorabiles I, 202; III, 106.
 Arceades I, 66, 146; II, 171; V, 49; VI, 74; VII, 202; VIII, 26, 73.
 Arcesilaus I. IV, 159. — II. IV, 160. — III. IV, 162—164.
 Archander II, 98.
 Archandri urbs II, 97.
 Archelai Sicyonii V, 68.
 Archelaus VII, 204.
 Archesistratidas IX, 90.
 Archias III, 55.
 Archidamus, Anaxandridae f., VIII, 131. Zeuxidami f., VI, 71.
 Archidice II, 135.
 Archilochus I, 12.
 Ardericca, vicus Assyriae, I, 185; vicus Cissiae, VI, 119.
 Ardys I, 15.
 Areopagus VIII, 52.
 Argadas V, 66.
 Argaeus VIII, 139.
 Arganthonius I, 163, 165.
 Arge IV, 35.
 argentum non reperitur in Scythia IV, 71, neque ap. Massagetas I, 215. Frequens in Lydia V, 49. Ad aurum ratio III, 95. Metalla ad Prasiadem paludem V, 17.
 Laurii VII, 144. in Pangaeo VII, 112.
 Aryandicum IV, 166.
 Argia VI, 52.
 Argilus VII, 115.
 Argiopius IX, 57.
 Argippaei IV, 23.
 Argivi I, 1, 61, 82; III, 131; V, 86; VI, 78, 83, 92 sq.; VII, 148—152; IX, 12, 27, 34.
 Argo IV, 179; VII, 193.
 Argolici crateres IV, 152.
 Argolis I, 82.
 Argonautae IV, 145, 179.
 Argos I, 1; V, 67; VI, 83; VII, 150.
 Argus heros VI, 80.
 Ariabignes VII, 97; VIII, 89.
 Arianthus IV, 81.
 Ariapithes IV, 76—78.
 Ariaramnes VIII, 90.
 Aridolis VII, 195.
 arietes Thebanis Aegyptiis sacri II, 42.
 Arii III, 93; VII, 62, 66.
 arima IV, 27.
 Arimaspea IV, 14.
 Arimaspi III, 116; IV, 13, 27.
 Arimnestus IX, 72.
 Ariomardus, Caspiorum dux, VII, 67. Darii fil., VII, 78.

- Arlon I, 23 sq.
 Ariphron VI, 131, 138; VII, 33; VIII, 131.
 Arisba I, 151.
 Aristagoras, Cymaeus, IV, 138; V, 37, 38. Cyzicenus, IV, 138. Milesius, V, 30—38, 49—51, 97—100, 124—126; VII, 8. Samius, IX, 90.
 Aristaeas, Corinthius, VII, 137. Proconnesius IV, 13—15.
 Aristides VIII, 79—82, 95; IX, 28.
 Aristocrates VI, 73.
 aristocratia III, 81—82.
 Aristocyprus V, 113.
 Aristodemus, Heraclida, IV, 147; VI, 52; VII, 204; VIII, 131. ὁ τρεῖςας, VII, 229, 231; IX, 71.
 Aristodicus I, 158 sq.
 Aristogiton V, 55; VII, 123.
 Aristolaides I, 59.
 Aristomachus VI, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Ariston, Byzantius, IV, 138. Spartanus, I, 67; VI, 61—63; 69.
 Aristonice VII, 140.
 Aristonymus VI, 126.
 Aristophantus VI, 66.
 Aristophilides III, 136.
 Arizanti I, 101.
 Arizus VII, 82.
 Armenii I, 194; III, 93; V, 49, VII, 73.
 Armenius mons I, 72.
 Arpoxais IV, 5 sq.
 Arsamenes VII, 68.
 Arsames, p. Hystaspis, I, 209; VII, 11. fil. Darii, VII, 68.
 artaba I, 192.
 Artabanus IV, 83; VII, 10, 11, 17, 46—53, 66, 67, 75.
 Artabates VII, 65.
 Artabazanes VII, 2, 3.
 Artabazus VII, 66; VIII, 126—129; IX, 41, 66, 89.
 Artace IV, 14; VI, 33.
 Artachaeus VII, 22; VIII, 117.
 Artachaeus, Otaspis p., VII, 63. Artayntae p., VIII, 130.
 Artai VI, 98; VII, 61.
 Artaeus, Artachaei p., VII, 22. Azanis p., VII, 66.
 Artanes, Darii fr., VII, 224. fluv. Thraciae, IV, 49.
 Artaphernes, Darii fr., V, 23, 25, 30—32, 73, 100, 123; VI, 1, 4. Artaphernis fil., VI, 94, 116; VII, 10, 74.
 Artaxerxes, vid. Artoxerxes.
 Artayctes VII, 33, 78; IX, 116, 118—120.
 Artaynta IX, 108.
 Artayntes VIII, 130; IX, 102, 107.
 Artazostra VI, 43.
 Artembares, vir nobilis inter Medos, I, 114—116. Persa, IX, 122.
 Artemisia VII, 99; VIII, 68, 87, 88, 93, 101—103.
 Artemisium IV, 35; VII, 175, 176, 195; VIII, 9—11, 14—17.
 Artimpasa IV, 59.
 Artiscus IV, 92.
 Artobazanes, vid. Artabazanes.
 Artochmes VII, 73.
 Artontes, Bagaiei p., III, 128. Mardonii f., IX, 84.
 Artoxerxes VI, 98; VII, 106, 151.
 Artybius V, 108, 110.
 Artyntes VII, 67; VIII, 130.
 Artypheus VII, 66, 67.
 Artystona III, 88; VII, 69.
 Aryandes IV, 166, 167, 200.
 Aryenis I, 74.
 Asbystae IV, 170.
 Ascalon I, 105.
 aschy IV, 23.
 Asia, Promethei uxor, IV, 45.
 Asia I, 4, 72, 95, 102, 103, 104, 106, 130, 142, 177; II, 17, 117; IV, 37—40, 44, 45; V, 49; VI, 23, 43; VII, 61; IX, 116.
 Asias, tribus Sardica, IV, 45.
 Asias, fil. Cotyis, IV, 45.
 Asine VIII, 73.
 asini I, 194; IV, 28, 129, 191, 192; VII, 86.
 asmach II, 30.
 Asonides VII, 181.
 Asopii IX, 15.
 Asopodorus IX, 69.
 Asopus V, 80; VI, 108; VII, 199, 200, 216; IX, 15, 29, 43, 51.
 Aspathines III, 70, 78; VII, 97.
 asphaltus I, 179; VI, 119.
 Assa VII, 122.
 Assesus I, 19.
 Assyria I, 102, 106, 177, 178, 192, 193; II, 17; III, 92; IV, 39, 87.
 Assynrii I, 95, 102, 103, 106, 177; VII, 62, 63.
 Astacus V, 67.
 Aster V, 63.
 Astrabacus VI, 69.
 Astyages I, 46, 73—75, 107, 108, 119, 123, 127—130, 139.
 Asychis II, 136.
 Atarantes IV, 184.
 Atarbechis II, 41.
 Atarne vel Atarneus I, 160; VI, 4, 28, 29; VII, 42; VIII, 106.
 Atarnes IV, 49.
 Athamas VII, 197.
 Athenades VII, 213.
 Athenagoras IX, 90.
 Athenae I, 59, 60, 98, 143; V, 2, 55, 64—66, 89; VI, 103; VII, 28; VIII, 53, 77, 94, 151; IX, 3, 13.
 Athenienses I, 30, 56, 57, 59, 60, 143, 146; II, 177; III, 131, 134; V, 55—62, 66, 69, 73—76, 79, 81, 82, 87, 88, 90—97, 100,

- 103; VI, 21, 48, 49, 87—94, 108, 111, 138, 139; VII, 1, 5, 6, 8, 111, 112, 133, 137, 139, 144, 145, 161, 184; VIII, 1, 3, 17, 41, 44, 61, 84, 93, 136, 139, 142, 144; IX, 5—6, 12—23, 27, 46, 60, 70, 73, 75, 102, 105, 114.
- Athos VI, 44, 95; VII, 21, 22, 122.
- Athribitana, praefectura Aegypti, II, 166.
- Athrys IV, 49.
- Atlantes, vid. Atarantes.
- Atlanticum mare I, 202.
- Atlas, fluv., IV, 49. mons, IV, 184.
- Atossa III, 68, 88, 133, 134; VII, 2, 3.
- Atramyttium VII, 42.
- Atridae VII, 20.
- Attaginus IX, 15, 86, 88.
- Attica I, 59; V, 55 sqq., 76, 82; VI, 102; VIII, 51—55; IX, 13.
- Atys, Manis fl., I, 7, 94, 171; VII, 27, 74. Croesi fl., I, 34—43.
- Auchatae IV, 6.
- Augila IV, 172, 182.
- Auras IV, 49.
- auris praecisae II, 162; III, 69, 118.
- auri metalla VI, 46, 47; VII, 112; IX, 76.
- ramenta I, 93; III, 102, 106; IV, 195; V, 101.
- Auschisae IV, 171.
- Ἀῤῥαῖς IV, 180, 191.
- auster II, 25; IV, 173.
- Antesion IV, 147; VI, 52.
- Autodicus IX, 85.
- Automoli II, 30.
- Autonous VIII, 39.
- Auxesia V, 82, 83.
- Axius VII, 123, 124.
- Axus IV, 154.
- Azanes VII, 66.
- Azen VI, 127.
- Aziris IV, 157, 169.
- Azotus II, 157.
- B**abylon I, 178—183, 191, 129; III, 158, 159.
- Babylonia I, 193.
- Babylonicum talentum III, 89.
- Babylonii I, 77, 194—200; II, 109; III, 150, 151, 158, 159.
- Bacchus II, 29, 42, 48, 49, 81, 123, 144—146, 156; III, 8, 97, 111; IV, 67, 79, 87, 108; VII, 111.
- Bacchanalia IV, 79, 108.
- bacchantium vox VIII, 65.
- Bacchica instituta II, 81.
- Bacchiadae V, 92.
- Bacis V, 43; VIII, 20, 77, 96; IX, 43.
- Bactra III, 92; VI, 9; IX, 113.
- Bactria I, 153; III, 92; IV, 204; IX, 113.
- Bactrii I, 153; VII, 64, 86.
- baculi Babyloniorum I, 193.
- Badres (Bares) Pasargada IV, 167, 203.
- Hystaris f., VIII, 77.
- Bagaeus, Artontis f., III, 128. Mardontis p., VII, 80.
- Bagasaces VII, 76.
- balteus Herculis IV, 10.
- barathrum Athenis VII, 133.
- barba sacerdotis Minervae apud Pedasenses I, 175; VIII, 104.
- Barcaei III, 13, 91; IV, 164, 167, 201—204.
- Barce, opp., III, 91; IV, 160, 200. vicus, IV, 204.
- Bares, vid. Badres.
- baris II, 96.
- Basilides VIII, 132.
- bassaria IV, 192.
- Battiadae IV, 202.
- battus IV, 155.
- Battus I. IV, 150, 155, 159. — II. II, 181; IV, 159. — III. IV, 161.
- Beatorum insula III, 26.
- becos II, 2.
- Belbina VIII, 125.
- Belides portae III, 155, 158.
- Belus, deus, I, 181. Nini pater, I, 7. Cephei pater, VII, 61.
- Bermius VIII, 138.
- Bessi VII, 111.
- Bias Prieniensis I, 27; III, 170. Melampodis fr., IX, 34.
- Bisaltae VIII, 116.
- Bisaltas VI, 26.
- Bisaltia VII, 115.
- Bisanthe VII, 137.
- Bistones VII, 110.
- Bistonis VII, 109.
- Bithyni I, 28; VII, 75.
- Biton I, 31.
- Boebeis VII, 129.
- Boeotia II, 49; V, 57.
- Boeoti V, 74, 77, 79; VI, 108, VII, 202; VIII, 34; IX, 68.
- boeoticae solae I, 195.
- Boges VII, 107, 113.
- Bolbitinum ostium II, 17.
- Boreas VII, 189.
- boryes IV, 192.
- Borysthenes, fl., IV, 18, 45, 47, 53, 78. u., IV, 78.
- Borysthenitae IV, 17, 18, 53, 78.
- Bosporus Cimmerius IV, 12, 28, 100. Thracius IV, 83, 85, 86, 88.
- Bottiaea VII, 123, 127.
- Bottiaei VII, 185; VIII, 127.
- boves I, 92; II, 18, 38, 40, 41, 129; IV, 29, 61, 183, 186; VII, 126.
- bracciae I, 71; III, 87; VII, 61.
- Branchidae I, 46, 92, 157, 158; II, 159; V, 36; VI, 19.
- Brauron IV, 145; VI, 138.
- Briantica regio VII, 108.
- Briges VIII, 73.
- Brongus IV, 49.

- Brundasium IV, 99.
 Bryas VII, 72.
 Brygi VI, 45; VII, 185.
 Bubali I, 192.
 Bubares IV, 167, V, 21; VII, 22; VIII, 136.
 Bubastis, dea, II, 137, 156. urbs, II, 59, 67, 137, 156, 166. praefectura, II, 166.
 Bucolicum ostium II, 17.
 Budii I, 101.
 Budini IV, 21, 108, 109.
 Bulis VII, 134, 137.
 Bura I, 145.
 Busae I, 101.
 Busiris, urbs, II, 59, 61. praefectura, II, 165.
 Butacides V, 47.
 Buto II, 59, 63, 75, 153, 156.
 Bybassia I, 174.
 byblus II, 92; V, 58; VII, 25, 36.
 byssus VII, 181.
 Byzantium IV, 14; V, 26, 103.
- C**abales IV, 171.
 Cabalii III, 90.
 Cabelenses VII, 77.
 Cabiri II, 51; III, 37.
 Cadmea victoria I, 166.
 Cadmeae litterae V, 59.
 Cadmei I, 56, 146; V, 57, 61; IX, 27.
 Cadmus, heros, II, 45, 49; IV, 147; V, 57—59. Cous, VIII, 163, 164.
 Eadytis II, 159; III, 5.
 Caenides V, 92.
 Caicus, campus, VI, 28. a., VII, 42.
 calamus Ind. VII, 64, 65.
 Calantiae (Calatiae) III, 38, 97.
 Calasiries II, 164, 166, 168; VII, 89; IX, 32.
 calasiris II, 81.
 Calatiae, vid. Calantiae
 Calchas VII, 91.
 calculorum ludus I, 94.
 Callatebus VII, 31.
 Calliades VIII, 51.
 Callias, Eleus, V, 44, 45. Hipponiei fil., VII, 151. Phaenippi f., VI, 121, 122.
 Callicrates IX, 72, 85.
 Callimachus VI, 109, 114.
 Callipidae IV, 17.
 Callipolitani VII, 154.
 Callista IV, 147.
 calvi III, 12; IV, 23.
 Calyndii VII, 99.
 Calyndenses VIII, 87.
 Calyndici montes I, 172, VIII, 87.
 Camarina VII, 154, 156.
 Cambyzes, Cyri p., I, 46, 107, 112, 207; VII, 11. Cyri f., I, 208; II, 1; III, 1—66, 83; IV, 165.
 cameli I, 80; III, 103; VII, 86, 125.
 Camicus VII, 169 sq.
 Camirus I, 144.
- Campsa VII, 123.
 Canae mons VII, 42.
 Canastraeum VII, 123.
 Candaules, Lydor. rex, I, 7—12. Damsithymi p., VII, 98.
 canis I, 192; II, 67; VII, 187.
 cannabis IV, 74.
 Canobicum ostium II, 15, 17, 113, 173.
 Canobus II, 97.
 cantharus III, 28.
 Caphareum VIII, 7.
 Cappadocia I, 73.
 Cappadoces I, 71—73; V, 49; VII, 72.
 caprae II, 42, 46.
 caprarii II, 46.
 capreae IV, 192.
 capripedes IV, 25.
 captivorum immolationes IV, 62, 103.
 Car, progenitor Carum, I, 171.
 Carcinitis IV, 55, 99.
 Cardamyle VIII, 73.
 Cardia VI, 33; VII, 58; IX, 115.
 Carenus VII, 173.
 Cares I, 28, 146, 171, 172, 174; II, 61, 152, 153, 163; III, 4, 11; V, 66, 88, 117, 120; VII, 9; VIII, 133, 135.
 Caria I, 142; VI, 25.
 Carine VII, 42.
 Carius Iuppiter I, 171; V, 66.
 Carnea VII, 206; VIII, 72.
 Carpathus III, 45.
 Carpis IV, 49.
 Carthaginienses I, 166; II, 32; III, 17, 19, IV, 43, 197; V, 46; VII, 165, 167.
 Carthago III, 19.
 Caryanda IV, 44.
 Carystus IV, 33; VI, 99; VII, 112, 121—IX, 105.
 Casambus VI, 75.
 casia III, 107, 110.
 Casius II, 6; III, 5.
 Casmena VII, 155.
 Caspatyrus III, 102; IV, 44.
 Caspii III, 92, 93; VII, 67, 86.
 Caspium mare I, 202, 203; IV, 40.
 Cassandane II, 1; III, 2.
 Cassiterides III, 115.
 Castalia VIII, 39.
 Casthanaea VII, 183, 188.
 Castor II, 43; VI, 127.
 castores IV, 109.
 Castra Tyriorum II, 112. = Στρατόπεδα II, 154.
 castratio III, 48; VI, 9.
 Catadupa II, 17.
 catarractae II, 17; V, 118.
 Catarractes VII, 26.
 Catiani IV, 6.
 Cava Euboeae (τὰ Κοῖλα) VI, 139, VIII 13

- Caucasa V, 33.
 Caucasus I, 104, 203, 204; III, 97; IV, 12.
 Caucones I, 147; IV, 148.
 Caunus I, 172, 176; V, 103.
 Caystrius V, 100.
 Caystrobis IV, 13.
 Cecrops VIII, 44.
 Celaenae VII, 26.
 Celeas V, 46.
 Celtae II, 33; IV, 49.
 Centum insulae (*ἑκατὸν νῆσοι*) I, 151.
 Ceos IV, 33; V, 102; VIII, 1, 46, 76.
 Cephalenia IX, 28.
 Cephenes VII, 61.
 Cepheus, Andromedae p., VII, 61, 150.
 Beli f., VII, 61.
 Cephisus VII, 178; VIII, 33.
 Ceramicus I, 174.
 Ceraunii montes VII, 129.
 Cercasorum II, 15, 17, 97.
 Cercopes VII, 216.
 Ceres II, 59, 122, 123, 156, 171; IV, 53;
 V, 61, 82; VI, 16, 91, 134; VII, 20;
 VIII, 65; IX, 62, 65, 97, 101.
cervi IV, 192.
 Chalcedon IV, 85, 144; V, 26; VI, 33.
 Chalcidenses V, 74, 77, 99; VIII, 127; IX, 28.
 Chalcidicum genus VII, 185; VIII, 127.
 Chaldaei I, 181, 183; VII, 63.
 Chalestra VII, 123.
 Thalybes I, 28; VII, 76.
 champsia II, 69.
 Charadra VIII, 33.
 Charaxus II, 135; IV, 135.
 Charilaus III, 145.
 Charillus VIII, 131.
 Charopinus V, 99.
 Chemmis II, 91, 156, 165.
 Cheops II, 124.
 Chephren II, 127, 128.
 Cherasmis VII, 73.
 Chersis VII, 98; VIII, 11.
 Chersonesus Thracic. VI, 33, 34, 39, 140;
 IX, 118. opp. (aspera) IV, 90; VII, 33.
 Chiloas IX, 9.
 Chilo I, 59; VII, 235. Demarmenif., VI, 65.
 Chius I, 18, 142, 160; II, 178; VI, 15, 16,
 26, 31; VIII, 131.
 Choaspes I, 188; V, 49, 52.
 choenix VI, 57; VII, 187.
 Choereae VI, 101.
 Choereatae, tribus, V, 68.
 Choerns VII, 170.
 Chorasmi III, 93, 117; VII, 66.
 chori V, 87, 83, 100; VI, 27.
 Chormius I, 82.
 Chytri (*Χῦτροι*) VII, 176.
 Cicones V, 59, 108, 110.
 Cilices I, 28, 72; III, 90; V, 49, 52; VII,
 91, VIII, 14.
 CIEROD. II.
 Cilicia II, 17, 34; III, 90; V, 52; IX, 107.
 Cilix VII, 91.
 Cilla I, 149.
 Cimmeria IV, 12.
 Cimmerii I, 6, 15, 16; IV, 1, 11, 12.
 Cimmerium castellum (*Κιμμέρια τέλη*)
 IV, 12.
 Cimmerium portorium (*ποροδμήτια K.*)
 IV, 12, 45.
 Cimmerius Bosporus IV, 12, 28, 100.
 Cimon, Miltiadis p., VI, 34, 38, 39, 103.
 Miltiadis f., VI, 136; VII, 107.
 Cineas V, 63.
 cinnamomum III, 111.
 Cinyps, f., IV, 173; V, 42. regio, IV, 198.
 Cion V, 122.
 circumcisio II, 36, 104.
 Cissia terra III, 91; V, 49, 52; VI, 119.
 Cissiae portae III, 155, 158.
 Cissii III, 91; VII, 62, 86, 210.
 Cithaeron IX, 19, 25, 39.
 Claves Cypri (*Κληῖδες τῆς Κύπρου*)
 V, 108.
 Clazomenae I, 16, 51, 142; II, 178; V, 123.
 Cleades IX, 85.
 Cleander, Phigalensis, VI, 83. Hippocra-
 tis f., VII, 155. Pantaris f., VII, 154.
 Cleobis I, 31.
 Cleodaeus VI, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Cleombrotus IV, 81; V, 41; VIII, 71; IX, 10.
 Cleomenes III, 148; V, 41, 49, 64, 70, 76,
 82, 84.
 Cleonae VII, 22.
 Clinias VIII, 17.
 Clisthenes, Athen., V, 68, 69, 70, 73; VI,
 131. Sicyonius VI, 67, 126.
 Clytiadarum familia IX, 33.
 Cnidus I, 144, 174; II, 178; III, 138; IV, 164.
 Cnoethus VI, 88.
 Cobon VI, 66.
 Codrus, Melanthi f., I, 147. Atheniens.
 rex, V, 65, 76; IX, 97.
 Coenyra VI, 47.
 Coës IV, 97; V, 11, 37, 38.
 Colaeus IV, 152.
 Colaxais IV, 5, 7.
 Colchis, Colchi, I, 2, 104; II, 104, 105;
 III, 97; IV, 37, 40; VII, 79.
 Colias VIII, 96.
 Colophon I, 14, 142, 147, 150.
 Colossae VII, 30.
 colossi II, 130, 143, 153, 175, 176.
 columbae Dodonaeae II, 55; albae I, 136.
 Combrea VII, 123.
 Compsatus VII, 109.
 conchylia II, 12.
 condicio mortuorum II, 67, 86—90, III, 24.
 Coniaeus V, 63.
 Contadesdus IV, 89, 90.

- Copais VIII, 135.
 Coreyra III, 42, 48, 49, 53; VII, 168.
 Coressus V, 100.
 Corinthus I, 14, 50, 51; II, 167; III, 48—53; IV, 162; V, 75, 87, 92; VI, 89; VII, 202; VIII, 1, 94; IX, 102.
 Corobius IV, 151.
 Coronaei V, 79.
 Corsica I, 165; VII, 165.
 corvi augurium IV, 15.
 Corycium antrum VIII, 36.
 Corydallus VII, 214.
 Corys III, 9.
 Cos I, 144; VII, 164.
 Cotys IV, 45.
 Cranaspes III, 126.
 Cranai VIII, 44.
 craniorum pro poculis et vasis usus IV, 26, 75.
 Crathia Minerva V, 45.
 Crathis I, 145; V, 45.
 Cratines VII, 165.
 Cratinus VII, 190.
 Cremini IV, 20, 110.
 Creston I, 57; V, 3, 7; VII, 124, 127; VIII, 116.
 Creta I, 173; IV, 151; VII, 169—171.
 crex II, 76.
 Crinippus VII, 165.
 Crisaeus campus VIII, 32.
 cristarum inventores I, 171.
 Critalla VII, 26.
 Critobulus, Cyrenaesus, II, 181. Toronaesus, VIII, 127.
 Crius VI, 50, 73. avus, VIII, 92.
 Crobyzi IV, 49.
 crocodili II, 68—70, 148; IV, 44, 192.
 Crocodilorum urbs II, 148.
 Croesus I, 7, 26—28, 30—46, 50, 53, 56, 69, 73, 75, 77, 79—81, 84—88, 90, 92, 155, 207, 208; III, 14, 34, 36; V, 36, VI, 37, 125; VIII, 35.
 Crophii II, 28.
 Crossaea VII, 123.
 Croton III, 131, 136, 137; V, 44; VIII, 47.
 crucis supplicium III, 125; VI, 30; VII, 238.
 cubi I, 94; II, 122.
 cubitus I, 178; II, 149, 168.
 culices II, 95.
 cuniculi clangore reperti IV, 200.
 Cuphagoras VI, 117.
 Curium V, 113.
 currus V, 113; VII, 55; VIII, 115.
 cursores publici VI, 105.
 Cyanae insulae IV, 85.
 Cyaxares I, 16, 73, 103, 106.
 Cybebe V, 102.
 Cyberniscus VII, 98.
 Cyclades V, 30, 31.
 Cydippa VII, 163.
 Cydonia III, 44, 59.
 Cydrara VII, 30.
 Cyllirii VII, 153.
 Cylon V, 71.
 Cyma I, 149, 157, 165; V, 38, 123; VII, 194; VIII, 130.
 Cynaegirus VI, 114.
 Cyneas VI, 101.
 Cynesii = Cynetes II, 33; IV, 49.
 Cyniscus VI, 71.
 Cynocephali IV, 191.
 Cynosarges V, 63; VI, 116.
 Cynosura VIII, 76.
 Cynurii VIII, 73.
 Cyprus II, 118.
 Cyprus I, 199; II, 182; III, 19, 91; V, 104—116; VII, 90.
 Cypri claves, vid. Claves.
 Cypselus, Atheniensis, VI, 35. Corinthius, I, 20, 114; V, 92; VI, 128.
 Cyraunis IV, 195.
 Cyrene II, 32; III, 13, 91, 131; IV, 150, 152, 154—165, 170, 186, 199, 203.
 cynus, heros, I, 167. opp., IX, 105. insula, vid. Corsica.
 Cyrus, avus regis Pers., I, 111. rex Persarum, I, 46, 73, 75, 79—81, 83—85, 88, 89, 91, 107—116, 120—130, 141, 153—155, 168—191, 201—216; III, 69, 89, 160, VII, 1; IX, 122.
 Cythera I, 82, 105; VII, 235.
 Cythnus VII, 90; VIII, 46, 67.
 Cytissorus VII, 197.
 Cyzicum IV, 14, 76; VI, 33.
Dadicae III, 91; VII, 66.
 Daedalus VII, 170.
 Dai I, 125.
 Damasithymus VII, 98. alius, VIII, 87.
 Damasus VI, 127.
 Damia V, 82, 83.
 Danaë I, 91; VI, 53; VII, 60, 150.
 Danaus II, 91, 98; VII, 94. filiae eius, II, 91, 182.
 Daphnae Pelusiae II, 30, 107.
 Daphnis IV, 138.
 Dardanii I, 189.
 Dardanus, urbs, V, 117; VII, 43.
 darici IV, 166; VII, 28.
 Daritae III, 92.
 Darius, Hystasp., I, 183, 187, 209; II, 156, 158; III, 12, 39, 70, 82, 84—96, 101, 111, 126—129, 135, 139—141, 143, 144, 150—160; IV, 1, 7, 39, 44, 83, 85—88, 97, 118, 120, 124, 127, 134, 140—144, 166; V, 11, 12, 17, 97, 101, 105; VI, 30, 41, 43, 48, 94, 98, 111, 118; VII, 1—4, 10, 11, 64, 69, 72, 78, 82, 89, 97, 133, 194, 224. Xerxis fil., IX, 108.
 Dascyles I, 8.
 Dascylem III, 120, 126; VI, 33.
 Datis VI, 94, 97, 118; VII, 88.
 Datum IX, 75.

- Dauli VIII, 35.
 Daurises V, 116, 121.
 Decelea IX, 15, 73.
 Decelus, heros, IX, 73.
 decinae V, 77; VII, 132; IX, 81.
 defectio solis I, 74; VII, 37; IX, 10.
 Deiocea I, 16, 73, 96—102.
 Deliphonus IX, 92.
 Delium VI, 118; IX, 15.
 Delphi I, 14, 46, 48, 50—52, 54, 92; II, 1, 80; V, 42, 62; VII, 178; VIII, 36, 37.
 delphinus I, 23.
 Delta II, 13, 15, 16, 179.
 Delus I, 64; II, 170; IV, 33—35; VI, 97, 98; VIII, 132, 133; IX, 90.
 Demaratus V, 75; VI, 50, 61—70; VII, 3, 101—104, 209, 234—237, 239.
 Demarmenus V, 41; VI, 65.
 Democodes III, 125, 129—137.
 democratia III, 80—82; VI, 43.
 Democritus VIII, 46.
 Demonax IV, 161.
 Demonous VII, 195.
 Demophilus VII, 222.
 dentes elephantorum III, 97; concreti III, 97.
 depositum VI, 86.
 Dersaei VII, 110.
 Derusiaei I, 125.
 deserta III, 98, 102; IV, 22, 40, 181.
 Deucalion I, 56.
 Diacitorides, Cranonius, VI, 127; Laco, VI, 71.
 Diadromes VII, 222.
 Diana I, 26; II, 59, 83, 137, 155, 156; III, 48; IV, 33, 87, 103, 145; V, 7; VI, 138; VII, 176; VIII, 77.
 Dicaea VII, 109.
 Dicaeus VIII, 65.
 Dictynna III, 59.
 dictys IV, 192.
 Didymis oraculum VI, 19.
 Dieneces VII, 226.
 Dindymene I, 80.
 Dinomenes VII, 145.
 Διομήδεος ἀριστία II, 116.
 Dionysius VI, 11, 17.
 Dionysophanes IX, 84.
 Dioscuri II, 43, 59, 146; VI, 127.
 Dipaenses IX, 35.
 Dithyrambus VII, 227.
 dithyrambus I, 23.
 Dium VII, 22.
 Doberes V, 16; VII, 113.
 Dodona I, 46; II, 52, 55, 57; IX, 93.
 Dolonci VI, 34, 35.
 dorcades IV, 192.
 Dores I, 6, 28, 56, 141, 146, 171; III, 56; V, 62, 68, 76, 86, 87; VI, 53; VII, 93, 99, 112; VIII, 31, 43, 73.
 Dorieus V, 41—46; VII, 158, 205; IX, 10.
 Doris I, 56; VIII, 31.
 Doriscus V, 98; VII, 25, 59, 105 sq.
 Dorus I, 56.
 Doryssus VII, 204.
 Dotus VII, 72.
 Δρόμος Ἀχιλλήτος V, 55, 76.
 Dropici I, 125.
 Drymus VIII, 33.
 Dryopis I, 56, 146; VIII, 31, 73.
 Dymanatae V, 68.
 Dyme I, 145.
 Dyrras VII, 198.
 dysenteria VIII, 115.
 Dysorum V, 17.
 Ebenum III, 114, 97.
 ebur III, 97.
 Ecbatana, vid. Agb.
 Echeerates V, 92.
 Echedorus VII, 124, 127.
 Echemus IX, 26.
 Echestratus VII, 204.
 echidnae arabicae III, 108. semivirginea IV, 9.
 Echinades II, 10.
 echines IV, 192.
 Edoni V, 11, 23, 124; VII, 110, 114; IX, 75.
 Eetion V, 92, 5.
 Egestani V, 46.
 Elion VII, 25, 113; VIII, 118.
 Elaeus (Ἐλαιὺς) VI, 140; VII, 22, 33; IX, 116.
 Elatea VIII, 65.
 Elbo II, 140.
 electrum III, 115.
 Eleonius V, 43.
 elephants III, 97; IV, 191.
 Elephantine II, 9, 17, 20, 28, 69; III, 19.
 Eleusis I, 130; V, 74—76; VI, 75; VIII, 65; IX, 27, 57, 101.
 Elis II, 160; III, 132; IV, 30, 148; VI, 127; VIII, 27, 73; IX, 33, 37, 77.
 Elopia VIII, 23.
 Elorus VII, 154.
 ἐναγείς I, 61, 105; V, 70, 71.
 Enarees I, 105; IV, 67.
 Enchelees IX, 43.
 Eneti I, 196; V, 9.
 Enianes VII, 132, 185, 198.
 Enipeus VIII, 129.
 Enneacrano VI, 137.
 Ἐννέα ὁδοί VII, 114.
 enomotiae I, 65.
 Eordi VII, 185.
 Epaphus II, 38, 153; III, 27, 28.
 Ephesus I, 26, 142, 147; II, 10, 148, 155.
 V, 54.

- Ephialtes VII, 213.
 ephori I, 65; III, 148; V, 39; VI, 63, 65, 82; IX, 9, 76.
 Epiccydes VI, 86.
 Epidanus, vid. Apid.
 Epidauros I, 146; III, 52; V, 82, 83; VIII, 43, 46.
 Epigoni Homerii IV, 32.
 ἐπισκῦθισον VI, 84.
 Epistrophus VI, 127.
 Epium IV, 148.
 Epizelus VI, 117.
 Epizephyrii VI, 23.
 equites Spartae VIII, 124.
 equus I, 78, 80, 189, 192, 216; II, 71; III, 84-88, 90, 106; IV, 2, 7, 22, 28, 52, 61, 72, 170, 188, 189; V, 9, 111; VI, 16, 35, 103, 125; VII, 40, 55, 57, 70, 87, 88, 114, 196; IX, 22.
 Erasinus VI, 76.
 Erechtheus V, 82; VII, 189; VIII, 44, 55.
 Eretria I, 61; V, 99; VI, 43, 94, 101, 119; VIII, 46; IX, 28.
 Eridanus III, 115.
 Erineum VIII, 43.
 Erinyes IV, 149.
 Erochus VIII, 33.
 Erxander IV, 97; V, 37.
 Erycina V, 43, 45.
 Erythea IV, 8.
 Erythrae, Boeotiae opp., I, 25; IX, 15, 19. Ioniae opp., I, 16, 142; VI, 8.
 Ἐρυθρῇ βῶλος II, 111.
 Eryxo IV, 160.
 Etearchus, Ammonius, II, 52. Cretensis, IV, 154.
 Eteocles V, 61.
 Euenetus VII, 173.
 Euagoras VI, 103.
 Eualcidas V, 102.
 Euboea IV, 33; V, 31; VII, 156; VIII, 4, 20. τὰ ἄκρα VI, 100. τὰ Κοῖλα, VIII, 13.
 Euboeenses in Sicilia VII, 156.
 Euboicum talentum III, 89, 95.
 Euclides VII, 155.
 Euclithon IV, 162; V, 104.
 Euenius IX, 92-94.
 εὐεργέται ap. Laced. I, 67. ap. Persas III, 154; V, 11; VI, 29; VIII, 85.
 Euesperides IV, 117, 198.
 Eumenes VIII, 93.
 Eumenides IV, 194; IX, 97.
 Eunomus VIII, 131.
 Eunuchoi III, 49, 92; VI, 32; VIII, 104, 105.
 Eupalinus III, 60.
 Euphemidae IV, 150.
 Euphorbus VI, 101.
 Euphoriion, Aeschylus p., II, 156; VI, 114.
 Gaphanis p., VI, 127.
 Euphrates I, 180, 184, 185, 193; V, 52.
 Europa III, 115; IV, 42, 45; VII, 5.
 Europa, Tyria, I, 2, 173; IV, 45, 147.
 Euryanax IX, 10, 53, 55.
 Eurybates VI, 92; IX, 75.
 Eurybiades VIII, 2, 42, 74, 142.
 Euryclides VIII, 2.
 Eurycrates VII, 204.
 Eurycratides VII, 204.
 Eurydame VI, 71.
 Eurydemus VII, 213.
 Euryleon V, 46.
 Eucymachus VII, 205, 233.
 Euryphon VIII, 131.
 Eurypylus IX, 58.
 Eurysthenes IV, 147; V, 40; VI, 51, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Eurystheus IX, 26, 27.
 Eurytus VII, 229.
 Euthynus IX, 105.
 Eutychides IX, 73.
 Euxinus pontus I, 6, 72; IV, 37, 46.
 Examphaeus IV, 52, 81.
 expiatio I, 35, 64.
 exsecratio III, 65.
 Fabae II, 37; VI, 109.
 faces VII, 132; VIII, 98.
 fames I, 94; II, 25; VIII, 115, IX, 118.
 feles II, 66, 67.
 ferruminatio I, 25.
 fibula V, 87.
 flamma e simulacro VI, 82.
 foedus I, 74; III, 8, 39; IV, 70, 201; VI, 23; VII, 116, 132, 150; VIII, 120, 146, 143.
 formicae III, 102.
 forum Persis nullum I, 153.
 fossae I, 193; II, 108, 158; IV, 42; VII, 22 sq.
 funera I, 198; II, 85; IV, 71, 72; VI, 58; VII, 117.
 fustes II, 73.
 Gades IV, 8.
 Gaeson IX, 97.
 galea II, 162; IV, 180; VII, 63.
 Galepsus VII, 122.
 Gallaica VII, 108.
 γάμοροι VII, 153.
 Gandarii III, 91; VII, 66.
 Garamantes IV, 174, 183.
 Gangaphia IX, 29, 49, 50.
 Gauanes VIII, 137.
 Gebeleizis IV, 94.
 Gela VI, 23; VII, 153-156.
 Geleon V, 66.
 Gelo VII, 145, 154-162.
 Geloni IV, 108, 123.
 Gelonus IV, 10.

- gelu IV, 28.
 genealogia II, 143.
 geometria II, 109.
 Gephyraei V, 57, 62.
 Geraestus VIII, 7; IX, 165.
 Gergis VII, 82.
 Gergithae V, 122; VII, 43.
 Germanii I, 125.
Γέροντες I, 65; VI, 57.
 Gerrhi IV, 71.
 Gerrihus, fl., IV, 19, 47, 56. locus, IV, 53.
 Geryones IV, 8.
 Getae IV, 93–96.
 Gigonus VII, 123.
 Giligammae IV, 169.
 Gillus III, 138.
 Gindanes IV, 176.
 glacies IV, 28.
 Glaucan IX, 75.
 Glaucus, Chius, I, 25. Lac., VI, 86. Lycius, I, 147.
 Glisas IX, 43.
 gnomon II, 109.
 Gnurus IV, 76.
 Gobryas III, 70, 73, 78; IV, 132, 134; VII, 2, 5, 82.
 Gonnus VII, 128, 173.
 Gordias I, 14, 35, 55; VIII, 138.
 Gorgo, Laced., V, 48, 51; VII, 239.
 Gorgonis caput II, 91.
 Gorgus V, 104, 115; VII, 98; VIII, 2, 11.
 Graecia III, 106, 135, 138; VI, 98; VII, 102, 161, 162; VIII, 47.
 Graeci I, 1, 26, 56–60, 94, 131, 133, 135, 141, 148, 152; II, 1, 36, 49, 51–58, 80, 109, 143–146, 154, 179; III, 1, 11, 25, 107, 111, 139; IV, 17, 26, 51, 97, 108, 137–139, 180, 189; V, 29–37, 58, 92, 97, 100; VI, 9, 12, 31–33, 42, 48, 63, 68, 81, 86, 111; VII, 1, 8–19, 32, 53, 131–133, 137, 138, 145, 147, 148, 153, 168, 169, 172–174, 185, 202, 206–fin.; VIII, 1, 4, 18, 26, 40, 43–49, 71, 74, 84, 93, 107, 111, 121, 123, 130, 132; IX, 7, 10, 19, 28–30, 50, 59, 71, 79, 81, 86, 90, 96, 102, 105, 106, 114.
 gramen in Scythia IV, 58.
 Gratiarum collis IV, 175. cultus II, 50.
 Grinus IV, 150.
 grues II, 22.
 Grynea I, 149.
 grypes III, 116; IV, 13, 27, 79, 152.
 Gygadas I, 14.
 Gygaea, Macedonia, V, 21; VIII, 136.
 palus, I, 93.
 Gyges, rex Lydor., I, 8–15, 91. Myrsip., III, 122; V, 121.
 Gymnopaediae VI, 67.
 Gyndes I, 189, 202; V, 52.
 Gyzantes IV, 149.
 Haemus IV, 49.
 Haliaemon VII, 127.
 Halicarnassus I, 144; II, 178; VII, 99; VIII, 104.
 Halienses (*Ἀλιεῖς*) VII, 137.
 Halys I, 6, 28, 72, 75; VI, 52; VII, 26.
 Hamilcar VII, 165.
 Hanno VII, 165.
 Harmamithres VII, 88.
 Harmatides VII, 227.
 Harmocydes IX, 17.
 Harmodius V, 55; VI, 109, 123.
 Harpagus, Medus, I, 80, 108–116, 118, 119, 123, 129, 162–169, 171–176. Persa, VI, 28, 30.
 Hebae tessera (*σύνθημα Ἡβης*) IX, 98.
 Hebrus IV, 90; VII, 59.
 Hecataeus II, 143; V, 36, 125; VI, 137.
Ἐκατὸν νῆσοι, vid. centum ins.
 Hector II, 120.
 Hegesander V, 125; VI, 137.
 Hegesicles I, 65.
 Hegesipyla VI, 39.
 Hegesistratus, Eleus, IX, 37. Samius, IX, 90, 91. Sigeensis, V, 94.
 Hegetoridas IX, 76.
 Hegias IX, 33.
 Helena II, 112 sq.; V, 94; VI, 61; IX, 73.
 Helice I, 145.
 Hellconius (*Ποσειδῶν*) I, 148.
 Heliopolis H, 3, 7, 8, 9, 59, 63.
 Heliysci VII, 165.
 Helle VII, 58.
 Hellen I, 56.
 Hellenium II, 174.
 Hellespontius VII, 188.
 Hellespontus IV, 38, 85, 95; V, 11; VI, 33; VII, 33–36, 54, 95, 137.
 Hellopia (*ἡ Ἐλλοπία μοῖρα*) VIII, 23.
 Helotae VI, 58, 75, 80, 81; VII, 202, 229; IX, 10, 11, 28, 80.
 Hephæstienses VI, 140.
 Heraclea V, 43.
 Heraclidas I, 7, 13, 91; V, 43; IX, 26.
 Heraclides, Car, V, 121. Cumanus, I, 158. alius Cumanus V, 37.
 Heraeum oppidum IV, 90.
 Hercules I, 7; II, 42–45, 83, 113, 145; IV, 8, 10, 59, 82; VI, 108, 116; VII, 176, 193, 198, 204; VIII, 131.
 Herculis columnae II, 33; IV, 8, 42, 43, 181, 185.
Ἑρμῆω πόλις II, 67.
Ἑρμηνεῖς II, 154, 164.
 Hermion VII, 6.
 Hermione III, 59; VIII, 43, 73; IX, 28.
 Hermippus VI, 4.
 Hermolycus IX, 105.

- Hermophantus V, 99.
 Hermotimus VIII, 105—106.
 Hermotybles II, 164—168; IX, 42.
 Hermus I, 55, 80; V, 101.
 Herodotus, Basilidae f., VIII, 132.
 heroes I, 167, 168; II, 44, 50; V, 114; VI, 38, 69; VII, 43, 117.
 Herophantus IV, 138.
 Herpys IX, 38.
 Hesiodus II, 53; IV, 32.
 Hexapolis I, 144.
 Hiero VII, 156.
 Hieronymus IX, 33.
 Himera VI, 24; VII, 165.
ἑκπαγωγὰ πλοῖα VI, 48; VII, 97.
 Hipparchus V, 55, 56; VI, 123; VII, 6.
 Hippas I, 61; V, 55, 91—95; VI, 107.
ἑκποβόται V, 77.
 Hippoclidus VI, 127—130.
 Hippoclus IV, 138.
 Hippocoon V, 60.
 Hippocrates, Gelae tyr., VI, 23; VII, 154, 155; Megacelis f., VI, 131. Pisistrati p., I, 59; V, 65. Sybarita, VI, 127.
 Hippocratides VIII, 131.
ἱππόλεω ἀνερ IV, 53.
 Hippolochus I, 147.
 Hippomachus IX, 38.
 Hipponicus, Calliae p., VII, 131. f., VI, 121.
 hippopotamus II, 71.
 hircus II, 46; III, 112; IV, 187.
 Histiaea (Histiaeotis) Euboeae VII, 175; VIII, 23.
 Histiaeotis Thessaliae I, 56.
 Histiaeus, Milesius, IV, 137—141; V, 11, 23, 24, 30, 35, 97, 105—107; VI, 1—5, 26—30. Samius VIII, 85. Termerensis, V, 37; VII, 98.
 Homerus II, 23, 53, 116 sq. IV, 29, 32; V, 67; VII, 161.
 Hoples V, 66.
 hordeum I, 193.
 Horti Midae VIII, 138.
 hospitium III, 43; V, 63.
 Hvacinthia IX, 6, 11.
 Hyacinae V, 192.
 Hyampeus VIII, 39.
 Hyampolis VIII, 28, 33.
 Hyatae V, 68.
 Hybla VII, 155.
Ἱββος VIII, 77.
 Hydarnes III, 70; VI, 132; VII, 135. fil. illius, VII, 83, 211. Sicamnis p., VII, 65.
 Hydra III, 59.
Ἱγευννείδς III, 90.
 Hylaea IV, 9, 18, 54, 55, 76.
 Hylleis V, 68.
 Hyllus, Hercutis f., VI, 52; VII, 204; VIII, 131; IX, 26. 2., I, 80.
 Hymeas V, 116, 122.
 Hymettus VI, 137.
 hymni Olenis IV, 35.
 Hypachaei VII, 91.
 Hypacynris IV, 47, 55.
 Hypanis IV, 17, 18, 47, 52.
 Hyperanthes VII, 224.
 Hyperborei IV, 13, 32—36.
 Hypernotii IV, 36.
 Hyperoche IV, 33—35.
 Hyrcanii III, 117; VII, 62.
 Hyrgis IV, 57.
 Hyria VII, 170.
 Hyroceades I, 84.
 Hysiae, opp., V, 74; VI, 108; IX, 15, 25 pagus Atticae, V, 74.
 Hystanes VII, 77.
 Hystaspes, Darii p., I, 209; III, 70; V, 83; VII, 224. Darii f., VII, 64.
 hystrices IV, 192.
 Iacchus VIII, 65.
 Iadmon II, 134.
 Ialysus I, 144.
 Iamidae V, 44; VIII, 134; IX, 33.
 Iapyges (—ia) III, 138; IV, 99; VII, 170.
 Iardanus I, 7.
 Iason IV, 179; VII, 193.
 Iatragoras V, 37.
 Ibanolis V, 37, 122.
 Iberia I, 163; VII, 165.
 ibis II, 65—67, 75.
 Icarium mare VI, 95.
 Ichnae VII, 123.
 ichneumon II, 67.
 Ichthyophagi II, 19, 20, 23.
 Ida I, 151; VII, 42.
 Idanthysus IV, 76, 120, 127.
 Idrias V, 118.
 Ienysus III, 5.
 ignis III, 16; VII, 231.
 Ilissus VII, 189.
 Ilithya IV, 35.
 Ilium I, 5; II, 10, 118; V, 94; VII, 41, 43.
 Illyrii I, 196; IV, 49; IX, 43.
 Imbrus V, 26; VI, 41.
 Immortales Getae IV, 93—94. Persarum, VII, 31, 55, 83, 211.
 immortalitas animae II, 123; IV, 95; V, 4.
 Inachus I, 1.
 Inarus III, 12, 15; VII, 7. 98.
 Indi (India) I, 192; III, 38, 99, 106; IV, 40, 44; V, 3; VII, 65, 187.
 Indus IV, 44.
 Ino VII, 197.
 Intaphernes III, 70, 78, 118, 119.
 intercalaris mensis I, 32; II, 4.
 Iuncus VI, 23.

- Io I, 1, 5; II, 41.
 Iolcus V, 94.
 Ion V, 66; VII, 94; VIII, 44.
 Iones (Ionia) I, 6, 28, 56, 76, 141—148, 169; II, 154; III, 90; IV, 98, 133; V, 28 sqq., 59; VI, 8, 31, 42; VII, 94; VIII, 22, 90; IX, 90, 104.
 Ionius sinus VI, 127.
 Iphiclus IX, 116.
 Iphigenia IV, 103.
 Ipnî VII, 188.
 Irasa IV, 158.
 irenes IX, 85.
 Is I, 179.
 Isagoras V, 66, 69—73.
 Ischenous VII, 181; VIII, 92.
 Isis II, 40, 41, 59, 61, 156; IV, 186.
 Ismaris VII, 109.
 Ismenius Apollo I, 52; V, 59; VIII, 134.
 Issedones I, 201; IV, 13, 15, 26, 27.
 Ister II, 33; IV, 47—50, 89.
 Isthmus Chersonesi VI, 36. Cnidius I, 174.
 Corinthiacus VIII, 40; IX, 7, 10.
 Istria II, 33; V, 78.
 Italia IV, 15.
 Itanus IV, 151.
 Ithamates VII, 167.
 Ithamitres VIII, 130; IX, 102.
 Ithome IX, 35.
 iudices regii III, 14, 31; V, 21; VII, 194.
 Iuno I, 31, 81, 82; II, 50, 182; IX, 52, 61.
 Iuppiter I, 89, 131; V, 40; VIII, 115. *ἀγο-
 ραῖος* V, 46. Ammon I, 182; II, 29, 42,
 54 sq., 83; III, 25. Carus I, 171; V, 66.
 Dodonaus II, 55 sq. *ἑλευθέριος* III,
 142. *Ἑλλήνιος* IX, 7. *ἔρκειος* VI, 68.
ἑταιρεῖος I, 44. *ἐφέστιος* I, 44. La-
 cedaemon VI, 56. Laphystius VII, 197.
 Lycaeus IV, 203. Olympius II, 7; IX,
 81. *οὐράνιος* VI, 56. Papaeus IV, 59.
στράτιος V, 119. Thesprotius II, 56.
 iuramenta I, 112; III, 7, 65; IV, 68, 172;
 V, 7, 74, 92, 106; VI, 68.
 Iyrcae IV, 22.

Καλή ἀντή VI, 22.
κίμν II, 94.
Κοῖλα, *vid.* Cava.
Κοίλη VI, 103.
Κυλλῆστις II 77.
Κυνώ I, 110, 112, 122.

Labda V, 92, 2.
Labdacus V, 59.
 Labranda V, 119.
 Labyrinthus I, 74, 77, 186.
 labyrinthus II, 148 sqq.
 Lacedaemonii I, 56, 65, 67—70, 82, 83,
 141, 152; III, 39, 46, 47, 54—56; IV,
 145, 149, 161; V, 29, 39, 42, 62, 63, 68,
 79, 91, 92; VI, 48, 52, 56—63, 65, 84,
 85, 105, 106, 108, 120, 129; VII, 102,
 104, 133, 137, 148, 149, 153—156, 202,
 205, 206, 208—212, 223, 226, 231, 234,
 239; VIII, 1, 2, 3, 114, 124, 142; IX,
 6—11, 19, 28, 33, 35, 54, 62, 64, 70, 71,
 73, 84, 85, 102, 106.
 Laemon IX, 92, 93.
 Lacrines I, 152.
 Lada VI, 7.
 ladanum III, 112.
 Ladice II, 181.
 Laius IV, 149; V, 43, 59.
λαμπαδοφορία VIII, 98.
 Lampito VI, 71.
 Lampo, Aegineta, IX, 78. Atheniensis, IX,
 21. Samius, IX, 90.
 Lamponium V, 26.
 Lampsacus V, 117; VI, 37, 38.
 lana arborea III, 106; VII, 65.
 Laodamas, Aegineta, IV, 152. Eteocl. f.,
 V, 61. Phocaeens., IV, 138.
 Laodice Hyperborea IV, 33, 35.
 Laphanes Azen VI, 127.
 Lasonii III, 90; VII, 77.
 Lasus VII, 6.
 Latona II, 155.
 Laurius I, 144.
 Laus VI, 21.
 Leager IX, 75.
 Learchus IV, 160.
 Lebadea VIII, 134.
 Lebaea VIII, 137.
 Lebedus I, 142.
 Lectus IX, 114.
λήϊτον VII, 197.
 Lemnus IV, 145; V, 26; VI, 138, 140;
 VII, 73.
 leones in Europa VII, 125.
 Leo Spart. I. 65; VII, 204. Troezen. VII,
 183.
 Leobotes I, 65; VII, 204.
 Leocedes VI, 127.
 Leonidas V, 41; VII, 204 sqq.; VIII, 114.
 Leontiades VII, 205, 233.
 Leontini VII, 154.
 Leoprepes Lac. VI, 85. Simonidis pat.,
 VII, 228.
 Leotychides VIII, 131. Menarei f., VI, 63,
 73, 85; VIII, 131; IX, 90 sq., 96, 98.
λεπιδωτός II, 72.
 Lepreum IV, 148; IX, 28.
 leprosi I, 138.
 lepus III, 108.

- Leros V, 125.
 Lesbos I, 151, 160; III, 39; VI, 31.
 Leucadii VIII, 45, 47; IX, 28.
 Leuce Acte VII, 25.
 Leucon IV, 160.
 Libya II, 16, 17, 32, 158; IV, 42, 45, 181.
 Libycus mons II, 8.
 Libyes II, 50, 161; III, 13, 91; IV, 159
 168 sqq., 186 sqq.; VII, 71, 86, 165, 184
 Liches I, 67.
 Lida I, 175.
 Ligures V, 9; VII, 165.
 Ligyes VII, 72.
 Limeneum I, 18.
 Lindus I, 144; II, 182; VII, 153.
 Linus II, 79.
 Lipaxus VII, 123.
 Lipoxais IV, 5.
 Lipsydrium V, 62.
 Lisae VII, 123.
 Lissus VII, 108.
 Locri VII, 132. Epiz. VI, 23. Opunt. VII
 203; VIII, 1. Ozol. VIII, 32.
 Iotos II, 92, 96; IV, 177.
 Lotophagi IV, 177.
 Lucina IV, 35.
 Luna I, 131; IV, 138; V, 106; VII, 37.
 Lycaretus III, 143; V, 27.
 Lycia I, 28, 173, 176; III, 90; VII, 76 sq.,
 92.
 Lycidas IX, 5.
 Lycomedas VIII, 11.
 Lycopas III, 55.
 Lycophron III, 50.
 Lycurgus Lac. I, 65 sq. Arcas VI, 127.
 Athen. I, 59.
 Lycus, fl. Phryg., VII, 30. Scyth., IV, 123.
 Lycus Athen. I, 173; VII, 92. Scyth. IV, 76.
 Lydias VII, 127.
 Lydia I, 7, 28, 35, 54, 74, 79, 80, 93, 94,
 103, 154, 171; III, 90; V, 49, 101;
 VII, 74.
 Lydus I, 7, 171; VII, 74.
 Lygdamis Halic. VII, 99. Nax. I, 61, 64.
 Lyceus II, 91.
 Lysagoras Mil. V, 30. Parus VI, 133.
 Lysanias VI, 127.
 Lysimachus VIII, 79, 95.
 Lysistratus VIII, 96.
Ma
 Maecae IV, 175; V, 42.
 Macedni I, 56; VIII, 43.
 Macedones eorumq. regio V, 22; VI, 44;
 VII, 127; VIII, 137—140.
 Machlyes IV, 148.
 Macistius, vid. Masist.
 Macistus IV, 148.
Μακρόβιοι III, 17.
 Macrones II, 104; III, 94; VII, 78.
 Mactorium VII, 153.
 Madyes I, 103.
 Madytus VII, 33; IX, 120.
 Maeander I, 18, 161; II, 10, 20; III, 122,
 V, 118; VII, 26.
 Maecandrius III, 123, 124; VII, 27.
 Maeones Cabelens. VII, 77; Lydi I, 7;
 VII, 74.
 Maecotae IV, 123.
 Maectes IV, 45.
 Maecotis palus I, 104, IV, 3, 57, 86, 101,
 120.
 Magdolos II, 159.
 Magi I, 101, 107, 120, 128, 132, 140; VII,
 19, 37, 43, 113, 191.
 Magnesia Maced. VII, 176, 183, 193. ad
 Maeandr. I, 161; III, 122.
 Magnetes III, 90; VII, 132.
Μαγοφόνια III, 79.
 Malea I, 82; IV, 179.
 Malena VI, 29.
 Males VI, 127.
 Maliaca VII, 132, 196, 198; VIII, 31.
 Maliacus sinus IV, 33.
 Malienses, vid. Maliaca.
 Mandane I, 107.
 Mandrocles IV, 87, 88.
 Manes I, 94; IV, 45.
 Mantinea IV, 161; VII, 202; IX, 77.
 Mantyas V, 12.
 Mapen VII, 98.
 Maraphii I, 125; IV, 167.
 Marathon I, 62; VI, 107, 111.
 Mardi I, 84, 125.
 Mardonius VI, 43—45, 94; VII, 5, 82,
 VIII, 100, 113, 133; IX, 1—4, 12—15,
 38, 49, 59, 63.
 Mardontes VII, 80; VIII, 130; IX, 102.
 Marea II, 18, 30.
 Mares III, 94; VII, 79.
 Mariadyni I, 28; III, 90; VII, 72.
 Maris IV, 49.
 Maron VII, 227.
 Maronea VII, 109.
 Mars II, 63 sq., 83; IV, 59—62; VII, 76.
 Marsyas, fl., V, 119. Silen., VII, 26.
 Mascames VII, 105 sq.
 Masistius VII, 79; IX, 20, 24.
 Maspil I, 125.
 Massages VII, 71.
 Massagetæ I, 201, 212—16; IV, 11, 172.
 Mater Deorum I, 80; IV, 76.
 Mater Hypanis IV, 52.
 Mater Ponti IV, 86.
 Matieni montes I, 189, 202.
 Matieni I, 72; III, 94; V, 49, 52; VII, 72.
 Mausolus V, 118.
 Maxyes IV, 191.
 Mazares I, 156, 161.
 Mecistes V, 67.

- Mecyberna* VII, 122.
Medea I, 2; VII, 62.
Media, *Medi* I, 72, 91, 95 sqq., 110, 130;
 IV, 37, 40; VI, 112; VII, 82, 210.
medici et medicina II, 84; III, 1, 129 sqq.
medimnus I, 192.
Megabates V, 32.
Megabazus VII, 97.
Megabyzus III, 70, 81, 160; IV, 143 sq.,
 V, 1, 13, 14; VII, 82.
Megacles I, 1, 59–64; VI, 125. — II. VI,
 127 sqq. — III. VI, 131.
Megacreon VII, 120.
Megadostes VII, 105.
Megapanus VII, 62.
Megara I, 59; IX, 14, 21.
Megarenses in Sicil. VII, 156.
Megasidras VII, 72.
Megistias VII, 219, 221, 228.
Melampus II, 49; IX, 34.
Melampyrgus lapis VII, 216.
Melanchlaeni IV, 20, 102, 107.
Melanippus V, 67.
Melanthius V, 97.
Melanthus I, 147; V, 65.
Melas, fluvi. Thessaliae, VII, 198. *Thraciae*,
 VII, 58.
Melasinus VI, 41.
Meles I, 84.
Meliboea VII, 188.
Melii VIII, 46, 48.
Melissa III, 50; V, 92.
Membliarus IV, 147.
Memnonia V, 53, 54; VII, 151
Memphis II, 3, 10, 99.
Menares VI, 65, 71; VIII, 131.
Menda VII, 123.
Mendes II, 42, 46.
Mendesia praefectura II, 42, 46, 166.
Mendesii II, 42, 46.
Mendesium Nili ostium II, 17.
Menelaus portus IV, 169.
Menelaus II, 119.
Menes II, 4, 99.
Menius VI, 71.
mensa solis III, 18, 23.
mensis intercalaris I, 32; II, 4.
Merbalus VII, 98.
Mercurius II, 51, 138; V, 7.
Merinnadae I, 7, 14.
Meroë II, 29.
Mesambria IV, 93; VI, 33; VII, 103.
Messana VII, 164.
Messapii VII, 170.
Messenii IX, 35, 64.
Metapontini IV, 15.
Methymna I, 151.
Metiochus VI, 41.
Metrodorus IV, 138.
Micythus VII, 170.
Midas Phrygiae, 14. 35. *Midae horti* VIII, 138.
Miletus, *Milesii* I, 14–22, 142, 169; II,
 33; V, 28, 36, 120; VI, 5 sqq.; IX, 67.
Milo III, 137.
Miltiades, Cypseli., VI, 34–38, 103. *Mil-*
tiadis f., IV, 137; VI, 39, 109, 132, 137.
Milyas, Milyae I, 173; III, 90; VII, 77.
Minerva, Tritonidis f., IV, 189. cum *Neptu-*
no contendit VIII, 55. *Alea* I, 66; IX,
 70. *Assesia* I, 19, 22. *Crastia* V, 45.
Cyrenaica II, 182. *Ilias* VII, 43. *Lindia*
 II, 182. *Pallenis* I, 62. *Pedasensis* I,
 175; VIII, 104. *Polias* V, 82. *Poliuchos*
 I, 160. *Pronaea* I, 92; VIII, 37, 39. *Sai-*
tica II, 175. *Sciras* VIII, 94. *Sigea* V,
 95. apud *Ausenses* IV, 180. apud *Numi-*
das IV, 189.
Minoa V, 46.
Minos I, 173; III, 122; VII, 169, 170.
Minyae IV, 145, 146.
Mitra I, 131.
Mitradates I, 110, 111.
Mitrobates III, 120, 126, 127
Mitylene, Mitylenaei II, 178; V, 94.
Mnesarchus IV, 95.
Mnesiphilus VIII, 57.
Moeris II, 13, 101.
Moeridis lacus II, 4, 69, 148 sq.
Moloeis IX, 57.
Molossi I, 146; VI, 127.
Molpagoras V, 30.
Momemphis II, 163.
Mophi II, 28.
morbus femineus I, 105. *sacer* III, 33.
morborum praecipua causa II, 77.
mortuus comedunt Indi III, 38. et *Issedo-*
nes 4, 28. *terra condunt Getae* V, 4 et
Scythae IV, 73. *melle Babylonii* I, 198.
sedentes sepeliunt Nasamones IV, 190.
mortuorum simulacra in conviviiis Ae-
gyptiorum II, 78.
Moschi III, 94. VII, 78
Mosynoeci III, 94; VII, 78.
mula parit III, 153; VII, 57.
muli in Elide nulli IV, 30. *Scythis hor-*
rendi IV, 129.
Munychia VIII, 76.
mures bipedes IV, 192. *mures auxilio ve-*
niunt Sethoni II, 141.
Murichides IX, 4.
muri lignei IV, 108, 123; VII, 142, 143;
 VIII, 51; IX, 65, 70.
Musaeus VII, 6; VIII, 96; IX, 43
musici Argivi III, 131.
mustelae Libycae IV, 192.
Mycale I, 148; VI, 16; VII, 80; IX, 30,
 96, 98, 104, 107.
Mycenaei VII, 202; IX, 27.
Mycerinus II, 129–134.
Myci III, 93; VII, 68.
Myconus VI, 118.
Mycephoritana praefectura II, 168.

- Mygdonia VII, 123, cf. 127.
 Mylasa, Mylasenses I, 171; V, 37, 121.
 Mylitta I, 131, 199.
 Myndia navis V, 33.
 Myrcinus V, 11, 23, 124.
 Myriandricus sinus IV, 38.
 Myrina I, 149. Myrinaei VI, 140.
 Myrmex VII, 183.
 Myron VI, 126.
 myrrha VII, 181.
 Myrsilus Candaules I, 7.
 Myrsus, Candaules p., I, 7. Gygis f., III, 122; V, 121.
 Mys VIII, 133—135.
 Mysia, Mysi I, 28, 160, 171; III, 90; V, 122; VII, 20, 42, 74.
 mysteria Aegyptiorum II, 171. Cabirorum II, 51; III, 37. Eleusinia VIII, 65.
 Mytilene I, 160; II, 178; V, 94.
 Myus, Myusii I, 142; V, 36; VI, 8.

 Naparis IV, 48.
 Nasamones II, 32; IV, 172, 190.
 Natho II, 165.
 naucrari V, 71.
 Naucratis II, 97, 178, 179; II, 135.
 Nauplius VI, 76.
 Naustrophus III, 60.
 Naxos, Naxii I, 64; V, 28, 30 sqq.; VI, 96; VII, 154; VIII, 46.
 Neapolis Aegypti II, 91. Pallenae VII, 123.
 Necos, Psammitichi p., II, 152. Psammitichi f., II, 153, 159. IV, 42.
 νεκυομαντήιον V, 92.
 Neleus IX, 97.
 Nelidae V, 65.
 Neocles VII, 173.
 Neon VIII, 32, 33.
 Νέον τεῖχος I, 149.
 Neptunus II, 50; IV, 188; VII, 129, 192; VIII, 55, 123, 129. Heliconius I, 148.
 Thamimasadas ap. Scythas IV, 59.
 Nereides VII, 191.
 Nestor V, 65.
 Nestus VII, 109, 126.
 Neuri IV, 17, 51, 105.
 Nicander VIII, 131.
 Nicandra II, 55.
 Nicodromus VI, 88.
 Nicolaus VII, 137.
 Nilus II, 19—34; IV, 45, 50, 53.
 Ninia porta III, 155.
 Ninus I, 103, 106, 185, 193; II, 150.
 Nipsaei IV, 93.
 Nisaea I, 59.
 Nisaei equi, Nisaeus campus III, 106; VII, 40.
 Nisyrii VII, 99.
 Nitetis III, 1.

 Nitocris Aegypti II, 100. Babylonia ., 185, 187.
 nitrum II, 86.
 Noë IV, 49.
 Nomades Libyes IV, 187. Sagartii VII, 85.
 Seythae I, 15.
 Nonacris VI, 74.
 Nothos VI, 100.
 Notium I, 149.
 Novem-fontes VI, 137.
 Novem-viae VII, 114.
 Nudium IV, 148.
 nummi primum a Lydis cusi I, 94. nummi e plumbo III, 56.
 Nymphodorus VII, 137.
 Nysa II, 146; III, 97.

 Oarizus VII, 71.
 Oarus IV, 123.
 Oasis III, 26.
 obelisci II, 111, 170.
 Oceanus II, 23; IV, 8, 36.
 Octamasades IV, 80.
 Ocytus VIII, 5, 59.
 Odomanti V, 16; VII, 112.
 Odrysae IV, 92.
 Oea V, 83.
 Oebares III, 85; VI, 33.
 Oedipus IV, 149; V, 60.
 Oenoe V, 74.
 Oenone VIII, 46.
 Oenotria I, 167.
 Oenussae I, 165.
 Oeobazi Persae tres IV, 84; VII, 68; IX, 115, 119.
 Oeolycus I, 149.
 oeor, oeorpata IV, 110.
 Oëroë IX, 51.
 Oetaei montes VII, 217.
 Oetosyrus IV, 59.
 Olbiopolitae IV, 18.
 oleae Atticae propriae V, 83. olea cremata revirescit VIII, 55. oleaginea Olym-
 pionicorum corona VIII, 26.
 Olen IV, 35.
 Olenus I, 145.
 Oliatus V, 37.
 Olophryxus VII, 22.
 Olorus VI, 39, 41.
 Olympia II, 160; V, 22; VIII, 26.
 Olympias VII, 206.
 Olympiodorus IX, 21.
 Olympieni VII, 74.
 Olympus Mysiae mons I, 36, 43. Thessa-
 liae I, 56; VII, 128, 129, 172.
 Olynthus VII, 122; VIII, 127.
 Oneatae V, 68.
 Onesilus V, 104—114.
 Onetas VII, 214.
 Onochonus VII, 129, 196.
 Onomacritus VII, 6.

- Onomastus VI, 127.
 Onuphitana praefectura II, 166.
 Ophryneum VII, 43.
 Opis IV, 35.
 Opis I, 189.
 Opoea IV, 78.
 Opuntii VII, 203.
 oraculum Abis VIII, 33. Ammonis I, 46; II, 18 et 55. Amphiarai I, 46; VIII, 134.
 Apollinis Ismenii I, 52. Ptoi VIII, 135.
 Bacchi VII, 111. Branchidarum I, 46, 92, 157; II, 159; V, 36. Delphicum I, 46; V, 63; VI, 66. Didymis VI, 19. Dianae II, 83. Dodonaecum I, 46; II, 52 et 54.
 Herculis II, 83. Latonae II, 155. Martis II, 83; VII, 76. Minervae II, 83. Pataris I, 182. Thebis Aegyptiis II, 56. Trophonii I, 56; VIII, 134.
 Orbelus V, 16.
 Orchomenii Arcades IX, 28. Boeotii VIII, 34. Minyae I, 146.
 Ordessus IV, 48.
 Orestes I, 67 sq.
 Oresteum IX, 11.
 Orgeus VII, 118.
 orgia Cereris V, 61.
 orgyia mensura II, 5 et 149
 Oricus portus IX, 93.
 Oricus Scythia IV, 78.
 Orithyia VII, 189.
 Orneatae VIII, 73.
 Oroetes III, 120 sqq.
 Oromedon VII, 98.
 Oropus VI, 100.
 orosangae III, 154; V, 11; VI, 29; VIII, 85.
 Orphica instituta II, 81.
 Orsiphantus VII, 227.
 ὄρδιος νόμος I, 24.
 Orthocorybantes III, 92.
 Orus II, 144.
 oryes IV, 192.
 Osiris, v. Bacchus.
 Ossa I, 56; VII, 128 et 129.
 ostracismus VIII, 79.
 Otanes Pharnaspis f. III, 67 sqq., 80, 83, 141 sqq. Xerxis socer VII, 40 et 61.
 Otanes V, 25 sqq., 116, 123.
 Otaspes VII, 63.
 Othryades I, 82.
 Othrys VII, 129.
 oves Arabicae III, 113. soli sacrae IX, 93.
 Ozolae VIII, 52.
 Paeonia, Paeones V, 1, 13, 96; VII, 113, 124, 185.
 Paeoplae V, 15 et 113.
 Paesus V, 117.
 Paeti VII, 110.
 Paeum VI, 127.
 Pagasae VII, 198.
 Palaestina, Syri Palaestini I, 105; II, 104 et 106; III, 5; VII, 89.
 Palenses IX, 28.
 Pallena VII, 123; VIII, 126.
 palmae IV, 172 et 182; VII, 69. palmeum vinum I, 194.
 Pamisus VII, 129.
 Pammon VII, 183.
 Pamphyli I, 28; III, 90; VII, 91.
 Pamphyli Sicyonii V, 68.
 Pan II, 46, 145, 146; VI, 106.
 Panathenaea V, 56.
 Panaetius VIII, 82.
 Pandion I, 173.
 panis e loto II, 92. e palmae fructu I, 193. e zea II, 77.
 Pangaeus V, 16, VII, 112.
 Panionia I, 148.
 Panionium I, 143 et 148; VI, 7.
 Panionius VIII, 105.
 Panites VI, 52.
 Panopenses VIII, 34 et 35.
 Panormus I, 157.
 Pantagnotus III, 39.
 Pantaleon I, 92.
 Pantares VII, 154.
 pantherae IV, 192.
 Panthialaei I, 125.
 Panticapes IV, 18, 47, 54.
 Pantimathi III, 92.
 Pantites VII, 232.
 Papaeus Iuppiter IV, 59.
 Paphlagones I, 6, 28, 72; III, 90; VII, 72.
 papraces pisces V, 16.
 Papremis II, 59, 63, 71; III, 12. Papremitana praefectura II, 165.
 Paraebates V, 46.
 Paralatae IV, 6.
 Parapotamii VIII, 33.
 parasanga II, 6; V, 53; VI, 42.
 Paretaceni I, 101.
 Paricanii Medi III, 92; VII, 86. alii III, 94.
 Paris, v. Alexander.
 Parium V, 117.
 Parmys III, 88; VII, 78.
 Parnassus VIII, 27 et 32.
 Paroreatae IV, 148; VIII, 73.
 Parthenius fl. II, 104.
 Parthenius mons VI, 105.
 Parthi III, 93 et 117; VII, 66.
 Parus, Partii V, 28 et 31; VI, 133 et 135, VIII, 67 et 112.
 Pasargadae I, 125; IV, 167.
 Pasicles IX, 97.

Pactolus V, 101.

Pactya VI, 36.

Pactyes I, 153, 154, 157-160.

Pactyes, Pactyica III, 93 et 102; IV, 44;

VII, 67 et 85.

Padaei III, 99.

Paeaniensis pagus I, 60.

- Pataici III, 37.
 Pataicus VII, 154.
 Patara I, 182.
 Patarbemis II, 162.
 Patiramphes VII, 40.
 Patizeithes III, 61 sqq.
 Patrenses I, 145.
 Patumus II, 158.
 Pausanias IV, 81; V, 32; VIII, 3; IX, 10, 21, 46, 53, 60, 78, 82.
 Pausicae III, 92.
 Pausiris III, 15.
 Pedasus, Pedasenses I, 175; V, 121; VI, 20; VIII, 104.
 pediculi IV, 109 et 168.
 Pedienses VIII, 33.
 Peithagoras, v. Pithag.
 Pelasgi I, 56, 57, 146; II, 51; V, 26 et 64; VI, 137; VII, 42 et 94; VIII, 44.
 Peleus VII, 191.
 Pelius mons IV, 179; VII, 129
 Pella VII, 123.
 Pellena I, 145.
 Peloponnesus, Peloponnesii I, 56 et 68; VII, 137 et 233; VIII, 31 et 73; IX, 73.
 Pelops VII, 8 et 11.
 Pelusium Nili ostium II, 17 et 154; III, 10.
 Penelope II, 145 et 146.
 Peneus VII, 20, 128, 129, 173, 182.
 Pentapolis Doriensium I, 144.
 Penthylius VII, 195.
 Percalos VI, 65.
 Percote V, 117.
 Perdiccas V, 22; VIII, 137 sqq.
 Pergamum Priami VII, 43.
 Pergamus Pierum VII, 112.
 Perialla VI, 66.
 Periander I, 20 et 23; III, 48 et 50 sq.; V, 92.
 Pericles VI, 131.
 Perilaus IX, 103.
 Perinthus, Perinthii IV, 90; V, 1 et 2; VI, 33; VII, 25.
 perioeci VI, 58; IX, 11.
 perpherees IV, 33.
 Perrhaebi VII, 128, 132, 173.
 Persae I, 71, 89, 125, 133 sqq., 171; V, 18, 33 et 49; VI, 19; VII, 61, 81, 84, 114, 150, 223; IX, 16, 24, 80, 107, 122.
 immortales VII, 83 et 211.
 Perses VII, 61 et 150.
 Perseus II, 91; VI, 54; VII, 61 et 150;
 Persei specula II, 15.
 Persidae I, 125; III, 65.
 Petra V, 92.
 Petrae Trachiniae VII, 198.
 Phaedyma III, 68 et 69.
 Phaenippus VI, 121.
 Phagres VII, 112.
 Phalerus V, 85; VI, 116; VIII, 66 et 91; IX, 32. Phalerenses V, 63.
 Phanagoras VII, 214.
 Phanes III, 4 et 11.
 Pharandates VII, 79; IX, 78.
 Pharbaethitana praefectura II, 166.
 Pharenses I, 145.
 Pharnaces VII, 66; IX, 41.
 Pharnaspes Cyri socer II, 1; III, 2. Otanis p. III, 68.
 Pharnazathres VII, 65.
 Pharnuches VII, 88.
 Phaselis II, 178.
 Phasis I, 2 et 104; II, 103; IV, 37, 38, 45, 86; VI, 84.
 Phayllus VIII, 47.
 Phegeus IX, 26.
 Pheneus VI, 74.
 Pherendates VII, 67.
 Pheretima IV; 162, 202, 205.
 Pheron II, 111.
 phiala in balteis Scytharum IV, 10.
 Phidippides VI, 105.
 Phidon VI, 127.
 Phigalensis VI, 83.
 Philaeus VI, 35.
 Philagrus VI, 101.
 Philaon VIII, 11.
 Philes III, 60.
 Philippus Crotoniata V, 47. Macedo VIII, 139.
 Philistus IX, 97.
 Philitis II, 128.
 Philocyon IX, 72 et 85.
 Philocyprus V, 113.
 Phla IV, 178.
 Phlegra VII, 123.
 Phliasii VII, 202; IX, 28.
 Phocaea, Phocaeenses I, 80, 142, 152, 163 sqq.; II, 106, 177, 178; VI, 8, 11, 17.
 Phocenses I, 146; VII, 176, 212, 217; VIII, 27 sqq.; IX, 17 et 31.
 Phoebeum templum VI, 61.
 Phoenices I, 1 et 105; II, 44, 104, 112; III, 19 et 107; IV, 42; V, 58 et 89; VI, 47; VII, 23, 34, 44, 89; VIII, 90. Carthaginienses II, 32; IV, 197; VII, 165.
 Phoenicia II, 44 et 116; III, 126; IV, 139.
 phoenix avis II, 73.
 Phoenix fluv. VII, 176 et 200.
 Phormus VII, 182.
 Phraortes Delocis p. I, 96; — — f I, 73, et 102.
 Phrataguna VII, 224.
 Phriconis I, 149.
 Phrixae IV, 148.
 Phrixus VII, 197.
 Phronima IV, 154.
 Phryges I, 28 et 72; II, 2; III, 90; VII, 73.
 Phrynichus VI, 21.
 Phrynon IX, 15.
 Phthiotis, Phthiotae I, 56; VII, 132.
 Phya I, 59.

- Phylacus VIII, 39. Samius VIII, 85.
 Phyllis VII, 113.
 Pieria, Pieres VII, 112, 131, 177, 185. *Pieria* pix IV, 195.
 Pigres Car VII, 98. Paeon V, 12.
 Pilorus VII, 122.
 pincerna III, 34.
 Pindarus III, 38.
 Pindus I, 56; VII, 129.
 pinus VI, 37.
 Pirene V, 92.
 piromis II, 143.
 Pirus I, 145.
 Pisa II, 7.
 Pisistratidae V, 63 et 90.
 Pisistratus Hippocratis f. I, 59—64; V, 65; VI, 35 et 103. — Pisistratus Nestoris f. V, 65.
 pistrix Croesi I, 51.
 Pistyrus VII, 109.
 Pitana opp. Aeol. I, 149. Lac. III, 55.
 Pitantes λόγος IX, 53.
 Pithagoras V, 46.
 Pittacus I, 127.
 pix IV, 195.
 Pixodarus V, 118.
 Placia I, 57.
 Plataeae, Plataeenses VI, 108; VIII, 1, 44, 50; IX, 25, 28, 53 sqq.
 platanus aurea VII, 27 et 31. platanetum V, 119.
 Platea IV, 151—153, 156, 169.
 Plinthinetes sinus II, 6.
 Plistarchus IX, 10.
 Plistorus IX, 119.
 Plynus portus IV, 168.
 Poeciles IV, 147.
 Poeni, v. Carthag.
 Pogon VIII, 42.
 Poliades IX, 53.
 Polichnitae VII, 170.
 polus II, 109.
 Polyas VIII, 21.
 Polybus V, 67.
 Polyocrates Samius III, 39, 44, 54, 120 sqq.
 Polyeriti duo VI, 50; VIII, 92 et 93.
 Polydectes VIII, 131.
 Polydorus Lac. VH, 204. Theban. V, 59.
 Polymnestus IV, 150 et 155.
 Polynices IV, 147; VI, 52; IX, 27.
 ponte iunctus Bosphorus IV, 83 et 87. Euphrates I, 186. Hellespontus VII, 36. Ister IV, 89—97. pontis armamenta VII, 25; IX, 115 et 121.
 ponticum arbor IV, 23.
 Porata s. Pyretus IV, 48.
 porinus lapis V, 62.
 Porthmea IV, 12 et 45.
 Posideum III, 91.
 Posidoniata I, 167.
 Posidonius IX, 71 et 85.
 Potidaea VII, 123; VIII, 126—129.
 praesepe Mardonii IX, 70.
 Praesif VII, 170 et 171.
 Prusias V, 16.
 Praxilaus IX, 107.
 Praxinus VII, 180.
 pretium captivi duae minae V, 78; VI, 79.
 Prexaspos III, 30, 33, 34, 62, 66, 74. alius VII, 79.
 Priamus I, 4; II, 120; VII, 43.
 Priene I, 15, 142, 161; VI, 8.
 Prinetas V, 41.
 Procles Epidaurius III, 50 et 52. Eurysthenis frater IV, 147; VI, 51 et 52; VIII, 131.
 Proconnesus IV, 14; VI, 33.
 Prometheus IV, 45.
 Propontis IV, 85.
 Proserpina VIII, 65.
 Prosopitis II, 41 et 165.
 Protesilaus VII, 33; IX, 116.
 Proteus II, 112—116.
 Protothyes I, 103.
 prytanes naucrarorum V, 71.
 prytaneum I, 146; VI, 139; VII, 197.
 Prytanis VIII, 131.
 Psammenitus III, 10, 13, 15.
 Psammis II, 160.
 Psammitichus I, 105; II, 2 et 151 sqq. alius VII, 7.
 Psylli IV, 173.
 Psyttalea VIII, 76 et 95.
 Pteria I, 76.
 Ptoum VIII, 135.
 pudenda circumcidunt Aegyptii aliiq. II, 36, 37, 104.
 puerorum amores I, 135.
 purpurarius IV, 151.
 Pylae, v. Thermop.
 Pylagori VII, 213 sq.
 Pylis I, 147; V, 65.
 Pylus Elidis opp. IX, 34. Lac. VII, 168.
 pyramides II, 8, 124, 125, 127, 128, 134, 136, 148.
 Pyrene II, 33.
 Pyretus IV, 48.
 Pyrgus IV, 148.
 Pythagoras Milesius V, 126. Samius IV, 95.
 Pythagorica instituta II, 81.
 Pytheas Abderita VII, 137. Aegineta VII, 181; VIII, 92; IX, 78.
 Pythermus I, 152.
 Pythia V, 62; VI, 66.
 Pythii Lacedaemoniorum VI, 57.
 Pythius VII, 27—29, 38, 39.
 Pytho I, 154.
 Pythogenes VI, 23.
 Quinqueremis sacra VI, 87.

- Feditus Alexandri ex metallis V, 17. Atheniensium VII, 144. Persici imperii III, 90 sqq. Thasiorum VI, 46.**
rhadinace VI, 119.
Rhampsinitus II, 121 et 122.
Rhegium, Rhegini I, 166 et 167; VII, 170.
Rhenea VI, 97.
Rhodope IV, 49; VIII, 116.
Rhodopis II, 134 et 135.
Rhodus II, 178; VII, 153. mare Rhodium I, 174.
Rhoecus III, 60.
Rhoeteum VII, 43.
Rhypes I, 145.
rosae sexagenorum foliorum VIII, 138.
Rubrum mare II, 8, 158, 159; IV, 39.

Sabaco II, 137, 138, 139, 152.
Sabyllus VII, 154.
Sacae I, 153; III, 93; VII, 64.
sacerdotes Aegyptiorum II, 37.
sacrificia Aegyptiorum II, 39 et 40. Croesi I, 50. Lacedaemoniorum VI, 57. Perian-dri V, 92. Persarum I, 132. Scytharum IV, 60 et 61.
Sadyattes I, 16 et 18.
Sagartii I, 125; III, 93; VII, 85.
Sais urbs II, 28, 59, 163, 170. Saitana praefectura II, 165. Saitani reges II, 169.
Saiticum ostium Nili II, 17.
sal nativus IV, 53. e lacu VII, 30. salis colles IV, 181, 182, 183. e sale domus IV, 185.
Sala VII, 59.
Salamis VIII, 56; VII, 166; VIII, 84 sqq.
Cypri urbs IV, 162; V, 104.
Salmydessus IV, 93.
Samius III, 55.
Samothracia, Samothraces II, 51; VI, 47; VIII, 90. Samothracia castella VII, 108.
Samus, Samii I, 70 et 142; II, 148; III, 26, 39, 46, 54, 60, 139 sqq.; VI, 22; IX, 90 et 99.
san I, 139.
Sana VII, 22 et 123.
Sanacharibus II, 141.
sandalium Persel II, 91.
Sandanis I, 71.
Sandoces VII, 194.
Sappho II, 135.
Sarangae III, 93 et 117; VII, 67.
Sardanapalus II, 150.
Sardes I, 7, 15, 84, 86; V, 101 et 106.
Sardinia, Sardi I, 170; V, 106 et 124; VII, 165.
Serdonium linum II, 105. mare I, 166.
Sarpedon I, 173.
Sarpedonium VII, 58.
Sarta VII, 122.
Saspires I, 104; III, 94; IV, 37 et 40; VII, 79.

Sataspes IV, 43.
Satrae VII, 110 et III.
satrapiae Persarum I, 192; III, 89 sqq.
Sattagydae III, 91.
Saulius IV, 76.
Sauromatae IV, 21, 43, 110 sqq., 117.
Scaeus V, 60.
Scamander V, 65; VII, 42.
Scamandronymus II, 135.
Scaptosyle VI, 46.
schoenus II, 6 et 8.
Sciathus VII, 179, 182, 183; VIII, 7.
Seidrus VI, 21.
Sciona VII, 123.
Scironis via VIII, 71.
Seiton III, 130.
Sciur IX, 49.
Scolopoeis IX, 97.
Scoloti IV, 6.
Scolus IX, 15.
Scopadae VI, 127.
Scopasis IV, 120 et 128.
scriptura duplex Aegyptiorum II, 37. scri-pturae veteris apud Graecos monumenta V, 58—61. occultae specimina V, 35; VII, 239.
Scylace I, 57.
Scylas IV, 78—80.
Scylax Caryandensis IV, 44. Mindius V, 33.
Scyllias VIII, 8.
Seyrius VII, 183.
Scyrmiaedes IV, 93.
Scythia IV, 10.
Seythae, Scythia I, 15, 37, 103; II, 103; 4 passim; VI, 84; VII, 64.
Scythes Cous VII, 163. Zancleus VI, 23 et 24.
Sebennytica praefectura II, 166. Sebenny-ticum ostium Nili II, 17.
Seldomus VII, 98.
Selinuntii V, 46.
Selybria VI, 33.
semen genitale nigrum III, 101.
Semiramis I, 184.
semita ad Thermopylas VII, 216.
Sepia VI, 77.
Sepias VII, 183, 186, 188, 191, 195.
sepulcra Aegyptiorum II, 136. Alyattis I, 93. Apriae II, 169. Helles VII, 58. in Labyrintho II, 148. Nitocridis I, 187.
Scytharum IV, 127.
sepultura regum Lac. VI, 58. Scytharum IV, 71 sqq. Thracum V, 8.
Serbonis II, 6; III, 5.
Seriphii VIII, 46 et 48.
Sermyla VII, 122.
serpens arcis custos VIII, 41. serpentes alati II, 75 et 76; III, 107 et 109. cor-nuti II, 74; IV, 192; Iovi sacri II, 74.
Serrheum VII, 59.

- servi Argivorum* VI, 83. *Scytharum* IV, 2, 3, 72. *servorum asylum* II, 113.
sesamus I, 193.
Sesostrius II, 102 sqq.
Sestus IV, 143; VII, 33; IX, 114.
Sethon II, 141.
Sicania VII, 170.
Sicas VII, 98.
Sicinnus VIII, 75 et 110.
Sicyon, Sicyonii V, 67 et 68; VI, 92; IX, 28.
Sidon II, 116; III, 136. *Sideniae naves* VII, 99, 100, 128.
Sigeum V, 65 et 94. *promont.* IV, 38.
sigilla I, 195; VII, 69
sigma I, 139.
Sigynnae V, 9.
Silenus VIII, 138. *Marsyas* VII, 26.
sillicypria II, 94.
silphium IV, 169 et 192.
simiae IV, 194.
Simonides V, 102; VII, 228.
Sindi, Sindica IV, 28 et 86.
Sindus VII, 123.
Singus VII, 122.
Sinope I, 76; II, 34; IV, 12.
Siphnus, Siphnii III, 57 et 58; VIII, 46 et 48.
Siris VIII, 62. *Sirita* VI, 127. *Paeoniae* VIII, 115. *Siropaeones* V, 15.
Siromitres VII, 68 et 79.
Siromus Cyprius V, 104. *Tyrius* VII, 98.
Sisamnes V, 25. *alius* VII, 65.
Sisimaces V, 121.
sisyrna VII, 67.
Sitalces IV, 80; VII, 137.
Sithonia VII, 122.
Siuph II, 172.
smaragdus III, 41.
Smerdis Cyri f. III, 30 et 65. *Magus* III, 61 sqq.
Smerdomenes VII, 82 et 121.
Smila opp. VII, 123.
Smindyridas VI, 127.
Smyrna opp. I, 14, 16, 149.
Sogdi III, 93; VI, 86.
soli Africam circumnavigantibus dexter IV, 42. *matutinus apud Indos ardentissimu* III, 104. *telis obscuratus* VII, 226. *solis cursus mutatus* II, 142. *fons* IV, 181. *imago aurea* II, 132. *mensa* III, 18. *soli sacra fo-iunt Massagetae* I, 212 et 216.
Numidae IV, 188. *Persae* I, 131. *oves sacrae* IX, 93. *solem exsecrantur Atarantes* IV, 184.
Soli, Solii V, 110 et 115.
Soloeis II, 32. IV, 43.
Solon I, 29 sqq.; II, 177; V, 113.
Solymi I, 173.
somnia nulla Atlantum IV, 184. *e somniti responsa* IV, 172; VIII, 134. *memorabilia Artabani* VII, 17 et 18. *Astyagis* I, 107 et 108. *Croesi* I, 34. *Cyri* I, 209. *Camhysis* III, 30. *Datis Persae* VI, 118. *filiae Poly-cratis* III, 124. *Hippias* VI, 107. *Xerxis* VII, 12, 14, 19.
Sophanes VI, 92; IX, 73—75.
sophista I, 29; IV, 95.
sororis matrimonium III, 31.
Sosicles V, 92.
Sosimenes VIII, 82.
Sostratus IV, 152.
Spaco I, 110.
Spargapises I, 211; IV, 78.
spasmo medetur urina hirci IV, 187.
Spercheus VII, 188 et 228.
Sperthias VII, 134—137.
Spendalenses IX, 15.
spu IV, 27.
stadium, orgyia, cubitus, pes II, 149.
Stagirus VII, 115.
stannum III, 115.
stathmi inter Ephesum et Susa V, 52
Stentoris lacus VII, 58.
Stenyclerus IX, 64.
Stesagoras VI, 34, 38, 103.
Stesenor V, 113.
Stesilaus VI, 114.
stigmata V, 6; VII, 233.
Strattis IV, 138; VIII, 132.
Struchates I, 101.
struthiones IV, 175 et 192.
Stryme VII, 108 et 109.
Strymon I, 64; V, 13 et 23; VII, 24 et 113; VIII, 115.
Strymonias ventus VIII, 118.
Strymonii VII, 75.
Stymphalis VI, 76.
styrax III, 107.
Styrenses VI, 107; VIII, 1 et 46; IX, 28.
Styx VI, 74.
subulci ap. Aegyptios II, 47.
successio in regnum III, 2; V, 42; VI, 52, 65; VII, 3.
Sunium IV, 99; VI, 87, 115.
sus II, 14 et 47; IV, 63 et 186.
Susa I, 188; IV, 83 et 91; V, 49 et 52; VII, 239. *Memnonia* V, 53 et 54; VII, 151.
Syagrus VII, 153 et 159.
Sybaris V, 44; VI, 21 et 127.
Syene II, 28.
Syennesis I, 74; V, 118; VII, 98.
Sylei campus VII, 115.
Syloson III, 39, 139, 141 sqq.
Syme I, 174.
Syracusae VII, 155 sqq.
Syrgis IV, 123.
Syria II, 12 et 116; III, 5. *Palaestina* III, 91; IV, 39; VII, 89. *Syri circumciduntur* II, 104.
Syri Cappadoces I, 72 et 76; III, 90; V, 49; VII, 72.

- Syrii i. e. Assyrii VII, 63.
 Syrtis II, 32 et 150.
 Tabalus I, 154.
 Tabiti IV, 59.
 tabulae geographicae IV, 36; V, 49.
 Tachompsos II, 29.
 Taenarus I, 23 et 24; VII, 168.
 Talaus V, 67.
 talentum Babylonicum et Euboicum III, 89.
 tali I, 94.
 Talthybius VII, 134 et 137.
 Talthybiadae VII, 134. cf. VI, 60.
 Tamynae VI, 101.
 Tanagra, Tanagraei V, 57 et 79, IX, 15 et 43.
 Tanais IV, 20, 21, 45, 100, 123.
 Tanitana praefectura II, 166.
 Tarentum, Tarentini I, 24; III, 138; IV, 99; VII, 170.
 Targiteus IV, 5.
 Taricheae Canobicae II, 113. Pelusiaca II, 15.
 Tartessus I, 163; IV, 152 et 192.
 Taucheira IV, 171.
 Tauri, Taurica IV, 3, 20, 99, 103.
 Taxacis IV, 120.
 Taygetus IV, 145.
 Tearus IV, 90 et 91.
 Teaspes IV, 43; VII, 79; IX, 76.
 Tegea, Tegeatae I, 65; VI, 72 et 105; VII, 170 et 202; IX, 25, 26, 35, 70.
 Teii I, 168; VI, 8.
 Telamon VIII, 64.
 Teleboae V, 59.
 Telecles Samius III, 41; Lac. rex VII, 204.
 Telesarchus III, 143.
 Telines hierophanta VII, 153.
 Telladae IX, 37.
 Tellias VIII, 27.
 Tellus I, 30.
 Telmessenses I, 78.
 Telus VII, 153.
 Telys V, 44.
 Temenidae VIII, 138.
 Temenus VIII, 137.
 Femnus I, 149.
 Tempe VII, 173.
 Tenedus I, 151; VI, 31.
 Tenus IV, 33; VI, 97; VIII, 82.
 Teos I, 142 et 168; II, 178.
 Teres IV, 80; VII, 137.
 Terillus VII, 165.
 Termerensis V, 37.
 Termilae VII, 92.
 terrae universae descriptio IV, 36—45.
 partes extremae II, 33; IV, 13 et 49.
 terra dea I, 131; IV, 59.
 tessera militaris IX, 98. tesserarum ludus I, 94.
 Tethronium VIII, 33.
 Tetramnestus VII, 98.
 Teucris IV, 191; V, 13 et 122; VII, 20 et 43.
 Teuthrania II, 10.
 Thales I, 74, 75, 170.
 Thamanaei III, 93 et 117.
 Thamasius VII, 194.
 Thamimasadas IV, 59.
 Thannyras III, 15.
 Thasus, Thasii II, 44; VI, 28, 44, 46, 47; VII, 108 et 118.
 Theasides VI, 85.
 Thebae Aegyptiae I, 182; II, 3, 15, 42, 56; III, 10; IV, 181. Thebana praefectura II, 42 et 166. Boeotiae, Thebani I, 46, 49, 52; V, 79; VI, 108; VII, 202 et 235; VIII, 134; IX, 31, 41, 67, 86.
 Thebe V, 80.
 Thebes campus VII, 42.
 Themiscyra IV, 86.
 Themison IV, 154.
 Themistocles VII, 143, 144, 173; VIII, 4, 19, 22, 56, 74, 79, 83, 108, 111, 123, 124.
 Theocydes VIII, 65.
 Theodorus I, 51; III, 41.
 theogonia I, 132; II, 53.
Thēol unde dicantur II, 52.
 Theomestor VIII, 85; IX, 90.
 theophania I, 51.
 Theopompus VIII, 131.
 Thera, Theraci IV, 147, 148, 150, 156.
 Therambus VII, 123.
 Therapne VI, 61.
 Theras IV, 147 et 148.
 Therma opp. VII, 121, 127, 129, 179, 185.
 Thermanus sinus VII, 121. VIII, 127.
 Thermodon fluv. Boeotiae IV, 110; IX, 43. Cappadociae II, 104; IV, 86; IX, 27.
 Thermopylae VII, 175 et 176, 184, 201, 223.
 Theron VII, 165.
 Thersander Polynicis f. IV, 147; VI, 52.
 Orchomenius IX, 16.
 Theseus IX, 72.
 thesmophoria II, 171; VI, 16.
 Thespieae, Thespienses V, 79; VII, 202, 222, 226; VIII, 50 et 75; IX, 30.
 Thesprotia V, 92; VII, 176; VIII, 47.
 Thessalia, Thessali I, 57; VII, 6, 30, 128, 172, 176, 196; VIII, 37 et 30; IX, 31 et 89.
 Thessalus V, 46.
 Thestes IV, 159.
 Thetis VII, 191.
 Thmuitana praefectura II, 163.
 Thoas VI, 138.
 thoas IV, 192.
 Thonis II, 114.

- thoraces Aegyptiaci I, 135; linei II, 182; III, 47.
 Thorax IX, I et 58.
 Thoricus pagus IV, 99.
 Thornax I, 69.
 Thracia, Thraces I, 168; II, 103; IV, 74, 93, 99; V, 2, 3, 6 sqq.; VI, 33; VII, 110 et 185; VIII, 115 sqq.; IX, 89. in Asia I, 28; III, 90; VII, 75.
 Thrasybulus I, 20-22; V, 92.
 Thrasyycles IX, 90.
 Thrasydeius IX, 58.
 Thrasylaus VI, 114.
 Thriasius campus VIII, 65; IX, 7. thus III, 107.
 Thyia VII, 178.
 Thyni I, 28.
 Thyrea I, 182; VI, 76.
 Thyssagetæ IV, 22 et 123.
 Thyssus VII, 22.
 tiara III, 12; V, 49; VII, 61; VIII, 120.
 Tiarantus IV, 48.
 Tibareni III, 94; VII, 78.
 Tibisis IV, 49.
 Tigranes VII, 62; IX, 96. cf. 102.
 Tigris I, 189; V, 52; VI, 20.
 tilones pisces V, 16.
 Timagenides IX, 38 et 86.
 Timagoras VII, 98.
 Timander IX, 69.
 Timareta II, 55.
 Timesitheus V, 72.
 Timesius I, 168.
 Timnes IV, 76.
 Timo VI, 134 et 135.
 Timon VII, 141.
 Timonax VII, 98.
 Timoxenus VIII, 128.
 Tiryas, Tirynthii VI, 76, 77, 78; VII, 137; IX, 28.
 Fisamenus Eleus IX, 33-35. Thersandri f. IV, 147; VI, 52.
 Tisander Hippoclidis p. VI, 127 et 129. Isagoræ p. V, 66.
 Tisias VI, 136.
 Titacus IX, 73.
 Tithaeus VII, 88.
 Tithorea VIII, 32.
 Titormus VI, 127.
 Tmolus I, 84 et 93; V, 101.
 Tomyris I, 205, 212, 214.
 Torone VII, 22 et 122.
 Trachea Chersonesus IV, 99.
 Trachis opp. VII, 199, 201, 203. Trachinia VIII, 31. Trachinii VII, 175 et 176. Trachiniae petrae VII, 198.
 tragici chori V, 67.
 Trapezus VI, 127.
 Traspies IV, 6.
 Trausi V, 4.
 Trauus VII, 109.
 HEROD. II.
 Triballicus campus IV, 49.
 tribus Atticae V, 66 et 69; VI, 131. Sicyoniae V, 68.
 Triopium I, 174; IV, 38.
 tripodes I, 92; IV, 179; V, 59-61; VII, 82; IX, 81.
 Tritaenses I, 145.
 Tritantaechmes Artabani f. VII, 82 et 121; VIII, 26. Artabazi f. I, 192.
 Tritenses VIII, 33.
 Triton IV, 179. Triton fluv. et Tritonis lacus IV, 178 et 191.
 Troezen, Troezenii VII, 99; VIII, 41; IX, 28.
 Troglodytae IV, 183.
 Troia, Troas, bellum Troianum II, 118; IV, 191; V, 13, 26, 122; VII, 171.
 Trophonius I, 46; VIII, 134.
 tycta ap. Persas IX, 110.
 Tydeus V, 67.
 Tymnes V, 37; VII, 98.
 Tyndaridae IV, 145; V, 75; IX, 73.
 Typhon II, 156; III, 5.
 Tyras IV, 11, 47, 51, 82.
 Tyritæ IV, 51.
 Tyrodiza VII, 25.
 Tyrrhenia, Tyrrheni I, 94, 163, 166. Tyrrheni in Thracia I, 57.
 Tyrus II, 44. Tyrii II, 112.
 Vaccæ Isidis sacrae II, 41. caro vaccarum IV, 186.
 vates Nasamonum IV, 172; Scytharum IV, 67.
 Velia I, 167.
 Venus I, 105, 131, 199; II, 41 et 112; III, 8. IV, 59 et 67.
 vespertiliones IV, 183.
 Vesta IV, 59.
 via sacra VI, 34.
 vinum palmeum I, 193 et 194; II, 86; III, 20. ex hordeo II, 77. e loto IV, 177.
 viperæ III, 108 et 109.
 virgines I, 196; IV, 117, 168, 180; V, 6.
 vita humana LXX annorum I, 32. LXXX III, 22.
 vitis aurea VII, 27.
 vivos defodere III, 35; VII, 114.
 Umbri I, 94; IV, 49.
 Volsci, v. Helisyci.
 Urotat III, 8.
 ursi II, 67; IV, 191.
 Utii III, 93; VII, 68.
 Vulcanus II, 3, 99, 101, 121, 147, 176; III, 37; VIII, 98.
 vulpanseræ II, 72.
 Xanthippus VI, 131 et 136; VII, 33; VIII, 131; IX, 114 et 120.

Xanthus, Xanthii I, 173.

Xenagoras IX, 107.

Xerxes I, 183; VI, 96; VII et VIII passim;
IX, 108 sqq.

Xuthus VII, 94.

Zacynthus, Zacynthii III, 59; IV, 195;
VI, 73.

Zalmoxis IV, 94.

Zancle, Zancaei VI, 23; VII, 154 et 162.

Zaueces IV, 193.

zegeries IV, 192.

zeira VII, 69.

Zeuxidamus VI, 71.

Zonà VII, 59.

Zopyrus III, 153—158 et 160; IV, 43.
alius III, 160.

Zoster VIII, 107.

